Architektonický Obzor.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

ZPRÁVY SPOLKU ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM.

REDAKTOR: PROF. DR. AL. ČENSKÝ.
REDAKČNÍ KOMITÉT: PROF. JAN KOULA, PROF. RICHARD KLENKA Z VLASTIMILU A PROF. JOS. VELFLÍK.

ROČNÍK XI. ▫▫ PRAHA ▫▫ 1912

NÁKLADEM SPOLKU ARCHITEKTŮV A ▫ INŽENÝRŮ V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM. ▫

Tiskne „Politika“ závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

OBSAH.

I. ČLÁNKY A PŮVODNÍ NÁVRHY.

Balšánek Ant., arch. a prof. a *Polívka Osv.*, stavcb. rada: Obecní dům král hlav. města Prahy. Str. 1.—6., 13., 25.—28., 37., 38., 49.—52., 61., 62., 73.—76., 85.—87., 97., 98., 109. Se 23 tab. (č. 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9., 11., 12., 17., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 31., 32., 33., 34., 35.) a 28. obr. v tekstu (str. 1., 2., 3., 4., 14., 15., 25., 26., 27., 28., 37., 38., 49., 50., 51., 52., 61., 62., 63., 73., 85.).

Blecha M., arch. a stav.: Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život" v Praze-II. Str. 45., 46. Se 2 tab. (č. 18., 19.) a 7 obr. v tekstu (str. 40., 41., 42., 43., 44.).

Drahoš K., arch. stav.: Rodinný dům D. V. Maška ve Vysokém Mýtě. Str. 116. Se 4 obr. v tekstu (str. 119, 120.).

F. X. L.: Budoucnost Kacerova. Str. 67.—69. S 5 obr. v textu (str. 65., 66, 67., 68.).

Fiala F.: Nemocnice na Mariánských Horách. Str. 139. Se 6 obr. v tekstu (str. 137.—142.).

Freiwald J., arch.: Dům prof. Dra R. T. v Táboře. Str. 79. S 1 tab. (č. 36.) a 2 obr. v tekstu (str. 77.).

Grosmann J. a *Fiala F.*, arch. a stav.: Dům katolických tovaryšů v Mor. Ostravě. Str. 46. S 1 tab. (č. 20.).

Havlíček J., c. k. inž.: Několik poznámek k vnitřnímu zařízení nového chemického ústavu c. k. české vysoké školy technické v Praze. Str. 7.—10., 14.—18. S 8 obr. v tekstu (str. 7., 8., 16., 17., 18. a 19.).

Herain J., stav. archivář: Nosticův palác v Praze na Malé Straně. Str. 69., 70. S 1 tab. (č. 30.).

J. S.: Úřední návrhy konstruktivní a umělecké. Str. 30. až 32., 43.—45., 57., 58.

Klenka R. z Vlastimilu, arch. a prof. a *Weyr Fr.*, arch.: Nájemný dům čp. 41. v Mikulášské třídě v Praze-V. Str. 90., 91., 101. Se 3 tab. (č. 37., 38., 41.) a 5 obr. v tekstu (str. 86., 87., 88., 89., 100.).

Klenka R. z Vlastimilu, arch. a prof.: Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — I. cena. Str. 112., 113., 115., 116., 123., 124., 126.—129. Se 6 tab. (č. 48., 49., 50., 51., 52., 53.) a 6 obr. v tekstu (str. 115., 116., 117., 118.).

Koula J., arch. a prof.: Projekt na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910. Str. 19.—21., 28., 29., 38.—43., 52.—56., 62.—67., 76.—79., 88.—90., 98. až 100., 109., 110., 121.—123. Se 2 tab. (č. 10. a 13.) a 18 obr. v tekstu (str. 20., 39., 53., 54., 64., 74., 75., 76., 98., 99., 110., 121.).

Koula J., arch. a prof.: Schodiště z radnice Plzeňské. 1 tab. (č. 29.).

Matějíček F., stavitel: Soutěžný návrh na stavbu dívčích škol a úpravu jich okolí v Jaroměři. Str. 33., 34. Se 2 tab. (č. 15., 16.) a 5 obr. v tekstu (str. 30., 31., 32., 33.).

Pecánek K., arch.: Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích — I. cena. Str. 79., 80. Se 6 obr. v tekstu (str. 78., 79., 80., 81.).

Petřík Th. a *Roštík K.*, architekti: Dům čp. 550. v Praze-II. na Karlově náměstí. Str. 91. Se 2 tab. (č. 39., 40.) a 3 obr. v tekstu (str. 90., 91.).

Polívka Osv., stav. rada: Nová budova Zemské banky království Českého. Str. 6., 7. Se 2 tab. (č. 5., 6.) a 4 obr. v tekstu (str. 5., 6., 13.).

Polívka Osv., stav. rada: Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském náměstí v Praze. Str. 101.—106., 110.—112. Se 6 tab. (č. 42., 43., 44., 45., 46., 47.) a 9 obr. v tekstu (str. 101., 102., 103., 104., 105., 111., 112., 113., 114.).

Roštlapil V., arch.: Návrh kostela pro zemský ústav choromyslných v Bohnicích. Str. 33. S 1 tab. (č. 14.) a 1 obr. v tekstu (str. 29.).

S. M.: Divadelní zákon dolnorakouský. Str. 10., 11., 21.—23. S 5 obr. v tekstu (str. 9.).

S. K.: Zakládání domů na deskách ze zlužcného betonu. Str. 80., 81. Se 3 obr. v tekstu (str. 82., 83., 84.).

Šel Boh., c. k. inž.: Obecná a měšťanská škola pro chlapce ve Dvoře Králové n. L. Str. 58., 59. S 8 obr. v tekstu (str. 55., 56., 57. a 58.).

Šulc Vikt., arch. a prof.: Soutěžný náčrtek na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích. — II. cena. Str. 91. S 5 obr. v tekstu (str. 92., 93., 94., 95.).

Šulc Vikt., arch. a prof.: Návrh rodinného domku v Plzni. Str. 106. Se 3 obr. v tekstu (str. 106., 107., 108.).

Šulc Vikt., arch. a prof.: Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — I. cena. Str. 131. S 1 tab. (č. 56.) a 8 obr. v tekstu (str. 125., 126., 127., 128., 129., 130.).

Urbanec V. a *Cingroš J.:* Pomník cara Alexandra II. v Petrohradě v Rusku (soutěžný návrh). Str. 138., 139. Se 3 obr. v tekstu (str. 134.—136.).

Vejrych Jan, staveb. rada, arch.: Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — II. cena. Str. 129.—131., 133.—138. Se 6 tab. (č. 54., 55., 57., 58., 59., 60.) a 4 obr. v tekstu (str. 122., 123., 124., 133.).

II. RŮZNÉ ZPRÁVY.

Články.

B. L., Český zemský spolek pro reformu bytovou v Král. Českém (studijní výprava do Anglie) č. 4.

B. S., Zřízení nové berlínské opery, č. 11.

M., Dozvuky veřejné soutěže (v Chomutově), č. 10.

P., Dvě rozhodnutí nejvyšších soudních instancí, č. 2.

P., Normy, dle nichž jest počítati zastavěný prostor a stanoviti jednotkovou cenu za 1 m^3, při předběžných rozpočtech na stavby pozemní, č. 8., 9.,

P. K., Rakouské předpisy o zluženém betonu, č. 4., 5., 6.

R., Malostranské nábřeží, č. 2.

R., Nový cenník truhlářských výrobků, č. 3.

R., Na Vysoké škole technické v Drážďanech, (učebný běh od 7.—19. října 1912), č. 8.

R., Soutěž na nový hřbitov Pražský (odpověď časopisu „Styl") č. 9.

S., Zákon o právu stavebním, č. 7., 8.

SM., Nové museum v Praze (Dienzenhoferovo), č. 4.

SM., Nový stavební řád v Brně, č. 3.

SM., Osada rodinných domků v Praze, č. 1.

SM., Přestavba Křižovnického kláštera, č. 11.

SM., Stavba budovy místodržitelství v Praze, č. 1.

SM., Umělci ve ville D'Este v Tivoli u Říma, č. 4.

SM., Vylidňování Malé strany, č. 1.

SM., Wawel v Krakově, č. 3.

SM., Zajímavou přílohu k programům koncertním připojil „U Vejvodů" K. L. Klusáček, č. 1.

SM., Zahradní města a Česká společnost národohospodářská, č. 2.

Upozornění na přestavbu v Martinské ulici v Praze, č. 5.

Soutěže.

Porota pro posouzení návrhů na stavbu hotelu pro „Český plzeňský pivovar, akc. spol. v Plzni", č. 8.

Vypsané:

Obecná a měšťanská škola pro chlapce v Králově Poli u Brna, č. 1. — Spolkový dům živnostenský v Rize v Rusku, č. 1., 2. — Pomník „Hadži Dimitra" ve Slivnu v Bulharsku, č. 1., 7. — Sochařská výzdoba sletového cvičiště sokolského na Letné, č. 2.— Tělocvičná jednoty „Sokol" na Král. Vinohradech, č. 2., 3. — Měšťanská škola pro chlapce a dívky v Písku, č. 2., 3. — Ústřední hřbitov obce pražské u Hostivaře, č. 2., 3., 4., 5. — Návrhy průčelí pro úřední budovu „Úrazové pojišťovny dělnické" v Brně, č. 2., 3 — Spolkový dům pro spolek „Sušil" v Holešově na Moravě, č. 2. — Budova zemského sněmu v Bosně, č. 3., 4. — Návrhy nábytku „Tržnice společenstva truhlářů v Praze", č. 3. — Spolkový dům pro „Spolek spořitelních a pojistných úředníků" v Sofii v Bulharsku, č. 3., 4., 5. — Zastavění pozemků č. kat. 2345 na Kouřimském předměstí v Kolíně domky dělnickými, č. 4.—Obecná škola v Bohnicích u Prahy, č. 4. — Školní budova v Solnici, č. 5. — Hotel pro „Český plzeňský pivovar" v Plzni, č. 6., 7. — Různé dárky k vánocům a k novému roku (Umělecko-průmyslové museum v Praze), č. 6., 7., 8. — Návrhy průčelí pro ústav slepců v Brně, č. 7., 8. — Královský palác v Sofii v Bulharsku, č. 7., 8., 9., 10., 12. — Justiční palác v Sofii v Bulharsku, č. 7., 8., 9., 10. 12. — Měšťanská škola pro chlapce v Plzenci, č. 8. — Obecná a měšťanská škola pro chlapce v Chotěboři, č. 8., 9. — Knihovna a museum v Sofii v Bulharsku, č. 9., 10. — Obecná a měšťanská škola v Lomnici nad Pop., č. 9., 10., 11., 12. — Předměty upomínkové na Prahu a král. České (Komitét pro povznesení výroby a odbytu předmětů upomínkových), č. 9., 10., 11., 12. — Regulační plán města Rychnova nad Kněžnou, č. 9., 10. — Městské lidové lázně na Král. Vinohradech, č. 12. — C. k. státní reálka v Turnově, č. 12. — Kostel a fara ve Volosce-Opatiji, č. 12.

Vyřízené:

Jatky v Ruščuku v Bulharsku, č. 1. — Palác „Rakousko-uherské banky" ve Vídni, č. 1. — Pomník cara Alexandra II. v Petrohradě v Rusku, č. 1. — Spořitelna v Čes. Budějovicích, č. 2. — Úřednické domy v Pardubicích, č. 2. — Obecná a měšťanská škola v Uher. Hradišti na Moravě, č. 2. — Záložna v Berouně (adaptace domů), č. 3. — Spolkový dům „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích, č. 3. — Obecná škola v Čenčicích, č. 3. — Obecná a měšťanská škola v Králově Poli u Brna, č. 3. — Sochařská výzdoba sletového cvičiště sokolského v Praze, č. 4. — Justiční palác v Athenách v Řecku, č. 5. — Návrhy průčelí pro úřední budovu „Úrazové pojišťovny dělnické" v Brně, č. 5.—Měšťanská škola pro chlapce a dívky v Písku, č. 5.— Návrhy nábytku „Tržnice společenstva truhlářů" v Praze, č. 5. — Spolkový dům pro „Živnostenský spolek" v Rize v Rusku, č. 6. — Sokolovna na Král. Vinohradech, č. 6. — Plakát „Vulkanie" závodu pro umělé práce z kovu v Prostějově, č. 6. — Dělnické domky v Kolíně, č. 6.—Budova zemského sněmu v Bosně, č. 8.— Ústřední hřbitov obce Pražské u Hostivaře, č. 8. — Obecná škola v Solnici, č. 8. — Hotel pro „Český plzeňský pivovar" v Plzni, č. 9. — Měšťanská škola pro chlapce v Plzenci, č. 10. — Různé dárky k vánocům a k novému roku (Umělecko-průmyslové museum v Praze), č. 11. — Obecná a měšťanská škola v Chotěboři, č. 11.

Výstavy, sjezdy a kongresy.

M., Mezinárodní výstava stavebnictví v Lipsku r. 1913. č. 8., a č. 10.

P., Výstava architektury a vnitřního zařízení zahradních osad v Krakově, č. 3.

R., Vánoční výstava v Umělecko-průmyslovém museu v Praze 1912, č. 6.

R., Sjezd českých stavitelů, č. 3.

SM., Dva kongresy v Římě (mezinárodní pro dějiny umění a archaeologický), č. 11.

SM., První sjezd českých stavitelů ze zemí Koruny Svatováclavské v Praze, č. 4., 5.

Nekrology.

R., Paul Wallot, č. 8.

Literární hlídka.

—e—, Výpočty stavebních konstrukcí, sestavil Josef Havlíček, c. k. inž., č. 3.

J. K., Mříže. Návrhy pro staveb. a uměl. zámečníky od arch. V. Jeřábka, č. 8.

Kapesní kalendář českých truhlářů na r. 1913, č. 10.
„Našeho směru“ (č. 8.). revue pro uměleckou výchovu a umělecký průmysl, č. 6.

SM., Th. Fischers Kirchenbauten in Württemberg v. Dr. Julius Baum, č. 1.

J. S. „Umělecké poklady Čech“, řídí Z. Wirth, vydává J. Štenc, č. 10., 12.

Osobní.

Arch. Dr. Alois Čenský, mimoř. profesor české vysoké školy technické v Praze, jmenován řádným profesorem téže vysoké školy, č. 9.

Arch. Vikt. Šulc, profesor státní průmyslové školy v Plzni přeložen na státní prům. školu v Praze, č. 9.

Arch. Antonín Engl jmenován skut učitelem IX. hodnostní třídy na státní prům. škole v Praze, č. 9.

Zkušební komise pro II. státní zkoušku odboru pozemního stavitelství na c. k. české vysoké škole technické v Praze, č. 12.

Arch. prof. Jan Koula a arch. c. k. staveb. rada Josef Sakař jmenováni mimořádnými členy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, č. 12.

Zprávy spolkové.

P., Ze skupiny architektury, č. 2. a 10.

Nadace.

Nadace architekta Antonína Turka pro architekty a sochaře, č. 9.

Nadace architekta Antonína Turka pro malíře, sochaře a spisovatele, č. 10.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, LEDEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — Tab. č. 1., 2., 3. a 4. a vyobr. na str. 1. až 4.

K myšlence, postaviti pro representativní úkoly města Prahy Obecní dům, zavdala podnět žádost Měšťanské Besedy, kteráž r. 1901 podala městské radě pamětní spis, v němž dokazovala nutnost postarati se pro Měšťanskou Besedu o nové vhodné místnosti.

Žádala v něm, aby obec pražská podporovala Besedu ve snahách těchto, mimo jiné také z toho důvodu, že by mohly býti současně získány místnosti pro důstojnou representaci českou v Praze.

V poradách označen jako vhodné místo pro vystavení budovy besední jeden z bloků bývalé kadetní školy, a uznáno, že bude lépe, když obec vystaví novou budovu svým nákladem. Tak došlo ke koupi bloku *B* u Prašné

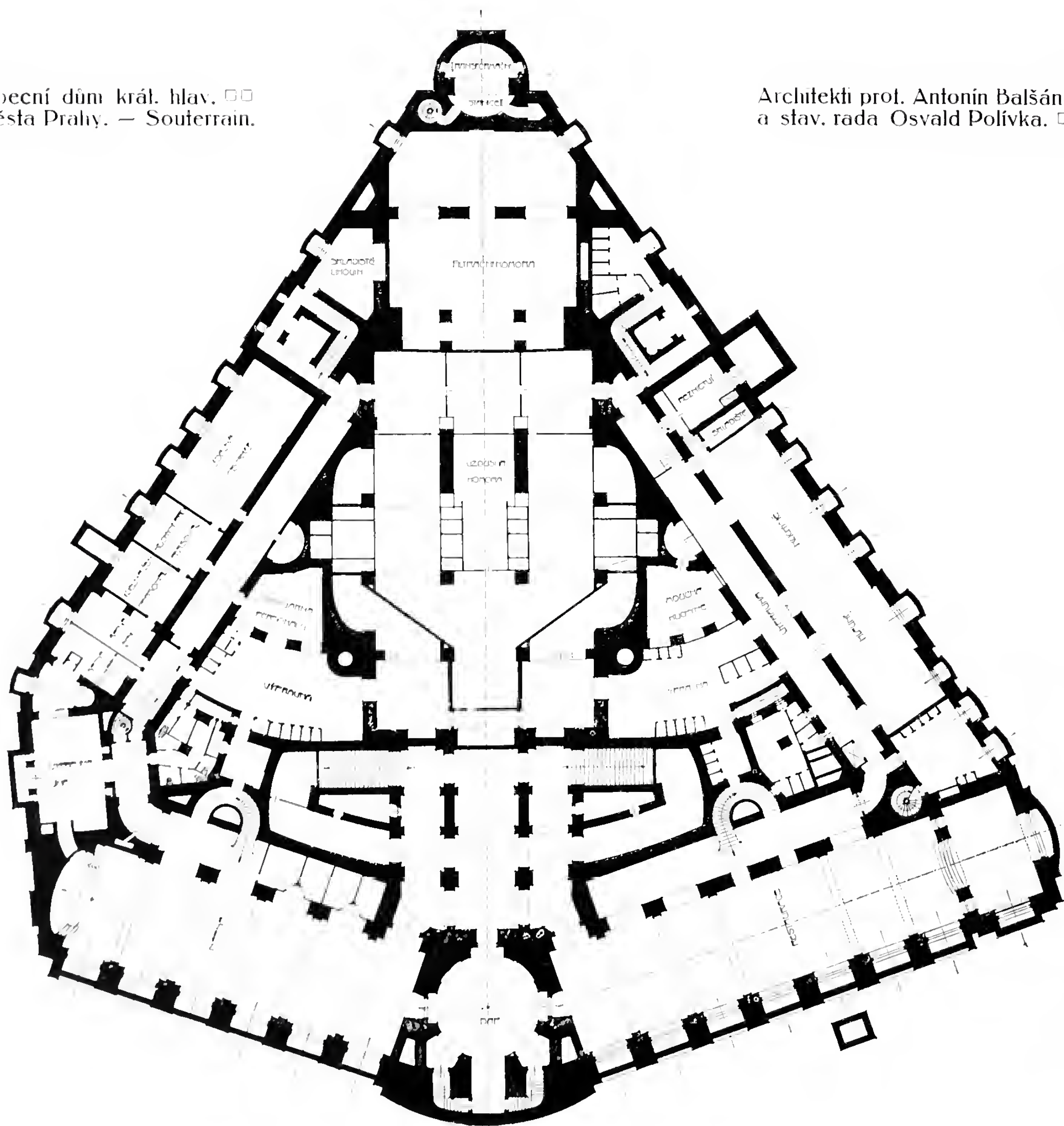
Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Smetanův sál. — Pohled k balkonu.
Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka.

brány, na němž měl býti postaven příští Obecní dům jako středisko naší české společnosti. Místo jest historicky neobyčejně významné a důležité, neboť stávala na něm před věky residence králů českých v bezprostředním sousedství pýchy Prahy — Prašné brány. Měšťanská Beseda tvrdila, že vývoj národního a společenského života českého nutně vyžaduje toho, aby pro representaci jeho na místě vynikajícím postavena byla důstojná budova, všem potřebám moderního života a doby vyhovující.

Toto úsilí její podporováno bylo projevy občanských klubů a četnými peticemi z občanstva samého.

Třeba podotknouti, že ideové skizzy ku podnětu Měšťanské Besedy na základě stanoveného programu vypracoval stav. rada O. Polívka, v nichž 3 sály, Besedou navrhované, umístěny byly do ulice Pařížské a Petrohradské kol velké vstupní dvorany, situované vzhledem k ose kolmé na průčelí do Příkopu obrácené. Místnosti klubovní byly pak navrženy do hlavního průčelí (na Příkop).

Ve schůzi dne 5. ledna r. 1903 schválil sbor obecních starších koupi tohoto bloku a usnesl se vypsati veřejnou soutěž na opatření projektu se lhůtou do 31. března t. r. Při této soutěži nebyly uděleny ceny, nýbrž 3 stejné odměny návrhům architektů Dryáka a Ameny, Pospíšila a Balšánka.

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Souterrain.

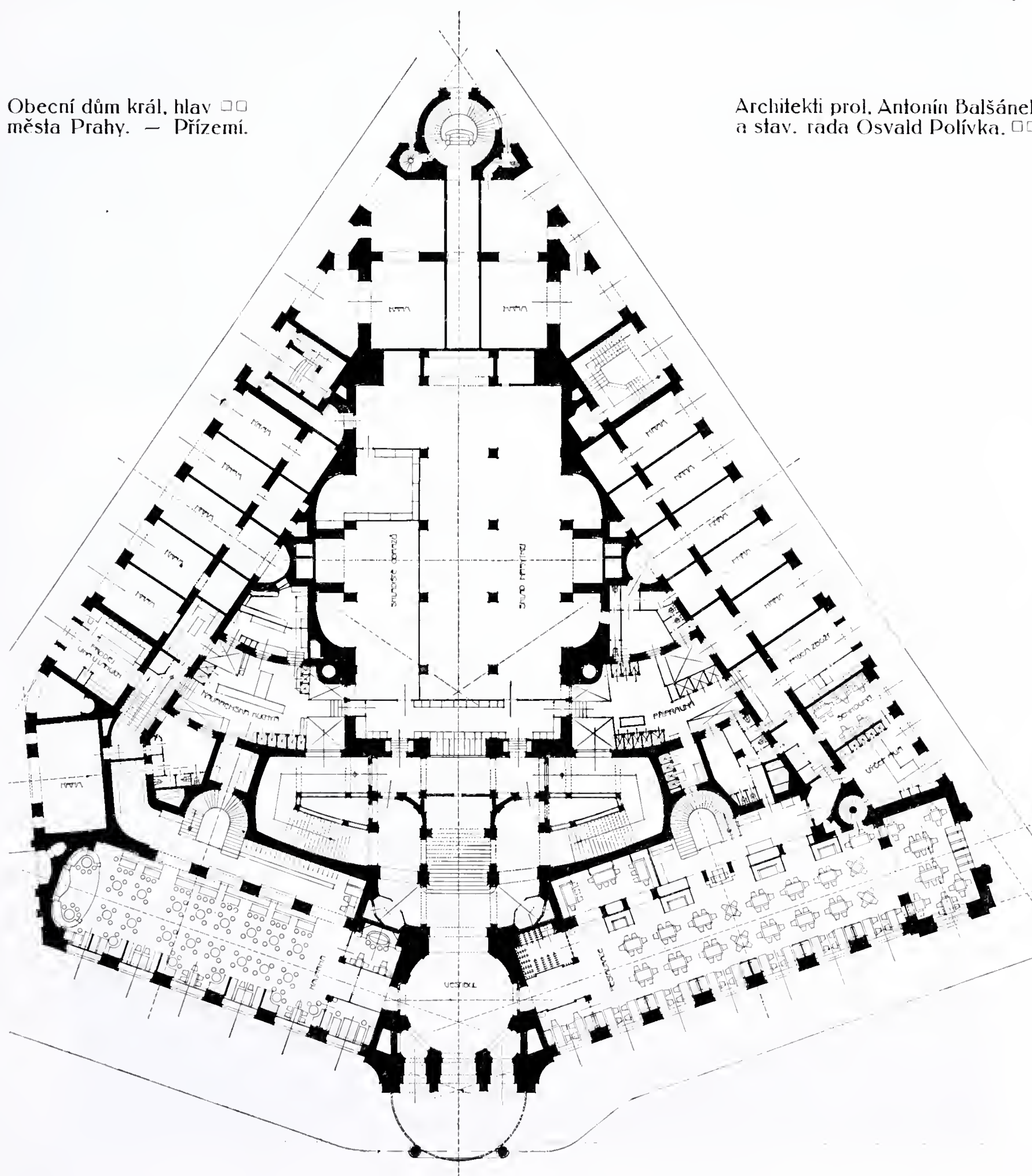
Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka.

Jury výslovně prohlásila, že pořadím těchto jmen nedává přednost žádnému z vyznamenaných projektův a doporučila vypsati mezi autory jich novou, užší soutěž. Dlužno poznamenati, že všecky tyto projekty založeny byly na ose diagonální, procházející nárožími Příkopu a ulice Pařížské, při čemž sály, jakožto místnosti representativní, umístěny byly průčelími do Příkopu a Josefského náměstí, kdežto místnosti besední umístěny byly do ulice Pařížské a Petrohradské. Avšak ani z druhé užší soutěže nedoporučila porota nějaký návrh ku provedení. Zástupci Měšťanské Besedy pak žádali, aby členové poroty jako poradní sbor posoudili rovněž nově předložený návrh, jejž vypracoval stav. rada O. Polívka a jenž v podstatě byl jen zdokonaleným návrhem původních jeho skizz. Leč ani tento návrh nebyl porotou uznán za tak vyhovující, aby mohl sloužiti za podklad projektu definitivního.

K návrhu technické komise usnesla se po té městská rada 14. srpna r. 1903 na tom, aby sdělání projektu definitivního svěřeno bylo

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Přízemí.

Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka.

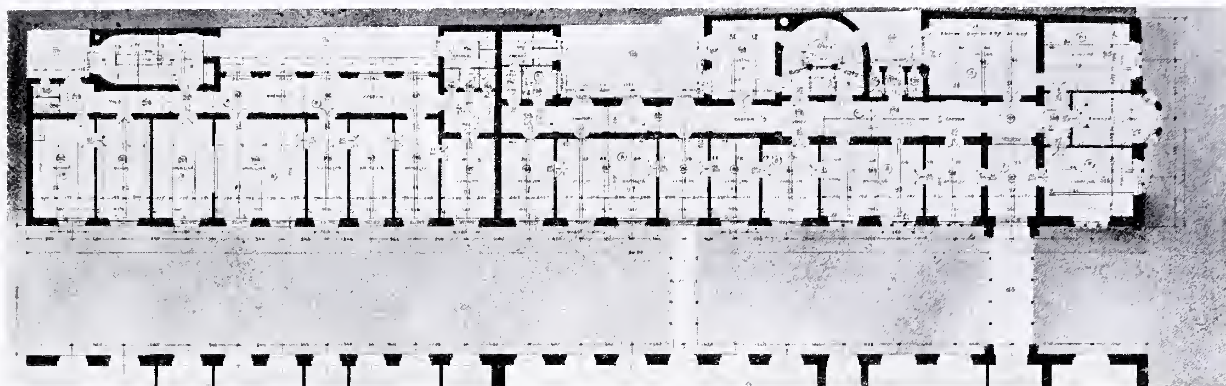

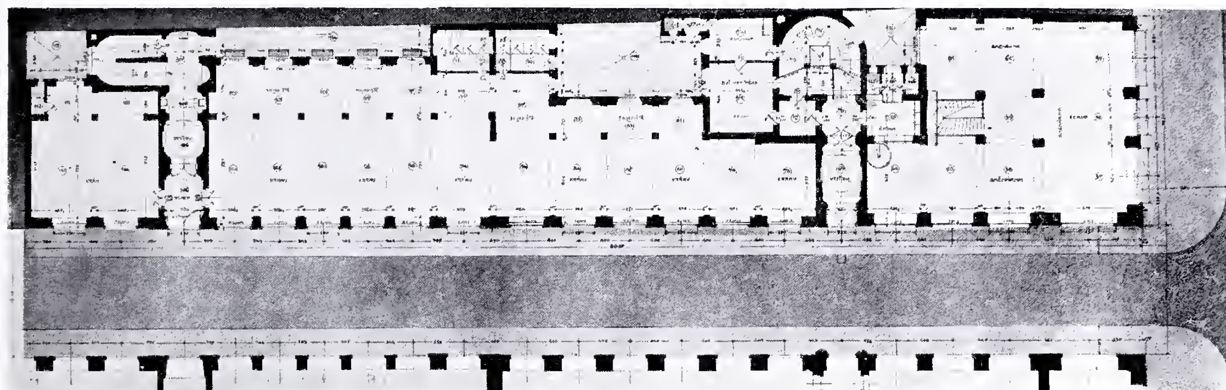

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Detail proscenia ze Smetanova sálu.

Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka. — Dekorativní figury od sochaře V. Nováka.

Nová budova Zemské banky král. Českého v Praze-II. — Přízemí a I. patro.
C. k. stav. rada arch. Osvald Polívka.

architektům Balšánkovi a Polívkovi za spolupůsobení zvláštního dozorstva, do něhož kromě 6 zástupců obce povoláni byli ještě vládní rada prof. J. Schulz, ředitel Jiří Stibral a arch. Václav Roštlapil.

Na základě programu tímto dozorstvem vypracovaného předloženy byly v prosinci r. 1903 nové náčrtky, jež městská rada schválila a svěřila projektantům vypracování předloh zadávacích. Tito předložili stavební projekt Obecního domu a rozpočet nákladu, který činil 4,681.500 K, dne 18. května r. 1904.

Technická komise doporučila, aby projekt byl sice schválen, rozpočet však aby vrátil se dozorstvu, by ho, pokud možno, zredukovalo a rozdělilo vlastní náklad stavební od nákladu na vnitřní zařízení, jež bylo by možno provésti až po dokončení stavby postupem času.

Vzhledem k tomu byl zredukován náklad stavební na 3,400.000 K. Když však i tento náklad uznáván byl za veliký, předložili projektanti v říjnu 1904 řadu různých návrhů s příslušnými výpočty nákladu. Z těchto vybrána byla varianta *N*, jakožto nejméně nákladná a bývala by vyžadovala nákladu 3,000.000 K.

Proti volbě této alternativy vystoupila však Měšťanská Beseda, upozorňujíc, že v návrhu není velkého sálu, kterého ona nutně potřebuje. Poněvadž pak akce její podporována byla i družstvem České Filharmonie a Komorní hudby, jakož i vlivuplnými osobnostmi z kruhů hudebních, nahrazena byla varianta *N* v prosinci r. 1904 novou, písmenou *V* označenou, jež obsahovala velký sál, řešený ve způsobu dvorany.

Ve schůzi dne 10. prosince r. 1904 usnesl se sbor obecních starších 54 hlasy proti 28, aby na základě této poslední varianty *V* postaven byl Obecní dům s přechodem ku Prašné bráně, a povolil na stavbu tuto náklad 3,000.000 K.

Nové dozorstvo, v němž svrchu jmenovaní odborní znalci již nezasedali, uvažovalo o celkovém uspořádání místností a sestavilo nový definitivní program, který byl podkladem projektu konečného.

Sluší také poznamenati, že v době té vyskytly se v naší veřejnosti nejrůznější návrhy, čelící k tomu, aby místo Obecního domu postaveny byly budovy jiného určení, na př. divadlo, universita, nová radnice a p. Ukázalo se však, že ani jediného z nich nelze uskutečniti.

Projektanti předložili stavební elaborát dle smlouvy v květnu r. 1905. Na jeho základě vypsány byly práce stavební a svěřeny firmě „Schlaffer a Šebek“ v Praze. (Pokrač. příště.)

Nová budova Zemské banky království Českého v Praze-II.

Architekt c. k. stav. rada Osvald Polívka. — Tab. č. 5. a 6., vyob. na str. 5. a 6.

Zemská banka král. Českého zakoupila před delší dobou dům č. 857-II. na protějším nároží Nekázanky za tou příčinou, by si zabezpečila místo pro eventuelní rozšíření svých kancelářských místností a zajistila si zastavění staveniště po rozbourání zakoupeného domu způsobem, který by umožnil dostatečné osvětlení místností bankovních, kolem hlavní dvorany ve staré budově seskupených. Když tyto prostorné místnosti kolem dvorany již nepostačovaly, přistoupila banka k novostavbě, jejíž místnosti spojují dva mosty s kancelářemi staré budovy. Staveniště zastavilo se vpředu čtyřpatrovou, vzadu dvoupatrovou budovou s plochou střechou.

Nová budova Zemské banky král. Českého v Praze-II.
Alegorie „Inženýrství a vodní stavby“ z hlavního průčelí od prof. Lad. Šalouna.

Přízemí dvoupatrové budovy v Nekázance věnováno jest krámům s přiléhajícími souterrainními skladišti. Část této budovy slouží účelům pražské bursy peněžní a cukerní. Bursa má zvláštní vstup, zvláštní schodiště a sály s příslušenstvím, umístěné v I. patře; kanceláře bursy jsou pak v II. patře. Místnosti v I. a II. patře nové budovy, ležící proti místnostem seskupeným kolem hlavní dvorany, jsou využitkovány na úřadovny a spisovny, jež spo-

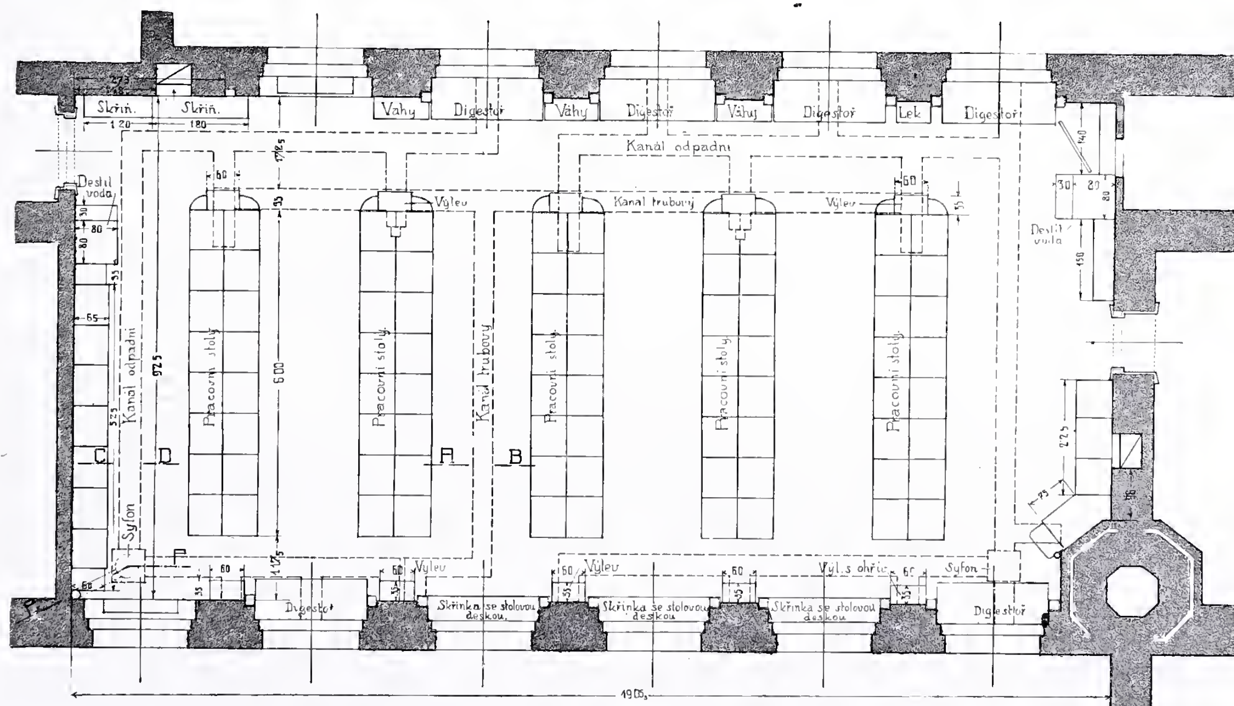
juje se starou budovou lávka. Přízemí přední budovy do Příkopu upraveno v novou platebnu Zemské banky král. Českého, a jsou tu umístěny pokladny pro cenné papíry, kupony a oddělení pro vklady a pod. V souterrainu pak jsou místnosti pro safes-deposita se zvláštním tresorem, úřadovnami, manipulačními místnostmi a čekárnou pro obecenstvo, tedy zařízení s úplným komfortem, jakého obecenstvo od velikých peněžních ústavů požaduje. V I. patře přední budovy jsou další úřadovny pro ředitelství; ostatní patra jsou prozatím pronajata soukromníkům, pokud jich nebude třeba ke vlastním účelům Zemské banky.

Přední budova čtyřpatrová jest obložena pískovcem hořickým, z kteréhožto kamene jsou též provedeny veškeré okrasy ornamentální a figurální. Ornamentální a figurální výzdobu na hlavním průčelí modeloval prof. C. Klouček, figurální, a sice alegorii „Inženýrství a vodní stavby“ (regulace řek a pod.) modeloval prof. L. Šaloun, alegorii „Bankovnictví“ sochař Hergesel. Figurální vlys na předním spojovacím mostě, provedeném z umělého kamene, pochází z dílny prof. Máry a zhotoven z majoliky Rakovnickou továrnou. Ornamentální práce na dvoupatrové budově provedly firmy „Kraumann, Piccardt a Šimonovský“ a sochař Alois Folkmann. Mosaikové obrazy na hlavním průčelí do Příkopu jsou zhotoveny dle kartonů akad. malíře Preislera. Stavbu provedla firma M. Blechy. Práce kamenické dodal inž. J. Víšek; instalaci ústředního topení, ventilaci a zařízení na odsávání prachu obstarala továrna J. Štětky. Železné konstrukce spojovacích mostů dodala Českomoravská továrna, výtahy J. Prokopec, a Lamson, Mix a Genest (Berlín). Stavbu navrhl a řídil c. k. stavební rada Osvald Polívka, úřed. aut. civil. architekt.

Několik poznámek k vnitřnímu zařízení nového chemického ústavu c. k. české vysoké školy technické v Praze.

Napsal inž. Josef Havlíček, c. k. inženýr. — Obr. na str. 7. a 8.

V blízké době přesídlí chemický odbor české vysoké školy technické ze staré budovy, bývalého kláštera sv. Karla Borom., do nové. Smutně proslulé byly dosavadní síně, přidělené chemickému ústavu, svým primitivním, zastaralým zařízením, naprosto nedostačující zdárnému rozvoji a intensivní práci chemické. Konečně však dočkali se chemikové nápravy výstavbou moderní budovy, opatřené všemi pomůckami, nezbytnými pro moderně vypravené posluchárny,

Typ laboratoře pro kvalitativní chemii v novém chemickém ústavu c. k. české vysoké školy technické v Praze-II.

chemické laboratoře a j. Používáme této příležitosti, abychom přinesli některé zajímavé konstruktivní detaily z vnitřního zařízení nového ústavu chemického.

1. Všeobecné. Nový chemický ústav c. k. české vysoké školy technické v Praze zbudován byl v r. 1908 až 1911 na Novém městě s průčelími do tří ulic, z nichž průčelí hlavní (jižní) směřuje do ulice Trojanovy, průčelí východní do ulice Václavské a průčelí západní do ulice Dittrichovy.

Budova obsahuje tři trakty uliční, v nichž umístěny jsou laboratoře, kabinety, pracovny atd. a v II. patře jedna posluchárna; dále střední trakt dvorní, v němž jsou nad sebou dvě hlavní posluchárny a zadní trakty dvorní, souběžné s traktem do ulice Trojanovy, obsahující místnosti téhož druhu jako trakty uliční.

Dvory jsou tři: dva velké čtvercové a jeden užší, táhlý k sousedům.

Stavební náklad obnáší okrouhle 2,000.000 K.

Detailní projekt a rozpočet provedl v odboru staveb pozemních c. k. místodržitelství pisatel těchto řádků na základě skizz navržených c. k. stavebním radou J. Folkertem, kterým též svěřeno technické administrativní vedení stavby.

Ve stavebním komitétu zasedali pánové c. k. místodrž. rada K. Ardelt jakožto předseda, c. k. vrchní stav. rada R. Vomáčka jakožto místopředseda, c. k. zemský zdrav. inspektor MUDr. J. Tichý, profesoři české vys. školy technické K. Kruis, J. Bertl, R. Křiženecký, V. Andrlík, E. Votoček, J. Hanuš, F. Wald, J. Mühlbauer, J. Schneidr, pak c. k. stav. rada J. Folkert a c. k. stav. rada A. Kožíšek.

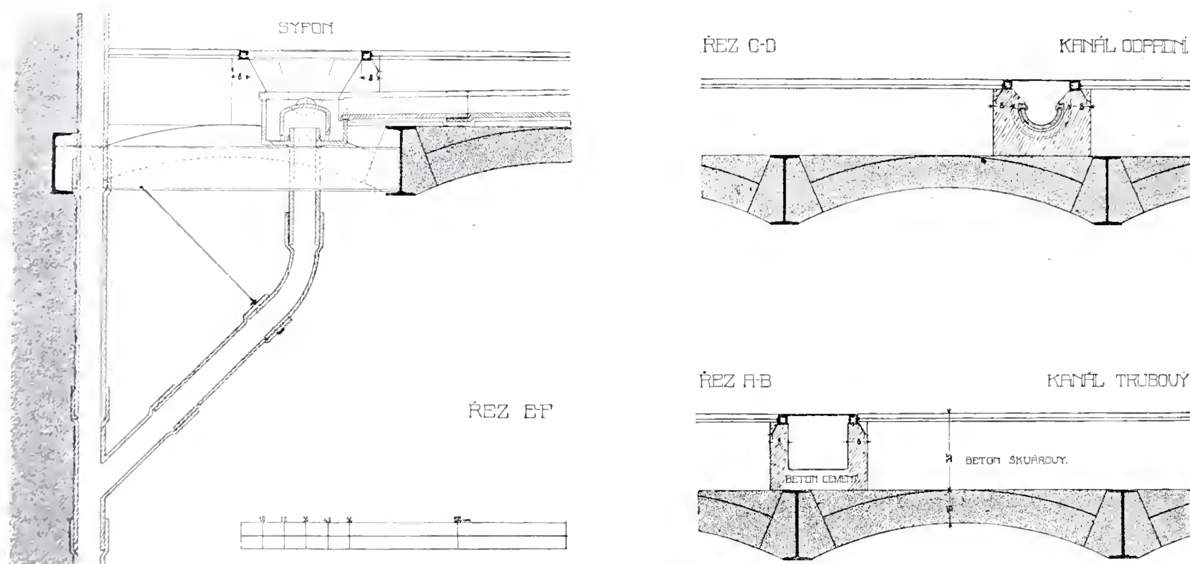
S vnitřním zařízením ústavu souvisela těsně mnohá zařízení stavební tak, že při detailním projektu bylo třeba vycházeti od zařízení vnitřního.

Jelikož v ústavu umístěny jsou různé laboratoře chemické, jako laboratoře chemie kvantitativní, kvalitativní, organické, anorganické, analytické, kvasné atd., laboratoře pro zkoušení potravin, zkušební stanice cukrovarnická s pokusným cukrovarem, pokusný pivovar, laboratoře pro metallurgii, elektrochemii, barvířství a tiskařství, ateliery fotografické, mikrofotografické a mikroskopické, bylo poměrně velmi těžkou úlohou na obmezeném staveništi, které bylo dáno, umístiti vhodně všecky potřebné místnosti. Proto provedení návrhu, jakož i stavby samé bylo spojeno s mnohými konstruktivními obtížemi.

Není účelem těchto řádků podati popis této stavby, neboť vzhledem k její složitosti vyžadoval by úkol ten značného místa.

V následujícím bude přihlédnuto pouze k některým částem vnitřního zařízení a to hlavně laboratoří.

2. Odvodnění laboratoří. Odpadní vedení uzavřenými litinovými troubami nebylo provedeno pro snadné porušení trub splašky, obsahujícími kyseliny a jiné chemikalie, pak pro snadnou možnost ucpání neb prasknutí trub. Odvodnění laboratoří provedeno proto otevřenými kameninovými koryty půlkruhového prů-

Detaily z úpravy laboratoří pro kvalitativní chemii v novém chemickém ústavu c. k. české vysoké školy technické v Praze-II.

řezu, které osazeny jsou v asfaltu do betonových kanálků, provedených v podlahách. Kanálky ty přikryty jsou příklopy z rýhovaného plechu v rámech úhelníkových, těsně uzavírajících. (Viz připojený půdorys laboratoře se zakreslenými kanály odpadními i trubovými, pak detaily koryt a syfonů na str. 7. a 8.). Koryta ústí do syfonů, rovněž kameninových, a syfony připojeny jsou na svislé odpadní kameninové trouby o prům. 100 *mm*. (Odvodnění tohoto způsobu použito bylo s úspěchem v chemickém ústavu berlínské university.)

Přívody plynu, vody, pracovní páry a elektřiny umístěny jsou v kanálech trubových čtvercového průřezu, podobně krytých jako kanály odpadní, avšak ne tak těsně. Aby kanály odpadní měly dostatečný spád, byla nutna mezi vrchem nosníků a kleneb stropních výška 35 *cm*.

Prostor tento vyplněn jest hubeným škvárovým betonem, který byl volen pro svou malou váhu (nejvýš 1000 kg/m^3).

Kanály odpadní provedeny nejprve z nastavovaného betonu (v poměru cementu, hydraulického vápna a písku 1 : 1 : 6) uvnitř v polokruhovém tvaru, načež jednotlivé kusy kameninových koryt uloženy do vrstvy asfaltu.

Kde do koryt vnikají olověné odpadní trouby od vylévek a pod., ukončena jsou koryta kameninovými čely, rovněž osazenými v asfaltu.

Vylévky mají spodem vesměs zřeďovací nádržky syfonové s obsahem 4 *l* vody, aby roztoky kyselin a pod. odcházely, pokud možno, zředěny.

Svislé odpadní potrubí z laboratoří připojuje se na ležatou síť kanalisační, do níž též zaúsťují ostatní odpady, záchodové trouby, odvodnění dvorů atd.

Celá kanalisace připojena jest na městské kanalisační potrubí na třech místech; každá přípojka jest ještě před vyvedením z budovy opatřena rozřeďovacím zařízením.

3. Centrální topení a ventilace. Budova vytápí se parou o nízkém tlaku; kotelna jest umístěna pod středním dvorním traktem. Větrání děje se pulsí s pohonem elektrickým. Při nejnižší vnější teplotě až do — 20° C vytopí se veškeré laboratoře, pracovny, kabinety atd. jakož i byty assistentů na + 20° C, schodiště, chodby a záchody na + 15° C.

Byty sluhů nejsou připojeny k centrálnímu topení.

Větrání místností, chodeb atd. upraveno jest dle jich účelu; v laboratořích a posluchárnách na př. odpovídá čtyř až pětinásobné výměně vzduchu v jedné hodině.

Pára vyvinuje se ve čtyřech kotlech, z nichž každý má 53 m^2 topné plochy; každý kotel lze jednotlivě z chodu vyloučiti. Pára rozvádí se ve sklepích v trubových, průchodních kanálech; rovněž tak i kondensační potrubí svedeno jest do kotelny sklepy a trubovými kanály.

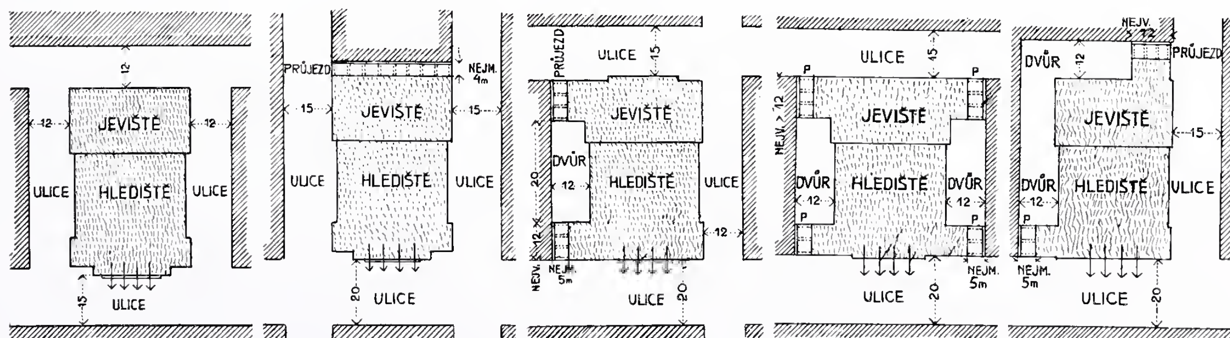
Topná plocha sestává z úplně hladkých radiatorů, opatřených emailovým, teplu vzdorujícím nátěrem. Každé těleso opatřeno jest regulací, a lze je z vytápění vyloučiti.

Čerstvý vzduch odebírá se dvěma kiosky, umístěnými v obou hlavních dvorech budovy, a vede se podzemními kanály do filtračních komor, kde prochází filtry.

Filtrovaný vzduch se ohřívá na teplotu místnosti v topných komorách 2 trubkovými kotly (každý o 95 m^2 topné plochy), načež se navlhčuje v komorách ventilačních, v zimě pomocí odpařovacích nádob, v létě pomocí Körtingových rozprašovačů.

Z ventilačních komor vhání se vzduch dvěma ventilátory, poháněnými dvěma elektromotory (každý o 9·5 k. s.) do dvou hlavních, svislých průduchů ventilačních; dále do vodorovných kanálů, provedených pod stropy chodeb přízemku a I. patra a konečně průduchy do jednotlivých místností, chodeb atd.

Ve vodorovných, rozváděcích kanálech položeny jsou hladké trouby topné, jimiž se kryjí ztráty tepla cestou způsobené tak, že i do nejvzdálenějších místností přichází vzduch

Obr. I. Obr. II. Obr. III. Obr. IV. Obr. V.

Schemata jednotlivých poloh divadel dle nového zákona dolnorakouského.

o teplotě + 20° C. Zkažený vzduch odvádí se svislými průduchy nade střechu.

Zařízení pro obě hlavní posluchárny uspořádáno jest odděleně od topení a větrání ostatní budovy. Čerstvý (větrací) vzduch odebírá se z prostoru nad filtry v komorách filtračních a přivádí se do posluchárен dvěma, pod stropem kotelny vedenými kanály větracími pomocí dvou ventilátorů. Experimentální stoly v posluchárnách opatřeny jsou odsávadly, z nichž se vzduch ssaje elektrickými exhaustory. Také komora sirovodíková má svůj zvláštní exhaustor.

Před kotelnou v místnostech sklepních založena jest uhelna, jejímiž prostorami probíhá systém kolejí s točnicemi. Uhlí přiváží se železnými, sklapovacími vozíky po kolejích až k násypným otvorům kotlů. Pod uhelnou nalézá se popelna, kam na vozíku se dopravují od kotlů po kolejích uzavřené železné nádoby s popelem, které se odtud dle potřeby pomocí zdviže dopravují na dvůr. (Dokonč. příště.)

Divadelní zákon dolnorakouský.

(S vyobr. na str. 9.)

Před rokem vyřízená ideová soutěž na dodání náčrtků pro stavbu Národního divadla v Brně dokumentovala zastaralé stanovisko rakouských divadelních předpisův. Zejména poloha proponovaného staveniště divadla brněnského s kombinováním nájemných domů v bezprostředním sousedství dala vzniknouti diskussi o úpravách podobného rázu, kterých však dosavadní naše zákony divadelní neřešily.

Moderním, pokrokovým duchem provanuty jsou principy nového zákona dolnorakouského, platného pro příští divadelní stavby. Fakt tento opravňuje nás proto, abychom seznámili svou obec čtenářskou se zásadami tohoto zákona, schváleného dne 14. března 1911. Snad dojde v dohledné době k ozdravění politických poměrů zemských a tím i k plodné práci naší zemské legislatury, jejímž jedním z přemnohých úkolů bude zajisté věnovati pozornost i platnému posud divadelnímu zákonu. Pro náš divadelní zákon byla kdysi vzorem zákonná divadelní úprava dolnorakouská. Snad i nynější zákon dolnorakouský bude v mnohém směru direktivou pro normování a řešení různých problémů situačních i technicko-policejních, které se naskytají při divadelních budovách.

Jednotlivá ustanovení nového zákona dolnorakouského týkají se především polohy, situace divadelní budovy v zastavených komplexech a dbají vnitřního zařízení i celkového způsobu použití budovy. Současně normují se i pravidla pro jiné divadelní podniky, v nichž dovoleno kouřiti (zpěvní síně, šantány, varietní divadla), cirkusy a posléze i pouhé divadelní sály.

Předem vymezuje se novým zákonem pojem divadla, respektive divadelní budovy, pro niž platí nová zákonná nařízení. Divadlem totiž rozumí se budova se dvěma oddělenými hlavními prostorami: hledištěm a jevištěm (s propadlištěm a provazištěm), v niž pořádají se veřejná představení divadelních prací. Všechna divadla rozdělují se ve dvě hlavní skupiny; dělidlem jest počet diváků — 800 — kteří mohou býti umístěni v hledišti. Divadla nedosahující tohoto počtu zahrnují se v kategorii malých divadel, kdežto všecka ostatní nazývána jsou velkými.

Důležitým a zvláště cenným jest § 2. tohoto zákona, v němž probrány jsou všechny přípustné polohy divadelní budovy vzhledem k sousedním budovám. Jsou ovšem i zde jisté rozdíly. Vyplývají však z prostorového hodnocení divadla podle počtu diváků, jak bylo výše naznačeno. Než tyto difference jsou jen ciferní při stejných základních zásadách, pro obě skupiny platných. (Viz vyobr. na str. 9.)

Pro velká divadla určují se zásadně tyto situace:

1. Divadlo jest se všech stran volné, nikde nepřiléhá k jiné budově. Kol dokola jsou jen uliční komunikace průběžné. Vyžaduje se tu vzdálenost 15 *m* divadelní fronty s hlavními vchody a východy od nejbližších objektů stavebních čili nejmenší šířka ulice. Pro ostatní fronty předpisuje se nejmenší 12metrová volná prostora (obr. I.).

2. Budova jest se tří stran volná, jednou — čtvrtou — stranou je přistavěna k sousední budově. V případě tomto stanoví se minimální vzdálenost fronty s hlavními vchody a východy od nejbližších obytných komplexů na 20 *m*. Pro obě boční průčelí předepsána jest šířka veřejné komunikace uliční na 15 *m*. Další podmínkou přípustnosti této polohy jest však čtyřmetrový, široký průjezd, pro vozbu schopný, spojující obě boční komunikace uliční podél hranice divadelní budovy a sousedního přistavěného objektu (obr. II.).

3. Divadelní budova jest na 3 stranách volná, opírajíc se čtvrtou stranou — boční — o jiný objekt. V tomto případě žádá se vzdálenost fronty s hlavními vchody a východy nejméně 20 *m* při vzdálenosti 15 *m* části jevišťové a 12 *m* třetí uliční fronty od nejbližších budov. Takovéto

arangement dovoluje se však jen tehdy, splní-li se podmínka, že zůstává při frontě, sousedící s jinou budovou, volný, nezastavený dvůr nejméně 12 *m* široký a 20 *m* dlouhý, z něhož možno se dostati na obě sousední ulice průjezdy 5 *m* širokými, maximálně 12 *m* dlouhými a nejméně 4 *m* vysokými. Výjimečná, menší šířka dvoru — 9 *m* — připouští se jen tehdy, je-li dvůr při sousední, zastavené hranici ohraničen v celém svém rozsahu požárními zdmi (obr. III.).

4. Divadelní budova jest na 2 stranách volná, podélnými frontami sousedí s budovami. Minimální šířka ulice před průčelím divadla s hlavními vchody a východy jest zase 20 *m*, před partií jevišťovou pak 15 *m*. Na hranicích, sousedících s okolními domy, nutno však zříditi dvory s průjezdy, dimensovanými shodně s odstavcem 3. (obr. IV.).

5. Další poloha divadla jest nárožní při styku dvou ulic. Vzdálenost průčelí s hlavními vchody a východy stanovena jest na 20 *m* a vzdálenost druhé fronty na 15 *m* od nejbližších budov protějších. Nezbytny jsou tu však dvory při hranicích zastavěných a průjezdy do uličních komunikací, o nichž platí rozměry, v odst. 3. ustanovené (obr. V.).

Již výše bylo řečeno, že tyto zásady — pokud jde o situování divadelních budov — jsou i při malých divadlech stejné s právě uvedenými v odst. 1. až 5. Pouze vzdálenosti od protějších budov jsou sníženy, takže místo šířky 20, 15 a 12 *m* nastupují vzdálenosti 15, 12 a 10 *m*. Povoluje se však vedle toho ještě jedna, další poloha, a sice taková, že divadlo malé má jen jednu uliční frontu. Žádá se tu pak 15 metrová šířka komunikace při uličním průčelí divadelním, založení dvorů nejméně 9 *m* širokých a 15 *m* dlouhých po stranách divadla. Dvory na straně jevišťové jsou spojeny 5 *m* širokým průjezdem, kdežto postranní dvory třeba spojiti s uliční komunikací průjezdy 5 *m* širokými a max. 12 *m* dlouhými.

Při stavbě malých divadel lze poskytnouti i další, zvláštní úlevy, zejména, pokud běží o celkovou polohu, vezmou-li se v úvahu zvláštní poměry místní. V takovýchto případech lze upustiti i od podmínky, by divadlo bylo zbudováno při veřejné ulici.

V § 3. obsaženy jsou normy pro separování části jevišťové od prostory hledišťové. Celé jeviště se všemi vedlejšími místnostmi (garderobami, krejčovnami, zkušebními i baletními sály) a propadlištěm nutno jest úplně odděliti od hlediště se všemi chodbami a schodišti. Stane se tak plnou, přiměřeně silnou zdí, sahající 45 *cm* nad povrch střechy a v propadlišti vyvedenou bezprostředně až pod podium jeviště. Tato požární zeď může býti i lomena neb zakřivena. Dovolují se v ní mimo otvor prosceniový i dveřní otvory jak v klenutých chodbách souterainu a parteru, tak i v chodbách jednotlivých pořadí v části hledišťové. Ve vlastním hledišti zapovězeny jsou však jakékoliv otvory komunikační kromě vlastního proscenia. V průchodech ve zdi požární, vedoucích z partie jevišťové do části hledišťové nařizuje se závěr dvojitými dveřmi, zamezujícími vniknutí plamenů neb kouře z jeviště do hlediště a uzavírajícími se samočinně. Otevírají se buď do jeviště neb i eventuelně do hlediště. Pro potrubí různého účelu lze zříditi otvory ve zdi prosceniové, ovšem za náležitých utěsňovacích opatření proti požáru.

(Příště dokončení.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ: V mezinárodní soutěži na dodání návrhů pro stavbu jatek v Ruščuku v Bulharsku (viz „Arch. Obzor" roč. X. sešit 4.) získal I. cenu 3500 franků návrh, jehož autorem jest Walter Frese, arch. v Bonnu v Německu, a II. cenu 2000 franků návrh, jehož autorem jest Jos. Hennig, arch. ve Stuttgartu v Německu. Za obnos 1000 franků zakoupen byl projekt, který vypracovali: A. Dufan, arch. v Arrasu ve Francii společně s „Akciovou strojírnou" v Praze.

K omezené soutěži na získání náčrtků pro stavbu paláce „Rakousko-uherské banky" ve Vídni pozváni byli: Arch. L. Bauer, vrch. stav. rada Baumann, prof. M. z Ferstelů, stav. rada svob. p. Kraus, stav. rada z Gotthilfů, A. Neumann, vrch. stav. rada prof. Ohmann, vrch. stav. rada A. z Wielemansů — vesměs z Vídně; vrch. stav. rada prof. Jan Kotěra z Prahy; dále uherští architekti: J. Huberth, Karmann a Ulmann, F. Korb, E. Töry, M. Pogany a prof. S. Pecz. — Porota přisoudila tři stejné ceny projektům: Arch. L. Bauera, arch. F. Korba a vrch. stav. rady L. Baumanna. Mimo uvedené ceny vyslovila porota čestné uznání projektům: Arch. E. Töryho a M. Poganyho, kteří za návrhy obdrží čestný honorář. — Charakteristické jest, že k soutěži na získání návrhů pro stavbu paláce této největší banky rakouské, která prostřednictvím svých filiálek v městech českých dovede velmi dobře obchodovati a jejíž akcie, jak známo, nachází se více jak z jedné třetiny v rukou českých akcionářů, kterým ovšem až doposud odpíráno jest jakékoliv zastoupení ve správní radě tohoto ústavu, přizván byl, vedle 8 architektů národnosti německé a 6 národnosti maďarské, pouze jediný architekt národnosti české — o odbornících ostatních slovanských národů v Rakousku usedlých ani nemluvíce.

K mezinárodní soutěži na dodání modelův a nákresů pomníku cara Alexandra II. v Petrohradě v Rusku (viz „A. O." roč. X, sešit 1.) podány byly 93 modely a 23 kreslené návrhy.

1. V soutěži modelů získal I. cenu 5000 rublů R. Ro-

manelli z Florencie v Italii; II. cenu 4000 rublů markýz Clement Origo z Florencie v Italii; III. cenu 3000 rublů Bela Marcup a V. Krenner v Pešti; IV. cenu 2000 rublů arch. L. Sologub společně se sochaři J. Lavrovem a V. Lišcvem v Petrohradě; V. cenu 1000 rublů L. Bernštein a A. Hilber v Paříži.

2. V soutěži kreslených návrhů přiřknuta byla I. cena 750 rublů A. Cervettovi v Madridě ve Španělsku; II. cena 500 rublů C. Bernardovi v Paříži; III. cena 250 rublů S. Aisguardinu v Bari v Italii.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Obecní úřad města Králova Pole u Brna vypisuje veřejnou soutěž na podání náčrtků a přibližného rozpočtu pro stavbu dvoupatrové budovy obecné a měšťanské školy pro chlapce a dívky. Za nejlepší náčrtky vypracované v měř. 1 : 200 určeny jsou ceny: I. cena 800 K, II. cena 600 K, III. cena 400 K. Bližší podmínky a situaci na požádání zašle obecní úřad v Královĕ Poli u Brna za poplatek 5 K, které po předložení náčrtků budou autorům vráceny. Cenou poctěné návrhy zůstanou majetkem obce. — Lhůta stanovena jest do 15. února 1912.

„Živnostenský spolek", v Rize v Rusku vypsal mezinárodní soutěž na dodání návrhů pro stavbu svého spolkového domu. Lhůta stanovena jest do 14. března 1912. — Bližší viz „A. O." roč. X. sešit 11.

Komitét pro postavení pomníku „Hadži Dimitra" ve Slivnu v Bulharsku vypisuje veřejnou soutěž mezi umělci slovanské národnosti na dodání návrhů a modelů pro postavení pomníku vojvody Hadži Dimitra, ve Slivnu. Lhůta stanovena jest do 10. dubna 1912. — Bližší viz „A. O." roč. X. sešit 10.

OSADA RODINNÝCH DOMKŮ v PRAZE. Mocnému, stále úsilnějšímu a důraznějšímu doléhání veřejnosti na obec pražskou, by se ujala energicky zřizování levných rodinných domků po způsobu jiných velkoměstských obcí, podařilo se, jak se zdá, docíliti úspěchu. Jak sdělil aspoň ve své přednášce dne 23. ledna t. r. v Obecním domě u Prašné brány městský fysik MUDr. Procházka, jest projekt osady rodinných domků u Prahy již vlastně úplně hotov. Značná area 82 korců 426 sáhů vybrána jest pro osadu projektovanou. Pozemek leží u Libně a ohraničen jest na západě tratí severní dráhy, na jihu pak kolínsko-pardubickou tratí státních drah. Majitelem pozemku jest obec pražská, jež ho dosud pronajímá k účelům polního hospodářství za celkový peníz ročních 4125 korun. Rozvržením této sumy na jednotlivé parcely celého komplexu zlevnil by se značně celý projekt osady rodinných domků, protože cena pozemku stavebního jest pak zcela nepatrná, a netřeba ji téměř v úvahu bráti (na jeden domek připadne ročně 8 kor. 66 hal.). Projekt vypracován dle vývodů Procházkových s veškerým zřetelem k dosavadním zkušenostem. Projektovány celkem 4 typy domků, v osadě se opakujících, jichž základem a vzorem jest česká chalupa. Základní rozdělení jest u všech 4 typů stejné: v přízemí velká obývací kuchyň ($6\,m \times 6\,m$) s předsíní, špižírnou, záchodem a sklípkem. V mansardě jsou dvě ložnice. Na jeden domek připadá asi $360\,m^2$; z toho zastavená plocha obnáší $59-90\,m^2$, zahrádka asi $280\,m^2$. Domky obráceny jsou k severu (?) a mají zahrádky na jižní straně. Současně vypracován i plán polohy celé osady s náměstím, rozsáhlým hřišti pro děti i dospělé. V osadě projektují se i domy pro svobodné (dva), společné lázně, sál pro shromáždění a tělocvik, školní budova. Domky jsou jednak isolované, jednorodinné, jednak podvojné, rovněž isolované. Celkový náklad praeliminován na 3,600.000 K. Zařízení domků i všechny dimense odpovídají přesně ustanovením zákona o bytovém fondu z r. 1911. Cena domku jest však dosti značná: typu I. ($108\,m^2$) 12.960 K, typu II. ($90\,m^2$) 7200 K, typu III. ($129\,m^2$) 15.480 K, typu IV. ($74\,m^2$) 8800 K. Provedení celého podniku svěřilo by se bytovému výboru, zřízenému dle ministersk. nařízení ze dne 18. srpna 1911. Omezujeme se pro tentokráte na pouhý referát o tomto projektu, ač nemůžeme souhlasiti na př. se zastavovacím způsobem celé plochy isolovanými domky (jednotlivými a podvojnými) s průčelími k severu (?) obrácenými. Již důvody čistě oekonomické (značná úspora při vytápění domků, slabší zdivo a tím i zmenšený náklad stavební) doporučují združování domků, seskupení řadové. Snad naskytne se příležitost ještě jednou k tomuto projektu se vrátiti.

SM.

VYLIDŇOVÁNÍ MALÉ STRANY. Stálé stesky do vylidňování malebné čtvrti malostranské přiměly zemský výbor požádati městskou radu pražskou, by svolala anketu interessentů z Malé Strany a Hradčan. Projednají se v ní všecky stížnosti i požadavky obyvatelů těchto čtvrtí, pokud se týkají vylidňování, plánu polohy a projektování nových budov pro místodržitelství a zemské úřady. *SM.*

STAVBA BUDOVY MÍSTODRŽITELSTVÍ V PRAZE. V otázce opatření nových, moderním požadavkům vyhovujících místností pro centrální úřady místodržitelské konečně snad přece svítá. Upustilo prý se, dle přípisu ministra veřejných prací Trnky městské radě pražské (čten ve schůzi 23. ledna t. r.), od projektu soustřediti pod jedním krovem všechny departementy. Zvolen systém skupiny několika budov, vyhražených jednotlivým oddělením při místodržitelství. Především zřídí se budova technické sekce, pro niž do rozpočtu na letošní rok zařazena položka 15.000 K k vykonání přípravných prací. Budgetní příčiny znemožňují prý překročiti ihned ke stavbě. *SM.*

LITERÁRNÍ HLÍDKA. Th. Fischers Kirchenbauten in Württemberg v. Dr. Julius Baum. Zvláštní sešit z „Profanbau", Lipsko. Cena 2 M. — V řadě četných staveb, vytvořených ve Švábsku Theodorem Fischerem, nejsou stavby chrámové na posledním místě. Tři švábské kostely v Gaggenau, Stuttgartu a Ulmu, Fischerem projektované, jsou výborně reprodukovány ve zvláštním sešitu publikace „Der Profanbau". Jsou provázeny textem dra. Julia Bauma, oddaným přítelem a ctitelem Fischerova umění.

SM.

ZAJÍMAVOU PŘÍLOHU připojil ke koncertním programům akadem. malíř K. L. Klusáček, majitel staroznámého měšťanského domu, dříve nákladnického (pivovaru), nyní restaurace „u Vejvodů". Shrnul v ní v několika téměř řádcích bohatou historii tohoto objektu. Vystřídávají se tu v majetnictví různí nákladníci, kteří rozumným hospodařením přivádějí k plnému rozkvětu a znamenité hodnotě svůj majetek. Doléhají arci i doby zlé na držitele domu, kdy konfiskační moloch dychtivě sahá po tomto výnosném pivovaru, zvláště možno-li dokázati účastenství majitele domu na nešťastných událostech let 1618 — 20 (Melichar Haldius z Nayenpergka). V 17. stol. původní malá država rozšířena byla přikoupením dalších sousedních dvou domů, sloučených pak pod jeden štít (za Turka z Rosentálu). Teprve ke konci 17. století ujal se tohoto domu Jan Václav Vejvoda, primator staroměstský, jehož jméno se zachovalo při domě až na naše doby. Klusáček přidal i stručný výčet cenných památek zde zachovaných i dobu vzniku jejich. Bylo by si jen přáti, aby takovým populárním způsobem i v jiných místnostech bylo upozorňováno obecenstvo na historii míst, která za svou zábavou navštěvuje. Soudím, že jest to dobrý propagační prostředek k šíření naší znalosti toho, co se nám z minulosti zachovalo. *SM.*

Redaktor Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VEJRLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, ÚNOR 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — Tab. č. 7., 8. a 9. a vyobr. na str. 14. a 15.

Stavba sama prodělala několik velmi nepříznivých fásí, jež veskrze měly jeden výsledek, málo potěšitelný — její zdržení a značné opozdění.

Nebylo by na místě dnes, po úplném dokončení budovy, vraceti se k některým nepěkným zjevům, které její průběh provázely a které co do ostrosti boje, často osobního, v našem českém životě sotva mají analogon.

Jen pro historickou správnost připomínáme boje o zadání projektu na ústřední topení a větrání v srpnu r. 1906, skončivší zdržením téměř čtyřměsíčním a značným překročením nákladu, boje o zadání železných konstrukcí, o zdržení stavby a překročení nákladu stavebního, o nákladu na vnitřní zařízení budovy, o zadání malířské výzdoby, o zařízení kuchyní a dodávce výtahů olejotlakových pro výpravny, o zadání varhan a j. v.

Poměry vedení stavby utvářily se proto tak nepříznivě, že na projektanty svalována byla veškerá zodpovědnost, ač bylo všeobecně známo, že neměli sami vůbec nijaké výkonné moci, ježto každý jich návrh podléhal schválení jednak inspektorů stavby, dále dozorstva a konečně rady městské.

Bojů svrchu uvedených dlužno litovati tím více, poněvadž namnoze byly vedeny jen s tendencemi osobními a vedle zbytečného roztrpčení poškozovaly jen stavbu samu, činíce ji veřejnosti naší nesympatickou.

Pomíjíme však zúplna neblahou tuto periodu, žclíce jen toho, že stranický mnohdy zápas veden byl s naprostou příkrostí, bez ohledu na to, poškodí-li se dobré jméno jednotlivce, či města, aneb i zájem národní.

Následujž stručný popis budovy, jak po všech vyskytnuvších se změnách byla provedena a veřejnosti odevzdána.

(Pokračování příště.)

Nová budova Zemské banky král. Českého v Praze-II. — Pohled na přemostění v ulici Nekazance.
C. k. stav. rada arch. Osvald Polívka.

Několik poznámek k vnitřnímu zařízení nového chemického ústavu c. k. české vysoké školy technické v Praze.

Napsal inž. Josef Havlíček, c. k. inženýr. — Obr. na str. 17., 18. a 19.

(Dokončení.)

4. Pracovní pára. Ve zvláštní kotelně v levém hlavním dvoře postaven je parní kotel na vysoký tlak o 30 m^2 topné plochy, sestrojený na 4 atm. přetlaku, sloužící k vývinu pracovní páry pro pokusný cukrovar, pivovar a lihovar, pak pro jednotlivá spotřební místa v budově, v laboratořích a pod.; celkem jest těchto míst asi 90.

Do pivovaru, lihovaru a cukrovaru vede se pára o napětí 3 atm., ostatní se redukuje na $\frac{1}{2}$ atm.

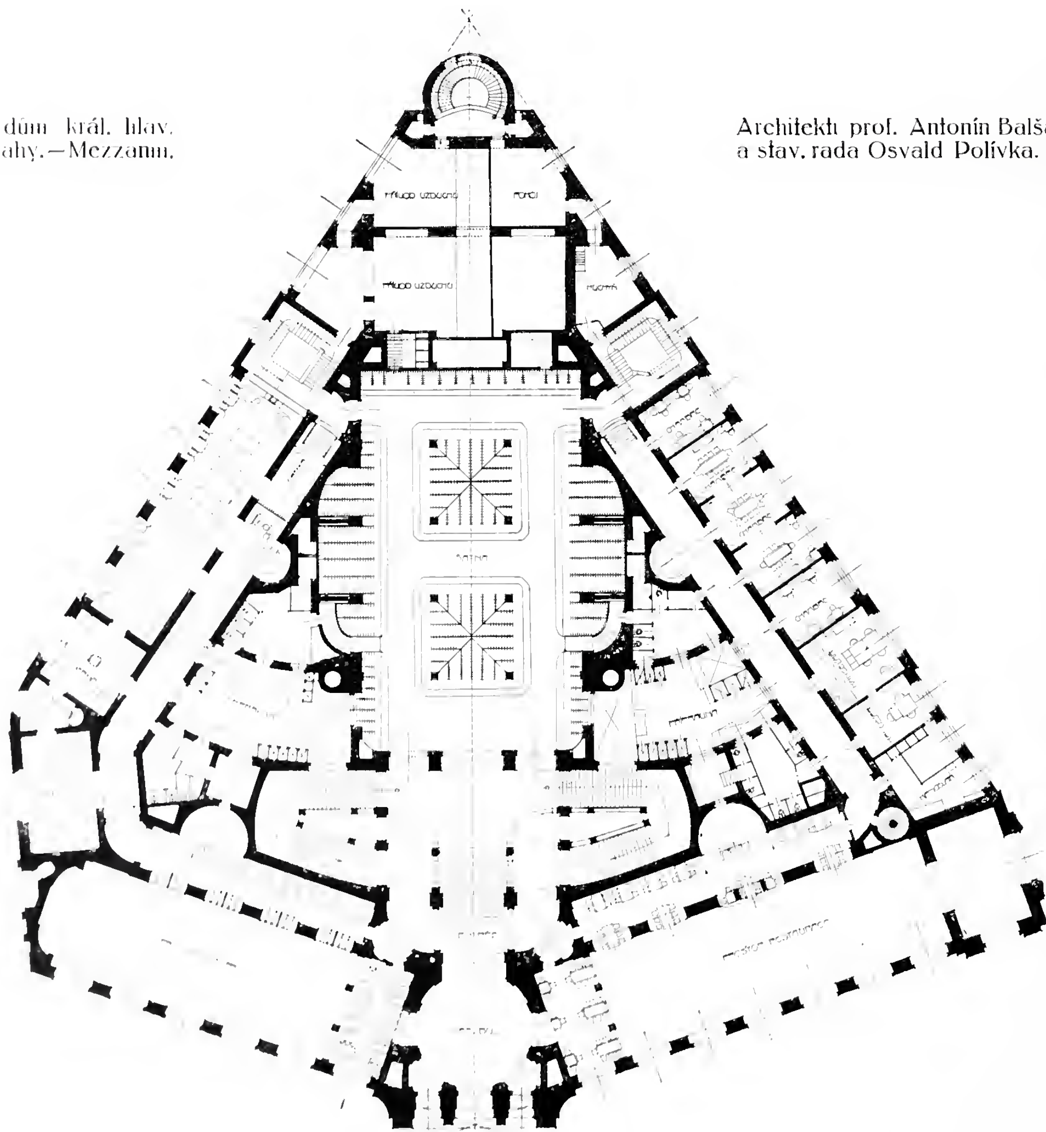
Potrubí parní provedeno jest mimo místnosti ze železných, autogenně svařovaných trub, v místnostech z trub měděných, lesklého povrchu, opatřených nátěrem bezbarvou, průsvitnou fermeží. Potrubí k volným stolům vedeno jest v trubových kanálech pod podlahou, ostatně volně před zdmi. Svislé trouby jsou do výše 2 m chráněny plášti z děrovaného plechu; jsou-li trouby v kanálech, jsou isolovány.

5. Plynovod. Přívody plynu do budovy provedeny jsou z ulice Dittrichovy a Václavské troubami průměru 200 mm.

V traktu do ulice Václavské umístěny jsou dva plynoměry, každý na 500 plamenů, v traktu do ulice Dittrichovy tři, každý na 400 plamenů.

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Mezzanin.

Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka.

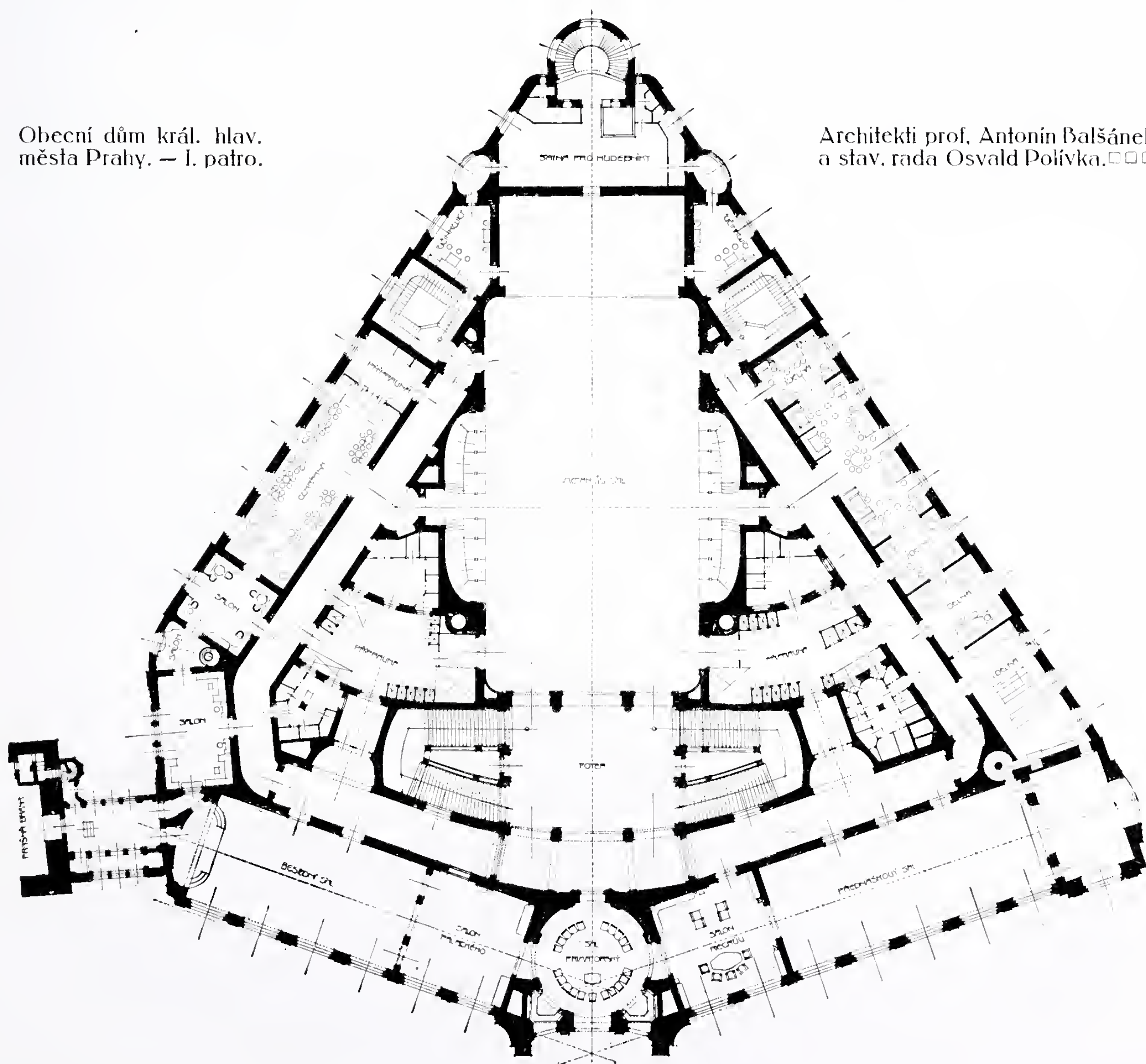
Byty sluhů mají zvláštní plynoměry. Topících plamenů jest asi 2200, svítících (Auerových) as 900. Plynovod má uzavřené okružní vedení průměru 150 *mm*, probíhající v chodbách sklepních, a v místech, kde tyto nejsou, trubovými kanály průchodními. Uprostřed má kruh vedení vyrovnávací, vedené středním dvorním traktem. Celé vedení lze kohouty rozděliti na 4 partie, z nichž do každé lze plyn přiváděti dvěma od sebe neodvislými cestami.

Jednotlivé laboratoře mají 1—2 stoupací toury; větší laboratoře mají své okružní vedení. Každou laboratoř neb skupinu místností k sobě náležejících lze z chodby uzavříti hlavním kohoutem, nadpisem opatřeným. Veškeré vedení jest volné přede zdí neb v otevřených rýhách (stoupací toury). Ke stolům volně stojícím veden jest plyn v trubových kanálech pod podlahou.

6. P l y n o v o d p r o k o n s t a n t n í t l a k. Tento plynovod má rovněž uzavřené okružní vedení průměru 40 *mm*. Odbočuje za plynoměry v traktu do ulice Václavské, kdež jest umístěn příslušný membranový regulátor, propouštějící jen tlak, na který se nařídí. Nařídí-li se na nejnižší tlak městského potrubí, eliminuje se tím každé kolísání tlaku.

Ke každému výtoku plynu o konstantním tlaku vedena jest zvláštní toura stoupací. Plyn tento jest zaveden pouze do laboratoří pro přesnější práce (hlavně do pracoven profesorův a asistentů).

7. V o d o v o d. Přívod vody proveden jest v Dittrichovy ulice, a sice troubou 100 *mm* z průměru. Vedení v budově jest jako u plynu okružní o průměru 80 *mm* a má též vedení vyrovnávací, jdoucí středním traktem dvorním. Od tohoto vedení okružního vedou stoupající

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — I. patro.

Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka.□□□

loury do jednotlivých místností neb skupin místností.

Veškeré vedení jest volné přede zdí nebo v otevřených rýhách (mimo byty a některé místnosti, kde vodovod i plynovod jsou ve zdích zapuštěny). Převody k volným stolům vedeny jsou opět v trubových kanálech. Ležatý rozvod proveden jest z litých trub asfaltovaných, ostatní rozvod z Mannesmannových trub ocelových, rovněž asfaltovaných. Zazděné trouby v digestořích a uvnitř stolů jsou olověné.

V laboratořích, kde bývá nebezpečí ohněm, zařízeny jsou poblíž vchodu sprchy.

8. Vodovod s konstantním tlakem. Vodovod tento nemá zvláštního okružního vedení. Od hlavního rozvodu vedeny jsou do některých laboratoří pro přesnější práce ke každému jednotlivému výtoku zvláštní stoupací loury.

9. Hydrantové potrubí. Požární potrubí o průměru 100 *mm* připojeno jest na městskou síť z ulice Dittrichovy a Václavské.

Odbočky k jednotlivým hydrantům ve dvorech a uvnitř budovy mají průměr vesměs 80 *mm*.

10. Vodovod s teplou vodou. Teplá voda přivádí se pouze do fotografických a mikrofotografických místností. Voda se zahřívá v reservoiru, umístěném na půdě parou zavedenou sem z kotlu o vysokém tlaku.

11. Elektrické instalace. V ústavě jest provedeno:

a) Elektrické osvětlení; osvětlení poslucháren, schodišť, chodeb, záchodů, dvorů, sklepů a kotelen jest pouze elektrické; osvětlení ostatních místností jest z části elektrické, z části plynové.

b) Vedení pro pokusy a motory (střídavý proud 120 Volt).

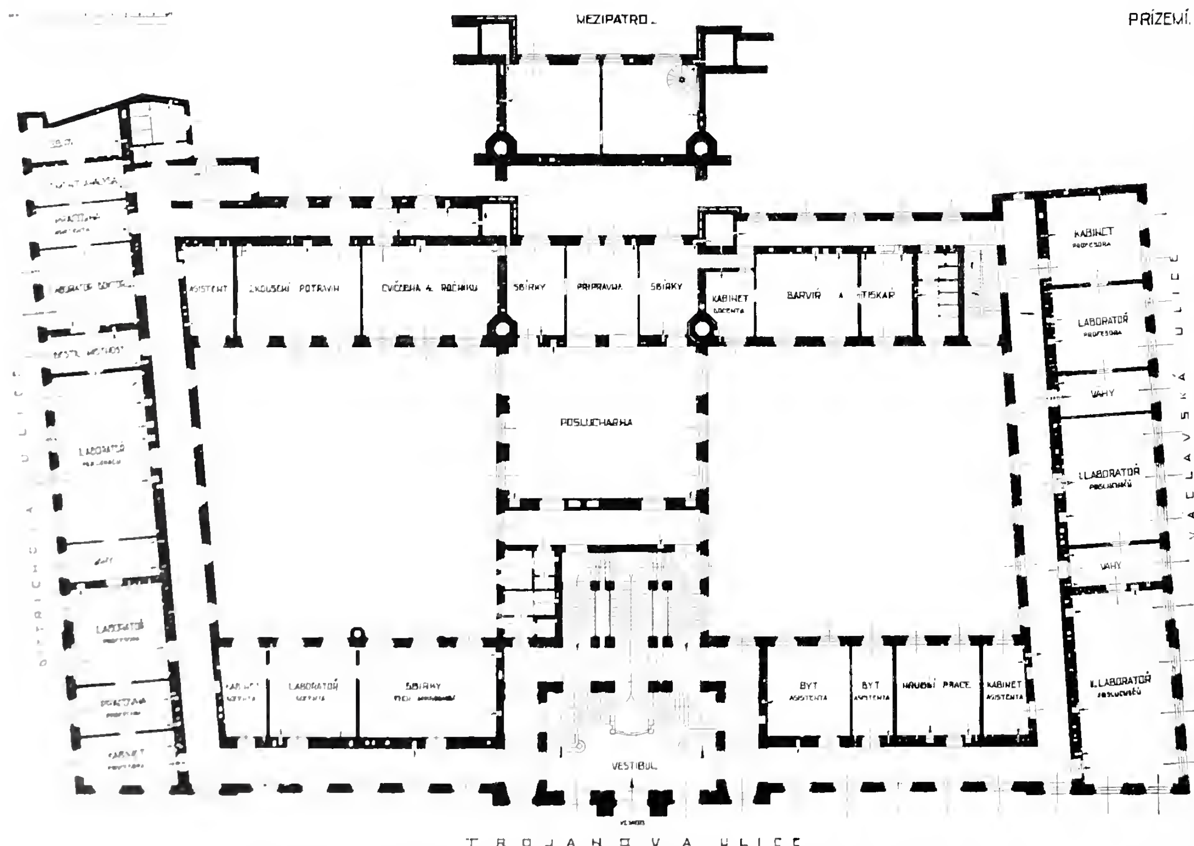
c) Vedení stejnosměrného proudu 20 Volt (rozvod pro pokusy).

d) Vedení stejnosměrného proudu 60 až 80 Volt (pro obě posluchárny).

e) Vedení stejnosměrného proudu 120 Volt (pro obloukové lampy a projekční přístroje).

Každé z těchto vedení tvoří úplně samostatnou síť.

Ve sklepní místnosti ústavu nalézá se transformační stanice (městská); před touto stanicí v předsíni postavena jest hlavní rozvodná

Nový chemický ústav c. k. české vysoké školy technické v Praze-II.
Popisuje c. k. místodrž. inž. Josef Havlíček.

deska třífasového proudu s hlavním elektroměrem a hlavními vypínači.

Od této rozvodné desky vede 5 napájecích vedení pro osvětlení, 5 napájecích vedení pro rozvod pokusový a motory a jeden hlavní přívod pro dva rotační transformátory v souterrainu, sloužící ku přeměně třífasového proudu na stejnosměrný.

Větší rotační transformátor o sekundárním výkonu 120 až 165 Volt a 200 Amp. neb 60 až 82 Volt a 400 Amp. slouží k nabíjení akkumulátorové batterie, určené k dodávání proudu pro obloukové lampy a projekční přístroje, dále k dodávání stejnosměrného proudu 60 až 82 Volt a 400 Amp. do obou posluchároen pro pokusy a elektrické pece. Menší rotační transformátor o sekundárním výkonu 20 až 30 Volt a 290 Amp. neb 120 Volt a 60 Amp. slouží k nabíjení akkumulátorové batterie (pokusové), určené k dodávání proudu o napětí 20 Volt pro rozvod pokusový, dále ku přímému dodávání proudu o napětí 60 neb 120 Volt pro pokusy neb obloukové lampy a projekční přístroje.

Stoupací vedení hlavního rozvodu uloženo jest v isolačních trubkách pod omítkou.

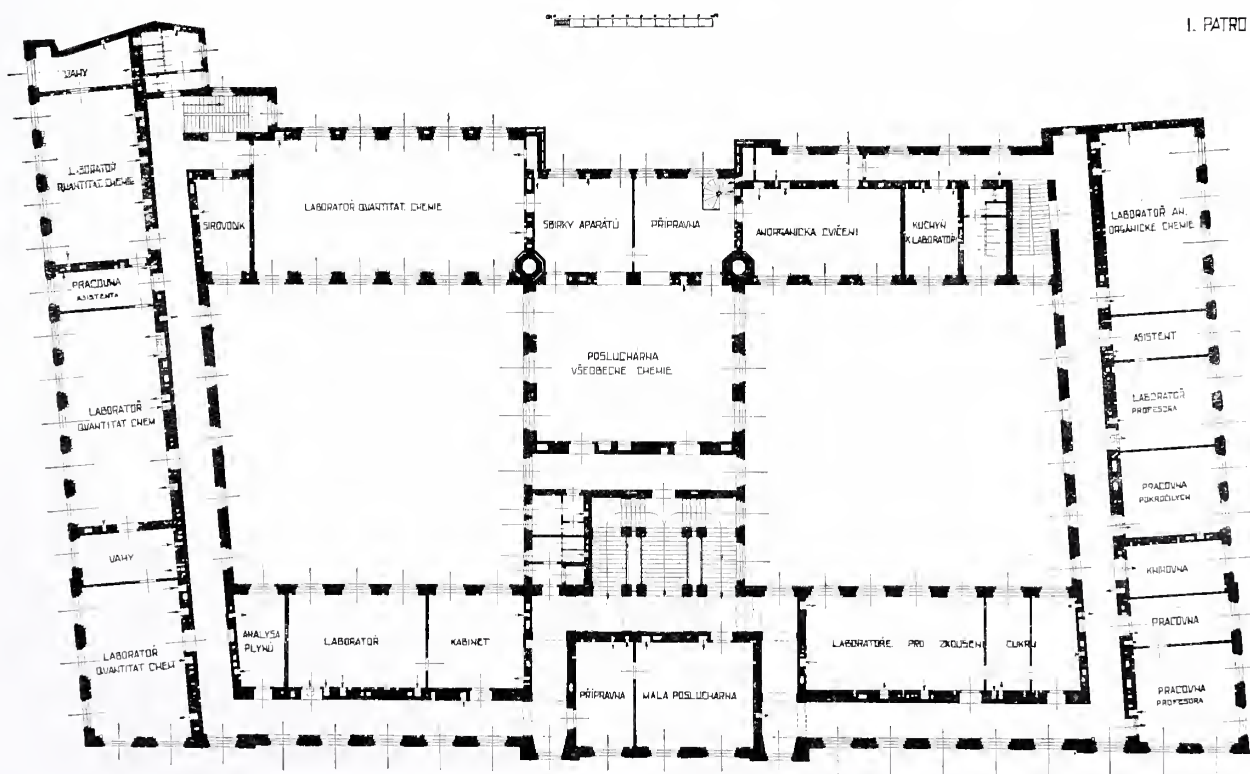
Hlavní vedení přes dvůr jest provedeno pancéřovými kabely, uloženými v zemi. Vedení pro volné stoly uloženo jest pod podlahou v trubových kanálech.

Veškerá ostatní vedení jsou buď šňůrová, drátová nebo kabelová, uložená na porculánových svorkách neb kladkách; vyňaty jsou některé místnosti, vedení ve hlavním schodišti a vestibulu, kde veškeré vedení uloženo jest v isolačních trubkách pod omítkou.

12. Podlahy. Ve většině laboratoří jsou podlahy z vlýsků uložených do asfaltu, dle účelu jiných laboratoří a místností též podlahy linoleové na hladkém cementovém podkladu, po případě dlažby z dlaždic šamotových neb dlažby cementové (v ohnivzdorných místnostech kamny vytápěných a pod.), a podlahy asfaltové (v místnosti akkumulátorové a pod.).

13. Výtahy. V budově jsou celkem čtyři výtahy. Jeden osobní blíže hlavního schodiště, dva nákladní poblíž vedlejších schodišť, vesměs s pohonem elektrickým, konečně jeden výtah na popel (v popelně u kotelny centrálního topení) s pohonem ručním.

14. Nábytek. Pracovní stoly zhotoveny jsou v různých velikostech a uspořádány dle účelu, jakému slouží; většinou jsou opatřeny dubovými deskami, dle potřeby též deskami břidlovými, eternitovými, kamennými, skleněnými, olověným plechem vyloženými atd. Dále

Nový chemický ústav c. k. české vysoké školy technické v Praze-II.
Popisuje c. k. místodrž. inž. Josef Havlíček.

se v nich nalézají dubové regálky a zavedeno k nim patřičné množství plamenů topných, svítivých, žárovek, dle potřeby též pára pracovní a zapínače elektrického proudu střídavého a stejnosměrného. Digestoře umístěny jsou většinou při zdích, dle zvláštního účelu pro přesné práce i v oknech (pro práce, při nichž třeba zvláště intensivního denního světla). Jsou installovány podobně jako stoly.

Průduchy z digestoří (poterie) provedeny jsou z kameninových trub čtyřhranného profilu 15 × 15 *cm*, zapuštěných ve zdích a nade střechu vyvedených.

Poterie zhotoveny jsou z nejlepší kameniny, ostře pálené a opatřeny oboustrannou solnou glasurou, aby vzdorovaly účinkům chemikalií. Tato úprava volena z toho důvodu, že z obyčejných zděných průduchů spadávají při pokusech často malé kousky omítky a pokusy znemožňují.

Zvláštní pozornost byla věnována konstrukci konsol pro váhy, které spočívají na železných opěrách, pevně ve zdech zakotvených. Desky jsou provedeny z armovaného betonu; vrchem opatřeny jsou korkovou deskou 2 *cm* silnou, jež jest pokryta linoleem 1·5 *mm* silným. Okraje desky armovány jsou mosaznými úhelníky.

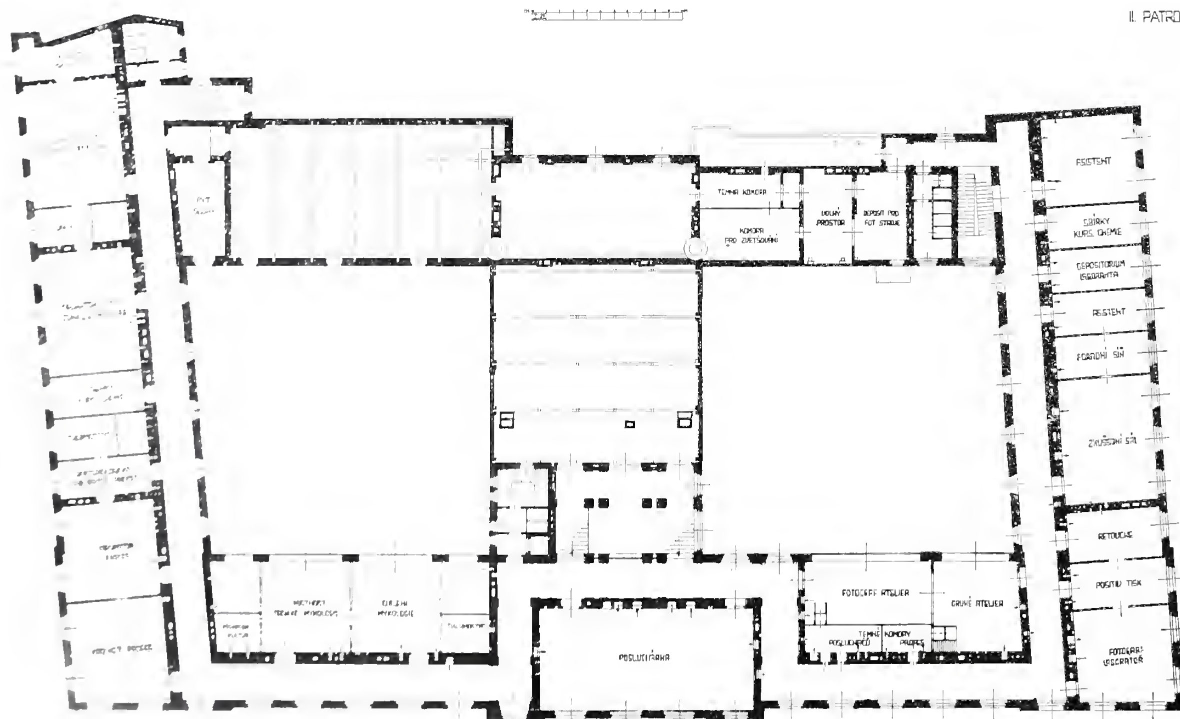
Různé jiné součásti vnitřního zařízení, jako stoly pro kádě s destilovanou vodou, výlevky laborantů se sušárnami, konsoly pro sušárny a pod., stoly pro mikroskopování, dále různé výlevky, ledničky, police, skříně na potřeby a praeparáty, skříně museální, knihovny, šatny atd. navrženy a provedeny dle zvláštních účelů.

Zařízení velkých demonstračních stolů v posluchárnách jest ovšem mnohem složitější nežli obyčejných stolů pracovních. Opatřeny jsou mimo různá jiná zařízení též odsávadly s elektrickými exhaustory.

Posluchárny (celkem tři), dvě po 139, jedna se 122 sedadly) opatřeny jsou stupňovitými železobetonovými podlahami. Lavice mají sklápěcí sedadla (samočinně pomocí protivah) a pulty, a vše uloženo na litinových podstavcích. Podlahy jsou tu linoleové. Okraje stupňů armovány jsou železnými úhelníky, na nichž v chodbách připevněny jsou rýhované železné lišty.

Čerstvý vzduch ventilační, ohřátý na teplotu místností, přivádí se velikým množstvím otvorů, provedených ve svislých stěnách stupňů amfitheatru, krytých perforovanými plechy tak, že se rozděluje v posluchárnách stejnoměrně.

Zatemňování oken děje se elektrickým pohonem, a sice možno současně zatemniti vždy okna na jedné straně posluchárny (tři nestejně velká okna, zvětšující se dle klesání amfitheatru směrem k demonstračnímu stolu).

Nový chemický ústav c. k. české vysoké školy technické v Praze-II.
Popisuje c. k. místodrž. inž. Josef Havlíček.

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

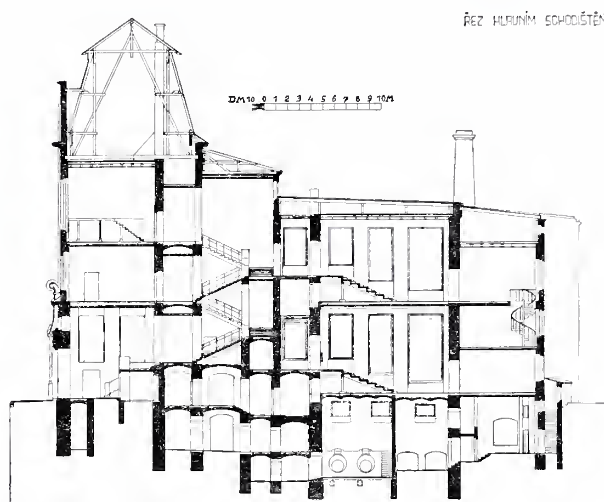
(Tab č. 10. a vyobr. na str. 20.)

Nedotýkajíce se první části dějin otázky průkopové, chceme v našem listu před vlastním pojednáním o projektu, který arch. prof. J. Koula předložil poslední anketě a o jehož publikování jsme autora požádali, připomenouti ku pochopení nynější situace několik dat, jež i nyní jsou aktuelní:

Anketa na průkop letenský z r. 1907—8, jíž dány byly ku posouzení projekty stavebního úřadu a projekt prof. J. Kouly (Arch. Obzor VI., č. 5.) k tomu cíli od něho vyžádaný, došla po delších úradách k jednomyslnému návrhu, dle něhož komunikace ta měla býti provedena ve formě příčného údolí k Vltavě otevřeného a přemostěného branou neb lehkým mostem. Obě varianty měly býti svěřeny k vypracování prof. J. Koulovi jakožto autoru letenského průkopu. Pokud se pak týče pokračování průkopu i s podjezdy pod silnici Belcrediho a dráhu Buštěhradskou, měl býti vzat za základ návrh stavebního úřadu. V této době zadal však prof. J. Koula téže komisi ještě projekt nový, na zadní část průkopu s novým řešením při silnici Belcrediho a zejména parcel mezi touto silnicí a dráhou, který však anketou již posuzován nebyl, ale pro zajímavost řešení došel v Arch. Obzoru r. 1908, str. 34. uveřejnění. Od těchto návrhů odchýlila se z části městská rada na základě dobrozdání technieké komise tím, že přece jen sledovala i na dále formu tunelovou. Poté byl projekt brány u prof. Kouly objednán a vedle toho vypsána i obecná soutěž na vstup do komunikace letenské, a to jak při tvaru volného průkopu, tak při počátečním tunelu. Návrhy, jež došly 15. září r. 1909 i s elaborátem prof. J. Kouly (Arch. Obzor IX., č. 5), byly různě posuzovány; každému z nich vytýkána řada závad a nedostatků. O bráně prof. J. Kouly bylo pak vysloveno, že projekt ten nelze doporučiti ku provedení, pokud městská rada zásadně nerozhodne, má-li se provésti spojení s letenskou strání pomocí tunelu neb průkopu — kdyby se rozhodla pro průkop, že mohla by projekt ten doporučiti jen po přepracování v podstatných částech. Současně vznikal v městském stavebním úřadě vůbec s projektem průkopovým takový nesouhlas, že viděla se městská rada pohnuta vyzvati městský stavební úřad, aby vzhledem k dosavádnímu průběhu jednání se vším uspíšením podal své návrhy, jak sám představuje si další řešení této komunikace a regulace Letné.

K vyzvání tomu vypracoval stavební úřad projekt, který byl již předložen 10. února 1910. Vedení komunikace stalo se zde pomocí tunelu 340 *m* dlouhého, 13·5 *m* širokého a 8·2 *m* vysokého ve směru od osy Čechova mostu poněkud na pravo odchýleném, při stoupání 1 : 23 a při úpravě velikého hřiště v části nad tunelem. Komise technická i městská rada vyslovily souhlas s tímto návrhem, leč veřejností nebylo ani toto rozluštění příznivě přijato, naopak narazilo na ostrý odpor.

Když tento návrh měl býti předložen sboru obecních starších k zásadnímu rozhodnutí, došla z odborných kruhů technických žádost, aby projekt ten, jako dříve všechny ostatní, předlo-

Nový chemický ústav c. k. české vysoké školy technické v Praze-II.

žen byl ku posouzení znalecké anketě, sestávající z anket a porot z r. 1901, 1907 a 1909.

Přání tomu bylo vyhověno, členové ankety zvoleni, event. delegováni, a současně dožádán ke vstoupení ještě vrchní stav. rada Gröger. Anketa tato svolána v létě r. 1910. Porady zahájila na podzim a posuzovala poslední tunelový projekt městského stavebního úřadu a projekt prof. J. Kouly, znovu od něho vyžádaný, jejž týž k tomu cíli doplnil, dále projekty stav. rady J. Vejrycha a jiných, jež byly ochotně městské radě do té doby předloženy. Anketa radila se až do května r. 1911, kdy předložila jednak zprávu o řešení komunikace letenské, jednak „Návrhy většiny“ a „Návrhy menšiny“ (viz Arch. Obzor r. 1911, č. 6. a 7.). Dle zprávy ankety přijato 1. aby komunikace vedena byla směrem přímým, daným osou mostu Svat. Čecha

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.
Celková situace.

(14 hlasy ze 16); 2. aby měla stoupání nejvýše v poměru 1 : 25 (všemi 16 hlasy); 3. aby nejmenší šířka její neklesla ani na sebe kratším místě pod 16 *m* (pro tuto aneb ještě větší šířku vyslovilo se 14 hlasů, o nejmenší šířce vyslovily se tudíž jen 2 hlasy).

Co se týče výstavby komunikace, vyslovilo se 9 hlasů a dodatečně prof. Hrázký pro otevřený průkop; pro sprostředkující návrh otevřeného průkopu s krátkým vstupním tunelem, 80 *m* dlouhým, 10 hlasů a dodatečně prof. Hrázký.

Otevřený průkop se vstupním tunelem o délce 100 až 150 *m* podporován byl jen 6 hlasy. Patrno z toho, že hlasování o tunelu 340 *m* dlouhém vůbec odpadlo, jelikož i sami jeho autoři připojili se ke hlasům na podepření otevřeného průkopu s tunelem pouze 100 až 150 *m* dlouhým.

Ze všeho toho vysvítá, že projekt stavebního úřadu ve všech svých zásadách padl a to jak pro dlouhý úzký tunel, tak pro směr i pro přílišné stoupání. Proto pracuje nyní stavební úřad o novém projektu, který má býti asi ve dvou neb třech měsících předložen, jelikož oddalování komunikace letenské a regulace Letné přináší Praze veliké škody. *R.*

(Pokračování příště.)

Divadelní zákon dolnorakouský.

(Dokončení.)

§ 5. dimensují se rozměry vlastního jeviště. Žádá, aby mělo přibližně dvojnásobnou šířku proscenia při minimální hloubce jeviště, rovnající se $\frac{2}{3}$ šířky proscenia. Výška až ku provazišti stanovena jest ještě o 3 *m* vyšší než dvojnásobná výška proscenia. Propadliště opatřiti jest průchody o výšce nejméně 2 *m*. V partii jevišťové dovoluje se pouze v přízemí 1 byt dozorcův. V části hledišťové zapovězeny jsou byty a restaurační místnosti s výjimkou buffetů. Byty ředitelův, restauratérův a obchodní místnosti umístiti lze jen v annexech k části hledišťové a to jen tehdy, jsou-li úplně odděleny od vlastní budovy divadelní a ústí-li vlastní jejich schodiště přímo do volného prostoru. Společné použití těchto prostor připouští se jen tehdy, jsou-li mezi těmito partiemi ohnivzdorně uzavřené, 3 *m* široké, stále prázdné místnosti, z nichž lze se dostati přímo do přírody bez použití části hledišťové.

V § 8. projednává se otázka situování skladišť v divadelních budovách. Dle různého jejich účelu, buď pro obyčejné rekvisity neb garderoby a nábytek, určuje se dislokace za bezpečnostních kautel po stránce stavební buď ve sklepích neb v půdních prostorách. V budově hledišťové dovolují se skladiště pouze na půdě a ve sklepích proti ohni úplně zabezpečených, které jsou isolovány úplně silnými zdmi bez jakýchkoliv otvorů do prostor používaných obecenstvem při návštěvě divadla.

Ve sklepích lze ukládati pouze nespalitelné předměty. Pod vlastním hledištěm a přiléhajícími chodbami jsou vyloučena jakákoliv skladiště. Sklady šatstva, obuvi a menších kusů divadelních rekvisit povolují se v přístavbách k hledišťové partii — ovšem za úplného eliminování jakékoliv komunikace s hledištěm. Z části hledišťové a eventuelních k ní přístavků vyloučena jsou všeliká skladiště nábytku a dekorací. Všecka skladiště — s výjimkou skladišť pro dekorace — dovolují se zřizovati v části jevišťové neb přístavbách k ní přilehlých, vyhovuje-li se podmínce o ohnivzdorném prostoru pro ně určeném a o uzavření ohnivzdornými dveřmi (znemožňujícími i vnikání kouře) na jeviště, event. na chodby a schodiště. Pod podlahou jeviště dovoleno jest zřizovati skladiště pro dekorace jen tehdy, jsou-li zdi a stropy ohnivzdorné. Spojení s jevišťovou prostorou provedeno budiž jen štěrbinou nejvýše 50 *cm* širokou, kterou lze úplně uzavříti ohnivzdornými, kouř nepropouštějícími záklopkami. Tato skladiště jsou přístupna ze sklepní chodby, do níž ústí dvéře oheň a kouř zadržující.

Malírny přípustny jsou pouze ve stavebních annexech k jevišťové části divadla, leč nutno je úplně vzájemně odděliti. Dílny v budově divadelní jsou zakázány. Pracovny domácích řemeslníků pro divadelní provoz lze zřizovati v jevišťově partii, jsou-li zřízeny ohnivzdorně a jsou-li od prostory jevišťové úplně odděleny.

Všechna skladiště i veškeré vedlejší místnosti třeba opatřiti okny do volných prostor ústícími — s výjimkou skladišť zřízených pod podlahou jeviště.

Důležitý jest § 9. obsahující předpisy o chodbách. Kol dokola vlastního hlediště předpisuje se chodba v přízemí i v každém pořadí před ohněm úplně zabezpečená, z níž lze se dostati bezprostředně buď do přírody neb ke schodišti východovému. Šířka chodeb vyplývá z poměru 1 *m* k 80 osobám, odkázaným na určitou část chodby; nesmí však klesnouti pod 2·50 metru. V chodbách zapovězeny jsou jakékoliv stupně. Rozdíly výškové vyrovnávají se svahy o maximálním desítiprocentním stoupání. Při větších

rozdílech výškových dlužno použíti schodišť s rameny.

V části jevišťové jsou chodby ve stejném niveau s podlahou jeviště dimensovány o šířce nejméně 2 *m*, v ostatních poschodích o 1·5 *m*. Nezbytno jest, aby byly ohnivzdorné a stále úplně volné. Při půdorysné ploše vlastního jeviště větší než 250 m^2, jest rozšířiti chodbu v stejné úrovni s jevištěm se nalezající o 15 *cm* pro každých 50 m^2 zvětšené plochy jeviště. Všechny chodby na zevním obvodu hlediště opatřeny buďtež okny do volného prostoru.

§ 11. jedná o schodištích. Předpisuje se pro každou polovinu téhož pořadí hlediště nejméně jedno schodiště. Připouští se vzájemné spojení schodišťových komunikací pomocí dveří bez klik, uzavíratelných, nepoužívatelných však pro obecenstvo. Minimální šířka schodiště v hledišti stanovena jest na 1·5 *m*, kdežto slavnostní schodiště a vnější schody mají míti větší šířku než 2·5 *m*.

V části jevišťové nutny jsou nejméně dvoje schody s minimální šířkou 1·5 *m*. Schody buďtež nespalitelné, nesbořitelné o rovných ramenech. Zapovězeny jsou schody visuté. Při podestách nařizuje se zachovati šířku ramene schodiště bez vsunutí jednotlivých stupňů. Při podestách vložených do schodiště může býti délka podesty menší šířky ramene. Nároží na vnější periferii podest nutno zaobliti do výše nejméně 1·5 *m*. Okna ze schodišť vedou nezbytně do volného prostoru.

§ 13. obsahuje ustanovení o pořadích. Hlediště při větších divadlech může obsahovati nejvýše tři pořadí mimo přízemek. Malým divadlům povolují se pouze dvě pořadí. Šířka pořadí stanoví se tím způsobem, že nesmí pořadí vyšší přečnívati více než 6 řad sedadel nižšího pořadí. Normuje se tu současně i poměr výškový sedadel a prostorů pro místa k stání, odkázaných na jeden východ. Stoupání v podélné střední ose hlediště nesmí překročiti poměr 80 : 55, při čemž značí 0·8 *m* nejmenší délku ve směru horizontálním, 0·55 *m* maximální výšku. Výška pořadí stanovena pak tímto ustanovením. Světlá výška při zadní stěně každého pořadí nad podlahou obnáší 2·3 *m* a při přední hraně poprsní zdi nejméně 2·5 *m*. Volná prostora pak mezi stropem, posledním pořadím a stropem hlediště dotována nejmenší výškou 3 *m*.

V § 23. žádá se při střešních konstrukcích železo a zlužený beton, ač se i zde připouštějí krokve ze dřeva.

§ 26. věnován jest celý podmínkám o zřizování východů a dveří. Výška dveří při východech z hlediště stanoví se minimálně na 2·1 *m* při nejmenší šířce 1·5 *m*. Dvéře těchto rozměrů nutno zříditi v přízemí i v každém patře na obou stranách vždy pro 6 řad sedadel. Dvéře buďtež dvoukřídlové, kývadlové, zařízené na zachycení křídel při otevřených dveřích. Pro dva takovéto východy z hlediště vlastního v přízemí dlužno zříditi nejméně jeden východ, ústící do volné přírody, o minimální šířce 1·5 *m*. Střední chodby vyúsťují dveřmi, jichž světlá šířka rovná se největší šířce dotyčných středních chodeb. Všechny dvéře otvírají se ven, při čemž rozevřená křídla nesmí pravidelně přečnívati do chodeb a prostory schodiště. Nanejvýše mohou otevřená křídla dveřní přečnívati jen 0·15 *m* do chodeb, ovšem jen tehdy, nesnižují-li v § 9. předepsanou jejich šířku.

Ve výšce 1·2 *m* buďtež umístěny závěrky dveřní, kteréž lze však snadno z vnitřku jediným hmatem otevříti. Zasunovací dvéře povoleny jsou pouze v části jevišťové. Ohnivzdorné a kouř nepropouštějící dvéře buďtež konstruovány tak, aby se otevíraly ven a samy zpět zapadaly s vyloučením jakéhokoliv prostředku na stabilisování otevřených dveří. Zapovídá se rovněž zavěšovati portiery přede dvéře. Povoluje se však zřizovati větráky nade dveřmi při východech k zamezení průvanu, a to ve stejné šířce s východovými dveřmi. Dvéře a větráky není dovoleno situovati bezprostředně u schodů neb jednotlivých stupňů.

Při tom dlužno též dbáti orientace pomocí šipek, aby nejbližší cesta z hlediště k východu do prostory volné byla ihned patrna.

V § 27. nařizuje se mimo jiné o skle v oknech, aby bylo pokud možná tenké v oknech nezamřížovaných.

Pokud se týče sedadel, obsahuje § 30. tato ustanovení. Všechna sedadla, s výjimkou ložových, buďtež pevná, neposunutelná se samočinným sklapovacím sedadlem při vzdálenosti nejméně 80 *cm* jednotlivých sedadlových řad a při nejmenší šířce každého sedadla 55 *cm*. V prostorách k stání dlužno počítati nejvýše 3 osoby na 1 m^2.

Osvětlení dovoluje se ve všech prostorách divadla jenom elektrické, napájené nejméně ze dvou rozličných zřídel proudových. Jest ostatně také nutno zaříditi výpomocné elektrické osvětlení pro případ nutné potřeby, úplně nezávislé na funkci všeobecného osvětlení. Zapovězeno jest však také, což jest jistě zajímavo, zavěšovati lustry v hledišti. S touto podmínkou souvisí snad odstranění nádherných lustrů v obou dvorních divadlech.

Další paragrafy obsahují ustanovení jednak o obkládání stěn, respektive proscenia, užívání tapet a draperií, jakož i různých nátěrů a způsobu malování dekorací pomocí olejů, laků, fermeží, vosku a pod.

Celý zákon divadelní zakončují pak další jednotlivé odstavce o vykonávání technických divadelních prací, jako příkladem: o manipulaci se železnou oponou, době osvětlování, o effektech dekoračních a světelných, ohňostrojích, prachu a j. *SM.*

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ: K soutěži na získání náčrtků pro stavbu spořitelny v Čes. Budějovicích (viz A. O. roč. X., sešit 7.) zadáno bylo 78 prací. Porota rozhodla I. a II. cenu 5000 K a 3000 K neuděliti v celku, nýbrž sloučila oba obnosy a rozdělila je stejným dílem po 2000 K mezi čtyři návrhy, jichž autoři jsou dle pořadu: Arch. Schwarzer a Reinhardt v Mostu; arch. H. Ried a F. Pfeiler ve Vídni; arch. R. Pokorný ve Vídni; arch. O. Czepa a A. Wesbauer ve Vídni. Třetí cena 1500 K udělena byla projektu, jehož autorem jest arch. E. Schutt ve Vídni.

V soutěži na dodání návrhů pro stavbu úřednických domů v Pardubicích (viz „A. O." roč. X., seš. 12.) zadáno bylo v ustanovené lhůtě 7 prací. I. cenu obdržel návrh s heslem „Nový rok—nové štěstí" a II. cenu návrh s heslem „Město vidím veliké". Jména obou autorů jsou neznáma. O ostatních pracích vyslovila prý se porota s největším uznáním. V porotě zasedali pánové: Inž. O. Valenta, c. k. prof., inž. V. Dvořák, vrch. inž. K. Kotten a s hlasem poradním inž. V. Feifar, c. k. kontrolor, E. Klečka, učitel, a J. Brych, stavitel. — V soutěži této, na niž byla vyměřena lhůta zcela krátká (asi 14 dnů), žádány byly vlastně stavební plány na velké dva objekty v měř. 1:100 a to, jakož i vypsané ceny (200 a 100 K) bylo příčinou, že došlo tak málo prací. Zajímavé jest, že výstava soutěžných návrhů, ohlášená v pražských denních listech dne 2. února, byla již 3. února skončena.

V soutěži náčrtků na stavbu obecných a měšťanských škol v Uher. Hradišti na Moravě (viz A. O. roč. X., seš. 12.) zadány byly 24 náčrtky. I. a II. cena rozděleny byly stejným dílem mezi náčrtky, jichž autoři jsou arch. V. Kovařík, stav. v Česk. Budějovicích a Lad. Skřivánek, arch. v Praze. III. cena udělena byla projektu, jehož autorem jest arch. Vlad. Fischer, c. k. inženýr v Brně.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Slavnostní výbor VI. sletu všesokolského v Praze vypisuje veřejnou soutěž na získání modelů pro sochařskou výzdobu sletového cvičiště na Letné. Soutěže súčastniti se mohou pouze sochaři slovanských národností. Pro nejlepší práce stanoveny jsou ceny v obnosu 400, 300, 200 a 100 K. Bližší podmínky vydá neb na požádání obratem zašle kancelář sletová, Praha-II. Vodičkova ul. v paláci „Lucerna", kde lze též do plánů nahlédnouti.

Tělocvičná jednota „Sokol" a Družstvo pro zřízení tělocvičny „Sokolu" na Kr. Vinohradech vypisují veřejnou soutěž na podání ideových náčrtků pro stavbu tělocvičny „Sokolu" na Král. Vinohradech. Soutěže súčastniti se mohou pouze architekti národností slovanských. Návrhům umělecky cenným uděleny budou tři ceny: I. cena 1500 K, II. cena 1000 K, III. cena 500 K. Program a podmínky soutěže, jakož i pomůcky v podmínkách vytčené za poplatek 5 K vydá interesentům kustod tělocvičné jednoty „Sokol" v Národním domě na Král. Vinohradech (vchod z Chocholouškovy ulice). Návrhy podány buďtež výboru tělocvičné jednoty „Sokol" (Národní dům) nejdéle do 1. května 1912 do 12. hodiny polední aneb nejpozději téhož dne buďtež na poště podány.

Obec král. města Písku vypisuje veřejnou soutěž na dodání návrhů pro stavbu měšťanské školy pro chlapce a dívky. Soutěže súčastniti se mohou pouze odborníci národnosti české. Pro nejlepší tři návrhy určeny jsou tři ceny: I. cena 1000 K, II. cena 600 K, III. cena 400 K. Nabídky cenami poctěné zůstanou majetkem obce písecké, která vyhražuje si právo zakoupiti po případě i projekt cenou nepoctěný. Ve příčině vypracování definitivních plánů ponechává si obec volnou ruku. Potřebné pomůcky a program stavební zašle na požádání obecní úřad v Písku. — Lhůta stanovena jest do 15. dubna 1912.

Obec pražská vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů pro zřízení nového obecního hřbitova na pozemcích v katastru obcí Hostivaře, Malešic a Štěrbohol, k cíli tomu zakoupených. Soutěže mohou se zúčastniti pouze příslušníci národností slovanských. Podmínky soutěže, stavební program a další pomůcky vydány budou soutěžícím za mírný poplatek na požádání městským úřadem stavebním, odbor I., v nové radniční budově na Linhartském náměstí, IV. poschodí, v Praze. K rozhodnutí v soutěži povolána jest porota, jejímiž členy jsou pánové: inženýr Čížek Ludvík, městský staveb. rada a profesor na technice, inženýr Dvořák Vilém, městský stavební rada, Havlíček Ferdinand, c. k. místodržitelský stavební rada, Hilbert Kamil, architekt a stavitel dómu, Hodek František, architekt a obecní starší, Jánský Josef, architekt a obecní starší, Kotěra Jan, c. k. vrchní stavební rada a profesor na akademii umění, MUDr. Procházka Ladislav, městský fysik, MUDr. & Chr. Dr. Reinsberg Jos., c. k. dvorní rada a profesor university, Stibral Jiří. c. k. vládní rada a ředitel umělecko-průmyslové školy, Schulz Josef, c. k. dvorní rada a profesor na technice, Vlček Karel, c. k. stavební rada a obecní starší. — Návrhy buďtež podány do hlavního protokolu na radnici Staroměstské v Praze nejdéle do 15. června 1912 do 12. hod. dopol. neb nejdéle toho dne na poštu dány. Později došlé návrhy nebudou přijaty.

Úrazová pojišťovna dělnická pro Moravu a Slezsko v Brně, Kobližná ulice č. 4., vypisuje omezenou soutěž na získání návrhů na průčelí pro stavbu své úřední budovy na Terezině kolišti v Brně, čís. 5—9. Požaduje se nákres průčelí do ulice 1:100, systém (část průčelí) v měř. 1:50 a perspektivní pohled. Soutěže této zúčastniti se mohou pouze architekti a stavitelé na Moravě a ve Slezsku usedlí nebo v obou těchto zemích zrození, ale toho času jinde působící. Pro nejlepší tři návrhy stanoveny jsou ceny: I. cena 2000 K, II. cena 1200 K, III. cena 600 K. Na doporučení poroty mohou býti zakoupeny další návrhy po 300 K. Dojde-li nejméně 6 návrhů programu vyhovujících, rozdělí se 3800 K, na ceny určených, za všech okolností. Porota však jest oprávněna rozděliti obnos ten i v jiném poměru. V případě, že zadáno bude k soutěži méně než 6 programu vyhovujících prací, rozdělí se pouze I. a II. cena. Kromě stavebního komitétu zasedá v porotě A. Geldner, měst. stavitel v Opavě, dipl. inž. Dr. Jan Kellner, měst. staveb. ředitel v Brně, a arch. a stav. K. Mašek v Brně.

Výbor spolku „Sušil" v Holešově na Moravě vypisuje veřejnou soutěž na zhotovení návrhu

(v měř. 1 : 200) na stavbu jednopatrového spolkového domu. Pro nejlepší dva návrhy určeny jsou ceny 400 K a 200 K. Cenami poctěné návrhy stanou se majetkem spolku „Sušil", který vyhražuje si právo zadati dle nich vypracování defitivního projektu také jinému odborníku. Potřebné pomůcky za náhradu 4 K (!!) zašle jednatel spolku. Lhůta ku podání prací stanovena jest do 15. března t. r.

„Živnostenský spolek", v Rize v Rusku vypsal mezinárodní soutěž na dodání návrhů pro stavbu svého spolkového domu. Lhůta stanovena jest do 14. března 1912. — Bližší viz „A. O." roč. X. sešit 11.

ZAHRADNÍ MĚSTA A ČESKÁ SPOLEČNOST NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ. Společnost tato vzala do svého programu propagovati myšlenku zřizování měst, upozorňovati na přečetné poznatky, získané bohatou nynější zkušeností z výsledků podobného, úsilného snažení v průmyslových a obchodních centrech anglických a německých. Vhodným prostředkem k výměně různých názorů, stanovení přesného programu, různých požadavků a správného postupu jest anketa, v níž projednávají se všechny otázky, spadající v obor zahradních měst. Česká společnost národohospodářská volila také tuto cestu a svolala anketu, která pořádala dosud dvě schůze v místnostech Obchodní a živnostenské komory v Praze. Do první, na den 13. ledna t. r., pozván byl generální sekretář berlínské společnosti pro zahradní města Ad. Otto, aby podal vysvětlení ve příčině zahradních měst německých. Vytkl úkoly hnutí, směřujícího k ozdravění nynějšího bytového systému. Nezbytna jest však pomoc korporací městských, zdravá komunální politika, čelící proti lichvaření pozemkovému a současně vytkl hlavní charakter zahradních měst — totiž stálý, trvalý a laciný byt v takovémto městě. Dědičným právem nájemným docílí se tohoto zdravého způsobu bydlení a současně zamezí se tím jakákoliv spekulace. 29. ledna konána byla druhá schůze, v níž několika řečníky byly v úvahu vzaty různé eventuality, vyplývající ze založení podobného města v Praze. Předseda Česk. zemského spolku pro reformu bytov., ředitel Lošťák, nevzdával se naděje na založení zahradního města v sousedství Prahy. Vhodným prostředkem k dosažení tohoto cíle zdá se býti veřejná soutěž na předem stanovená místa, při nichž ovšem celá rozvaha finanční přesně by se předem v úvahu vzala. Finanční stránku nepovažuje za nepřekonatelnou překážku zdárného řešení, jen třeba dobrého, moderním potřebám plně odpovídajícího projektu. V průběhu večera ventilována i otázka, jak zřizovati zahradní města, zda-li zvláštní společností akciovou neb zvláštním spolkem pro zahradní města. Dr. Mayer, který se o těchto způsobech rozhovořil, doporučoval zříditi akciovou společnost. Správně také vystihl příčiny dnešního drahého bytu v Praze. Nezaviňuje zvyšování nájemného zvýšená cena pozemků, ani zvýšené náklady stavební, ale velká daň činžovní a celý způsob přirážkový. Delegát městské rady pražské slibovat podporu obce projektu založení zahradního města v Praze. Známý pracovník v oboru zahradních měst, arch. Blažej, doporučoval rodinné domy na pozemcích, které by se získaly za cenu skutečně hospodářskou, neboť zlevněním pozemku zlevní se i cena bytu. Po různých poznámkách a vysvětlivkách arch. Zákrejsa, knihovníka Lehara, dra. Záveského a řed. Lošťáka (soudil, že lze věřiti v možnost uskutečnění zahradního města v Praze, zvláště, když nový zákon letošní značně sníží daň činžovní), skončena schůze i jednání ankety, jejímž skutečným výsledkem bude pětičlenná komise, zvolená Českou spol. národohospodářskou v dohodě s výborem Č. zemsk. spolku pro reformu bytovou, která by další práce k realisaci zahradního města v Praze řídila a připravovala. *SM.*

MALOSTRANSKÉ NÁBŘEŽÍ. Denními listy zpravena byla celá veřejnost o hotovém již projektu malostranského nábřeží, vypracovaném městským stavebním úřadem pražským. Prohlédli si ho (dle sdělení ve schůzi městské rady 23. února) zástupci jednotlivých korporací a to spolku architektův a inženýrů, Manesa, Jednoty výtvar. umělcův, Umělecké besedy a Klubu za Starou Prahu. Zástupci tito podali připomínky své městskému staveb. úřadu písemně dle výslovného přání městské rady. V soukromé schůzi, která konala se před prohlédnutím návrhu na úpravu Malostranského nábřeží, bylo uvažováno o tom, zdali by nebylo výhodnějším radě městské doporučiti ten postup, aby zástupce sezvala do zvláštní ankety ku přímému jednání ústnímu tak, aby bylo možno pronesené náhledy všestranně uvážiti. Příslušnou žádost podají uvedené spolky jednotlivě. *R.*

DVĚ ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍCH SOUDNÍCH INSTANCÍ, důležitá pro architekty. Referát o nich byl odložen pro nával látky z předešlého roku.

1. Rozhodnutím c. k. nejv. soudu ze dne 7. března 1911 č. j. R. II. 189/11.—I. nebylo vyhověno dovolacímu rekursu proti usnesení soudu prvé instance i c. k. vrchního zemského soudu. Usnesením tím, které stává se judikaturou směrodatnou pro další případy, bylo stanoveno, že jest nepřípustno pojati do protokolovaného znění firmy označení „architekt" u těch stavitelů, kteří neabsolvovali studium architektury na vysoké nebo některé vyšší odborné škole. Odůvodnění opírá se o tu okolnost, že název „architekt", jenž není označením nějaké živnostenské činnosti, jest titulem charakterisujícím blíže osobu majitele firmy. Při zápisu tohoto titulu do rejstříku třeba dbáti toho, jaký význam názvu „architekta" se přikládá a jaký názor o tom jest rozšířen v nejširších kruzích obecenstva, pro něž označení živnosti firmou jest určeno, třeba že se připouští, že název ten není úředním titulem aniž hodností akademicky propůjčovanou. Důsledkem tohoto rozhodnutí jest, že při provozování své živnostenské činnosti nesmí používati titulu „architekta" ti pp. stavitelé, kteří dle kriteria svrchu uvedeného název ten nemají a nemohou míti v protokolovaném znění své firmy.

2. Nález správního soudního dvoru ze dne 10. dubna 1911, č. 1653, poskytuje vysvětlení k tomu, co jest rozuměti činností poskytující zaměstnanému příležitost dosíci cestou zkušenosti všech vědomostí a zručností, jichž třeba jest ku provozování živnosti stavitelské dle smyslu zákona ze dne 26. prosince 1893 č. 193 ř. z. Z ustanovení § 9. tohoto zákona plyne — dle nálezu nejvyššího spr. soudu — že potřebného výcviku může zaměstnaný nabýti také v jiném podniku nežli v živnosti stavitelské. Za činnost výcvik ten poskytující nutno pak uznati zaměstnání u architekta, které záleželo zvláště v řízení staveb. *P.*

ZE SKUPINY ARCHITEKTURY. Skupina konala schůze dne 17. ledna a 7. února. Učiněna podání v několika případech, aby pro důležité stavby získány byly plány veřejnou soutěží. Pro posouzení plánu okresní hospodářské záložny v Berouně delegován do poroty p. arch. prof. Rich. Klenka z Vlastimilu. V podrobné debatě byly propracovány normy pro jednotný způsob, jak počítati zastavěný prostor v předběžných rozpočtech. Hotový návrh předán představenstvu k usnesení a oznámení ostatním spolkům odborným. Zahájen rozhovor o některých otázkách stavebních Velké Prahy. Referát o tom bude podán později. *P*

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VEJRLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, BŘEZEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.) — Tab. č. 11. a 12. a vyobr. na str. 25., 26., 27. a 28.

Prve než přistoupíme k popisu disposice vnitřní, všimněme si poněkud rozvržení zevního. Stavební program stanovil podstatné podmínky pro zevnějšek jen potud, že stanovil max. výšku budovy v jádře na 22 *m* a žádal, aby pamatováno bylo na vhodné spojení Obecního domu se sálem v I. patře Prašné věže přechodem, dle možnosti krytým. Výškové poměry změněny byly pozdějším návrhem dozorstva, aby přední část budovy, do Příkopu a Josefského náměstí obrácená, byla pouze jednopatrová. Návrhu tomu vyhověno bylo tím, že II. patro, obsahující sály výstavní, položeno bylo do podkroví a opatřeno vrchním světlem tak, že v průčelí nepřichází k platnosti. Naproti tomu vyžadovalo půdorysné řešení, aby trakty budovy, obrácené do ulic Pařížské i Petrohradské, ponechány byly třípatrové s mezzaninem, ale o menších výškách pater; než i v nich bylo nutno využitkovati podkroví jednak pro byty personálu (ženského), topiče, strojníka, jednak pro prádelnu, mandlovnu, žehlovnu atd.

Nepravidelná, nepříznivá forma staveniště — největší překážka řešení půdorysného — působila velké obtíže i v řešení zevním.

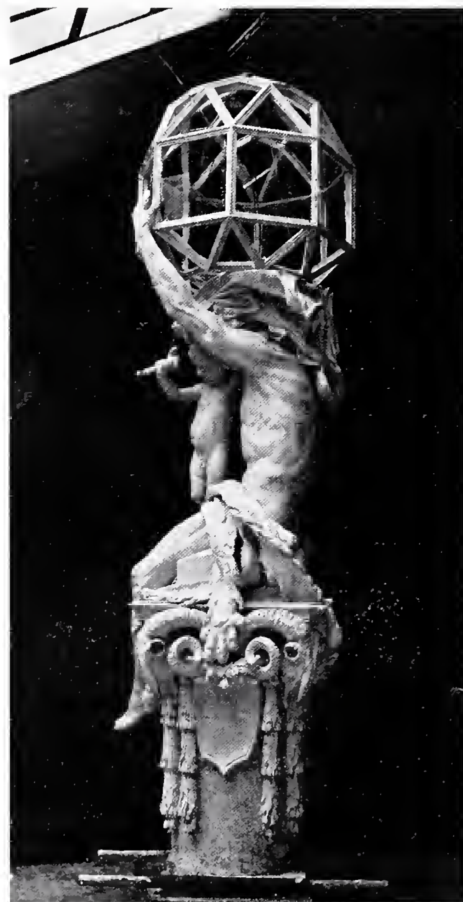
Přední průčelí, jak již podotčeno, v zevním vyvinutí jednopatrové, rozčleněno jest středním risalitem na lomu obou křídel umístěným,

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Figurální skupiny na risalitu hlavního průčelí od akad. sochaře Lad. Šalouna.

v němž nalézá se hlavní vchod o třech osách pod předloženou, půlkruhovitou marquisou. Risalit tento vyvinut jest v I. patře jako velká plochá nika, jejíž velké pole zdobí mosaikový obraz akad. malíře **Karla Špillara** (vyobr. na str. 28.). Na římsové desce, v polokruhu jej uzavírající, umístěn jest citát ze **Svat. Čecha**: „Zdar Tobě Praho! Vzdoruj zlobě času, jak odolalas věky bouřím všem!“ Na obou stranách flankován jest risalit dvěma pylony, zakončenými sousošími od akad. sochaře **Lad. Šalouna** (vyobr. na str. 25.). Ve střeše jest pak vyvinut jako kopule s 8 velikými světlíkovými okny.

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Modely světlonošů nad hlavním vchodem od sochaře K. Nováka.

Obě křídla budovy, obsahující v I. patře sály dra Julia Grégra a dra Sladkovského, rozevírají se do průčelí velikými půlkruhovými okny a opatřeny jsou po celé délce balkony. Též nad střední marquisou jest upraven veliký balkon s květinovými žlaby. Sloupy nesoucí marquisu zakončeny jsou světlonoši, držícími veliké elektrické lampy, od akad. sochaře **Karla Nováka** (vyobr. na str. 26.). Od téhož pochází i ornamentální výzdoba předního průčelí, kdežto o výzdobě na přechodu do Prašné věže pracoval akad. sochař **Ant. Štrunc**, který též provedl nanášené polofigury na risalitu proti Obchodní komoře. Sochu „**Duch dějin**“ na attice proti Prašné věži zhotovil akad. sochař **Frant. Rous**. Sochu „**Mat. Rejska**“ při přechodu do Prašné věže modeloval a provedl akad. sochař **Čeněk Vosmík**. Budiž podotčeno, že na předním průčelí jsou z pískovce hořického pouze přechod do Prašné věže a obložení krajních pilířů při vestibulu, kdežto vše ostatní provedeno jest ve štukové omítce. Oblá, mansardová střecha nad předním průčelím kryta jest glasovanými věžovkami s dessinem, střední kopule měděným plechem.

Průčelí do ulice Pařížské a Petrohradské vyvinuta jsou jako samostatné, zvýšené fronty, vždy dvěma risality sevřené. V zadních risa-

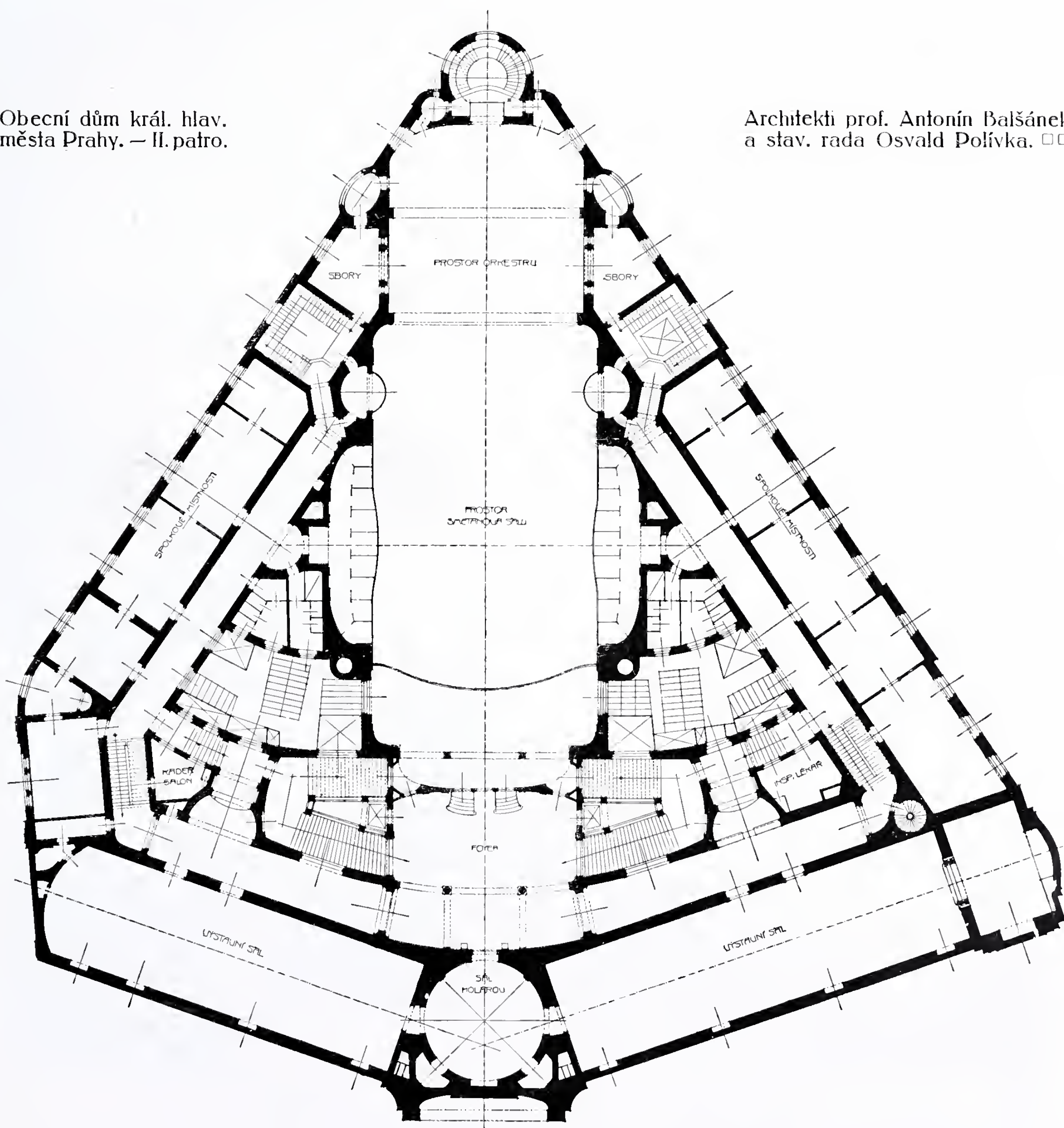
litech umístěna jsou vedlejší schodiště, v kulatém risalitu na nároží obou ulic pak schodiště pro účinkující.

Také v těchto frontách jsou disponovány v I. patře balkony, vždy ve středních osách. Jich zevní vyvinutí jest zcela jednoduché. Mansardy v podkroví opatřeny jsou štíty s okny; kryty jsou plechem pozinkovaným. Z plastické výzdoby jmenujeme polofigury „R o z s e v a č“ a „Ž n e č k a“ od akad. sochaře Ant. M á r y na velkém štítu proti ul. Celetné, „H u d b a“ a „D r a m a“ na attice kulatého risalitu od akad. sochaře Jos. M a ř a t k y a „D u d á k“ a „R u s a l k a“ od Fr. Ú p r k y nad přízemím téhož risalitu.

Vedle toho súčastnili se plastické výzdoby na průčelích medaillonovými reliefy, znázorňujícími typy československých krojů, sochaři Jos. P e k á r e k, Aug. Z o u l a, Jos. P i k a r t a Ant. Š t r u n c.

Štukaterské práce v ulici Pařížské prováděla firma K r a u m a n, Š i m o n o v s k ý & P i k a r t, v ulici Petrohradské Ant. M á r a.

Z umělých prací kovaných na průčelích provedli marquisu v Pařížské a Petrohradské ulici J. T ů m a, zábradlí balkonu do ul. Celetné a

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — II. patro.

Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka. □□

praporové žerdě na risalitech předního průčelí K. Žlůva, zábradlí nad hlavní marquisou na Příkopě J. Pleva, zábradlí balkonů do Příkopu a náměstí Josefského Faltus a Koutník, zábradlí balkonů do ulice Pařížské a Petrohradské K. Sakař.

Nyní obrátíme zřetel k vnitřní disposici budovy. (Pokračování příště.)

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokrač. s tab č. 13.)

Prof. J. Koula doprovází svůj návrh, který v našem listě uveřejňujeme, tímto přípisem: Projekt, který byl pro poslední anketu ode mne vyžádán, opírá se úplně o projekt předložený své doby anketě v r. 1897 (Arch. Obzor VI., str. 30.) a jako ten, zakládá se i nynější na mém původním projektu z r. 1897 (Světozor r. 1897 aneb Arch. Obzor IX., str. 13. a 14.), kterým byla zahájena otázka komunikace letenské v přímém směru třídy Mikulášské. V novém plánu spatřujeme týž průkop ve směru mostu Čechova, totéž rozluštění při vstupu monumentální branou i monumentální pohled od města, zakončující blok před silnicí Belcrediho, i rozchod před ním v pravo i v levo, aby se uvedená silnice dostihla. Změny, které k tomu nyní přistupují, nealterují ducha mých předešlých projektů, nýbrž jen doplňují. Stoupání, které v projektu prvotním bylo přibližně 1 : 23, změněno v projektu z r. 1907 v 1 : 27, v posledním však ustáleno na 1 : 25, a to hlavně z té příčiny, aby pro náměstí, zakončující průkop u silnice Belcrediho, mohl zbýti svah ještě o něco menší, tedy příznivější. Tím jsem stanovil míru stoupání v průkopu, k níž později dospěla při posuzování projektů i poslední anketa.

Vlivem debat ve Staroměstském klubu, kde poukazováno k tomu, že by svahy průkopové nebylo třeba nechati nevyužity, přišel jsem na myšlenku, odděliti vrchní třetinu těchže a upraviti zde řady vill, které by vhodně oživily tyto části parkové.

Úprava ta měla i jiné výhody ve svém důsledku, zejména onu, že na místě sklonu 1 : 1·5, který byl několikráte předmětem sporu, zda se

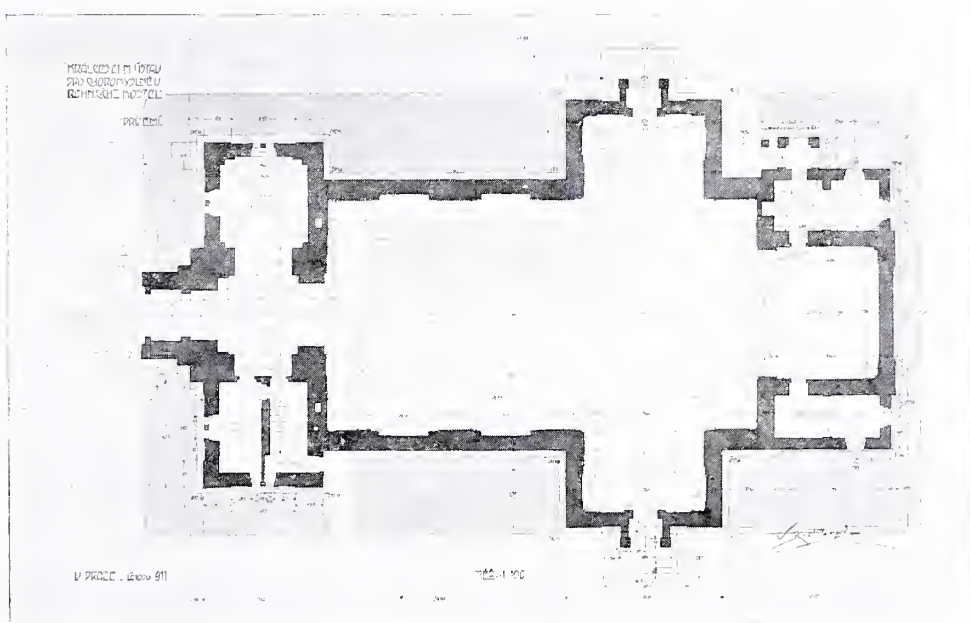
Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Studie k obrazu pro risalit hlavního průčelí.
Akad. malíř Karel Špilar.

udrží a zda na něm lze provésti pěknou úpravu parkovou, (o čemž však jsem nikdy nebyl v pochybnostech), mohl jsem navrhnouti sklon buď 1 : 2 anebo třeba i 1 : 3, aniž se tím, mimo větší pohyb země, přijde ke škodě na užité ploše. Sklon 1 : 2 zdá se mi však i zde nejpřiměřenější. Pohodlné cesty na obou svazích sprostředkující přímou komunikaci, hlavně ke stráni letenské, staly se tím ještě účelnějšími, než byly dříve.

Podstatnou změnu doznalo v novém návrhu náměstí při zakončení průkopu.

V nejstarším návrhu z r. 1897 jest ještě podoba jeho nevykrystalovaná. Je tu sice již základní způsob rozvodu komunikace na levo a bude nijak na periferii, jak někdy nepřátelé myšlenky průkopové usuzovali, nýbrž v samém středu příští Velké Prahy, tím více rozluštění takové stávalo se anomalií, jako se jí stávalo všechno to chápání stráně jako oblasti hříšť pro příští veleměsto.

Ve druhém návrhu z r. 1907 (Arch. Obzor VII., str. 34.), odpadly již tyto homole „brejle" původního projektu, a nastoupila trojúhelníková forma násypu, která zřejmě ukazovala, že v ní nelze spatřovati definitivní formu zakončení, nýbrž že zde jde jen o prozatímnost, která na tak dlouho by tu zůstávala, pokud se o ní definitivně nerozhodne, pokud neustoupí budovám. Forma trojúhelníkového náměstí v uvede-

Návrh kostela v král. zemském ústavu pro choromyslné v Bohnicích.
Architekt Václav Roštlapil.

pravo před zakončujícím blokem, což tak dlouho se v návrzích stavebního úřadu nepřipouštělo, ale konečně přece objevilo; leč po stranách ku Praze obrácených spatřujeme dvě zemité homole vegetací obrostlé a pavillony zakončené na místě dvou monumentálních budov nynějšího návrhu. Homole ty měly za úkol nejen boky průkopu zakončiti, dokud se předpokládalo, že Letenská pláň bude villovou čtvrtí, a šlo o souhlas charakteru parkového průkopu s plání, zelení oplývající.

Čím více se schylovalo ku předpokladu, že pláň zastavena bude po městském způsobu a většinou řadovými domy, a pochopením celé situace pláně oproti Velké Praze, že ona není návrhu jest již jasně patrna, a srovnáním s návrhem posledním se pozná, jak malý krok od jednoho ke druhému se stal. Ostatně jest nepopíratelno, že kdyby k takovému náměstí a jeho budovám dojíti mělo, že by bylo nezbytno, dříve než by k výstavbě jejich došlo, zde na léta ponechati přibližné homolovité provisorium, aby rázu průkopu, účelu svému odevzdaného, nebylo neurovnané zakončení k ostudě.

Náměstí v zakončení průkopu má dle mého návrhu uzavřený velkoměstský tvar; při jeho utváření byl jsem si zplna vědom, proč tak činím, i dovolím si to zde blíže vyložiti.

(Pokrač. příště.)

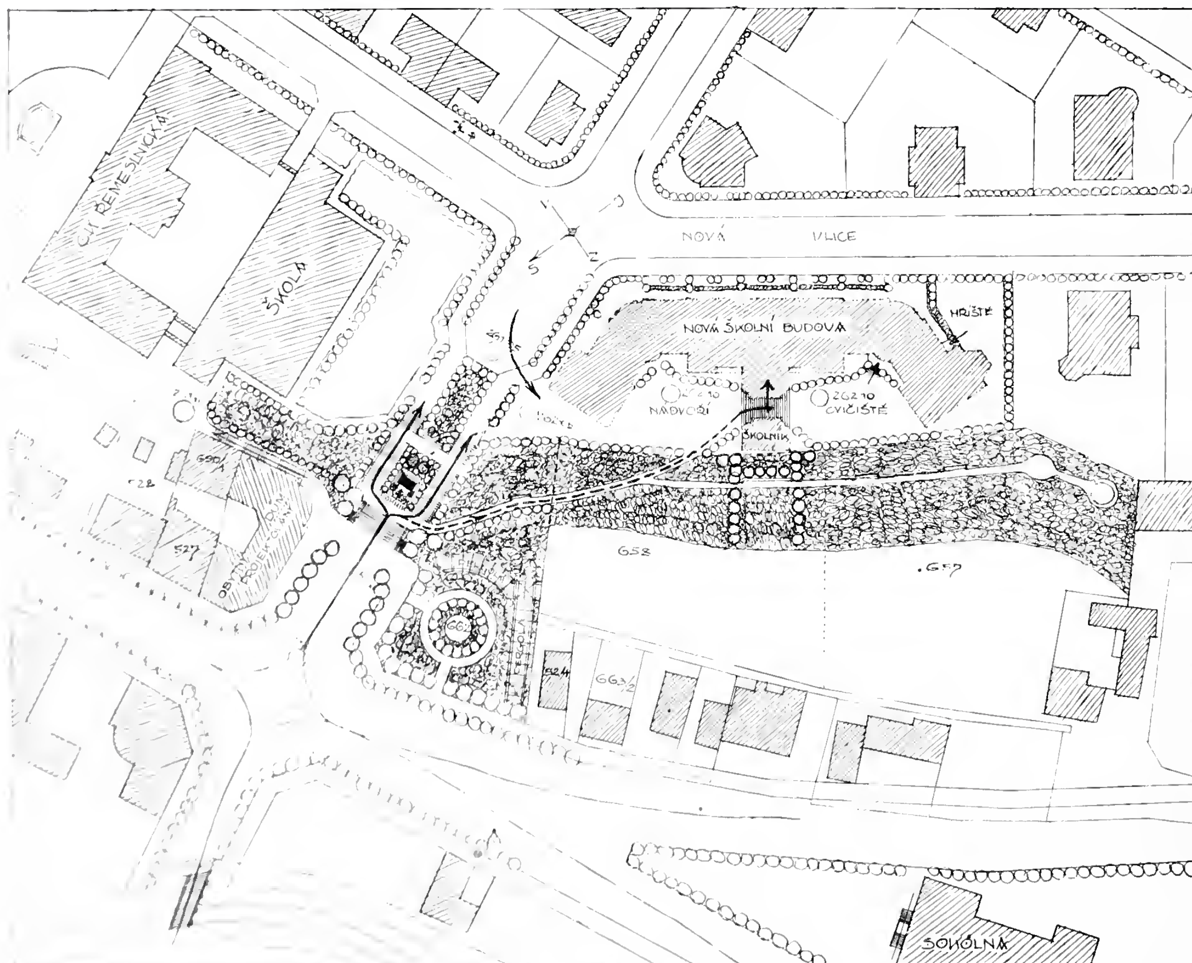
Úřední návrhy konstruktivní a umělecké.

Byly případy, kde spolek umělců „Mánes“ na radnici pražské neuplatňoval vlivu svého ve smyslu, ve kterém nám možno bylo souhlasiti, a nelitovali jsme pak, když vliv a zakročení jeho bylo bezvýsledné. Jinak jest tomu ve příčině žádosti, o níž zvídáme z denních listů („N. L.“ 1912. č. 45.), která se týkala záležitosti technicky i umělecky pro obec zvlášť významné, a která čelila proti hotovení návrhů stavebních pro pražskou obec cestou, která, jak se zdá, vejíti má na radnici pražské v stálé užívání.

Zvěděli jsme a zvídáme o řadě návrhů stavebního úřadu z denních listů a z časopisů. Nedávno uveřejněn byl rekonstrukční plán starobylé kaple sv. Longina. Uveřejnění jeho v orgánu Klubu za Starou Prahu i slovní jeho doprovod byly nemálo zajímavými. Vícekráte byla již učiněna zmínka o návrhu velké a nákladné jubilejní nemocnice, o návrhu domu „U Klíčů“, knihovny a čítárny městské. Veškeré tyto, však i jiné zodpovědné a dalekosáhlé návrhy provádějí se neb provedeny býti mají „úředně“ v kancelářích stavebních města Prahy.

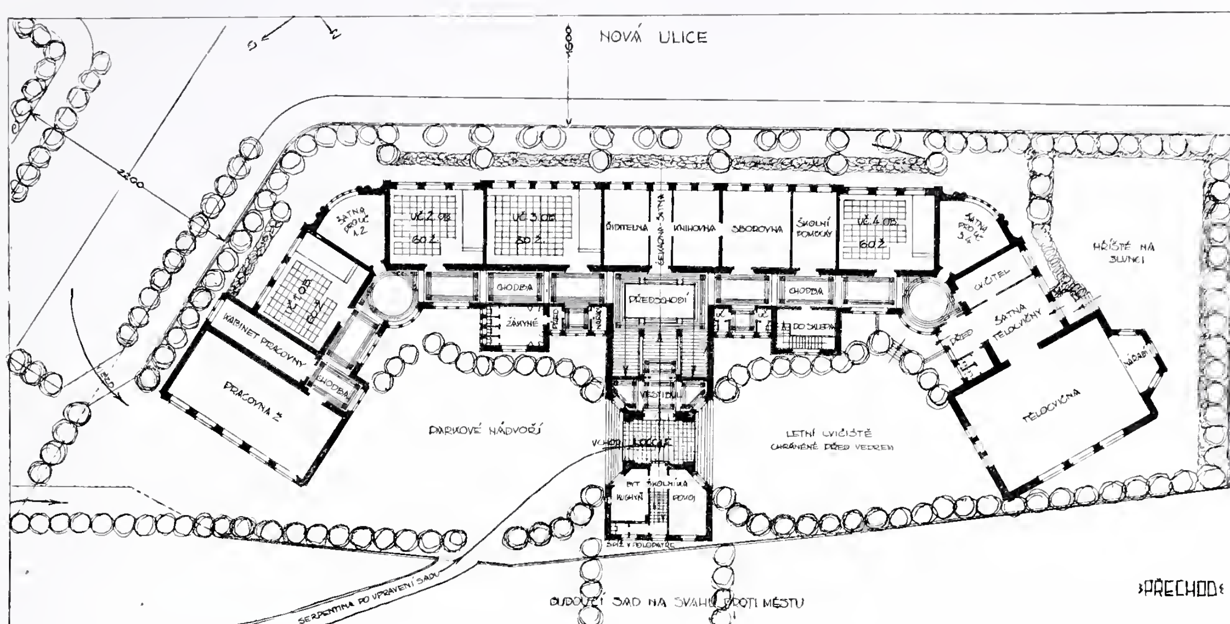
Jelikož však zároveň správa městská na jiné úkoly občasně vypisuje veřejné soutěže, zřídka sice, někdy však i přece, a mimo tyto soutěže přece jen zadává soukromému staviteli neb umělci provedení návrhů stavebních, namítá se otázka, jistě pro obec nemálo důležitá, kdy kterého způsobu výhodně lze užíti, zároveň však i to, zda způsob opatření návrhů stavebních a uměleckých stavební kanceláří jest jen otázkou stavovskou, při níž jde o více, o větší a vyšší ztráty, než jest ztráta „obecní práce“ soukromých umělců, stavitelů a techniků pražských.

Ač zcela jest oprávněno, aby v obci jedno-

Soutěžný návrh na stavbu dívčích škol a úpravu jich okolí v Jaroměři. — Situace.

Stavitel F. Matějíček. — Cena $\frac{I+II}{2}$.

Soutěžný návrh na stavbu dívčích škol a úpravu jich okolí v Jaroměři. — Přízemí.

Stavitel F. Matějíček. — Cena $\frac{I+II}{2}$.

tlivé stavy při správě a práci uplatnily plně a náležitě svůj význam a obhajovaly zájmy, ač jest nesporno, aby soukromí architekti, stavitelé a umělci, kteří nejsou v úředních službách obce, ohrazovali se co nejurčitěji proti tomu, aby práce návržné, pro obec zvláště významné stavební návrhy nebyly opatřovány kancelářemi obecními*), přece jen by stanovisko toto se žádoucího vyššího hlediska zdálo se nám úzkoprsým. A takovým by snad i bylo, kdyby skutečně obec výhodněji si zaopatřovala potřebné návrhy stavební svým úřednictvem, výhodněji věcně, že by tak dosáhla návrhů vynikajících, lepších než přímou objednávkou u občanů umělců, stavitelův a techniků pražských, neb výhodněji, při stejné kvalitě s oněmi, pokud jde o náklad. Vyloučeno tu snad doposud ještě je, aby se tak dálo jinde, a to i přes špatný příklad daný předním politikem českým.

Doposud městské zastupitelstvo pražské, přes výtečné síly, které pomáhají obci řešiti těžké úkoly dne, nedomýšlí se, že by bylo lze dojíti v úředních hodinách a úředníky toho, co lépe vyzrává v soukromé dílně konstrukterův a umělců, v těžkém horlivém zápase o život mimo úřední hodiny nadšeným úsilím technika a umělce, a čeho dosaženo bývá jen s napětím nejvyšším všech sil mimo úřad státní a obecní, mimo kancelář stavební státu i obce.*)

Obec vypisovala též, a doposud, jak se zdá, vypisovati míní, v důležitých případech veřejné soutěže pro opatření návrhů, náčrtků a myšlenek. Obec nejen že rozdanými cenami zakupuje si práce zvláště nejlepší, ona zakupuje i jiné, ne však, jak obvyklo a správno jest, aby prováděcí návrhy objednala u umělce a technika, jehož práce uznána jest vynikající a zralou, nýbrž často s netajeným úmyslem, aby získala tak náměty pro vlastní kancelář, kteréž provedení plánů prováděcích svěří.

Žel, že vypisování těchto soutěží tak často připomíná házení několika soust hladovým. Nepopíratelný jest však i význam takových soutěží, ale nebývá vyplněn jimi zúplna účel, o nějž šlo, který v přední řadě směřovati má k získání síly, která by ten který úkol dle dobrých návrhů vlastních vskutku vyřešila. Náčrt jest sice podklad díla uměleckého, dílo však samo vytvořeno býti musí tvůrcem silným a zkušeným, který může z jádra svého návrhu vypěstiti silný, zdravý kmen díla.

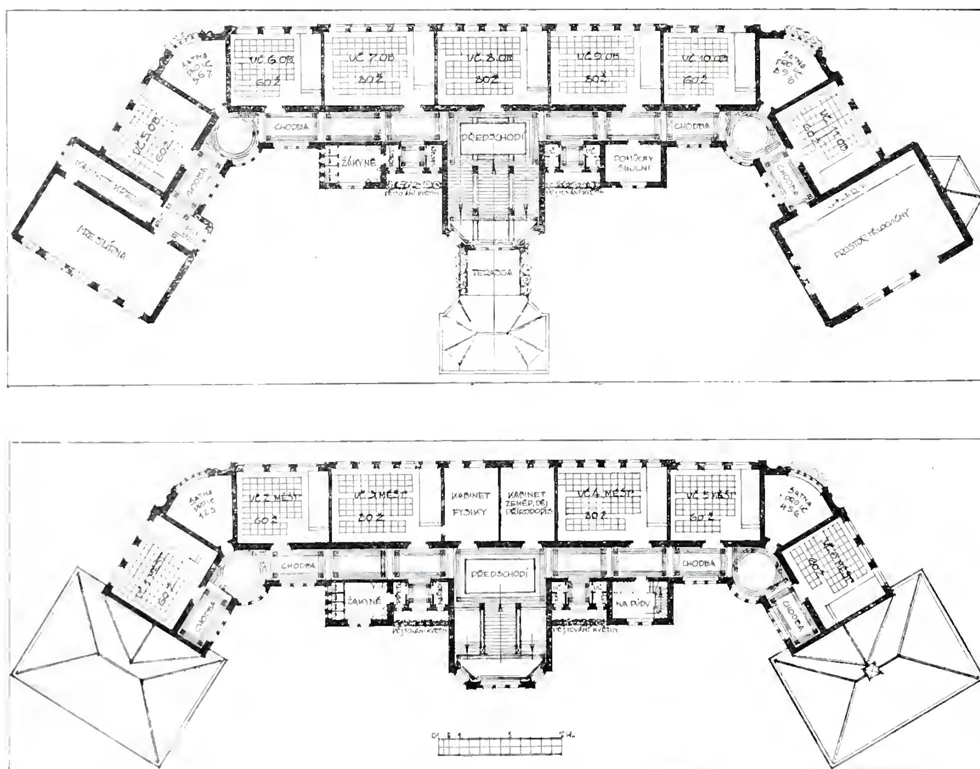
Způsob u nás obvyklý, kde výsledky soutěže

*) Kdyby šlo o jiné práce než o práce návržné, bylo by tu občansky možno zřizovati k pořízení jich nákladem obce analogicky dílny neb kanceláře! ? Pro právní práce rázu analogického s pracemi návržnými svrchu uvedenými, pro práce jiné: tiskařské, truhlářské, oděvnické, obecní tiskárnu, truhlárnu, krejčovnu a podobně? Je ovšem rozdíl mezi uměleckým návrhem a prací řemeslnou, mezi stavebním návrhem a právním rozhodnutím, jisto však, že více důvodů shledati lze pro obecní tiskárnu, třeba i krejčovnu, než pro obecní kancelář technických a uměleckých návrhů.

*) U vyspělých národů kanceláře ty omezují činnost svou na úkony správní a výkonné, nekonkurujíce s občanskými stavy prací návržnou.

se přenechají k vypracování a přepracování úřednímu, a to často bez vlivu a vedení autorů, jest zavržitelným nezpůsobem, možným jen v úřední praxi. Architekt, dbalý stavovské cti, nepřevezme jistě na základě prací svých kolegů práci. Buď ten, kdo návrh utvořil, návrh i provádí, aneb ať nový navrhovatel pracuje jen na podkladě opět vlastním. Užiti přímo cizího návrhu není ani mravné, ani pro zdar díla prospěšné. Kolegové v praxi úřední jistě naprosto se stanoviskem tímto souhlasí. Kdo jest tvůrcem vskutku dobrého návrhu, má i schopnost a sílu porotců, hledící k předním požadavkům řádné účelnosti a zdravého vkusu.

Pražská obec ve příčině shora uvedené měla zaujímati vždy stanovisko občansky demokratické. Buď aby opatřila návrhy veřejnou soutěží neb přímou objednávkou dle podstaty díla u toho kterého občana stavitele neb umělce. Nikdy však neměla by připustiti, aby její kanceláře používaly úředně výsledků práce soukromých občanů získaných při soutěži neb zakoupením. Tím nelze vypěstiti z jádra zdravý strom, a plod přejatý v cizím ovzduší těžce prospívá, nejčasteji při nejlepší péči hyne.

Soutěžný návrh na stavbu dívčích škol a úprava jich okolí v Jaroměři. — I. a II. patro.
Stavitel F. Matějíček. — Cena $\frac{I+II}{2}$.

ku provedení jeho. Ovšem, že sluší tu odlišovati jádro od slupky, plod od paběrků. V té příčině jest úkol porot při soutěžích uměleckých zvláště důležitý, aby pro záblesk zdánlivých dobrých nápadů nepřehlížely, nespočívají-li na podkladě sypkém, neproveditelném neb přímo nemožném, neb díla nevystihujícím, aneb prokazují-li jinak neznalost principelních stavebních požadavků. Tak zvaná stanoviska moderního cítění neb, jak se praví, uměleckého moderního cítění, jsou v té příčině svou neujasněností velmi nebezpečna, jestliže jim nedostává věcná a konstruktivní znalost

Jinak je, když obec opatří sobě dokonalé plány stavební, tedy nákresy přesně zobrazující dílo zamýšlené. Ačkoliv i tu věci prospěje stálá součinnost autora i při zadávání a provádění díla stavebního. Jen v málo případech obec pražská podobně si vedla; zdá se, že více než z přesvědčení o správnosti tohoto způsobu došla k němu z důvěry k osobě architekta té chvíle osobně vlivného aneb vlivnými osobami doporučovaného.

(Pokračování příště.)

Návrh kostela pro zemský ústav choromyslných v Bohnicích.

Architekt Václav Roštlapil. — Tab. č. 14. a vyobr. na str. 29.

Celková disposice rozsáhlého zemského ústavu pro choromyslné v Bohnicích má býti v brzké době doplněna kostelem, jehož návrh v tomto sešitu publikovaný byl schválen zemským výborem a doporučen ku provedení.

Kostel, který pojme asi 1000 osob, jest situován uprostřed ústavu na nejvýznačnějším místě v ose hlavní administrační budovy a zakončuje veliké prostranství zahradnicky upravené, jež od hlavního vchodu do ústavu ke kostelu mírně stoupá. Zároveň zakrývá hospodářské budovy ústavní (kuchyň, prádelnu a pod.), jež by jinak od hlavního vchodu byly viditelny. Architektura zevnějšku kostela svou jednoduchostí vhodně se připojuje k okolním budovám, jež byly rovněž dle návrhu arch. V. Roštlapila provedeny.

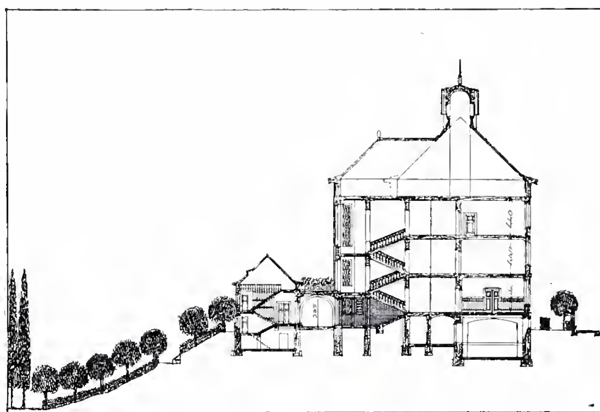
Soutěžný návrh na stavbu dívčích škol a úpravu jich okolí v Jaroměři.

Stavitel F. Matějíček. — Cena $\frac{I+II}{2}$. — Tab. č. 15. a 16. a vyobr. na str. 30. až 33.

V posledních letech snaží se naše města i menší obce, pokud se týkne opatřování budov pro výchovu školní mládeže, nahraditi to, co ve druhé polovici předešlého století bylo v tom směru zanedbáno. Kromě projektův, objednaných přímo u jednotlivců, vypisovány jsou rok co rok četné veřejné soutěže na získání návrhů pro stavbu škol, pro které věnují obce naše dle možnosti nejvýhodnější místa stavební a obětují na ně úctyhodné náklady, jdoucí mnohdy i do statisíců. Uznávají tímto naše samosprávy, že mezi budovami, které povinny jsou svým nákladem zřizovati, jest to v prvé řadě škola a hlavně škola národní, na jejíž zbudování a zařízení se nemá nemístně šetřiti. Jest dosti českých měst i menších obcí, jež mohou býti v tom ohledu vzorem státu, který na vybudování středních, odborných a hlavně vysokých škol, ponejvíce ovšem v městech českých, šetří tak, že šetření to stává se u nás již příslovečným.

Veřejné soutěže na opatřování ideových náčrtků vůbec a na školní budovy zvláště mají nemalý význam výchovný a do jisté míry i národohospodářský. Ovšem platí to jen o soutěžích řádně vypsaných dle stávajícího konkurenčního řádu. Avšak v poslední době stále opakují se případy, že bývají veřejné soutěže vypisovány za takových podmínek, jež mohou soutěže naprosto diskreditovati. Některá naše obecní zastupitelstva neb místní školní rady, v nichž často zasedají i lidé s vyšším vzděláním, pohlíží stále ještě na práci architekta jako na práci čistě mechanickou, a dle toho vypadají také ceny a lhůty, které na opatření potřebných plánů pro stavbu školy takovéto korporace odhlasují, často i se souhlasem přítomných místních odborníků.

Místní školní rada v Jaroměři, přihlížejíc k citelnému nedostatku školních místností, určila na jihovýchodním obvodu města vhodné staveniště pro stavbu obecné a měšťanské školy pro dívky. Po zamítnutí návrhu, který jí byl nabídnut, ač neobjednán (!!), známým architektem, vypsala minulého roku veřejnou soutěž na získání náčrtků pro stavbu uvedené školy a stanovila pro nejlepší návrhy I. cenu 1400 K, II. cenu 800 K, III. cenu 600 K. V ustanovené lhůtě předloženo bylo ke konkurenci 29 prací mimo četné alternativy. Porota, ve které kromě

Soutěžný návrh na stavbu dívčích škol a úpravu jich v Jaroměři. — Řez osou.
Stavitel F. Matějíček. — Cena $\frac{I+II}{2}$.

zástupců místní školní rady a místních odborníků zasedal také delegát „Spolku architektův a inženýrů“ a S. V. U. „Mánes“ z Prahy, sloučila obnosy připadající na I. i II. cenu a rozdělila je stejným dílem mezi dva návrhy, z nichž jeden přinášíme v dnešním sešitu; III. cena byla udělena v celku (bližší viz A. O. roč. X. seš. 6.).

Staveniště, určené pro jmenovanou školu, jest, jak již předem uvedeno, situováno na jihovýchodním obvodu města tak, že město Jaroměř rozloženo jest od něho na straně západní, se-

verní a jen z nepatrné části na straně severovýchodní. Na straně jihovýchodní a jižní hraničí staveniště doposud s polnostmi, kteréžto pozemky, zvané „Na plákách“, určeny jsou v budoucnosti pro menší villovou čtvrť s rodinnými domky v zahrádkách. Na straně severovýchodní omezeno jest staveniště nově projektovanou ulicí, hraničící s pozemkem c. k. řemeslnické školy, na straně severní a severozápadní, tedy proti městu, ohraničeno jest příkrým svahem, as 9·5 *m* vysokým a určeným pro založení menšího sadu. Z níže položené stávající silnice, zvané „Na malé obci“, žádána byla programem spojovací ulice do projektované villové čtvrti.

Dle daných podmínek bylo úkolem soutěžících mimo návrh vlastní školní budovy navrhnouti také regulaci pozemků mezi níže položenou silnicí a staveništěm, t. j. vyřešiti současně uvedenou spojovací ulici, navrhnouti vhodný přístup ke škole a navrhnouti úpravu sadovou na jmenovaném svahu. Ti, kdož neseznali polohy staveniště a nejbližšího okolí na místě samém, svedeni byli patrně správně sice kreslenou, ale vzhledem k městu opačně položenou situací, navrhli školní budovu s hlavním průčelím a vchodem se strany jihovýchodní nebo východní, odkud pouze as 5% školních dítek ke škole bude přicházeti. Obojí řešení, ať symetrické se vchodem se strany jihovýchodní nebo asymetrické se vchodem s téže strany nebo se strany severovýchodní, má tu velkou vadu, že více jak 90% školních dítek, které přicházeti budou se strany severozápadní, t. j. od města, vystupují nejprve spojovací ulicí po schodišti, čítajícím více jak 60 stupňů, odkud dostanou se teprve ke vchodu do školní budovy. Mimo to řešení asymetrické při východní straně s mohutněji vyvinutou skupinou střech, s věží neb pod., jak v některých projektech bylo navrženo, má další vadu v ohledu estetickém, vzhledem k poloze školy řemeslnické a k nízkým skrovným domkům pod zeleným svahem se krčícím, porušujíc rovnováhu a soulad nejbližšího okolí.

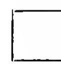
Přihlíží-li se ke všem uvedeným okolnostem jest nejsprávnější a nejúčelnější ono řešení, které má symetricky založenou školní budovu s hlavním průčelím, obráceným k městu, t. j. na stranu severozápadní. (V jistém uměleckém měsíčníku, v posudku o výsledku této soutěže uveden byl pravý opak oproti faktům tuto předeslaným, hlavně, pokud se týkne zásadního seskupení a polohy školní budovy, jakož i domněle chybné polohy kreslírny a pracovny při projektu symetrickém, což stalo se patrně z neznalosti nejbližšího okolí staveniště, terrainu a stran světových.) Programem žádanou spojovací ulici mezi školou řemeslnickou a onou projektovanou, s ohledem na značné rozdíly terrainu, nebylo lze navrhnouti tak, aby sloužila také pro povozy, nýbrž bylo třeba rozdíl výšek projektované ulice řešiti spojovacím schodištěm, v jehož ose proti městu disponováno jest vhodné místo pro pomník a pod., jak v reprodukovaném náčrtku (str. 30.) jest naznačeno. Z prvé podesty tohoto schodiště navržena předem uvedeným svahem mírně stoupající serpentina přímo ke vchodu do školní budovy tak, že lze dostati se do školy kratší a pohodlnější cestou, nežli při kterémkoli jiném uspořádání.

Vlastní dvoupatrová školní budova, pro kterou bylo programem žádáno kromě tělocvičny, kreslírny, pracovny, ředitelny, sborovny, knihovny, potřebných kabinetů a ostatního příslušenství, 10 učeben pro obecnou a 6 učeben pro měšťanskou školu, řešena jest souběžně s regulačními čarami v jednoduchém půdorysném uspořádání. Třídy školy obecné a měšťanské rozvrženy jsou tak, že v přízemí a v I. patře jsou učebny školy obecné a ve II. patře učebny školy měšťanské. Šatny pro dívky, po dvou v každém patře, jsou uzavřené a okny proti slunečním stranám obrácené, kterémužto uspořádání sluší dáti přednost před umístěním šaten v otevřených korridorech. Byt školníkův situován jest při vchodu do budovy, ale ve zvláštním isolovaném přízemním domku, spojeném s hlavním schodištěm krytým, jednostranně zaskleným loubím, vhodným pro ochranu dítek v čas nepohody. Členěné hlavní průčelí, ve kterémž navrženy jsou také balkony pro pěstování květin, zakončeno jest nižšími partiemi postranních křídel tak, aby i s uvedeným přízemním domkem v ose budovy tvořilo se zeleným svahem oproti městu ladný celek.

Vypracování stavebního elaborátu nebylo svěřeno žádnému z autorů, prvními cenami vyznamenaných náčrtků, nýbrž autoru návrhu III. cenou poctěného, což stalo se z toho důvodu, že autoři prvých cen odmítli nabízený jim „k r á l o v s k ý h o n o r á ř“ za namáhavou a zodpovědnou práci na statisícovém tomto projektu.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ: V soutěži náčrtků na adaptaci domů záložny č. p. 183 a 231 v Berouně (viz „A. O.“ roč. X., seš. 12.) získal I. cenu 300 K návrh stavitele J. Jelínka v Berouně, II. cenu 200 K návrh arch. F. Doubka v Plzni a III. cenu 100 K návrh arch. A. Kiliána na Smíchově. Práci se

značkou „červený trojúhelník v kruhu“ přiznáno bylo čestné uznání. V porotě zasedali: Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu jako zástupce „Spolku architektův a inženýrů v Praze“, stav. A. Fischer v Litni, a členové ředitelstva záložny: V. Trnka, starosta, V. Pintner, nám. starosty a Vilém Zajíček, správce pokladny.

K soutěži na dodání náčrtků pro stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích (viz „A. O“ roč. X., seš. 11.) zadáno bylo 59 prací. I. cena 600 K udělena byla projektu arch. K. Pecánka z Prahy, II. cena 500 K práci arch. prof. V. Šulce z Plzně a III. cenu 400 K získal návrh arch. V. Vejrycha z Král. Vinohradů.

V soutěži návrhů pro stavbu obecné školy v Čenčicích (okres Louny) předloženo bylo v ustanovené lhůtě 66 prací. I. cenu 300 K získal návrh J. Herinka, stav. asistenta v Pelhřimově; II. cena 200 K přisouzena návrhu B. Jonáše, stav. asistenta v Praze-VII., a III. cenu 100 K získal návrh, jehož autoři jsou A. Houdek a A. Levý, stavit. asistenti v Rakovníce. Pochvalné uznání vysloveno pracím s hesly: „Zelený čtyřlístek“, „Kosočtverec v červeném kruhu“ a „Ohře“. Porota sestávala z pánů: c. k. vrch. inž. Jana Semotána ze Slaného, kníž. vrch. inž. J. Krüppnera z Prahy, arch. Frant. Mikše z Prahy, Jos. Wimse, starosty a Frant. Baňky, radního z Čenčic.

K soutěži na získání náčrtků pro stavbu obecné a měšťanské školy v Králově Poli u Brna (viz „A. O.“ roč. XI., seš. 1) došlo 14 projektů. Projekty s heslem „Na náměstí“ a „Regis Ager“ uznala porota v celku za rovnocenné a rozdělila stejným dílem I. a II. cenu (800 K a 600 K) mezi oba projekty. Autorem projektu prvého jest arch. Václav Vejrych z Král. Vinohrad, autor druhého proprojektu jména neudal. III. cena 400 K přisouzena byla návrhu s heslem „Dětem“, jehož autoři jsou V. R. Lhota a inž. V. Franěk z Prahy-I. (městský stavební úřad). V porotě zasedali: Arch. Karel Kepka, prof. české techniky v Brně, arch. Josef Karásek, c. k. místodrž. stav. rada, arch. Ant. Blažek, vrch. zem. inž. Vladislav Rybka v Brně, J. Havliš, starosta města Králova Pole, c. k. školdozorce Čeněk Vorel, ředitel měšť. škol v Králově Poli, a Ph. Mag. Ant. Cipra, předseda místní školní rady v Králově Poli.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Tělocvičná jednota „Sokol“ a Družstvo pro zřízení tělocvičny „Sokolu“ na Kr. Vinohradech vypisují veřejnou soutěž na podání ideových náčrtků pro stavbu tělocvičny „Sokolu“ na Král. Vinohradech. Lhůta stanovena jest do 1. května 1912 do 12. hodiny polední. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 2.

Obec král. města Písku vypisuje veřejnou soutěž na dodání návrhů pro stavbu měšťanské školy pro chlapce a dívky. Lhůta stanovena jest do 15. dubna 1912. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., seš. 2.

Obec pražská vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů pro zřízení nového obecního hřbitova na pozemcích v katastru obcí Hostivaře, Malešic a Štěrbohol, k cíli tomu zakoupených. Lhůta stanovena jest do 15. června 1912 do 12. hod. dopol. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 2.

Úrazová pojišťovna dělnická pro Moravu a Slezsko v Brně, Kobližná ulice č. 4., vypisuje omezenou soutěž na získání návrhů na průčelí pro stavbu své úřední budovy na Terezině kolišti v Brně. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 2.

Zemská vláda pro Bosnu a Hercegovinu vypisuje mezi rakouskými architekty veřejnou soutěž na zhotovení návrhů pro stavbu budovy zemského sněmu. Pro nejlepší návrhy vypsány jsou čtyři ceny: 4000 K, 3000 K, 2000 K a 1000 K. Kromě těchto cen mohou býti po doporučení poroty zakoupeny 2 návrhy po 600 K. Přibližný stavební náklad určen jest na 700.000 K. Potřebné pomůcky vydá interesentům na požádání „Zemská vláda pro Bosnu a Hercegovinu“ za náhradu 20 K. — Lhůta ku podání návrhů stanovena jest do 25. května 1912.

Tržnice nábytku společenstva truhlářů v Praze k oslavě svého 25letého trvání vypisuje veřejnou soutěž na návrhy nábytku pro jídelnu a studovnu (pánský pokoj). Soutěže súčastniti se mohou pouze odborníci české národnosti. Pokoje, které určeny jsou pro měšťanskou rodinu, mají býti přiměřené poměrům v činžovních domech pražských. Žádá se celková disposice pokojů v měř. 1:25 a jednotlivý nábytek v měř. 1:10 s označením materiálu. Kopie práce jinde provedené neb uveřejněné vylučují se ze soutěže. Pro každý pokoj určena jest I. cena 250 K, II. cena 150 K, III cena 100 K. Kromě těchto cen vyhrazuje si společenstvo právo, po návrhu poroty, zakoupiti další návrhy za přiměřenou cenu. Potřebné informace sdělí „Tržnice nábytku“ v Praze, na Příkopě, Bazar-I., 2. V porotě zasedají pánové: cís. rada F. A. Borovský, ředitel uměleckoprůmyslového musea v Praze, arch. Otakar Novotný za sdružení arch. „Mánes“ v Praze, cís. rada Filip Křížek, továrník nábytku na Smíchově, Leop. Maťan, mistr truhlářský a předseda „Tržnice“ v Praze, Karel Schalk, mistr truhlářský v Praze. — Lhůta ku podání prací stanovena jest do 1. května 1912.

Spolek spořitelních a pojistných úředníků v Sofii v Bulharsku vypisuje veřejnou soutěž na dodání náčrtků pro svůj spolkový dům. Pro nejlepší návrhy stanoveny jsou ceny: I. cena 4000, II. cena 2000, III. cena 1000 franků. Potřebné pomůcky zašle na požádání uvedený spolek. — Lhůta stanovena jest do 23. června 1912.

SJEZD ČESKÝCH STAVITELŮ ze zemí koruny české konal se ve dnech 23., 24. a 25. března t. r. v Praze za veliké účasti stavitelů pražských a venkovských jich kolegů. Odborné přednášky a referáty proslovený byly stav. radou arch. J. Sakařem („Zachování starých památek s ohledem na nové regulace a stavby moderní“), arch. Č. Kříčkou („Hospodářská síla stavitele a jeho sociální postavení“), inž. B. Bečkou („Výhody a stinné stránky zákonův a předpisů společenstevních“), JUC. K. Židlickým („Bytová družstva. — Daň a dávky dle nového zákona z r. 191“1), cís. radou E. Ledererem („Nová osnova o sociálním pojištění“), JUC. J. Tarabou („Zákon ze dne 26. prosince 1893 č. 193 ř. z. a potřeba jeho reformy“) a stav. Fr. Hodkem („Odborný tisk. — Autorské právo. — Znalectví a jeho honorování. — Samospráva“). — Podrobné referáty o jmenovaných přednáškách, jakož i o ostatních podrobnostech sjezdu, jehož průběh byl neobyčejně zdařilý a nepopíratelného morálního úspěchu, přineseme v příštím čísle. *R.*

VÝSTAVA ARCHITEKTURY A VNITŘNÍHO ZAŘÍZENÍ ZAHRADNÍCH OSAD pořádá se v Krakově od 15. května do 1. října 1912. Výstava má předváděti útvary, k nimž se dospělo ve snaze o decentralisaci bytů při rozvoji měst. Vystavovány budou domy v zahradách, přízemní, nejvýše jednopatrové. Typ takových domů podmíněn jest volbou vhodných stavenišť v regulačním a parcelačním plánu, správným situováním domu na parcele a účelným architektonickým vytvořením domků a jich skupin.

Výstava bude se tudíž týkati předměstských vill, menších rodinných domů, řemeslnických a dělnických domků v zahradách s veškerou vnitřní a vnější úpra-

vou, pak regulace celých čtvrtí zahradních. Středem výstavy bude hlavní pavillon s vystavenými plány, projekty a modely, několik objektů, provedených provisorně ve skutečnosti se vším zařízením, a nezbytné zábavní a pod. podniky. Výstava spojena bude se specielními výstavami dočasnými, jež budou přihlížeti k poměrům mimopolským, s přednáškami a výstavou stavebních hmot. Súčastniti se mohou pouze polští vystavovatelé. *P.*

WAWEL V KRAKOVĚ. Jubileem 50leté vlády císaře a krále Františka Josefa I. dostal se bratřím Polákům staroslavný hrad, posvátný národní majetek — Wawel, zpět. Každá doba, perioda stavitelsiví zanechala přirozeně na Wawelu své stopy, zvláště když každý nástupce stolce královského přestavoval, znova upravoval i nově přistavoval. Do 13. století sahá založení Wawelu, jehož osudy byly tak rozmanité a snad čím dále tím méně utěšenější, zvláště od r. 1846, kdy budova královská, pevnou zdí obklopená a vypravená nádherou královskou, byla proměněna rakouským erárem v kasárna a nemocnici. Posvátný, národní majetek polský, symbol celého bývalého samostatného života a svrchované moci Poláků, povstává znenáhla k svému novému životu nyní, kdy se opravuje, restauruje, zbavuje stop, které zde zůstavila nerozumná, lhostejná ruka, dbající jen prospěchů čislě vojenských. Středem celé disposice hradní jest dvorní prostora, jejíž čtvrtá, znešvařená strana se právě opravuje. Zde zřizuje se právě, jak sděluje F. Servaes v časopisu „Kunstwelt", jakýsi most, který nesen jest vysokými oblouky a vpředu i vzadu zakončen jest chrámovými věžemi. Na tomto mostě znázorněn bude průvod duchů, personifikující v repraesentačních postavách kus historie Polsky. Průvod zahájí symbolická závojem zahalená postava Osudu. Jednotlivé postavy tohoto průvodu duchů budou provedeny v kovové plastice v dvoj- a trojnásobné skutečné velikosti. Hlavní tendencí při tomto průvodu jest zobraziti píseň triumfální i píseň bědnou starého retrospektivního polského slavomamu. Nadaný, bujnou fantasií oplývající žák Rodinův, Szymanowski dal svým postavám ráz jisté neurčitosti, by jim vtiskl visionářský charakter a promísil plastiku fantastickými malířskými elementy. Jeho dílo jest zhotoveno ve způsobu dvojitého reliefu a poskytne z obou stran pozorovateli jinou podívanou. *SM.*

NOVÝ STAVEBNÍ ŘÁD V BRNĚ. Rychlý rozvoj města a nedostatečná ustanovení dosavadního řádu stavebního daly vzniknouti akci na vypracování nového stavebního řádu. Záležitost ta není nového data. Již před čtyřmi lety jednalo se na sněmu o kodifikování nového řádu stavebního, ale jednání tehdáž nedokončeno. Uloženo zemskému výboru doplniti svůj návrh dobrozdáním jednotlivých obcí a korporací, majících zájem na řádné úpravě stavebních podmínek a řešení všech otázek, které tak úzce souvisí s regulací měst. Žel, že politické poměry v posledních letech znemožnily ukončiti zákonnou úpravu připravenou ku projednání sněmovnímu. Teprve snad letošního roku bude práce korunována výsledkem positivním. V novém stavebním řádu přicházejí k platnosti i hlasy, volající po záchraně starého rázu měst před hrozící zkázou. Mají býti prostě zachována města, která se vyznačují zvláštním uměleckým, historickým nebo architektonickým charakterem. Stavebním řádem klassifikují se rovněž jednotlivé stavby, pro něž stanoví se po příkladu budapešťském pásma — zony. Jest jich celkem pět. Do 1. třídy zahrnuty jsou stavby uzavřené, ležící ve středu města, do 2. zony kladou se stavby sice uzavřené, ale opatřené před svými průčelími zahrádkami. 3 pásmo obsahuje komplexy otevřené, kdežto 4. pásmo vyhrazeno jest stavbám průmyslovým a 5. stavbám venkovským. V projektovaném, novém stavebním řádě navrhují se i změny ustanovení o zřizování a situování prádelen, špižíren, záchodů a koupelen. *SM.*

LITERÁRNÍ HLÍDKA. Výpočty stavebních konstrukcí. — 60 tabulek. — Pro praktickou potřebu stavitelů, stavbyvedoucích, jakož i ke snadné přípravě na zkoušky mistrovské a stavitelské, na základě praktických zkušeností a odborné literatury sestavil *Josef Havlíček*, c. k. inženýr.

Jest všeobecně známo, že odborné kruhy stavitelské touží po příhodné knize, ve které by byl podán srozumitelný a snadno přístupný návod k řešení častěji se vyskytujících úloh ze stavebné mechaniky. Přirozeně byl by takový spis vítán i kandidátům stavitelských a mistrovských zkoušek. Dle svého titulu má míti kniha „Výpočty stavebních konstrukcí" právě toto poslání. Nelze jí upříti, že se snaží formou stručnou a názornou vyslovené potřebě vyhověti, ale nelze zároveň zamlčeti, že právě učebnice taková má býti psána v horlivé snaze vštípiti dobře čtenáři především základní pojmy stavebné mechaniky. Ale bohužel právě v tomto ohledu nelze na knihu přiložiti vědeckého měřítka. — Tak moment setrvačnosti není definován dosti jasně, momentem ohybovým je tu zaměněn širší pojem momentu statického, při účinku reakcí zaměňuje se nosník s podporami a Schwedlerova poučka je nesprávně citována. V celé knize, plné četných úplně propočtených příkladů, nedočte se nikde čtenář, v jakých jednotkách se vyjadřuje moment setrvačnosti, moment odporu a modul pružnosti, neboť jednotkové označení těchto veličin se ve výsledcích nikde neuvádí. Výpočet důležité pevnosti vzpěrné vymáhal by samostatného odstavce a více příkladů.

V dalším vytkneme několik nedopatření, jež jsme při pročítání postihli. Na tab. 20. není v diagramu silovém smíšeného krovu obsažena vůbec osová síla prutu č. 7. V textu se uvádí jakožto rovná břemeni P_3, což obecně neplatí. — Na tab. 24. není vysvětleno, co je čára tlaková. Pro rovnováhu momentů sil Q a H při vyšetřování klenby třeba ramena q a h odměřovati od bodu výslednice a nikoli od hrany klenby a. — Na tab. 44. při výpočtu spon má býti dle nového nařízení postupováno tak, aby snesly nejméně 60% veškerých tangenciálních sil, čehož p. autor nedbá. — Na tab. 45. není výpočet napětí přilnavosti proveden dle nového nařízení, nýbrž dle starého předpisu. — Na tab. 53. nejsou posouvající síly nosníku spojitého sestrojeny správně; naznačená zde konstrukce pomocí základních bodů platí jen mezi poli neobtíženými a nikoli též mezi polem obtíženým a neobtíženým.

Úpravě knihy ve způsobě volných tabulek nelze upříti jistou účelnost; jen na některých tabulkách, na př. 41., 43., 47. a 56. nápadně působí plýtvání místem.

Těmito upozorněními nemíníme nijak umenšovati zásluhu páně autorovu a doufáme, že kniha přes uvedené nedostatky svému účelu, v předmluvě a v titulu naznačenému, dobře vyhoví. *—e—*

NOVÝ CENÍK TRUHLÁŘSKÝCH VÝROBKŮ. Roku 1907 byl vydán ceník truhlářských prací, jehož ceny byly výslovně kalkulovány s nejmenším procentem výdělkovým. Od té doby zdražily se veškeré suroviny o *30* až *50%* (nejnověji koncem roku 1911 o 5 až 20%), a netušenou měrou, cca. o *20%*, stouply i mzdy dělnické (na jaře r. 1911 o *5* až *10%*) za současného zkrácení doby pracovní. Vzhledem na toto neustálé zdražování dříví, zvyšování mezd dělnických a zkracování doby pracovní, uznali majitelé závodů truhlářských a továrnící dřevěných výrobků za nutné, zvýšiti ceny svých výrobků o *10* až *20%* oproti cenám stávajícím. *R.*

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELTÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM.
Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, DUBEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.) — Tab. č. 17. a vyobr. na str. 37. a 38.

Budova opatřena jest ústř. topením a větráním, zařízením pro rozvod studené a teplé vody užitkové, vlastním čerpadlem pro vodu pitnou, odssávačem prachu tlakem vzduchu, umělým chlazením sklepův a zařízením na vlastní výrobu ledu, pak 3 osobními a 4 nákladními zdvižemi s pohonem elektrickým systému tlačítkového, 1 osobním a 29 olejotlakovými zdvižemi na pokrmy a nápoje, 6 zdvižemi na ruční pohon, dále parní prádelnou a sušárnou, kuchyňskými aparáty na topení uhlím a plynem, trubovou poštou a sítí domácích telefonův.

Pokud jde o půdorysné disposice jednotlivých pater, získá se náležitý přehled v přirozeném postupu od sklepů počínaje až po IV. patro.

Půdorys sklepů obsahuje:

a) v přední části: elektrickou transformační stanici, strojovnu pro umělé chlazení a výrobu mraženého, sklad konserv, sklad na maso s vymrazovací skříní, sklepy na obyčejné a plzeňské pivo s příslušnou zdviží na sudy a studnu s čerpací stanicí pitné vody;

b) v Pařížské ulici: výčep plzeňského piva, vedlejší místnosti kuchyňské s umývárnami, strojovnu pro přečerpávání splašků do výše ležícího uličního potrubí (systém Schoonův) a dopravní šachtu na palivo;

c) při ulici Petrohradské; vinné sklepy s příslušnou zdviží na sudy, sklad minerálních vod, umývárnu lahví a strojovnu pro odssavač prachu;

d) ve vnitřní části budovy: akkumulátorovou stanici, hlavní rozváděč elektrického proudu, strojovnu trubové pošty a olejotlakových zdviží, kotelnu a místnost pro obsluhu, regulaci topení a větrání celé budovy, sklad uhlí a komoru pro filtraci vzduchu.

Souterrain rozdělen jest tak, že v přední jeho části jsou místnosti restaurační, přístupné oběma větvemi hlavního schodiště, z nichž vstupuje se do síně — hallu, odkudž vedou pak dvéře do baru, lidové restaurace i vinárny. Obě ramena schodiště i hall jsou obložena polévanými kachlíky z továrny rakov-

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Klenáky nad okny hlav. průčelí od sochaře K. Nováka.

nické. Na podestě schodů umístěna jest dekorační skupinka od prof. Ant. Máry v hautreliefu, na stěnách ramen různé pohledy ze Staré Prahy, provedené rovněž továrnou rakovnickou dle kartonův akad. malíře E. Hlavína. Na stěně hallu ve střední ose umístěna jest fontánka z polévaných kachlíků.

Ve střední ose pod vestibulem nalézá se bar, jehož stěny obloženy jsou rovněž různobarevnými kachlíky. Na 8 pilířích a v nikách zasazeny jsou pod sklem originální kolorované kresby mistra Mikuláše Aleše (viz tab. č. 17.).

(Pokračování příště.)

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokrač. s vyobr. na str 39.)

Není pochyby, že se Praha stala téměř obratem ruky milionovým městem. Otázkou jest však, jsou-li všechny přípravy tak vykonány, aby toto veleměsto bylo jména toho hodno. Nebylo by snad zjevu vskutku povážlivějšího, kdybychom dospěli jen k nepřehlédnému moři domů k sobě nahromaděných bez jakéhokoliv organismu, bez umělecké myšlenky. Takový útvar nebyl by dozajista hoden útvaru našeho starého, věhlasného města.

Prosté seskupení čtvrtí a předměstí více méně bez umělecké a kulturní distinkce nesesiluje ještě potence, významnosti celku, který tím vším spíše jen rozbředne. Praha vzroste jen tehdy ve svém významu, když se včas zasadí o úpravy, které ke starým krásám přičlení nové a když se vyzvedne, pokud lze, vše, co tu nového povstává.

Byl by to věru velmi trudný osud Prahy, kdyby ve XX. století Praha sice vzrůstala, nabývala velikých rozměrů, ale při tom trpěla nekonečné ztráty v celkové kvalitě.

Disposiční rozvrh, jejž zdědila Praha z minulosti, vystačoval nejvýše na město o 200.000 obyvatelích, kdežto rozšiřování spadající na vrub vzrůstu předměstí, periferie a prováděné převážně bez ladu a skladu, krásy Praze nepřidalo. Také poloha v kotlině, obstouplé pahrbky a návršími, nebyla přízniva bezmyšlenkovému rozšiřování města a zejména jeho centra, zvláště tehdy, nebylo-li využito hradebních pozemků k příštím cílům vhodně a s náležitým zřetelem do budoucna. Praha nedovedla včas své jádro rozšířiti a pro úkoly milionového města připraviti, jak se to na př. zdařilo Vídni za pomoci celé říše a císařského domu. Nikdo se, jak se podobá, nenadál takového překotného vzrůstu, kterého jsme svědky. Těm „rozvážným“ dostačovaly úplně jen partielní výpomoci při úpravě města a předměstí, řešené od případu k případu a lepení záplaty na záplatu bez příprav a bez cíle. Každý byl spíše jako obtížný fantast bez vyššího posvěcení s výsměchem odbyt, kdo se chtěl starati o velký plán Prahy, o zásady správného zastavování a ochranu vnitřního starého charakteru atd. Vytý-

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Klenáky nad okny hlav. průčelí od sochaře K. Nováka.

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.
Celková situace.

kalo se mu velmi často nedostatečné pochopení hospodářských otázek, zavádějící prý město do finanční krise, ačkoliv se dala tím městská hospodářská politika nejednou k dobrému popraviti. Praha však přišla překotným zastavováním i o svá poslední reservní místa, a tím nastala taková tíseň ve všech vnitřních čtvrtích, že padla za oběť na přednějších místech již i mnohá ozdoba historická. A důsledkem nepatrné možnosti rozšíření centra vyplývá za několik málo let nekalý, ale přirozeně nezbytný shon po vhodném místě na novostavby, banky, obchodní budovy atd. i činžáky s pěti a šesti patry. Ze staré Prahy nezůstane kámen na kameni i při veškeré ochraně a teoreticky neplodném křiku.

Charakter historického města upadá krok za krokem, ale přes to netvoříme vším tím nové město, nových kvalit. Naopak vzniká prostřednost horší ničeho.

Vše jest zaklínováno. Jen tak tak, že malostranské paláce a jejich zahrady ještě nepadly. A přece není plochy a místa pro nevyhnutelné centrální budovy příští naší Velké Prahy, kterými by se mohlo vyhověti kulturnímu, zvýšeně proudícímu životu našeho národa vhodným a případným způsobem.

Zůstává stále otázkou nerozřešenou, kam umístiti chceme všeliké budovy správní, místodržitelské i výboru zemského, budovy vysokoškolské, středoškolské a školy ostatní, budovy musejní, divadelní, když se mimo to přichází hned s heslem o vylidňování Prahy tam, kde by chtělo k rozvoji se zjednati místo bořením obytných domů starých.

Nelze říci, jak zbaviti se těchto železných okovů a tísně naznačené. Kruhy interessované měly by však o tom stále uvažovati — nechtějí-li, aby mělo město nejhorší památku ze století XX. — jak nastoupiti velkou politiku regulační a upravovací, která by dala vývoji vyšší hodnocení, směr a možnost, aby milionové město nestálo tu bez ušlechtilého rozvoje organického, který by odpovídal jeho síle a významu, i když zde nedlí nějaký kníže, král neb císař, který by s láskou svého sídla hleděl a honosnosti jeho zjevu také něco mimořádně obětoval.

Tuto náhradu mohli bychom hledati jen v národě a jeho vedení. Ukáže se však naše samospráva k tomu způsobilou, aby se s celou energií dovedla zasaditi, aby ke starým krásám i nové byly přičleňovány?

Požadavkům výše vzpomenutým a nezbytným za zvýšeného proudu kulturního života lze vyhověti situováním veřejných budov v centru neb v nejužším spojení s ním. Za předměstími anebo vzdáleně v nich nebyly by na pravém místě, jsouce beze všeho užitku! Kam tedy s nimi?

Něco snad pojme Malá Strana. V části ke Smíchovu lze nějaký ten objekt umístiti bez valné škody panoramatu hradčanského. Mno-

Nárys obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život“ v Praze-II. — Pohled na starou budovu „U Špinků“.
Projekt firmy M. Blechy.

hem větší nesnáze objevují se však v obvodu, v němž zaústí most Rudolfinský. A přece právě zde lze očekávati leckterá nepředložená rozhodnutí, neboť existencí mostu povstane mohutná nová tepna jdoucí územím, jež bylo dříve vždy periferií Malé Strany se zahradami a menšími objekty, které k majestátu Hradčan byly tak vhodnou folií a které nyní za situace, mostem radikálně pozměněné, nikdo v stavu uvedeném více neudrží.

Něco místa bylo by ještě v asanaci mezi klášterem bl. Anežky a Eliščinou třídou a ve čtvrti Petrské. Než zde se mluví o obchodním rayonu. V úvahu bylo by lze vzíti i nábřeží

Když jsem vystoupil v roce 1897 s takovým projektem, překvapil jsem jím sice veřejnost, nalezl však malé pochopení a stržil přes uznání, z radnice poděkováním mi prokázané, jen málo tajený výsměch. Především také z hospodářských ohledů byl prý projekt ten „bláhový". Než důležitá otázka se tím z denního pořádku neodstranila. Naopak ona tak sesílila a stala se palčivou, že naléhá na bezodkladné vyřešení. Běží nyní o volbu náležitého způsobu.

O směru, stoupání i šířce není téměř více sporu. Vše zůstalo tu při mých názorech původních. Uvažuje se nyní předně o vstupu k novému území a rozvedení komunikace při silnici

Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život" v Praze-II. — Situace.
Projekt firmy M. Blechy.

podskalské, než také zde nedošlo bohužel ke šťastné, větším cílům přiměřené úpravě.

Praha, ačkoliv takto prospala všechnu příležitost k rozšíření a úpravě svého ústředí odpovídajícího milionovému vzrůstu, má na štěstí reservu. Nikdo jí do nedávna nevzpomněl a způsobilost její k úkolu tak závažnému nebyla pochopena a uznávána.

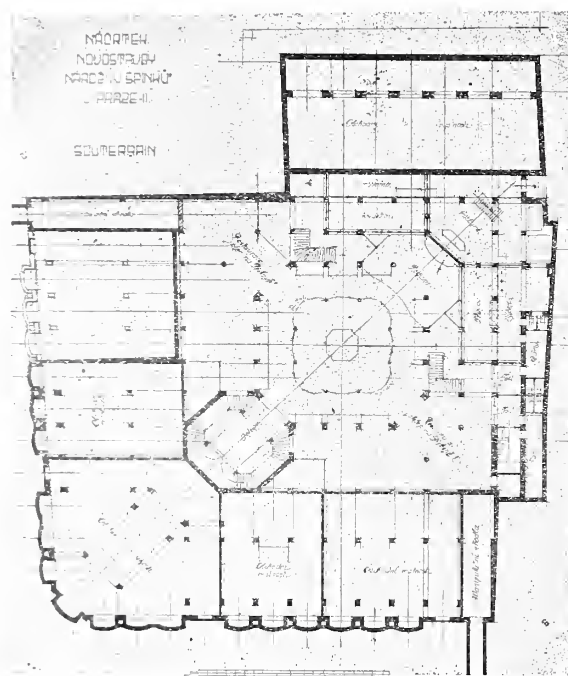
Praze zůstala nad samým středem letenská pláň, jejíž pole jsou vzdálena vzdušnou čarou jen několik minut od radnice. Běželo pouze o způsob je přiblížiti, když stráň při Vltavě tvoří přirozenou hradbu. Ovšem přiblížiti je tak bezprostředně, aby se skutečně té blízkosti mohlo zplna využíti, současně také spojiti je i se starým centrem tak, aby staly se jeho nezbytnou složkou.

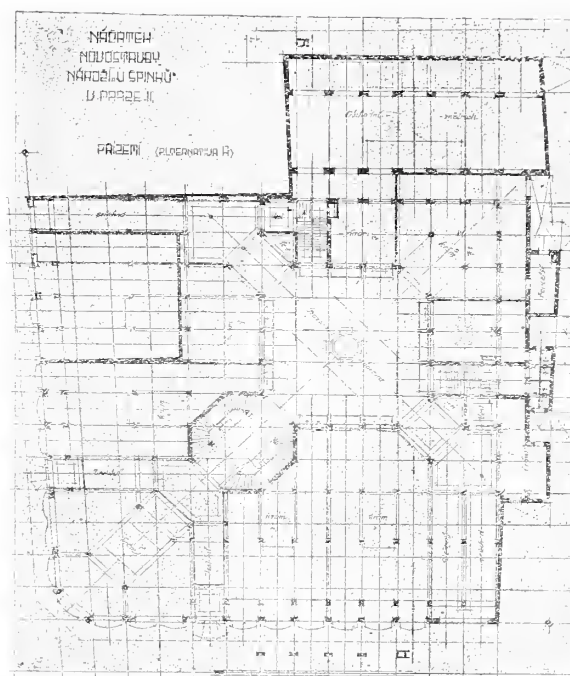
Belcrediho a dráze Buštěhradské a dále o otázce regulace celé pláně.

Před námi vystupuje znovu a znovu otázka, jakým způsobem spojiti Staré Město jednak s novým městem na Letné a jednak se čtvrtěmi kolkolem položenými. Uvažuje se stále opět a opět, má-li se užiti tunelu či volného průkopu, aby rozluštění bylo nejlepší, vyhovující nejlépe na staletí.

Rozhodování, soudím, se usnadní, jestliže se podrobí úvaze otázka, co je v tomto případě základní potřebou příští Velké Prahy. Bude-li jí totiž na prospěch, rozdělí-li se takořka v města, anebo lze-li nalézti prostředek spojovací, který by části nyní odloučené co nejúžeji spojil a v jeden celek slil.

Vmyslíme-li se jen poněkud ve spojení Sta-

Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život" v Praze-II.
Projekt firmy M. Blechy.

rého Města s Letnou a čtvrtěmi za ní rozloženými na př. pomocí tunelu 340 *m* dlouhého, zdaž nenabudeme přesvědčení, že potrvá i na dále věčné rozdělení příštího veleměsta, nehledíce ani k jiným, neblahým stránkám takového „spojení".

Tato komunikace, má-li míti charakter komunikace ve středu města, musí býti proto vzdušná, široká, otevřená a volná.

Proto nelze se diviti, že odborná anketa z r. 1907, která se touto otázkou co nejpodrobněji obírala, došla k výsledku ve formě jednomyslného návrhu na úplně otevřenou spojku, již také městskému zastupitelstvu předložila. Přisvědčila tu názoru, jejž jsem byl již ve svém prvotním řešení otázky průkopové navrhl a k němuž jsem opětovně i později byl dospěl. Připouštěl jsem pouze dočasně, když se věc jako kompromis umlouvala, k urychlenému vybudování průkopu po případě co nejkratší tunelový vstup, předpokládaje, že by si rozvoj milionové Prahy sám záhy vynutil úplné uvolnění takového vstupu.

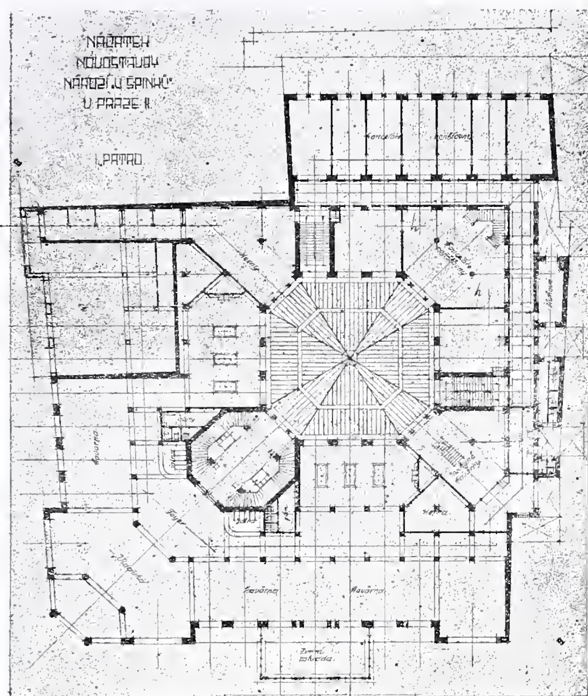
Zachoval jsem pak toto přesvědčení, že jedině široká a otevřená cesta, vším pohodlím opatřená, jež ani v kritických případech nemůže selhati, vyhoví zde nejlépe velkoměstskému charakteru, jehož význam nelze pro budoucnost dosti vysoko oceniti.

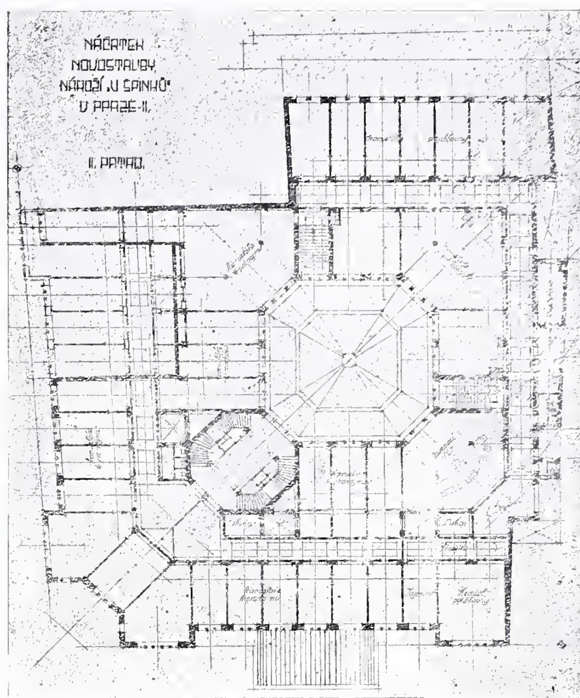
Docela jiný život rozproudí se na tepně volné, než na stísněné a tunely přerušované. Již ze Starého Města máme býti připravováni, že Praha se tu pozvedla k novému květu bez poškození historických svých částí a že vlastní silou si utvářila čtvrt, jak toho doba, rozkvět našeho nového života národního i výše našeho rozvoje věd technických žádá. Tím dospěl jsem k motivu brány, nejpřiměřenějšímu to vstupu k nové této součásti centra Prahy. Proto po krátké poměrně parkové části s věncem vill upravuji tříhranné náměstí úplně architektonicky po velkoměstsku vyřešené a monumentálně obstavené, s dominující budovou při pohledu z města a takovými rozchody a perspektivami dalšími, jak toho žádá názor o regulaci prvotřídních velkých měst, v minulosti i v přítomnosti vždy stejný.

Že nenadsazuji a že najdou se účelné a potřebné budovy tohoto charakteru přisvědčí každý, kdo o potřebách našich v nedaleké budoucnosti jen trochu uvažuje.

V čele průkopu netřeba si mysliti ihned budovu definitivní; zde možno i několik desetiletí počítati s velikým podnikem zábavním, s divadlem a jinými atrakcemi, jak jsem vyznačil již v návrhu svém z r. 1907.

Na levé straně průkopu od Starého Města na pohnutějším a svážném terrainu na pláni letenské jest sice villová čtvrt zcela dobře možná, než soudím, že lépe jest položiti sem

Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život" v Praze-II.
Projekt firmy M. Blecha.

některý veliký ústav vyučovací, některou vysokou školu. Na pravé straně pláně vyvine se přirozeně městská, elegantní čtvrť, do jejíž středu daly by se vhodně disponovati zemské nebo státní úřady správní. Nedocházelo by při tom ani k nářkům a ohrazením proti vylidňování města, jak se to stává při okupování poloh obchodních a průmyslových.

Poukazuji při tom ku připojenému návrhu regulace, jak jsem ji doplnil v roce 1911, kde — soudím — soustředěno vše, co lze z polohy této vytěžiti v duchu velkého města. (Pokrač.)

Úřední návrhy konstruktivní a umělecké.

(Pokračování.)

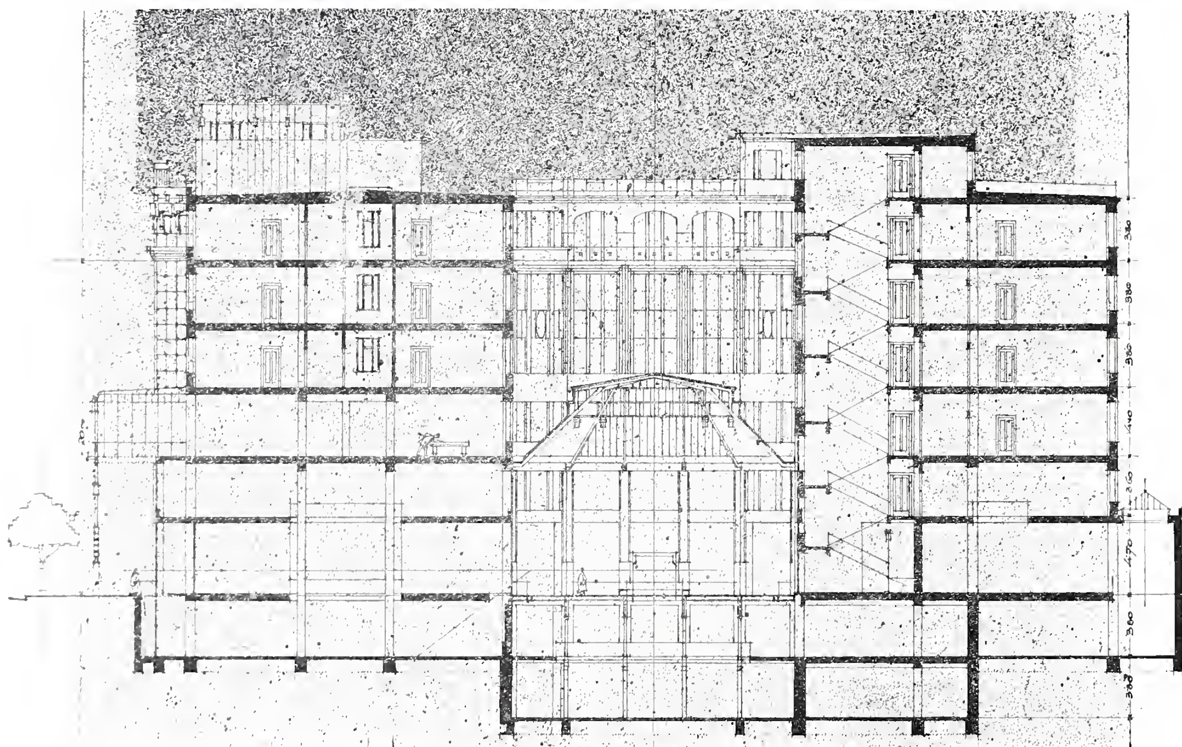
Historie soutěží pražských ukazují, že vedle skutečné, vnitřní, porotami uznané ceny i přes zvláštní doporučení porot, aby došly návrhy cenou poctěné provedení, přejde se přes díla, za nejlepší uznaná a vskutku vynikající, aniž se s autory jich vůbec o zadání definitivních projektů jedná. Výtečné práce soutěžné, zvítězivší svou vnitřní cenou, bývají a byly odloženy, naopak práce jiné, v soutěži nezvítězivší, ku provedení dojdou přes varování porot neb znalců obcí vyžádaných. Jiného vysvětlení pro zjev ten mezi umělci nebývá, než poznámka, že nepadla cena na pravého. Podivno, že ten nepravý někdy náleží z domácích k těm nejpovolanějším. Stalo se tak na př. arch. Wiehlovi při jeho náčrtcích radnice, první cenou vyznamenaných, stalo se tak i jiným.

Dobře řízená cesta soutěžná zřídka jen nevede k získání cenných návrhů a plánů. Vina neúspěchu leží obyčejně v jiných okolnostech.

Stavební kanceláře, obecní i státní, mají veliký význam jako kanceláře správní a jako kanceláře prováděcí. V tom směru síly jejich dojíti mohou a docházejí veliké a cenné praxe, jíž někdy jen jednostrannost lze vyčísti. Po té stránce též největší prospěch plyne státu i obci z vynikajících sil technických, a to v každé příčině. Radostno jest slyšeti, když na př. správa obecní sama upozorňuje na výtečnost svých sil. Úkoly správní, prováděcí i dohledové jsou také pro obec i stát té důležitosti, že jest jen spravedlivo, když stát i obec dobrým, svědomitým, inteligentním silám technickým zjedná existenční postavení, odpovídající významu a váze těchto odborů pro obec a stát důležitých.

Jest otázkou, zda i tak výborná kvalifikace stavebních úředníků stačuje k zaopatření

důležitých stavebních návrhů domů, nemocnic, škol, kostelů, knihoven atd.? Bylo by smutné, aby ve větších úředních kancelářích stavebních nebylo k luštění těchto úkolů sil, avšak přes to těžko lze očekávati z kanceláří úředních díla individuální, ucelená. Není ovzduší kanceláří státních i obecních, i půda jejich ani klidnou, ani plodnou. Těžko, aby v nich za přirozených nárazů a vlivů bylo lze uzráti dílům stavebním jednolitým; celá organisace kanceláří těch tomu brání. Kdo tu ručí za díla zde povstalá jménem a celou osobností svou? svěřovati provedení návrhů tak, jak je svěřujeme samostatným silám, stojícím mimo služby městské? Síle, obdařené tvořivostí a znalostí, nutnou při navrhování důležitých staveb, mohlo by se dáti i vynikající vůdčí postavení v kanceláři státní nebo obecní. Může si však obec neb stát dovoliti, aby ve svých správních kancelářích, sloužících především dozoru, nepřidělil síle takové k náležitému využitkování i jiné správní úkony běžné, které ji odvádějí od důležité, při každé stavbě celou sílu a čas vyžadující soustředěnosti navrhovatele?

Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život" v Praze-II. — Řez *A—B*.
Projekt firmy M. Blecha.

Úředník vyšší, pod jehož dohledem ten který mladší úředník dílo pracuje, aneb navrhující úředník sám? Jest nabytá jinak pro správního inženýra a stavitele i výborná praxe kanceláře obecní neb státní dobrou průpravou ke tvůrčí umělecké činnosti stavební? Lze práce návržné svěřovati nejmladším ze škol do úřadu vstoupivším aneb silám s dlouholetou správní praxí, jichž poslední návržnou prací byla zkušební práce školní? Lze takovým dobrým a schopným silám svěřovati důležité návrhy obecní a zváti takové návrhy návrhem „naší" stavební kanceláře? Aneb lze snad silám v těchto úředních kancelářích zaměstnaným

Než takových tvůrčích sil v kancelářích úředních nebývá. Síly jich rekrutovány jsou z techniků docela jiného směru, jiné krve. V ovzduší takových kanceláří, dle všech zkušeností, i tvůrčí silou nadaní těžce dozrávají. Bylo by třeba k úkonům těm převzíti síly jinde vyzrálé, zkušené. A o tom, že by bylo lze připoutati takového tvůrčího, zkušeného a vynikajícího navrhovatele ku pracím obecním i státním trvale a snadno v kanceláři svazkem úředním, o tom lze jen pochybovati. Však i kdyby tomu tak bylo, kdyby takové tvůrčí, umělecky a stavebně vyspělé síle byly svěřovány návrhy veřejných budov, škol, ne-

mocnic, domů, obcí neb státem podnikaných, a ponechán při tom byl i náležitý vliv na jejich provádění, zda by síla ta záhy k nemohoucnosti nebyla vyčerpána? Sotva by výsledky práce její měly tu žádoucí svěžest a plnost, která ovládne stavební dílo od stavební kostry až do konců jeho zařízení, nehledě ani k těm různým vlivům rušivým, které zvláště v stavební kanceláři městské zasahují a zasahovati mohou v povstávající dílo.

Možnost, že by síla tvůrčí, ovládající celý potřebný odbor architekta v obecní neb státní kanceláři byla vychována, o tom sluší míti pochybnost. Vychování umělecké u mistra tvůrčího jest jiné, než může býti v kanceláři obecní neb státní.

Nelze proto právem žádati ani od sil úředních, co nejlépe kvalifikovaných a obci neb státu jinak velmi prospěšných, počinů rázu, jakými býti mají návrhy důležitých obecních neb státních staveb, ať to obývací dům, škola, nemocnice, čítárna, ať to chrám, hřbitov a pod. Nelze toho v naší době žádati pro zvýšené požadavky, jaké na zřízení těchto staveb vším právem klademe. Nelze toho žádati, poněvadž jde o stavby, které mají býti dokumenty o naší vyspělosti umělecké a technické, a které nemají býti stavbami v nedobrém slova smyslu „úředními", nýbrž stavbami, v nichž při nejvyšší účelnosti ve všech částech projeviti se má vkus, ne nápadnou dekorací, nýbrž všude podstatou vlastní bytosti. Většina návrhů kanceláří úředních bývá i v okolnostech nejpříznivějších daleka toho, čeho možno jinak dosáhnouti objednávkou u domácích sil mimo úřad. Nelze také od úředních kanceláří stavebních dnešního zřízení nadíti se žádoucích výsledků při vyšších úkolech stavebních, jakými jest na př. úprava starobylého města té krásy, jako je Praha. Úkol tento nad jiné důležitý řešen může býti jen za účasti předních tvořících umělců českých za jich vedení a rady. Nastoupená nyní cesta, která směřuje k tomu, aby získané výsledky prací soutěžných prováděny, doplňovány a měněny byly v kanceláři městské bez dozoru autorů přijatých celků, bez souvislosti té stále ještě žádoucí umělecké komise, cesta ta sotva ukáže se býti cestou spásnou.

(Dokončení příště.)

Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život" v Praze-II.

Projekt firmy M. Blechy. — Tab. č. 18. a 19. a vyobr. na str. 40.—44.

Základní myšlenkou při řešení této budovy, která byla projektována na místě bývalého domu „u Špinků" na nároží Příkopu a Václavského náměstí, bylo navrhnouti monumentální stavbu o pilířové kostře, jež by byla „universální", t. j. budovu s nejrůznějším možným vnitřním dělením, které by se dle potřeby a účelu snadno upravilo na př. pro banku, obchodní palác, po případě i pro hotel s nájemnými místnostmi a pod.

Mimo to půdorys luštěn tak, by i dům firmy Haasovy sousedící s domem „u Špinků" při event. zakoupení bylo možno zastaviti novostavbou, jejíž dělení bylo by přímou součástí celého nároží. Leč i při neuskutečněné koupi domu Haasova není tento dům nároží „u Špinků" na závadu a tvoří s ním výpravný celek.

Hlavní osou zvolena nárožní úhlopříčna a od této do obou hlavních tepen — Příkopu a Václavského náměstí — položeny souměrně třítraktové budovy a po sousedních hranicích křídla, vše vesměs čtyřpatrové s děleným přízemkem.

V budově navrhují se 3 schodiště se zdvižemi. Hlavní schodiště, ležící ve středu nároží, jest palácovitě dimensováno, aby mohlo býti upraveno po případě i jako monumentální schodiště bankovní. Podobně bohatě dimensovány i nárožní místnosti do dvora, vhodné pro bankovní korrespondence, psací stroje a j.

Aby se zlepšila hodnota dvorních traktů, položena do středu budovy bazarová dvorana (event. kasovní místnost veliké banky), kterou vede veřejná komunikace.

Orientace půdorysná jest velmi jednoduchá, osvětlení a větrání přímé. Výškově řešen projekt na nejkrajnější mez přípustnou stavebním řádem, t. j. podlaha nejvyššího patra položena 20 *m* nad chodník.

Kanceláře „První české všeobecné akciové společnosti pro pojišťování na život" položeny do I. a II. patra (event. do II. a III. patra) ve dvorních křídlech, mimo místnosti pro ředitele a a tajemníka situované do Václavského náměstí a platební místnost v bazaru.

V jednotlivých patrech doporučovány byly pro nejbližší dobu tyto úpravy:

a. Ve sklepích a souterrainu pod bazárovou dvoranou projektován nový velký restaurační „sklep na Příkopu" s velkým galeriovým průhledem do spodní místnosti. Do ulice v souterrainu umístěny obchodní místnosti ke krámům, pod křídly hospodářské místnosti restaurační.

b. V přízemi projektovány do ulice i kolem

dvorany krámy s hlubokými výklady a průhledy z ulic do bazaru, kryté zasklenou střechou.

Přízemí navrženo ve 2 alternativách: Alternativa *A* s veřejnou komunikací po hranicích půdorysu (o jedné nebo dvou osách) a se dvěma hlavními vstupy do budovy, jeden z Příkopu, druhý z Václavského náměstí; alternativa *B* s veřejnou komunikací po hranicích půdorysu (o jedné ose) a s jedním hlavním vstupem z nároží, jímž získá se krásný průhled nárožím do bazaru.

c. V mezzaninu navrženy vesměs obchodní místnosti, spojené s krámy v přízemí až do souterrainu průhledy a železnými schody.

d. V I. patře do Příkopu i Václavského náměstí projektována opět nová „Vídeňská kavárna“, s rozsáhlou čítárnou, hernami a zimní zahradou, jež v přízemí sloužiti může za veřejnou krytou čekárnu pro obecenstvo, čekající na elektrickou tramway, která v místech těch zastavuje.

e. Ve II., III. a IV. patře do ulice byly projektovány místnosti nájemné, a to místnosti bankovní, Průmyslové banky, místnosti záloženské různých, po Václavském náměstí roztroušených záložen, místnosti representační různých světových firem a pod. a konečně místnosti reservní sousedního ústavu Úvěrního, se kterým možno též docíliti přímého spojení železnou lávkou.

f. Na půdě nad dvorními křídly byla projektována prádelna s příslušnými místnostmi, postranními komorami (pro personál restaurace a kavárny). Do Václavského náměstí nad osou hlavního průčelí navržena betonová střecha, v níž mohla by býti umístěna observatoř (jinak půdy pro kanceláře).

g. Hlavní průčelí do Příkopu i Václavského náměstí navrženo monumentální v klidných horizontálních a vertikálních liniích; působí jediné modelací celkové massy oživené figurálně na risalitech. Hlavní zřetel soustředěn na vylušťění nároží, kdež podrženo zhruba jeho staré, správné vyvinutí (viz vyob. bývalého domu „u Špinků“ na str. 40. a tab. č. 18.).

Hlavní průčelí myšlena z umělého kamene — na risalitech leštěného — s dekoracemi v mědi tepanými, event. v bronzu odlévanými, sokly budovy do výše I. patra s mramorovým obkladem.

Přibližný stavební náklad rozpočten na 2,500.000 K.

Poznámka redakce. Opakujeme jednou již vyslovený v našem časopisu názor, že tak významná a na křižovatce nejdůležitějších komunikací situovaná budova měla se řešiti veřejnou soutěží.

Dům katolických tovaryšů v Mor. Ostravě.

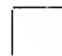
Arch. a stav. J. Grossmanna F. Fiala. — Tab. č. 20.

Dům postavený nákladem spolkovým na místě staré assanační budovy pozůstává ze 2 budov. Vpředu, z ulice přístupný, jest dům obytný s průjezdem do dvora. Má v přízemí obchodní místnosti (krámy se skladišti) a v patrech vždy dva byty o třech pokojích s příslušnými vedlejšími místnostmi. Vedle schodiště v pravo zřízen jest samostatný pokoj s předsíňkou a klosetem.

Dvorní budova — spolková — jest jednopatrová. V jejím přízemí jsou: spolková místnost, hlavní vestibul, výčep a hostinská kuchyně. Sál v přízemí (10 *m* × 16 *m*) má jeviště (10 *m* × 8 *m*), úplně moderně zařízené, pod nímž sklep pro skladiště kulis a dekorací. Zvláštním vchodem ze dvora přístupna jest chodba, vedoucí k jevišti a dvěma malým šatnám. V prvním patře jest velká spolková síň s 1 hlavním a 2 postranními balkony, 2 redakční místnosti a pokoj hostinského. V koutu síně jest železná komora (1·56 *m* × 1·50 *m*) pro obrazovou projekci na jevišti. Valená klenba s lunetami provedena ze zluženého betonu stejně s ostatními stropy budovy a jeviště.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ: Soutěže k získání modelů sochařské výzdoby sletového cvičiště pro VI. slet všesokolský v Praze r. 1912 (viz „A. O.“ roč XI., sešit 2.) súčastnilo se 26 umělců, kteří předložili 71 návrh. Porota, v níž zasedali za slavnostní výbor dr. Scheiner, stav. rada Čížek, arch. Dryák, K. Vaníček, za „S. V. U. Manes“ sochař Kofránek, za „J. V. U.“ malíř L. Novák, za „Skupinu V. U.“ dr. Štech posoudila veškeré návrhy jako skupiny i jednotlivé části a přisoudila první cenu 400 K návrhům pod heslem „Přišlabo spomlad“, jichž autory jsou: sochař Mach a malíř a sochař Ot. Rabl. Při posudku tom přihlížela porota jak k jednotnému provedení úplné kolekce, tak k bohatosti invence a architektonice. Vzhledem k tomu,, že soutěžící podali většinou jen jednotlivé části celé kolekce, usnesla se

porota, aby dále nebylo dbáno pořadí cen v konkursu naznačeném a udělila následující odměny: Heslu „VI. Olympiada“, autor M. Havlíček, za sochu Slavie, věnconoše a skupinu zápasníků 200 K; heslu „Patera“, autor L. Beneš, za věnconoše a postavu borce 200 K; heslu „Sletové cvičiště“, autor J. Bambas, za sochu Slavie 150 K; heslu „U cíle“, autor V. Sapík, za sochu věnconoše 100 K; heslu „Co myšlenka, to čin“, autor J. Jílek, za sochu Slavie 100 K; heslu „Viktorie“ autor E. Meisner, za sochu borce 100 K; heslu „Na zdar přeborcům“, autor dr. Vachtar, za skupinu věnconošů 100 K; heslu „Červen“, autor K. Gabriel, za skupiny 100 K. — Veškeré práce vystaveny byly od 9. do 10. dubna v kanceláři sletové v „Lucerně“.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Městská rada v Kolíně vypisuje veřejnou soutěž na získání náčrtků pro zastavění pozemku čís. kat. 2345 na Kouřimském předměstí v Kolíně domy dělnickými. Pro nejlepší návrhy stanoveny jsou dvě ceny: I. cena 300 K, II. cena 200 K. Lhůta stanovena jest do 30. dubna t. r. — Při této soutěži jest třeba řešiti několik typů dělnických domků a proto vypsané ceny jsou nepatrné a stanovená lhůta příliš krátká.

Místní školní rada v Bohnicích vypisuje veřejnou soutěž na podrobný definitivní plán a přesný rozpočet (!!) pro stavbu pětitřídní školy v Bohnicích dle náčrtku schváleného c. k. okresní školní radou v Karlíně. I. Cena 800 K, II. cena 600 K, III. cena 400 K. Podmínky a schválený náčrtek vyloženy jsou u místní školní rady v úředních hodinách. — Lhůta stanovena jest do 11. května 1912. — Redakce varuje každého před účastí na této soutěži, která odporuje nynějšímu konkurenčnímu řadu, a doufá, že nenajde se nikdo, kdo by se za těchto podmínek soutěže súčastnil.

Obec pražská vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů pro zřízení nového obecního hřbitova na pozemcích v katastru obcí Hostivaře, Malešic a Štěrbohol, k cíli tomu zakoupených. Lhůta stanovena jest do 15. června 1912 do 12. hod. dopol. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 2.

Zemská vláda pro Bosnu a Hercegovinu vypisuje mezi rakouskými architekty veřejnou soutěž na zhotovení návrhů pro stavbu budovy zemského sněmu. — Lhůta ku podání návrhů stanovena jest do 25. května 1912. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 3.

Spolek spořitelních a pojistných úředníků v Sofii v Bulharsku vypisuje veřejnou soutěž na dodání náčrtků pro svůj spolkový dům. — stanovena jest do 23. června 1912. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 3.

PRVNÍ SJEZD ČESKÝCH STAVITELŮ ZE ZEMÍ KORUNY SVATOVÁCLAVSKÉ V PRAZE. Dosaženého období 35 let, pro každý spolek jistě pozoruhodného, použila Jednota stavitelů v král. Českém, by svolala v dohodě s Ústřednou společenstev a s jednotlivými společenstvy pro obvody obchodních komor sjezd stavitelů ke dni 23. března. Zahájen byl v přednáškové síni Obecního domu a účastnili se tohoto sjezdu důležité organisace stavovské, přečetní stavitelé ze všech zemí koruny české. A není divu. Vždyť pečlivě sestavený program ve svých jednotlivých referátech soustředil vše, oč stavitelé usilují, k čemu práce jejich směřuje a jakými nedostatky jsou ve svém povolání poškozováni. Vlastní práce sjezdová ovšem měla svou historii. Již několik měsíců před shromážděním probíraly se různé body sjezdového programu a připraveny resoluční návrhy pro další zpracování a vyřízení stálou delegací stavitelskou. Objevuje se nám proto výsledek celého jednání sjezdového nehledě k slavnostním, pravidelně při každém sjezdu pořádaným schůzím v jednotlivých podnětech a resolucích, schválených plenem sjezdu. Propracované a se zájmem vyslechnuté přednášky pp. arch. Kříčky o Hospodářské síle stavitele a jeho socialním postavení, inž. Bečky o Výhodách a stinných stránkách zákonů a předpisů společenstevních a JUC. K. Židlického o Bytových družstvech, daních a dávkách dle zákona z roku 1911 prosloveny v neděli (24. března) v zasedací síni Staroměstské radnice. V pondělí pokračovalo se v dalším vyřizování bohatého programu. Účastnili se ho přednáškami cís. rada Eug. Lederer o nové osnově sociálního pojištění, JUC. Taraba o zákonu ze dne 26. prosince 1893 č. 193. ř. z. a potřebě jeho reformy, Fr. Hodek o odborném tisku, autorském právu, znalectví a jeho honorování a posléze o samosprávě.

Zajímavé a vysoce cenné jsou impulsy, obsažené v resolucích navržených a schválených, v nichž přihlíží se k moderním proudům, hájícím požadavky estetické, žádajícím zachování starých historických a uměleckých památek. Z dosavadního, neblahého a města naše těžce poškozujícího ruchu stavebního vyplývá poznání, že v regulačních plánech dosud k těmto požadavkům se nepřihlíželo. Proto resoluce navržená vyznívá ve smysl ten, by městské, zemské a státní úřady doplnily a revidovaly regulační plány s ohledem na požadavky estetické a na záchranu historických i uměleckých památek.

Další resoluce jsou rázu povejvíce stavovského. Žádá se, by se městská zastupitelstva postarala vhodným způsobem o informování stavitelů při zamýšlených i prováděných projektech, současně i zpravovala o různých ustanoveních projektů regulačních.

(Dokončení příště.)

ČESKÝ ZEMSKÝ SPOLEK PRO REFORMU BYTOVOU V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM pořádá od 18. do 28. srpna t. r. studijní výpravu do Anglie ke shlédnutí tamějších zahradních měst. Budou navštíveny zahradní kolonie Port Sunlight, Easwick a Bourneville, bezprostřední to předchůdci vlastních zahradních měst, z nichž bude prohlédnuto zahradní město Lelchworth a zahradní předměstí Hampstead u Londýna. Kromě těchto nejskvělejších podniků na poli bytovnictví nalezne se na výpravě dosti příležitosti ku všestrannému seznání bytové otázky anglické, která jest všeobecně na mnohem lepším stupni nežli poměry na kontinentě. Tomu děkuje jednak velmi obsáhlá komunální péče o stavby levných rodinných domů, jednak jiné poměry družstev stavebních, které svým výhodným systémem nájemním dosáhly veliké obliby a rozšíření. Na řečené výpravě budou navštíveny z těchto objektů nejpřednější městské podniky bytové uvnitř a na periferii Londýna, a z družstevních podniků prohlédne výprava stavební osídlení společnosti Ealing. Též bude přihlíženo k seznání všech kulturních poměrů tohoto vysoce vyspělého národa návštěvou rozličných kulturních místností, klubů, uměleckých galerií chrámů a j. Poskytne tudíž tato výprava vzácnou příležitost všem přátelům bytové reformy a sociálního pokroku, národohospodářům, hygienikům, lékařům a vychovatelům, jakož i architektům a stavitelům k získání bohatých zkušeností na poli snah pro všeobecné zlepšení hmotného i duchovního stavu. Interessentům pošle ochotně Český zemský spolek pro reformu bytovou bohatě illustrovaný prospekt. V zájmu důstojného významu této výpravy, která se připojí jako česká delegace k mezinárodní exkursi společnosti zahradních měst z Berlína, doufá řečený spolek, že účast našich odborníků bude početně co největší.
B. L.

NOVÉ MUSEUM v PRAZE. Nedávno zvěděla česká veřejnost, že ustavilo se kuratorium nového

musea, zvaného Dienzenhoferova v Praze, jehož starostí bude dle programu vypracovaného zakladatelem stav. Hodkem opatřovati vše, co v Praze z památek Dienzenhoferových schází, i to, co zde bývalo a nyní už není. Kuratorium bude se rovněž starati o to, aby fotografovány a zaměřovány byly stavby Dienzenhoferovy. Ač vítáme upřímně nové obohacení našeho kulturního života, zvláště pokud jde o retrospektivu našeho uměleckého tvoření, přece nemůžeme zatajiti lítost, že novým ústavem musejním pokračuje další tříštění sil jednak hmotných, jednak duševních, ačkoliv nové kuratorium Dienzenhoferova musea bude samostatnou součástí kuratoria musea král. hlav. města Prahy. Technické museum má ve svém programu i retrospektivní část architektury české, kdež celkové plány, výkresy, fotografie, všechny detaily náležitě zaměřené a vykreslené z jednotlivých period českého stavitelství uschovává. V rámci technického musea dala se proto otázka Dienzenhoferova musea zcela dobře řešiti bez jakéhokoliv nového ústavu musejního, jichž nadbytek v českém životě začíná se již neblaze pocitovati. *SM.*

RAKOUSKÉ PŘEDPISY O ZTUŽENÉM BETONU.

Dr. Ing. R. Saliger, profesor c. k. vysoké školy technické ve Vídni, přednášel v debatní schůzi 12. prosince r. 1911 rakouského spolku betonářského o nových předpisech rakouských o ztuženém betonu. Protože názory jednoho z nejpovolanějších pracovníků v oboru tomto zajisté budou zajímati naše kruhy odborné, podáváme zde obšírnější obsah této přednášky.

R. 1907 vydalo c. k. ministerstvo vnitra předpisy o zřizování nosných konstrukcí z betonu ztuženého a dusaného. Byl to prvý pokus v Rakousku dáti předpisy oboru betonářskému, nalézajícímu se v rapidním vzrůstu. Brzy po vydání těchto předpisů objeveny byly jejich četné nedostatky a interessované kruhy vystoupily s návrhy na jich změnu. Konkretní znění těchto pozměňovacích návrhů podal spolek rakouských betonářů. Jeho nejdůležitější požadavky týkaly se stanovení rozpětí, ohybových momentů spojitých trámů, desek na všech stranách uložených, výpočtu sloupů a dovolených namáhání betonu a železa, zkoušení potřebných hmot, dále rozdílu teplot a namáhání betonu v tahu.

Dne 15. června r. 1911 vydalo c. k. ministerstvo veřejných prací nové vydání předpisů o ztuženém betonu. Srovnávaje tyto předpisy se starými a s pronesenými přáními, charakterisuje je prof. Saliger takto:

Z požadavků spolku betonářského plně vzat byl zřetel na zrušení spojitosti více než tří polí, na přirážku 5% cementu při ručním mísení, jakož i na poukaz na vetknutí při deskách uložených na všech stranách. Částečně vyhověno bylo přáním týkajícím se výpočtů sloupů na pevnost vzpěrnou, vlivu rozdílu teplot, důkazu napětí betonu v tahu, jakož i zvýšení dovolených namáhání v betonu a železe.

Nesplněny zůstaly zjednodušení a ulehčení výpočtu desek při trámech s deskami a při spojitých nosnících o podporách z betonu ztuženého s konsolami ve spodních patrech a požadavek, aby obligátní zkouška jakosti železa odpadla.

Zostřeny jsou tyto předpisy: vetknutí do obyčejného zdiva výslovně jest zakázáno; nosná šířka pásu u trámů s deskami zmenšena; její šířka má býti nejméně taková, aby pojala 30% sil příčných. Vzdálenost spar dilatačních nesmí býti větší 20 *m*. Nové theorie platí o výpočtu desek na všech stranách uložených. Vidno tedy, že nové předpisy očekávání, které v ně skládali interessenti, nesplnily v plném rozsahu.

Dříve, než přikročil k vlastnímu rozboru nových předpisů, promluvil prof. Saliger všeobecně o účelu předpisů vůbec. Přední účel jakýchkoliv předpisů v obor stavební spadajících jest ohled na veřejnou bezpečnost, jemuž ostatní ohledy dlužno podříditi. K tomu připojují se policejní a všeobecné požadavky hospodářské, jako jest ochrana kupujícího před zbožím špatné jakosti a ochrana podnikatele před nekalou soutěží. Dalším úkolem předpisů vůbec jest, aby byly úředním orgánům vodítkem, aby ani přílišná, ani neužitečná přísnost, ani choulostivá a nebezpečná laxnost v nárocích na jakost materiálu a způsobu provedení neměla vlivu. Jak tedy nabýti předpisů, aby žádanému účelu i úmyslům úřadů vyhověly? V prvé řadě mají předpisy býti dílem vědy a prakse. Předpisy mají býti úmluvou odborných znalců a vše, čemu se nedostane souhlasu většiny těchto odborníků, budiž odstraněno. Podobně vše, co omezuje volnost konstruktéra a nezvětšuje bezpečnost, a vše, co vědě činí násilí, nemá nalézti v předpisech místa. Zejména při ztuženém betonu nemá se přičítati statickému výpočtu tak přílišný význam. Dále předpisy mají míti stejnou platnost a stejně býti přísné při všech okolnostech, ne toliko při budovách státních.

(Pokračování příště.)

UMĚLCI VE VILLE D'ESTE V TIVOLI U ŘÍMA.

Počátkem února t. r. registrovaly rakouské denní listy zprávu o darování villy d'Este majitelem jejím, rakouským následníkem trůnu Františkem Ferdinandem rakouskému státu. Soudilo se z počátku, že rakouský stát tu zřídí akademii po způsobu Académie de France pro umělce i historiky umění. Teprve v několika dnech zprávami pozdějšími vysvětlilo se, že obdarovaným není rakouský fiscus. Arcikníže Ferdinand rozhodl se totiž věnovati svůj krásný, rodinný majetek v sousedství Říma ve prospěch umělců a učenců, kteří za svým zotavením a studiem vyhledávají hlavní město bývalého římského i světového imperia. Villa d'Este má všechny podmínky takového klidného tusculu. Svou isolovanou polohou na návrší, s něhož rozevírá se čarokrásný rozhled, svou nádhernou stavbou (vystavěl ji kardinál Ippo, znamenitý matematik † 1520) uprostřed staletého parku vhodna jest tato villa poskytnouti potřebný klid i nový vznět v duši umělecky zanícené. Rychlé spojení s Římem drahou a tramwayí má četné výhody pro umělce, který chce studovati v Římě zvláště dnes, kdy přímé kopírování antických vzorů pozbylo pro umělce ceny a má větší váhu jasné pozorování nádherných památek starověkých, poskytující rovněž nové a silné podněty k samostatným pracím. Pobyt v Římě, mnohými stavbami v moderní město proměněném, není umělci již tím, čím býval za dob Goetheových, kdy kouzlo staré srdečnosti a mluva nezkažených památek moderní dobou nedotčených ještě přímo na cit a srdce působilo. Pobyt ve ville d'Este stane se umělcům patrně již úplně vyspělého charakteru, staršího věku, zdrojem lepšího poučení, nežli eventuelní nějaká akademie zřízená po francouzském způsobu z villy medicejské v Římě. Přeměna této villy v útulné sídlo umělců neobejde se ovšem bez různých přeměn ve vlastním paláci villovém. Dlouho neobývané sály bude třeba důkladně opraviti a úplně vytknutému účelu adaptovati. Rovněž bude třeba postarati se o náležité stravování umělců, aby villa neztratila charakteru připraviti osvěžení svým obyvatelům. V úvahu nutno ovšem přibrati i značný náklad na adaptační práce, o nichž se dosud neví, jakým způsobem budou hrazeny. Dojde-li záhy k takovéto přeměně známé, renaissanční villy arciknížecí, bude třeba starati se, aby i čeští umělci a čeští historikové mohli používati výhod z příjemného jistě a utěšeného pobytu v Římě.

SM.

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, KVĚTEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.) — Tab. č. 21.—26. a vyobr. na str. 49.—52.

Na levé straně baru sousedí lidová restaurace, sestávající z velkého sálu s přilehlými kojemi a jedné vyvýšené místnosti nárožní. Rovněž tato místnost obložena jest polévanými kachlíky nad dubovým deštěním. Zaklenuta jest valenou klenbou s lunetami. Na pilířích provedeny ve výši patky klenby plastické znaky českých měst polychromně v různobarevných glasurách. Ve stěně při baru zasazen jest velký mosaikový obraz „České žně“, prove-

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Vinárna v souterrainu.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

dený dle návrhu akad. malíře Jakuba Obrovského. Od téhož mistra pocházejí též obě dekorativní paneau „Šohaj a dívka", provedené rovněž v rakovnické mosaice. V podélných kojích jsou pohledy na Prahu ve formě lunet: Praha z Riegrových sadů od mistra J. Panušky, Praha od Libně od mistra V. Jansy a Praha od Podbaby od mistra Jar. Havelky. V podélné střední ose velkého restauračního sálu sprostředkuje přístup do restaurace přízemní půlkruhové schodiště. Nábytek a deštění jsou v obou místnostech z dubového dříví s barevným ornamentem.

Vinárna po pravé straně sestává z velkého sálu, zaklenutého ellipsovitou klenbou valenou s lunetami a zakončena jest velkou nikou pro podium. K ní přiléhá několik kojí po pravé straně, řešených jako chambry a půlkruhové schodiště vedoucí do kavárny v přízemí. Stěny opatřeny jsou vysokým deštěním z tvrdého dříví se vkládanými kachlíky plasticky dekorovanými (viz tab. č. 22. a vyobr. na str. 49.).

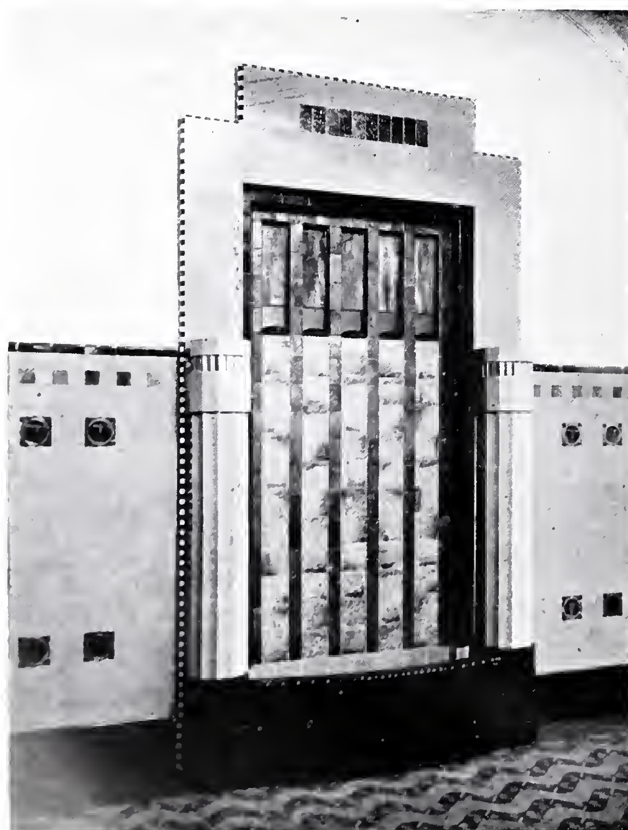
Okna vinárny, jakož i lidové restaurace vedoucí do osvětlovacích šachet, opatřených luxferovými prismaty v chodníku, jsou provedena v bohaté ornamentální výzdobě z kathedrálního skla.

Do ulice Pařížské umístěny jsou pak místnosti kuchyňské, spojené bezprostředně s výpravnami ve světlících, odkudž děje se doprava jídel do různých pater.

V ulici Petrohradské jest kuchyně a denní místnost pro personál, příruční sklad lahvového vína, garderoby a sprchy pro personál.

Ve vnitřní části budovy jest vzdušná komora, v níž ohřívá se třemi ventilátory nassátý čistý vzduch ve množství 170.000 m^3 za 1 hodinu. Pod zadním schodištěm jest umístěna druhá transformační stanice.

O půdorysném uspořádání přízemí dlužno připomenouti toto: Pod hlavní marquisou ku Příkopu obrácenou vstupuje se třemi širokými vchody do vestibulu kruhové formy, umístěného v hlavní ose. Z něho pak vchází se dveřmi po levé straně do kavárny, po pravé straně do restaurantu. Velkým zádveřím vstupuje se pak do entrée, jež sprostředkuje příchod k hlavní šatně, dále do místností souterrainích, na hlavní schodiště a do pater.

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Detail fontány v souterrainu a vchod do sálu primátorského.
Architekti prof. Antonín Balšánek a stav. rada Osvald Polívka.

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Kavárna v přízemí.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

Celou frontu do Příkopu zaujímá kavárna (viz tab. č. 24. a vyobr. na str. 51.), opatřená vlastní šatnou a místnostmi vedlejšími; z ní přichází se točitým schodištěm v příčné ose umístěným na galerii a k hernám, kulečníkům a dámské kavárně vesměs v mezzaninu traktu do ulice Celetné a Petrohradské. Tyto místnosti přístupny jsou vedle toho ještě pobočným schodištěm v téže ulici. V čele kavárny ve velké nice umístěna jest na zvýšeném podiu světelná fontánka se sochou nymfy od prof. Josefa Pekárka. Pro letní období možno uspořádati kavárnu na chodníku v šířce 5 *m*.

Podobně disponována jest restaurace do Poříče obrácená, kteráž vedle velkého sálu má koje pod galerií na podélné straně a malý zvýšený salon v risalitu proti Obchodní komoře (viz tab. č. 25.). V příčné ose velkého sálu nalézá se podobně jako v kavárně dřevěné, točité schodiště, sprostředkující jednak přístup do restaurace v souterrainu, jednak na galerii podélnou i příčnou, ze kteréž vchází se k chodbě, vedoucí ke 4 chambrům v mezzaninu a ke kancelářím nájemce. Také tyto místnosti přístupny jsou z pobočného schodiště v ulici Pařížské.

Ostatní část přízemí vyplněna jest krámy a to do ulice Celetné (denní prodej vína), Petrohradské a Pařížské. V ulici posledně jmenované nalézá se výčep a formanka, jakož i oekonomát restaurantu.

Ve světlíku přilehlému k ulici Petrohradské umístěna jest kuchyně kavárenská s potřebnými místnostmi vedlejšími tak, že obsluha děje se v úrovni kavárny.

Ve druhém světlíku proti ulici Pařížské nalézá se výpravna s výtahy a rechaudy pro restauraci, vedle v chodbě samostatný výtah na sudy ze sklepa.

Také restaurace přízemní ozdobena jest několika díly uměleckými. Na čelní prosceniové stěně jsou dvě dekorativní paneaux od J. Weniga; postranní velký obraz „Praha vítající své hosty“ jest od téhož mistra. V nárožním salonu jest nad vysokou lamberií pohled na Prahu z ulice Jelení od V. Tomce.

Na nároží ulice Petrohradské a Pařížské

situováno jest točité schodiště vedlejší, určené pro účinkující personál.

Z hlavního entrée vchází se širokým ramenem schodů na podestu, vedoucí třemi velkými otvory do hlavní garderoby, ležící pod celým sálem Smetanovým. Šatna tato určena jest pro 3000 osob (viz tab. č. 26.). K ní přiléhají toilety: po levé straně pro dámy, po pravé straně pro pány. V mezzaninu zadní části budovy po levé straně jest místnost pro čerpání čerstvého vzduchu, jenž svádí se širokým středním kanálem do filtrační komory ve sklepě. Po pravé straně jest umístěn při denním východu do schodiště v ulici Pařížské byt domovníka, event. vrátného.

Ve hlavním schodišti a to po obou stranách nalézají se osobní zdviže, jež jsou situovány mezi rameny schodů a sprostředkují příchod ze souterrainu až do II. patra. Také schodiště při ulici Pařížské má osobní zdviž, vedoucí do nejvyššího patra.

(Pokrač. příště.)

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokrač. s vyobr. na str. 53. a 54.)

V otázce komunikace letenské pokládá se pravidlem řešení vstupu za nejvážnější součást. Mnohem více nesnází naskýtá se však u silnice Belcrediho a při dráze Buštěhradské, chceme-li vyhověti všemu, čeho nutno žádati od prvotřídní komunikace ve středu veleměsta a od regulace přilehlých součástí.

Běží tu nejen o připojení komunikace průko-

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Vestibul v mezzaninu.
(Architekti prof. Antonín Balšánek a stavit. rada Osvald Polívka.

pové k největší tepně levé části Prahy, ve kterou se silnice Belcrediho v krátké době promění, než také o bezvadné a vkusné vyřešení nevyhnutelného, nerušeného spojení celé oblasti, vlastního Bubenče, Dejvic a řady jiných obcí za drahou Buštěhradskou, jednak s vnitřní Prahou, jednak s Prahou-VII.

Během let hledělo se všem těmto požadavkům vyhověti rozmanitým způsobem. Varianty lze roztříditi mimo několik výjimek na takové, v nichž spojovací tepna od Prahy jde pod silnicí Belcrediho a pod dráhu Buštěhradskou a ony, jež vedou ji na silnici a nade dráhu.

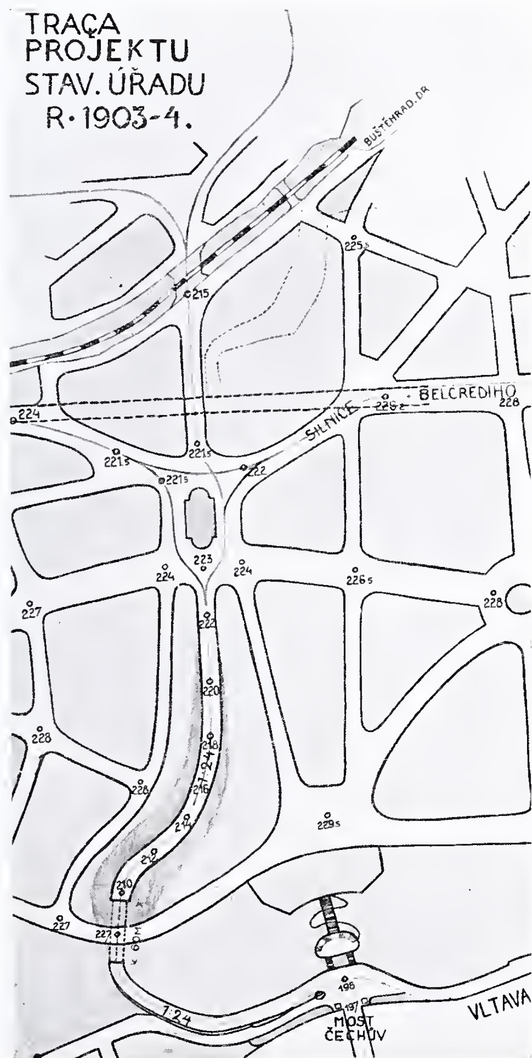
Aby nebyla rušena síť tramvayová a komunikace, bylo nutno v obou případech vyhnouti se křížení dráhy v její úrovni a niveletě.

Můj prvotní projekt průkopový z roku 1897 otázku tuto neřešil. Ukončoval jen na silnici Belcrediho. Při soutěži na regulaci pláně Letenské v roce 1900 se však projekty řešením otázky této již zabývaly. Zejména byl tu již navrhován podjezd pod uvedenou silnicí.

Nebude jistě od místa připomenouti si některá řešení, o nichž se nejvíce uvažovalo, anebo jež téměř již definitivně v zásadě byla přijata.

Pohlédněme na př. na rozluštění komunikace letenské na projektu stavebního úřadu pražského z let 1903—4, provedeném za souhlasu menšiny jury z r. 1900—1901 (viz také charakteristické posudky většiny i menšiny této jury, jež byly otištěny v „Techn. Obzoru“ příslušných let).

Na Letenskou pláň vystoupilo se tu od Čechova mostu serpentinou, 60 *m* tunelem a třistametrovým průkopem při stoupání 1:24 a dospělo se tak silnice Belcrediho, jež ve ve-

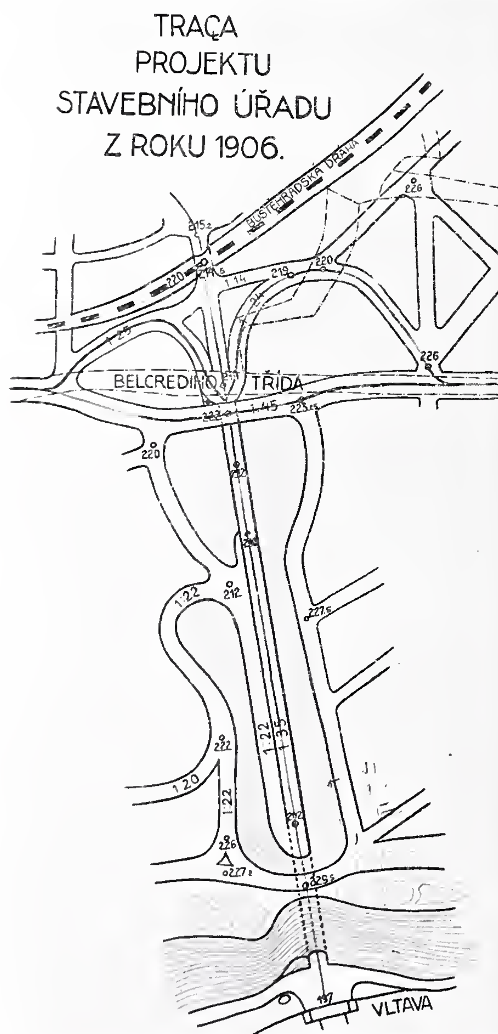
Návrhy traç na komunikaci letenskou provedené městským stavebním úřadem v Praze.

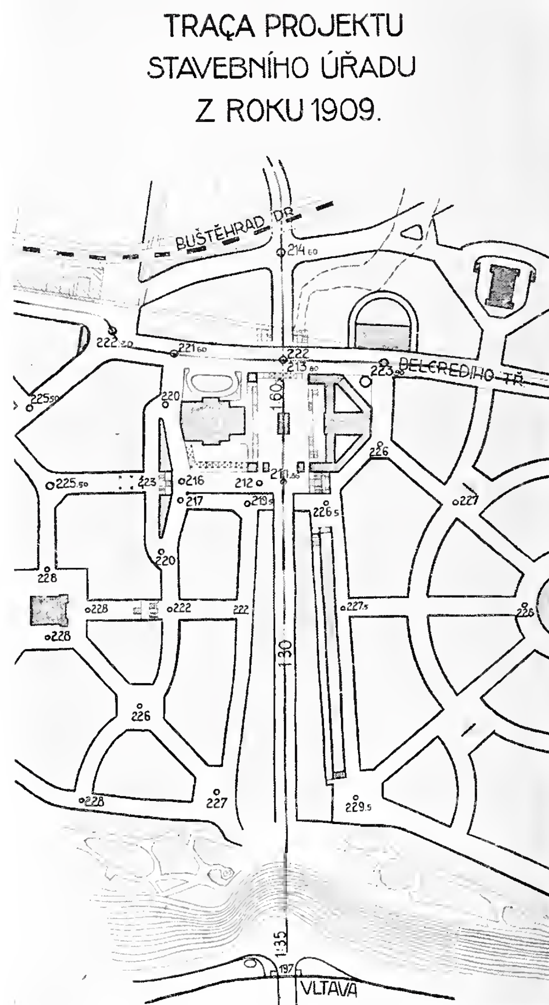
likém oblouku ze svého přímého dosud směru ku Praze vybočila k dosažení aspoň hloubky 5 *m* pod dráhu Buštěhradskou (viz vyobr. na str. 53.).

Jiný projekt stavebního úřadu, bez odporu nejlepší ze šesti variant v roce 1905 provedených, řeší komunikaci letenskou „šavlovitě" s počátečním tunelem a průkopem, s použitím ve stoupání 1:35 a druhé serpentinové stoupající v 1:22 „pro povozy lehké" (viz vyobr. návrhu z r. 1906 na této str.).

První vedena byla pod vybočenou silnicí Belcrediho a dráhu Buštěhradskou.

Tento projekt předložilo město jako definitivní tak zv. druhé anketě, kteráž po náležitém uvážení vyžádala si k posouzení také můj plán

Návrhy trač na komunikaci letenskou provedené městským stavebním úřadem v Praze.

nejnižší polohy Letenské pláně a dospívá při stoupání 1:24 k silnici Belcrediho, od níž zpětným směrem nenásilně klesá a pod dráhu podchází (viz vyobr. na str. 53.).

Po boji o přímý směr v ose mostu Svatopluka Čecha vypracoval stavební úřad nový projekt, jehož komunikační myšlenka vrcholila v disposici dvou silnic; jedné rovné „pro těžké povozy" průkopu a, jak známo, doporučila pak provádění volného průkopu, odstranění silnice pro lehké povozy a všechny druhé podmínky, jak o tom v roce 1908 Architekt. Obzor referoval.

K soutěži na vstup komunikace Letenské v roce 1909 přiložen byl opět úplně nový plán, který již vypracovala nově ustanovená městská regulační kancelář po odchodu staveb. rady

Václavka. Podstatnou vlastností jeho byl počáteční tunel a průkopová traça ve stoupání 1 : 30 a dále podchod pod silnicí i dráhu. K podivnému důsledku vedla snaha o points de vue na silnici Belcrediho, kterou autor z části z přímého směru odchýlil a pak ostrýmz lomením do něho uvedl (viz vyobr. návrhu z r. 1909 na str. 54.).

Také rozvedení komunikace mezi drahou a silnicí, jakož i úpravy architektonické regulace na bocích průkopu jsou pro zralost nazírání tohoto období typickými.

Uvedený poslední projekt vystřídán byl však již v únoru r. 1910 návrhem zcela nově koncipovaným, kterým stavební úřad, jak sám se vyslovil, chtěl ukázati, jak si průkop dle svého nejlepšího názoru dovede mysliti. Základem byla vzata, jak známo, traça odchylující se od osy mostu Svatopluka Čecha poněkud na pravo s hlavním tunelem 340 *m* dlouhým, 13·5 *m* širokým a 8 *m* vysokým, a s novým tunelem pod zakončujícím blokem a silnicí Belcrediho a s podjezdem pod dráhu.

Rozvedení komunikace k silnici Belcrediho stalo se v projektu tomto před zakončujícím blokem tak, jak jsem o to od počátku usiloval na rozdíl ode všech starších projektů stavebního úřadu. Zajímavo, že tento návrh byl ve svém jádru vybudován úplně na zásadách protilehlých, než na jakých se ankela z r. 1907 byla usnesla. Anketa žádala otevřený průkop a přímý směr v ose mostu Čechova o mírném stoupání. V novém návrhu byl však dlouhý tunel (zásadní odchylení), stoupání 1 : 23 atd.

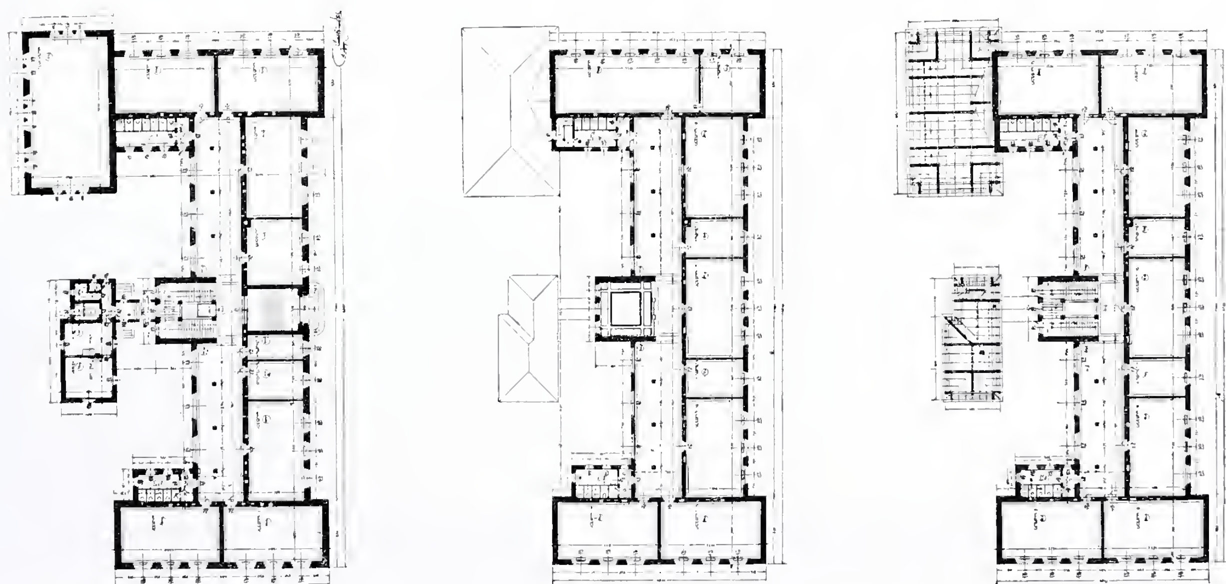
Osud tohoto projektu je znám. Zdržuji-li se u něho déle, činím tak jen s ohledem na luštění důležité části komunikace letenské u jmenované silnice a dráhy.

O této části referují autoři projektu uvažovaného ve svém podání městské radě pražské toto:

„Směrem k severu bylo by lze se dostati dvojím způsobem; jednak od konců výjezdných ramp přes třídu Belcrediho s obejitím zmíněné již veřejné budovy, jednak podchodem pod touto. Podchod byl by umístěn osově na hlavní komunikaci a provedl by se ve způsobu podjezdu 13 *m* širokého a 5 *m* vysokého, v němž by dostoupila komunikace od mostu Svatopluka Čecha své vrcholové trati, odkud by se ponenáhlu svažovala směrem k Zátorkám. Délka podjezdu obnášela by 54 *m*. Z toho připadalo by na část pod veřejnou budovou 32 *m* a na část pod Belcrediho třídu 22 *m*. Přirozeně, že podjezd pod budovou nemusel by se prováděti současně se stavbou nové komunikace — stačil by zde zajisté pouhý silniční zářez."

K tomu poznamenávám, že třída Belcrediho, jinde v šířce 27 *m* projektovaná, byla by v místě tom na 22 *m* zúžena, a blok mimo to navržen co nejužší tak, že by tento tunelový podjezd ve skutečnosti, když by nenastaly nějaké restrinkce, snadno dostoupiti mohl 70—80 *m* délky.

Již dříve jsem připomenul, že teprve v posledním projektu stavebního úřadu shledáváme rozvedení komunikací na silnici Belcrediho před ní, tedy v podstatě tak, jak jsem se o to byl od počátku zasazoval a nikoliv, jak tomu bylo dříve v návrzích stavebního úřadu (roku 1906 a 1909), v nichž řešeny byly rozchod komunikace a příchod k silnici Belcrediho po-

Obecná a měšťanská škola pro chlapce ve Dvoře Králové n. L. — Přízemí, I. a II. patro.
Arch. Bohumil Šel, c. k. inženýr.

mocí serpentin mezi silnicí a drahou. Čelná budova v point de vue způsobila pak ještě prodloužení druhého tunelu na délku 54 *m*.

Tím vším se stalo, že na rozdíl ode všech předchozích plánů stavebního úřadu hlavní trraça komunikace nešla již pod silnici Belcrediho a dráhu Buštěhradskou jako prvořadá, nýbrž jen na obě strany podél uvedené monumentální budovy. Pod tutéž a silnici Belcrediho i dráhu provedena jest nyní již jen komunikace charakteru více podřízeného, což dobře patrno, jak z citovaného úryvku referátu, tak i z dimensování tohoto druhého tunelu a jmenovitě jeho výšky pětimetrové. Co asi způsobilo tyto tak radikální změny? Příčinou obratu v názorech pokládám ujasněné poznání, že při řešení letenské komunikace nelze dospěti v uzlu při silnici Belcrediho tunelem, jednak pod silnicí tonto a jednak podjezdem pod dráhu, k estheticky uspokojivému velkoměstskému vyřešení. Tento uzel s uvedenými podchody byl by vždy více než fatální pro prvotřídnost velkoměstské, zde povstávající tepny. O doklad přesvědčivý není nouze a netřeba se ani proň namáhati.

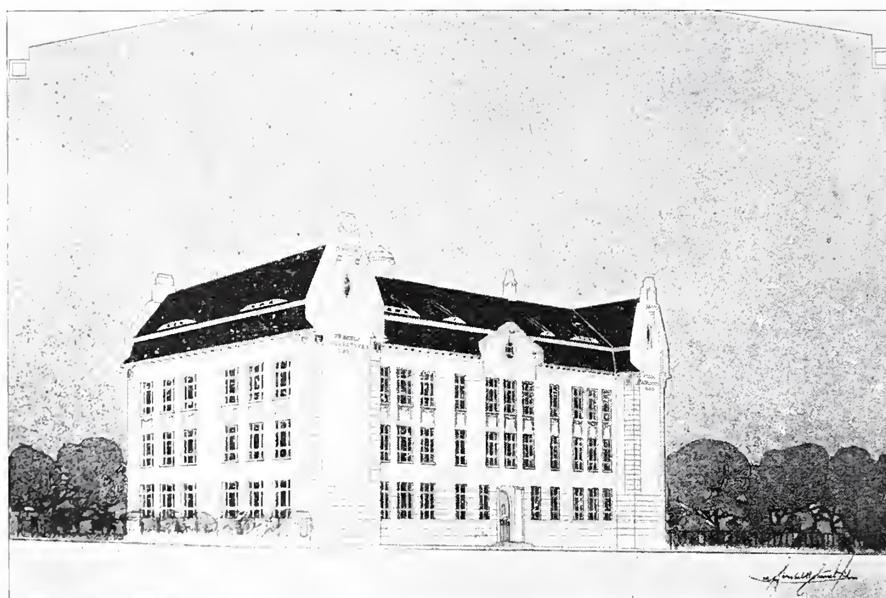
Pražany oceněny jsou v tomto směru jistě správně jak podjezd k Žižkovu, tak před výstavou do Stromovky. A přece podjezd na Letenské komunikaci byl by nesporně značně horší předešlých.

Čím více blíží se definitivní rozluštění této otázky, tím citlivější stává se uvedenými okolnostmi problém nevyhnutelného řešení. Nelze se tedy diviti, táže-li se znovu leckdo ze zasvěcených, není-li výhodnější rozluštění jiné, při němž by odpadly tyto nešťastné podchody.

Pokud mi známo, vypuštěn byl aspoň jeden z těchto podchodů (totiž podchod pod silnici Belcrediho) při „šavlovitém“ projektu z r. 1905 stavebního úřadu, v němž se vedla traça průkopové silnice na silnici Belcrediho.

V tom případě předešlo by se aspoň jednomu podchodu tím způsobem, kdyby traça z r. 1905 osového směru mostu Čechova dostoupila silnice Belcrediho, v tomto místě za tou příčinou o $2^1/_2$ až 3 *m* s n í ž e n é. Úspěch nebyl by však dle mého názoru valný, neboť by se tím citlivěji uplatnil čtyrmetrový podjezd pod dráhu Buštěhradskou, který dozajista nikdo neuzná za vhodné point de vue velkolepé komunikace novodobé. Mimo to byly by zde na pováženou i důsledky, plynoucí ze snížení silnice Belcrediho, příští to hlavní třídy levé části Prahy. Vždyť ona jest již nyní v těchto místech propadlá a nejen pro pohodlnou komunikaci, ale i ohledem na svůj zjev snesla by spíše zvýšení, než ještě další prohlubování. Soudím, že by se také vyslovily proti tomu jak Bubeneč a Dejvice s jedné strany, tak i sedmá čtvrť se strany druhé, aby chránily pohodlnost svého nejdůležitějšího spojení, svou nejdůležitější a pohodlnou, komunikační spojku.

(Pokračování.)

Obecná a měšťanská škola pro chlapce ve Dvoře Králové.
Arch. Bohumil Š e l, c. k. inženýr.

Úřední návrhy konstruktivní a umělecké.

(Dokončení.)

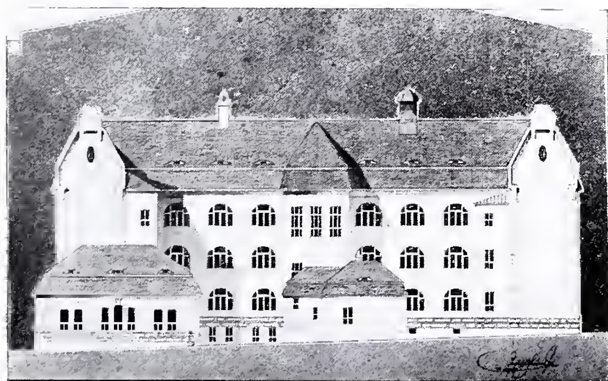
Kdo o věci klidně a nepředpojatě usuzuje, ve vývodech těchto ani v nejmenším viděti nemůže nějaké podceňování vynikajících sil stavebních v kancelářích obecních a státních. Výtečnost těchto sil pro obce a stát leží však jinde, než ve tvořivosti potřebné pro návržné práce. Leží mimo tu velikou uměleckou zdatnost, jaké právem od architekta navrhujícího vyžadujeme.

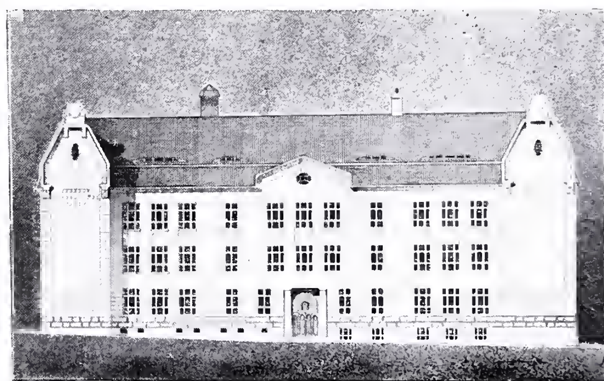
A přece správa obecní i přes žádost podanou na radnici vlivným spolkem uměleckým trvá na tom a zřejmě prohlašuje v odpovědi v denních listech uveřejněné, že ve vynikajícím úřednictvu má síly, kterým svěřiti může provedení stavebních návrhů značné důležitosti.

Zdánlivě nesporná výhoda takového opatření návrhů uměleckých a technických spočívá v tom snad, že se při něm počítá s tím, že návrhy takto „doma" opatřené obci ušetří jinak potřebný náklad na pořízení návrhův u soukromých umělců stavebních. Jest známo, jak u prostých občanů každý honorář za návrh stavební jest téměř nepochopitelným, a návrhy ve vlastních kancelářích zhotovené snadno pokládány mohou býti nezkušenými za levně nabyté. Zkušenější však poučiti mohou o pravém opaku, neboť jest nesporno, že náklad na pořízení plánů pro stát a obec v úřadovnách státních a obecních nepoměrně jest větší, než obvyklé honoráře soukromých architektů. Snad by věci prospělo, kdyby stejně jako soukromý architekt předkládá předem v rozpočtech svůj honorář za práce, které má převzíti, v úřadech po dohotovení těch kterých návrhů vypočtena byla summa, nač obci neb státu vyhotovení jich skutečně přišlo. Dobrá správa obecní žádá přesného vědomí o nákladu na správu obecní ve všech směrech a o udržení rovnováhy mezi příjmem a výdejem. Stavovsky i občansky jest sympatickým stálé rozšiřování kanceláří, stálé přibírání sil. Jsouť stavovské a občanské vztahy v obci tak blízké. Proto tak snadné a přijatelné jest rozšíření oboru pracovního kanceláří obecních. Jaká obtíž v zadání práce návržné jednotlivci v občanstvu! A jak snadné proti tomu odkázati, byť i nevhodně, práci tu kanceláři obecní, a v důsledku toho pak rozšířiti ji o síly, jichž jest pro místa uprázdněná neb nová takový nadbytek.

Zda jsou vždy síly do kanceláří těchto přijaté silami vynikajícími, na to odpověděti by mohli ti, kdož blíže věc znají, též i na to, zda různými doporučeními na místa ta nedostanou se někdy i síly vskutku slabé, jimž však při služební organisaci postup stejně musí býti zajištěn, jako jiným.

Jest jistě obci prospěšno, když v řadách techniků a stavitelů v kanceláři obecní jsou i tvůrčí síly, které platné služby mohou prokázati obci při všech těch mnohých, menších, rozmanitých podnicích obecních. Obec staví nová nábřeží, podbřeží spojená schodišti, ohražená zábradlím, upravuje ulice, opravuje v majetku jejím nalezající se mnohé stavby. Jak prospěšno tu jest, když při pracích těchto technicky a umělecky vyspělá síla spolupůsobí, aby celky i části těchto úprav vedle plné účelnosti nebyly bez vkusu. Důležitější však stavby a úpravné celky vymykají se dnešního dne skoro úplně úřední činnosti kanceláří úředních, a tam, kde jest dosti občanských umělců, lépe jest pro věc samu i pro náklad pořizovati návrhy a plány architekty občanskými, při čemž naprosto vyloučeno není, aby tito v době té které stavby dočasně pojati byli titulárně v řadu stavebních radů státních neb městských.

Obecná a měšťanská škola pro chlapce ve Dvoře Králové n. L. — Hlavní a dvorní průčelí.
Arch. Bohumil Šel, c. k. inženýr.

Čeho však právem nezbytně jest žádati tam, kde obec nebo stát dávají návrhy ty hotoviti ve svých kancelářích, jest, aby i tyto návrhy stavebních úřadů tak, jak se děje pravidlem při návrzích soukromých architektů pro tyto korporace zhotovených, byly vždy předkládány anketě znalců, dále aby bylo před provedením občanstvu a odborníkům umožněno vždy je blíže poznati.

Neznáme odůvodnění, kterým spolek S. V. U. Mánes doprovodil žádost svou,*) aby veškeré důležitější projekty obecní zadávány byly samostatným umělcům, ale z příčin shora uvedených plně se k žádosti té a to v zájmu obce připojujeme. Stavební kancelář městskou pokládáme v podstatě za technickou kancelář správní a dohledovou. Opatření pro obce důležitých návrhů stavebních díti by se mělo pro běžné úkoly (obytné domy, školy a p.) povinnými objednávkami u vynikajících architektů pražských, pro školy nové a monumentální veřejnými dobře připravenými a přesně vedenými soutěžemi zadáním vítězům. Důležité úkoly konservační a opravné starých památek pražských díti by se měly vždy za dozoru a vedení k tomu povolaných technicky, umělecky a vědecky zdatných sil. Veliké úkoly úpravy města, návrhy nových částí, nábřeží, ulic, náměstí, zachování rázu staré Prahy a přizpůsobení částem nově připojeným měly by býti konány v dorozumění a pod dozorem zodpovědné, stálé vhodně doplňované umělecké komise, ve smyslu žádosti, podané před mnoha již léty — ovšem bezvýsledně — spolkem architektův a inženýrů v království Českém ve shodě s jinými uměleckými korporacemi pražskými. *J. S.*

*) Po napsání tohoto článku četli jsme v č. 2. Stylu t. r. uveřejněné odůvodnění a bližší vysvětlení o žádosti sdružení architektů J. V. U. Manes od B. H. Uveřejňujeme přes to beze změny svoje úvahy, ač bychom se jinak byli v některých částech přímo připojili k vývodům tam uvedeným, se kterými, jak patrno, plně souhlasíme.

Obecná a měšťanská škola pro chlapce ve Dvoře Králové n. L.

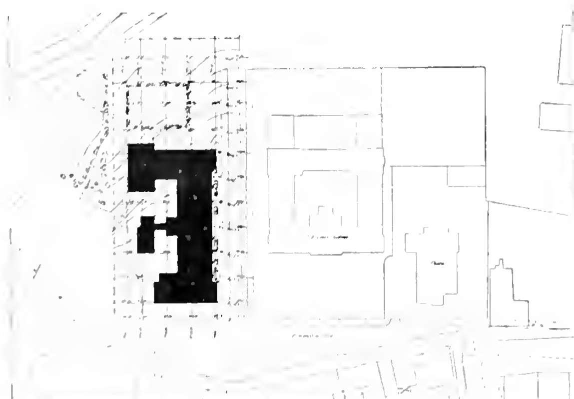
Architekt Bohumil Šel, c. k. inženýr. — Vyobr. na str. 55.—58.

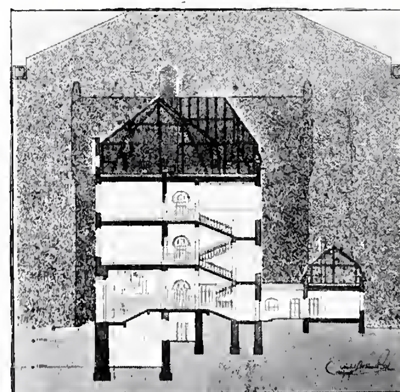
Budova projektována jest tak, aby s oběma právě postavenými erárními budovami tvořila jakési menší náměstí a skupinu organicky vzájemně se doplňující.

Ve smyslu daného programu obsahuje budova 18 tříd (každá pro 80 žáků), 6 kabinetů, kreslírnu, sborovnu a ředitelnu. Tělocvična jest navržena ve zvláštním přístavku. Poněvadž terrain v místě tom značně (3⁰/₀) klesá, mohly býti v souterrainu umístěny místnost pro nářadí, šatna a sprchové lázně pro žáky. Mimo to jest zde kotelna, sušárna prádla žákovského a konečně sklepy.

Pokud se týče konstrukcí stropních, jsou tu projektovány železobetonové stropy systému Hollmannova a Hennebiqueova. Pilíře oddělující šatny od chodeb jsou rovněž železobetonové, taktéž schodnice a veškeré okenní překlady. V učebnách jsou projektovány podlahy vlyskové, v šatně a v místnosti pro nářadí v souterrainu linoleové; dlažby v chodbách jsou terrazzové.

Nátěry dřev jsou navrženy bílé (emailové), chodby do výše 1·5 *m* obložené polévanými stěnovkami. Budova má se vytápěti centrálním topením parou o nízkém tlaku; kotly navrženy litinové, každý o 24 m^2 topné plochy. Chodby budou vytápěny na 15^0 C, učebny na 20^0 C. Čerstvý vzduch přivádí se dvěma šachtami a kanály pod dlažbou souterrainu ku průduchům ve střední zdi, jimiž se do jednotlivých místností

Obecná a měšťanská škola pro chlapce ve Dvoře Králové n. L. — Situace a řez.
Arch. Bohumil Šel, c. k. inženýr.

rozvádí. Před každým otvorem stojí topné těleso k ohřívání čerstvého vzduchu.

Aby bylo možno místnosti lépe ventilovati, umístěny jsou v souterrainu v přívodních kanálech dva pulsometry.

Odvod vzduchu z učeben děje se do společného sběrače na půdě, ústícího větrákem o 4 m^2 plochy půdorysné nad střechou.

Celkový náklad na stavbu mimo vnitřní zařízení rozpočten jest 385.000 K, což při zastavené ploše 1492 m^2 činí za 1 m^2 plochy 251 K čili na 1 žáka 267 K.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ. K mezinárodní soutěži na získání stavebního elaborátu (staveb, plánů, podrobného rozpočtu, konstruktivních a architektonických detailů, statických výpočtů a t. d.) pro stavbu justičního paláce v Athenách v Řecku (viz „A. O.“ roč. X., seš. 3.) došlo 12 prací. I. cena 20.000 drachem nebyla udělena. Dvě II. ceny po 8000 drachem přisouzeny byly projektům, jichž autoři jsou arch. Guidetti a Nikoloudis v Paříži. Kromě toho udělila porota tři III. ceny pracím s hesly „Areopage“, „Ictinus“ a „Roma“.

V omezené soutěži na získání návrhů na průčelí pro stavbu úřední budovy pro „Úrazovou pojišťovnu dělnickou v Brně“ (viz „A. O.“ roč. XI., seš. 2) získal I. cenu 2000 K návrh arch. Bohumíra Čermáka v Brně. Dále přisoudila porota bez stanovení pořadí tři stejné ceny návrhům, jichž autoři jsou: Arch. Er. Lillegg v Brně, arch. Raim. Novotný v Brně a arch. Weiser ve Vídni. Na doporučení poroty zakoupil stavební komitét návrhy arch. E. Göttlichera v Brně a arch. Frant. Koláře ve Vídni.

V soutěži náčrtků na stavbu měšťanské školy pro chlapce a dívky v Písku (viz „A. O.“ roč. XI., seš. 2.) přisoudila porota I. cenu 1000 K projektu s heslem „Osvětou k svobodě“, jehož autory shledány Bedřich Kubálek, stavitel, a František Kutta, technický úředník zemského výboru v Praze; II. cenu 600 K projektu „Monumentálně“, jehož autor jména neudal; III. cenu 400 K získal projekt označený černým trojúhelníkem v černém kruhu, jehož autorem shledán arch. Václav Kovářík, stav. v Česk. Budějovicích. Čestná uznání přisouzena byla projektům: a) se značkou 1912 v kresbě, b) se značkou jonické hlavice, c) se značkou *P* v trojúhelníku a kruhu. — Veškeré došlé práce vystaveny byly od 7. do 14. května v zasedací síni městské radnice v Písku.

V soutěži na návrhy nábytku pro jídelnu a studovnu (pánský pokoj), kterou vypsala „Tržnice nábytku společenstva truhlářů v Praze“ (viz „A. O.“ roč. XI., seš. 3.) rozděleny ceny:

Za jídelnu: I. cena neudělena. Dvě II. ceny po 150 K přisouzeny pracím s hesly „Stěhovací nábytek“ a „Pallas“. Dvě III. ceny po 100 K uděleny pracím se značkou „E. E. 1“ a Dva trojúhelníky v kruhu.

Za studovnu: I. cena neudělena. Dvě II. ceny po 150 K přisouzeny návrhům se značkami „E. E. 2“ a *V* ve čtverci. Dvě III. ceny po 100 K uděleny byly pracím se značkou „Dva čtverce v kruhu“ a s heslem „Stěhovací nábytek“.

Soutěžící, jichž návrhy nebyly poctěny cenou, vyzývají se, aby je sobě vyzvedli v kanceláři spolkové.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Místní školní rada v Solnici vypisuje veřejnou soutěž na získání náčrtků pro stavbu nové školní budovy. Soutěže mohou se súčastniti pouze odborníci české národnosti. Pro nejlepší návrhy určeny jsou tři ceny: I. cena 300 K, II. cena 200 K, III. cena 100 K. Kromě toho může býti zakoupen jeden projekt za 100 K. Potřebné pomůcky zašle místní školní rada v Solnici. — Lhůta stanovena jest do 30. června do 12. hod. dopol.

Obec pražská vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů pro zřízení nového obecního hřbitova na pozemcích v katastru obcí Hostivaře, Malešic a Štěrbohol, k cíli tomu zakoupených. Lhůta stanovena jest do 15. června 1912 do 12. hod. dopol. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 2.

Spolek spořitelních a pojistných úředníků v Sofii v Bulharsku vypisuje veřejnou soutěž na dodání náčrtků pro svůj spolkový dům. — Lhůta stanovena jest do 23. června 1912. — Bližší viz „A. O.“ roč. XI., sešit 3.

UPOZORŇUJEME naše čtenáře na přestavbu v Martinské ulici, kterou provádí stavitel R. Pařízek, aby si učinili pojem o tom, jak si někteří „přátelé“ Staré Prahy představují zachování rázu a konservování starých budov.

PRVNÍ SJEZD ČESKÝCH STAVITELŮ ZE ZEMÍ KORUNY SVATOVÁCLAVSKÉ V PRAZE. (Dokonč.) Usneseno požádati vládu, by předložila novou osnovu zákona ze dne 26. prosince 1893 o koncessovaných živnostech stavebních, v níž by se přihlíželo k jednotlivým odstavcům, jak byly doporučeny ke schválení všemi rakouskými korporacemi stavitelskými. Dle nich rozsah praxe stavitelovy zůstává v těchže hranicích, jaké byly před vydáním zákona ze dne 26. prosince 1893. Zrušuje se kategorie mistrů zednických, žádá se pro získání koncesse stavitelské průkaz o úspěšném absolvování stavitelské odborné školy a ověření vysvědčení kandidátům stavitelským vydávaných, předkládaných zkušební komisi, příslušným společenstvem stavitelským. Zjišťování a vyšetřování neoprávněné praxe stavitelské třeba provésti rychle, silami úředními, úplně kvalifikovanými. Pokuty pro neoprávněnou praxi a eventuelní krytí živnosti stavitelské nechť se vyměřují v poměru ku stavebnímu nákladu (minimum 10%, maximum 20%) ve prospěch příslušného stavitelského společenstva.

Vedle toho ještě jiná podrobná ustanovení probrána v resolucích. Důležitý jest odstavec, v němž se hledí omeziti provádění prací ve „vlastní režii“ a žádá se zákonná úprava uplatňující veřejné vypisování a zadávání staveb se strany země, okresů a obcí oprávněným a živnost skutečně provozujícím živnostníkům. Další postuláty týkaly se činžovní daně a zmírnění vysokého nájemného. Činžovní daň budiž předpisována z čistého výtěžku neb z čisté užitkové hodnoty domu a nikoliv z hrubého výnosu jeho. Žádá se tu uzákonění různých odrážek, odpočítatelných od obnosu, činžovní dani podrobeného (zvýšené přirážky, poplatky za vodu užitkovou a pitnou, náklady

na domovní melioraci rázu hygienického, 5% z různých zařízení installačních atd.) a odstupňování její dle výše nájemného. Snížení daně navrhuje se postupným ročním snižováním 5%, až se sestoupí k sazbě 5%. — Výše kvoty na udržování a úmor domu pro všechna města navrhuje se na 30% hrubého výtěžku domu, nepočítaného do základu vyměřování daně činžovní.

Za příčinou úlevy majetku domovního a zlevnění bytového nájmu navrhuje se v příslušné resoluci odstranění soustavy přirážkové tím způsobem, aby reální daň připadla zemím a obcím nebo se jim přidělily příslušné kvoty. Jest vydati zemský neb říšský zákon, jímž by se čelilo velkoměstské spekulaci pozemkové, překážející volnému ruchu stavebnímu a přispívající k drahotě bytové. Vedle zmírnění převodních poplatků pro právní jednání (zvláště při domech střední velikosti) žádá se i pomoc v říšském zákonodárství proti různým kartelům zdražujícím stavební hmoty a různé úlevy, eventuelně normované v stavebních řádech pro domy s hygienickými byty (skrovná síla zdí, dovolené společné zdi hraniční, výška poschodí a šířka chodeb, schodišť). Zdařilý sjezd ukončen byl výletem účastníků sjezdových do Káraného ve čtvrtek, 28. března, ku prohlídce stavby vodovodu pro Prahu a všecka její předměstí. *SM.*

RAKOUSKÉ PŘEDPISY O ZTUŽENÉM BETONU.

(Pokračování.)

Při vlastním rozboru ministerských předpisů uznává prof. Saliger, že jsou koncipovány s mimořádnou pečlivostí a důkladností a že snaží se všechny se naskytující případy obsáhnouti. Jdou tudíž do podrobností a právě tím značně se liší od předpisů jiných zemí, které jsou mnohem stručnější. Stručnost ovšem není vadou, neboť předpisy nemají býti učebnicí, a rozvláčností stěžuje se jen přizpůsobení se k poměrům místním.

V podstatě jsou předpisy psány odborně a jsou skvělým vysvědčením svým autorům, co se týče přísného a vědeckého pochopení věci. Vedou však k neužitečnému počtářství, které právě u ztuženého betonu není na místě a které k našim skutečným vědomostem o betonu ztuženém a jeho podstatě jsou v povážlivém rozporu. Ztrnulost, možno říci dogmatický charakter předpisů, vysvítá z tohoto příkladu: Dovolená namáhání betonu v tahu udána jsou v předpisech přesně až na $^1/_{10}$ *kg* a mezi těmito daty má se interpolovati přesně až na $^1/_{01}$ *kg*. Tato přespřílišná přesnost nehodí se tam, kde jest přibližný výpočet ještě vždy přesný.

Mnohé dobré a v praksi osvědčené přibližné výpočty jsou vyloučeny. Právě zde nezáleží na největší číselné přesnosti a ne ten konstruktér jest nejlepší, který nejvíce počítá, ale ten, který materiál a v něm působící síly nejlépe vycítí. Právě tato komplikovanost některých částí předpisů uškodí, neboť předpisy budou buď příliš úzkostlivě neb opět příliš laxně používány a nevžijí se tak, jak by toho zájem vyžadoval. Velice jest také litovati, že každé jiné odůvodnění, mimo v předpisech udané, není dovoleno.

V pokračování své přednášky omezuje se prof. Saliger na místa, která vyžadují nutně změn Snížení rozdílu teplot z 60° C na 30° C bude praksí přijato zajisté jako značné ulehčení; zmírnění rozdílu teplot na ± 10° C při mostech s násypem odpovídá našim posavadním zkušenostem. Ustanovení o sparách dilatačních, jichž vzdálenost nemá býti větší než 20 *m*, nutno považovati za neužitečné, ba škodlivé ustanovení, neb jím způsobí se zmšení a rozkouskování jednolité konstrukce z betonu ztuženého. Vzdálenosti 25 až 60 *m* se osvědčily a nemělo by se bez potřeby od nich upouštěti.

Otázka vetknutí trámu do zdiva má se řešiti v souvislosti s voleným rozpětím. Zákaz vetknutí do obyčejného zdiva a zvětšení rozpětí nemá významu na př. v pozemním stavitelství, kde vyskytují se nosníky také z jiných látek. Při spojitých trámech na pevně spojených podporách (§ 5. odst. 4.) vyžadují předpisy, že třeba je počítati s ohledem na deformaci. Spojitý trám na 4 sloupech ze ztuženého betonu má býti na př. počítán jako 9násobně staticky neurčitý. To vyžaduje však tak dlouhého výpočtu, jenž není v souhlasu s významem této nosné konstrukce.

Jemné vlasové trhliny mohou povstati při každé konstrukci již smršťováním betonu. Vážnější škody následkem orezavění železa doposud nepovstaly. Je-li obava před tím, pak vede odpovídající zmenšení napětí železa nejméně stejně dobře k žádoucímu cíli, aniž jsou obsáhlé statické výpočty nutny. Mimo to zmenšením napětí železa bezpečnost konstrukce vzroste. Co se týče vložek železných ve více řadách nad sebou umístěných, vyžaduje předpis, aby napětí v krajní řadě bylo směrodatné. To znamená prakticky snížení dovolených namáhání, tedy užití více železa, jakož i zbytečně dlouhý způsob výpočtu statického. U železných příhradových nosníků jsou v pasech počítány obecně napětí těžišťová (střední namáhání), ne napětí v krajních vláknech. Dále jest uvážiti, že přibližná rovnice $M = f_e \, \sigma_e \, h_0$ pro praktické účely postačí.

Při trámech s deskou nejsou ještě jasna mínění o nosné tloušťce desky. Zřejmo jest, že závisí na hodnotách l, d, b_0, h a na příčném ztužení.

V praksi dosud bývá volena jako díl rozponu ($^1/_3$—$^1/_4$). Nové předpisy činí šířku odvislou od tloušťky desky a šířky trámu. To jest značné omezení volnosti konstruktérovy, jímž nezíská se na bezpečnosti. Vede k širokým trámům, které svojí váhou a množstvím materiálu zdražují konstrukci, aniž poskytují ekvivalentní statickou výhodu. Desky tenčí než 6, po případě 8 *cm* (u mostů), nejsou považovány za nosné. Obecně nelze proti tomu ničeho namítati. Vztahuje-li se však toto ustanovení na žebrové stropy s rovným podhledem a jiné podobné konstrukce stropní v pozemním stavitelství se vyskytující, jest jím ohroženo jejich užívání.

Krok do předu činí předpisy ve příčině adhesního napětí. Novou theorií o středních napětích adhesních a se zřetelem na ohýbání železa neurčují se nyní tyto síly z největší síly posouvající, nýbrž z jisté menší, čímž obdržíme hodnoty menší. Nové předpisy přinášejí patrnou úlevu a nesmyslná methoda objímková může nyní ve většině případů odpadnouti. Theorie nová jest však příliš komplikovaná a stěží dojde proto obecného uznání. Dle výsledků nových výzkumů tvoří se vlasové trhlinky tam, kde změna napětí železa jest největší. K zamezení jich užiti jest nejlépe betonu o velké pevnosti v tahu a zachytiti bezpečně hlavní tahy železem. Posuny železa v betonu jsou nejčastěji zjevy podružné; původní příčinou jsou tangenciální a hlavní napětí.

Jest tedy velice důležito správné opatření proti silám tangenciálním, vyvozujícím smyk pomocí objímek a šikmých vložek nebo ohnutím, po případě rozštěpením železa. Takto konstruovaný trám nezavdal dosud příčiny k obavám, i když adhesní napětí přestoupilo několikanásobně dovolené hodnoty. Proto by měl výpočet přilnavosti odpadnouti, o což žádají i přední znalci betonu (dr. Probst, dr. Bosch, dr. Kleinlogel a j.).

(Dokončení příště.)

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VLETLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor“: Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA“ závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, ČERVEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.) — Tab. č. 27., 28. a vyobr. na str. 61.—63.

Středem disposice I. patra jest sál Smetanův, který v původním programu při soutěži a skizzách žádán byl ve výměře 400 m^2 (program Měšťanské Besedy) a teprve následkem požadavků České Filharmonie byl zvětšen na rozměry nynější. Oproti disposici původní žádána byla orchestra aspoň pro 100 mužů s velkými varhanami a sál takové velikosti, aby pojal aspoň 1200 osob. Vedle toho bylo žádáno aspoň 20 loží; nyní jest jich 38. Sál tak velkých rozměrů bylo nesnadno získati na ploše tak obmezené, a proto prodloužena orchestra až do zadního průčelí, v předu pak balkon přesunut i nad část foyeru v I. patře, aby získána byla dostatečná hloubka.

Příchody a východy ze sálu dějí se všemi

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Foyer v I. patře.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

proudy: hlavním schodištěm v předu a dvěma pobočními schodišti v ulici Pařížské a Petrohradské.

Lože upraveny jsou v postranních exedrách, počtem 34; mimo to jsou 2 velké representační lože prosceniové a 2 menší nad nimi ve III. patře. Orchestra jest o 80 *cm* vyvýšena nad podlahu sálu a sestává ze 2 částí: spodní pohyblivé, kterou lze upraviti jako 3 široké stupně pro hudebníky a horní, s pevnými stupni pro zpěváky. Vzadu se nalézají velké varhany. Pro účinkující personál slouží točité schodiště na zadním nároží.

(Pokračování příště.)

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokrač. s vyobr. na str. 64.)

Nejeví-li se tedy snížení Belcrediho silnice význačným užitkovým řešením, tím spíše nelze je nazvati zlatým hřebem, kolem něhož by se rozložiti dala nová čtvrť, obmyšlená všemi moderními vymoženostmi velkého města. Mysleme jen, jak nevhodné by bylo ukončiti pohled od města podchodem pod dráhu jako „významným“ point de vue. Nemá-li tedy ani podjezd pod silnici a dráhu, ani snížení silnice Belcrediho kvality, jíž žádati dlužno při velkoměstském řešení tohoto druhu, pak nezbývá, než ohlédnouti se po jiném prostředku, kterým by

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Dámský salon v I. patře.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

se terrain za drahou s terrainem před drahou spojil a tím se obešlo křížení v rovině dráhy a z toho vznikající občasné přerušování komunikace. Jsem přesvědčen, že taková traça je nejen možná, ale jedině způsobilá v celkový rámec požadavků velkoměstské komunikace úplně a vhodně zapadnouti.

Již ve svém projektu z r. 1907 jsem traçu tu zakreslil a znovu pak se k ní v posledním návrhu vracím, když jsem se byl přesvědčil novými a novými úvahami o její mimořádné výhodnosti.

Jak tomuto číslu přiložená část mého posledního návrhu komunikace letenské (vyobr. na str. 64.) ukazuje, vynechávám při jejím pokračování podjezd pod zakončující monumentální budovou a silnicí Belcrediho, za ní vedenou. Vylučuji však také podjezd pod dráhu Buštěhradskou jako poslední důsledek tohoto většinou podzemního řešení a upravuji na místě podjezdu pod uvedenou dráhu přejezd nad drahou při pěti metrech výšky podjezdu této dráhy.

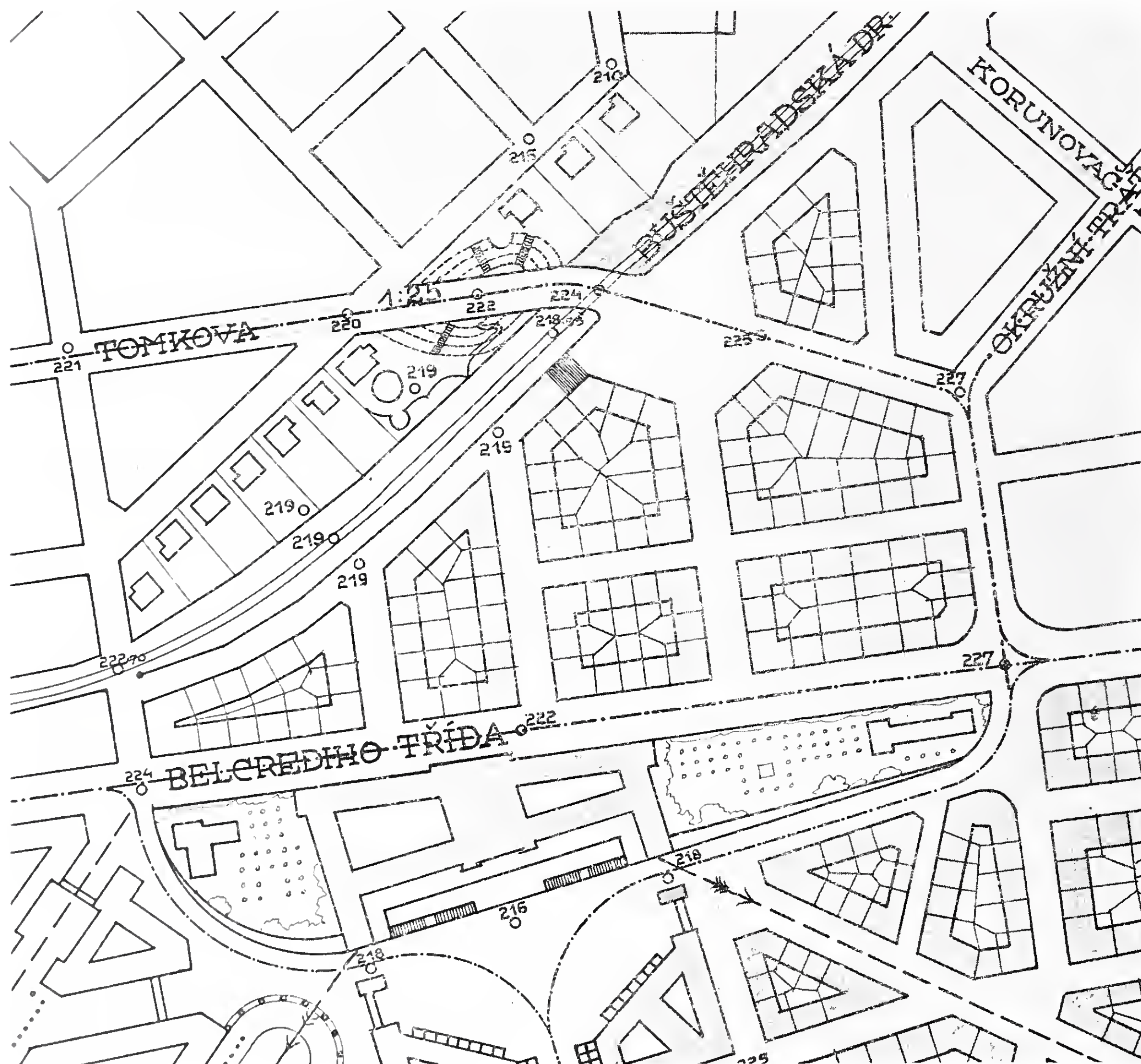
K tomuto přejezdu dostávám se od uzlu komunikačního na silnici Belcrediho, kam vyúsťuje pravé rameno komunikace průkopové tím způsobem, že kontinuita komunikace celkové je úplná a zde tím více opodstatněna, že z téhož uzlu bylo by lze poříditi i nejkratší tramwayové spojení s Oborou (vjezdem u Čechovy třídy a okruhem až k hlavní bráně jubilejní výstavy). Přejezd nad drahou spojuje přímá silnice čili později ulice, navazující na ulici Tomkovu, ke které se pak asi všechno tramwayové spojení oblasti za drahou připojí.

Podrobnější prohlédnutí plánu této disposice přesvědčí, že veškeré zde popsané úpravy překročení dráhy dociluje se předně provedením 12—16 *m* širokého objektu, oblouku, přes dráhu Buštěhradskou a za druhé nasypaním silnice od tohoto oblouku z úrovně koty 224 na 220

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Cukrárna.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

v délce 110 *m* sestupující, kde se připojuje již opět k okolnímu terrainu.

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910. — Detail úpravy při třídě Belcrediho.

Postranní úprava tohoto náspu, o výšce čtyř metrů v nejvyšším bodě, dala by se provésti, jak v plánu naznačeno, ve dvou přilehlých zahradách villových a to jistě nikoliv na škodu těchto zahrad, jelikož bylo by lze těchto mírně stoupajících násypů výtečně využíti k účelům zahradním.

Uvažujeme-li o výhodách tohoto rozluštění proti variantě, dle níž má se podjížděti pod průčelní budovou, silnicí Belcrediho a drahou, načež jsme především zdůraznili nepopíratelný fakt, že úplně světlé a svobodné spojení má vždy — a zejména uprostřed města — velikou přednost před tunelovým a stísněným. V úvahu dlužno přibrati i šířku 16 *m* proti navrhované šířce tunelu pod monumentální budovou o 12 *m*. Mimo to zůstane čelný blok průkopu prost služebnosti podjezdové čili tunelové, což pro jeho zužitkování je výhoda nedocenitelná. Také cena nejméně padesátimetrového tunelu pod monumentální budovou a objektu podjezdového pod dráhou byla by značně vyšší, než dříve naznačený přejezd přes dráhu i s úpravou stoupající silnice 1:25 na délku 100 *m*.

O výhodách vysypání prohlubiny terrainu u

dráhy v zahradách vill až do jízdní úrovně dráhy nechci se zde šířiti. Doufám, že později k této otázce se ještě vrátím.

Ačkoliv mám komunikační výhodu takto upravenou a všude svobodně na světle a vzduchu jdoucí za velice cennou, a ač nedají se podceňovati ani její výhody finanční, neměl bych klidu, kdybych nemohl dle mínění svého přesvědčivě ukázati, oč úprava mnou navrhovaná jest esteticky lepší a z hlediska moderní úpravy měst výhodnější, než úprava průkopové komunikace s tunelem pod monumentální budovou tedy říci monumentální budovou s průjezdy. Toto zakončení bylo při veškeré jednoduchosti znamenité. Když došlo k uvolnění města, když padly hradby a brána sbourána, běželo o nové zakončení náměstí a o vyřešení nově povstávajícího velikého uzlu komunikačního. Kdo věděl tehdy o všech důsledcích každého toho rozhodnutí? Snad nikdo. Nikomu ani z dálky na mysl nepřišlo, co vše rozkládati se bude za „Koňskou“ a „Žitnou“ branou, a jak daleko na silnici Černokostelecké stavěti se budou velkoměstské čtvrti.

Kacerov. — Hlavní portál.
Zapůjčeno »Kroužkem přátel starožitností v Plzni«.

anebo dokonce s podjezdem pod dráhu jako point de vue takové komunikace. Průkopová komunikace při pohledu z města má jakousi podobnost s poměry na Václavském náměstí. Je tu analogická délka stoupání i estetický požadavek i vůle analogickým monumentálním tělesem ji vyvrcholiti.

Praha mohla by si gratulovati, kdyby k světoznámému projektu Václavského náměstí na jih mohla stejně šťastně připojiti analogický prospekt k severu ze Starého Města.

Václavské náměstí zakončeno bylo své doby branou, v níž průjezdy činily dojem otvorů. Lze

Upravovatelé ocitli se před jednou z nejobtížnějších otázek regulačních a upravovacích. Pletli to všelijak, ale nikoliv hůře, než se leccos upravilo u nás za nynější doby. A výsledek ve hlavní věci ku podivu dopadl dobře.

Postavili mohutnou dominující budovu na konci náměstí, vytvořili skvělé zakončení vnitřní Prahy tak, jak toho i jednotná komunikace až k museu vyžadovala. Obešli tento esteticky nevyhnutelný objekt komunikačně na pravo, na levo, do zadu i kolem, podřizujíce poněkud komunikační rozvětvení tomuto velkému krasocitnému požadavku. Nejsou to namnoze nejkrašší

směry a routy, jak by je geometr v polích traçoval, ale požadavky velkého města jsou jiné a venkova rovněž jiné.

Srovnáme-li komunikační uzel kol monumentální, zakončující budovy nad průkopem silnice Belcrediho, poznáme snadno, že i zde nečinil jsem podstatně nic jiného, než k čemu došlo při závěru Václavského náměstí.

Z jiných příkladů poukázati chci jen na rozřešení komunikačního uzlu kol pařížské opery — kde Avenue de l'Opera (také jakési Václavské náměstí) je zakončeno mohutnou budovou pověsti světové a komunikační síť uhybá se na všech stranách kolem anebo zde před ní na obě strany.

Kdo zabývá se otázkami úprav velkých měst a má na mysli stejnoměrně, harmonické vyhovování všem potřebám jejich, ví, že přímočaré vyvinutí velkých komunikací málo kdy jest z nejrozmanitějších důvodů možno. Ví také, že nutno vždy všechny projekty vedle sebe postaviti, jejich všechny důsledky rigorosně uvážiti, aby se dospělo k tomu, co v budoucnosti slibuje nejlepší výsledek.

Podotýkám ještě ke komunikačnímu uzlu při silnici Belcrediho, že při eventuelním přejezdu přes dráhu je hlavní komunikace čili tepna mezi oblastí za drahou a VII. čtvrtí téměř úplně přímá, a má toliko stoupání 4 *m* v bodě, kde převedena jest nad drahou. Současně uvá-

Kacerov. — Jihovýchodní část na nádvoří.
Zapůjčeno »Kroužkem přátel starožitností v Plzni.«

dím i další důsledek, že pěší komunikace za drahou rozvedena bude vždy na několik proudů v traçách a ulicích, upravených v téže rovině s drahou Buštěhradskou. (Pokračování.)

Budoucnost Kacerova.

Tabulka č. 29. a vyobr. na str. 65. až 68.

Dne 2. dubna t. r. byla dovršena ohněm devastace Kacerova, hrdého sídla urozených pánů z Griespachu, pánů na Kacerově, Rožmitále a Nelahozevsi, zámku v čistém renaissančním slohu r. 1558 dostaveného.*) Požár ten byl snad poslední ranou této památky, zburcovav zároveň více zájmu pro Kacerov. Ovšem příliš, příliš pozdě. Zdi zámku s četnými trhlinami stojí celé až do druhého patra, klenuté přízemí zachráněno jest úplně. Místnostmi prvního patra, síněmi, komnatami a sály lze bezpečně projíti, ale zničena úplně střecha i její krov, druhé patro, i propadly se všude stropy prvního patra, jež nebyly klenuté. Lunetové klenby nad velkými sály („rytířským“ a „rodinným“) byly, jak teprve nyní zjištěno, jen imitovány. Tu zničeny nástropní malby či vlastně zbytky těchto maleb. Žalostný jest pohled na ssutiny stropů, na urážené součásti kamenických ozdob, pískovcových krbů, žárem rozpraskaných, venýřů a portálů, jež povalují se ve spoustě ohořelého trámoví a roztříštěného zdiva ve vysoké vrstvě popele ze zásob sena a obilí, doutnající ještě za naší návštěvy 16. dubna. Jisto jest, že by oprava zámku pohltila značné sumy. Zdivo má velké trhliny; v rytířském sále podél komínu jsou 5 až 8 *cm* široké a po celé výšce zdiva. Portály a krby jsou někde zcela zničeny. Krásný figurální krb s karyatidami je poměrně nejlépe zachován, podobně i jeden krb s konsolami v druhém patře, jenž zbaven podlahy na zdivu jako ve vzduchu visí. Ostatní byly pádem krovu, stropů a řítícího se zdiva zcela rozbity. Krásně pracované akantové listy tak žárem rozpraskaly, že dotykem se ulamují, loupají a rozdrobují. I štíhlé sloupy v čtyřhranném arkádovém nádvoří jsou nově otlučeny, rohy hlavic uráženy. Co nezničil oheň, žár i kouř, to dokonala voda k záchraně do síní chrlená; proto sporé zbytky maleb nástěnných a obrub zkaženy úplně. Co nyní s památkou? Jak restaurovati? Či měl by snad býti zachován „poslední stav“, jak zní heslo nového zachovávání památek?

Kacerov. — Severozápadní část arkád.
Zapůjčeno »Kroužkem přátel starožitností v Plzni«.

Než i v tom případě šlo by o náklad převyšující dle našeho názoru dosažitelné veřejné prostředky.

Jest jen litovati, že se Kacerov nedostal v čas do veřejného majetku tou či onou formou a k nějakému účelu, neboť bylo by možno získati pomoci finanční.

Pustnutí Kacerova datuje se již od konce 18. století. Farář P. Zahálka již na začátku r. 1867 píše o Kacerovu v tehdejších „Plzeňských Novinách“ mezi jiným toto:

„Odsouzením Václava Griespeka a ostatních synů Karlových přestalo panství rodiny té na Kacerově. Císařským dekretem ze dne 24. května r. 1623 za opata Jiřího Vašmutiusa statky církevní Kacerovské s městem Královicemi a některými vesnicemi co dávné fundace za čtyři životy pp. Griespekům zastavené ku klášteru plasskému jsou navráceny, úřady veškeré se přestěhovaly do Plas a zámku Kacerovského používáno jen pro zábavu novicův a kleriků

*) V urbáři Floryana Gryespeka z Gryespachu.

plasských. Hradní kaple přeměněna jest v školu, mnohé síně kromě velkého sálu v průčelí (t. zv. rytířská síň, kde namalovány od klášterníků plasských dva freskové nástropní obrazy, z nichž jeden značil založení Plas, druhý darování Kacerova Ferdinandem II. po bitvě na Bílé Hoře. Pozn. pis.) zanechány jsou svému osudu. Zvláště zanedbána jest jizba, kde prý ona poslední večeře se slavila[1]; té jako by se byli plasští páni schválně vyhýbali. Kam se vzácné sbírky jejich a zbrojnice poděly, neví se."[2])

„Plasští páni jaksi zanevřeli na Griespeky .... a proto spíše Plas si hleděli nežli nepřátelského někdy a nenáviděného Kacerova. Odtud to přišlo, že tam holé zdi strmí a kromě jediné malby ve velkém sálu ke straně východní jiná památka umění malířského tam se nezachovala."

A dále: „Po zrušení kláštera plasského císařem Josefem r. 1785 dostal se Kacerovský statek, jakož i hrad pod administraci císařskou. Jak tato hospodařila, jak zacházela se stavbami monumentálními, je známo. Cimbuří tak krásné, celému okolí imponující, poněvadž potřebovalo opravy, ihned sneseno, na místě něho vystavena chudá pernikářská bouda (!). Těžká krytba se střechy sundána a roznesena po dvorech, taktéž správy potřebných. Podlahy, okna i všeliké ozdoby rozneseny po světě tak aby ničeho nezbylo, co by slávu Griespeků zvěstovalo."

Ve stavu již spustlém koupil r. 1826 státní ministr Metternich panství plasské a s ním i Kacerov. Dal tu a tam některé spousty opraviti, opatřil střechu aspoň šindelem a — ponechal zámek obcím, které tam měly kontribuční sýpky. Tyto r. 1865 zrušeny, při čemž mnoho stropů vytrháno. Věž snesena již r. 1820 a r. 1873 úplně rozbořena, čímž stalo se, že část přiléhající klenby arkád (dvě pole na straně severní) se rovněž sřítily.

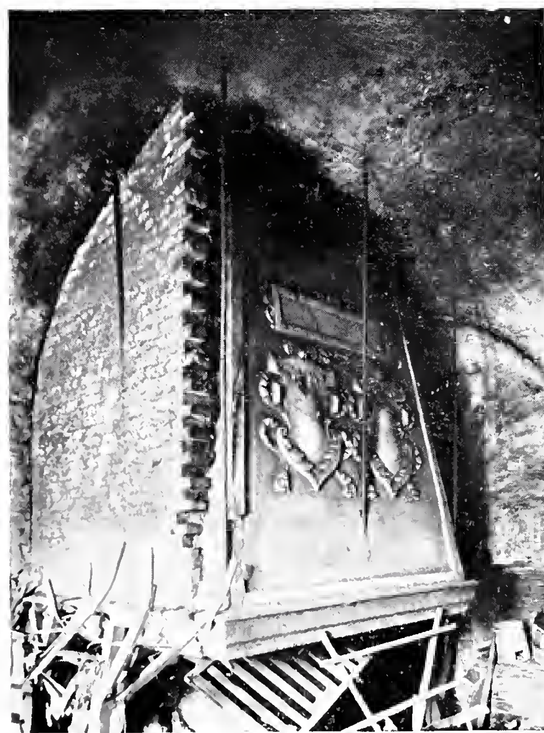
Majitel Kacerova umístil tehdy v přízemních místnostech školu, byt ředitele a ostatní pronajal nájemcům, kteří s celým zámkem dle svého nakládali.

Kacerov měl pro Metternicha jen tolik ceny, že uspořil několik tisíc za stavbu sýpky pro nájemce. Doporučili mu starý zámek za špejchar

[1]) Tak zv. „rodinný sál" na straně západní. Dle pověsti protestantská rodina Gryspeků, byvši po bitvě Bělohorské vypovězena ze země za současné konfiskace jejích statků, otrávila se při slavnostní hostině dobrovolně i se sluhou a lékařem v původních šatech. Dosud neporušená jich těla leží v hrobce Kralovické ve skleněných rakvích.

[2]) Veškeré pušky a děla jsou v plzeňském museu. Pozn. pis.

Kacerov. — Krb v rytířské síni. — Krb v bývalé kuchyni.
Zapůjčeno »Západočeským museem v Plzni«.

a tím již vydali zkáze krásnou stavbu, která jim jinak byla jen balastem. K účelům sýpky byla okna zazděna, odstraněny spojovací dveře s krásným kováním, zbudovány příčné půdy, při čemž arciť nikdo nedbal zbytků maleb na stěnách a stropech, ani krásných kamenických prací. Hospodářské práce tu konané také nepřispívaly k udržení, vše zvolna hynulo. Nad to, kdo potřeboval pevné dřevo nebo nějaká okna, dveře, železo rozličné, tesané kameny, cihly, šel jednoduše (ne-li ve dne, tedy v noci) a vzal si, co chtěl ve starém zámku. Někteří odnášeli pro svoji potřebu, jiní na prodej, jiní odvlekli rozličné maličkosti „do museí", ale ničil každý (St. Matějček: „Zámek Kacerov na břehu Mže").

„Za vlády" umění milovné kněžny Pavlíny z Metternichů dbáno jen velkolepého komplexu zámeckých budov plasských právě tak, jako na panství cisterciaků. Škody ohromným požárem asi před 15. lety tam způsobené byly opraveny, ale již postupující zhouba slavné Dienzenhofferovy Marianské Týnice u Královic i spousta Kacerova svědčily neklamně, že finanční stav knížecí rodiny Metternichů nedovoluje nákladů na řádné opravy, jež by byly šly do milionů. U kněžny Pavlíny nelze pochybovati aspoň o smyslu pro uměleckou cenu těchto obou vzácných památek — a proto příčinu zničení jich nutno spatřovati v tom, co způsobilo nedávno teprve ukončenou sekvestraci panství plasského. Zdá se, že majitelé Týnice i Kacerova, nemohouce všecko důstojně zachovati, nesnažili se již o záchranu vůbec, zůstavujíce definitivně obě stavby ničícímu osudu.

A tento osud, zdá se, že pro Kacerov posledním požárem nadešel. Praví se sice, že majitel nešťastného hradu kníže Metternich sám se teď pokusí o záchranu slavné stavby, a že hledá pro ni pomoc. Myslím však, že i kdyby našel jakoukoli pomocnou ruku, po ohledání znalecké komise celá věc jistě by opět utichla vlivem cifer, jež by z posudků asi vyplynuly. Na ten čas bylo by si jen přáti, aby Centrální komise v tomto důležitém případě ukázala, že je skutečně instilucí takovou, jaké naše říše potřebuje.

Úpravou radnice plzeňské a hlavně návrhem schodiště prof. arch. Jana Kouly provedeným stavebním úřadem plzeňským za součinnosti řed. musea Jos. Škorpila, jímž vnitřek eminentně získal, ba nejpřednější ozdoby došel, zachovány aspoň věrné kopie některých čistých prvků architektonických ze zámku Kacerovského. Tak schodišťové sloupy, prolamované zábradlí, kování, vesměs jsou provedeny dle vzoru zachovaných zbytků Kacerovských (viz vyobr. na tab. 29.). Jeť Kacerov velice příbuzný stavbou vlašské školy s radnicí Plzeňskou.

Všeobecně překvapilo po požáru, že mohutné klenutí obou sálů bylo jen imitováno. Kol do kola, ve vzdálenosti 0·60 až 1 *m*, zasazeny byly přímo do zdiva dle formy vouty ručně přisekané dubové fošny z nichž dvě v rohu zůstaly trčeti. Na těchto skružích byly ve vzdálenostech 4 *cm* připevněny vodorovné latě profilu 3·5/2 *cm* obtočené slamou, promísenou maltou s hojnými křemičitými oblázky. Latí je po výšce asi 9 až 11 tak, že tloušťka celé imitované klenby obnáší asi 16 *cm*. Bohužel, že z trosek ve vrstvě popele a spáleného obilí až 40 *cm* vysoké nebylo možno více shledati. Tak shořely úplně zvláště kasetované stropy některých světnic s profilovanými trámy, na nichž byly zbytky ornamentální i figurální malby dosud patrné.

Teskně opouští každý návštěvník smutné zbytky nádherného kdysi sídla. Ve vzduchu stále ještě dusivý dým, a na větvích rozpukávajících stromů na stráni hradelního příkopu visí ohořelé šindele, jež požárem daleko zalétaly. Starý ten šindel vedle pučícího květů působí tísnivě. Sem asi jaro již se nevrátí! *F. X. L.*

Při příležitosti této upozorňujeme znovu, že se nalézá i v Praze jedna z nejpřednějších památek naší renaissance, užívaná erárem shodně s Kacerovem za skladiště, totiž míčovna v Královské zahradě na Hradčanech, pro niž se též nic nedělá přese všechny spolky a komise, a která asi rovněž propadne neblahému osudu. *.R.*

Nosticův palác v Praze na Malé Straně.

Popisuje J. Herain, stavební archivář. — Tab. č. 30.

Není snad v Praze paláce, který by vedle své ladné, noblesní formy zevnější, jíž se praesentuje každému příchozímu na Maltánské náměstí, choval také pravé poklady ryzí, umělecké hodnoty, staleté práce a ušlechtilého, duševního zápolení na poli lidské kultury. Proslulá obrazárna s Rembrandy, Rubensy, Dürery, Holbeiny, Škréty a z mladší doby s Führichy doplněná bohahou knihovnou vzácných tisků, sbírkou mincí — toť kouzlem přítažlivosti této budovy monumentální, zabírající značně velký komplex čtverhranného půdorysu, na všech čtyřech stranách ulicemi ohraničeného.

Ke jménu Jana Hartvíka svobodného pána

z Nosticů, praesidenta nad appellacemi na hradě Pražském, povýšeného 16. května r. 1651 císařem Ferdinandem III. do stavu hraběcího, pojí se první počátky sbírky uměleckých předmětů, obrazů, rytin, bohaté bibliotéky a současně i stavba tohoto paláce v celkovém svém útvaru, v jakém se nám zachoval na dnešní doby, třeba že o sto let později podniknutou restaurací přidány mu byly některé nové články dekorační a průčelí jeho z části pozměněno.

Janu Hartvíkovi z Nosticů připadly dědictvím domy, které byli r. 1622 a 1628 zakoupili dva členové starší linie Nostické, přistěhovalé k nám do Čech v druhé polovici 16. stol. z původního sídla v Horní Lužici a ve Slezsku.

Jeden z nich, Otto svobodný pán z Nosticů, smutně proslavený vypracováním Obnoveného zřízení zemského z r. 1627 pro král. České, císařem Ferdinandem II. t. r. dekretovaného, získal dům „u zlatého medvěda", který stával spolu s domem „u černé růže" na půdě nynějšího rozsáhlého domu Nostického, trhem za 4000 zl. Bělohorská bitva a náboženské příčiny vrhly stíny na všechny poměry let dvacátých 17. století, jmenovitě zasáhly hluboce v majetkovou držbu dosavadních majitelů. Kolem roku 1620 vidíme, že vystřídávají se i nedobrovolně majitelé těchto domů, při nichž koncem 16. století rozkládala se zahrada Lazarská. Dům „u zlatého medvěda" koupil roku 1616 známý malíř z dvorské umělecké družiny Rudolfovy Jakub Hufnagel. Roku 1621 přechází však v majetek Jana Skály ze Zhořc (za kupní cenu 2500 kop míšenských), když Hufnagel účastnil se odboje proticísařského a ještě před provedenou konfiskací ze země útěkem svůj život ochránil. V majetku Skálově zůstal do r. 1628, kdy, jak již pověděno bylo, ho zakoupil Otto svobodný pán z Nosticů, povýšený 12. května 1623 v hodnosti místokancléře do stavu svobodných pánů.

Druhý dům „U černé růže" byl majetkem Bartoloměje Brunera do roku 1622, kdy ho zakoupil Kryštof svobodný pán z Nosticů za 6000 tolarů, aby ho rok potom daroval svému strýci Ottovi z Nosticů. Po smrti tohoto Otty, jemuž podařilo se zceliti značný pozemek, využitkoval dědic jeho z mladší linie Jan Hartvík hrabě Nostic příznivé polohy této a vystavěl na místě obou zbořených výše uvedených domů dnešní palác, který dokončil roku 1660, když již před tím r. 1658 od císaře svolení obdržel, by směl si tento majetek do desk zemských vložiti. Zemřel r. 1683.

Hlavní průčelí tohoto paláce jest bohatěji článkováno, jest výrazněji akcentováno než ostatní tři strany provedené ve slohu klidného, ranního baroku z počátku druhé poloviny 17. století. Z podnože nízké a nepatrným způsobem vyvinuté vyrůstá 12 lesen, provedených oběma patry a zakončených hlavicemi v podobě fantastických, štukových masek, podporujících břevnoví. Hlavní římsa palácová jest prostá, zcela jednoduchá, bez ozdob; pouze plechový žlab nesený železnými konsolami měl na některých místech bohatě tepané, měděné chrliče, jež zmizely. Nad hlavní římsou značné části průčelí vyzvednuta barokní kamenná attika, oživená čtyřmi sochami (snad imperatorů) a čtyřmi vásami. Střecha kurkami krytá má poblíž nároží barokní vikýře, zdobené štukovou prací. Sdružená okna v přízemí i obou patrech jsou reminiscencemi renaissančními. V prvním patře nad sdruženými okny oživují průčelní frontu štukové medaillony s ověnčenými portréty mužských hlav, kdežto nadokenní římsoví téhož patra nekryje úplně sdružená okna, sahajíc pouze nad jich střední části.

Do budovy vstupuje se kamenným, rokokovým portálem pod balkonem, nad nímž v průčelí zasazen kamenný znak hraběcí rodiny Nosticské.

Portál, zdobený krásnou kovanou mříží, opatřen byl — patrně v roce svého zřízení — nápisem, v němž připomínaly se dvě osoby, které měly podíl jednak na výstavbě paláce, jednak na jeho opravě. Zaznamenává aspoň známý Jaroslav Schaller ve svém popisu Malé Strany (str. 286) z r. 1795 tato slova, která četl na portále: „Johann Hartwig aedificavit 1660. Franciscus Wenceslaus restauravit 1760" (Jan Hartwig vystavěl 1660. František Václav opravil 1760.).

Do doby kol roku 1760 dlužno klásti i provedení některých úprav vnitřních částí palácových, ač i tato hranice časová není poslední ve změnách, provedených a zřejmě viditelných na paláci Nostickém. Bylť již zase v létech 1790—1800tých pozměněno průčelí tím způsobem, že při sedmi sdružených oknech v druhém patře zřízeny byly balkony a v oknech malých, jaká spatřujeme ještě na nároží téhož patra, probourány byly podokenní parapety. Tím okna přeměněna na dvéře, otvírající se do balkonů se železným zábradlím empirovým. Z truhlářské práce oken i z kování není již také nic původního zde zachováno. Vše vzalo za své v naší době, kdy podroben byl rozsáhlé renovaci tento zajímavý a ladný objekt architektury 17. a 18. století.

Výzdobu mohutného průčelí doplňovala řada kamenných patníků, vzdálených od budovy asi na 2 metry, z nichž však se nezachovalo ničeho. Odstraněny jako na mnohých jinde místech.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ. K mezinárodní soutěži na dodání návrhů spolkového domu pro „Živnostenský spolek“ v Rize v Rusku (viz A. O. roč. X., seš. 11.) podáno bylo 27 návrhů. I. cenu 3000 rublů získal návrh, jehož autorem jest architekt E. Saaringen z Helsingforsu ve Finsku. II. cena 2000 rublů přisouzena byla projektu, jehož autoři jsou architekti: M. z Ozmidoffů a W. Herzberg v Rize. III. cenu 1500 rublů obdržel návrh, jehož autorem jest architekt E. Triesendorff v Rize. IV. cena 1000 rublů přisouzena byla návrhu, který vypracoval A. Mesnager, architekt městského stavebního úřadu v Paříži.

K soutěži na získání ideových náčrtků pro stavbu „Sokolovny“ na Král. Vinohradech (viz A. O. roč. XI., seš. 2.) zadán byl 21 návrh. I. a II. cena 1500 a 1000 K byly sloučeny a rozděleny mezi dva rovnocenné návrhy s hesly „R. R. R.“ a „Tyršova idea“. Autoři těchto návrhů jsou architekti J. Rössler na Smíchově a Alois Dryák v Praze VII. III. cena 500 K přisouzena byla návrhu s heslem „Zdar“, jehož autorem jest architekt J. Vahala v Praze. Porota přiřkla uznání pracím se značkami „Tři čtverce“, „Máj 1912“ a „S kroužek V“. Veškeré návrhy vystaveny byly po 14 dnů v zasedací síni městské radnice na Král. Vinohradech.

K soutěži na návrh plakátu „Vulkanie“, závodu pro umělé práce z kovu v Prostějově na Moravě předloženo bylo 29 návrhů. Porota rozhodla, že pokud se tkne formátu, předepsaných tří barev a zejména účelnosti plakátu, z uvedeného počtu návrhů nevyhovuje 25 podmínkám, a byly tudíž ze soutěže vyloučeny. I. cena nebyla udělena. II. cena přisouzena byla návrhu s heslem „Kov“, jehož autorem jest Alois Mudroňka z Prahy. III. cenu získal návrh s heslem „Hermione“, který vypracoval Jaroslav Horejc v Praze. Na doporučení poroty vypíše „Vulkania“ soutěž novou.

K soutěži náčrtků pro stavbu dělnických domků v Kolíně (viz A. O. roč. XI., seš. 4.) zadáno bylo 9 návrhů. Porota konstatovala, že ani jeden z nich nevyhovuje úplně předpisům a požadavkům na dělnické domy kladeným. Navrhla však přece jednohlasně, aby první cena 300 K byla udělena návrhu s heslem „Tak?“, druhá cena 200 K návrhu s heslem „Za příkladem Anglie“, a dále aby zakoupen byl návrh s heslem „Volně zastavěné“ za obnos K 100·—. Autorem návrhu poctěného první cenou jest Vojta Zděnovec na Král. Vinohradech, návrhu druhou cenou poctěného Joža Bičík, kand. arch. v Praze II. a autorem posledního návrhu je Bohumil Jonáš, stav. assistent v Praze VII.

SOUTĚŽE VYPSANÉ. Český plzeňský pivovar, akciová společnost v Plzni vypisuje veřejnou soutěž na získání náčrtků pro stavbu hotelu v Jungmanově třídě v Plzni. Žádají se náčrtky v měř. 1 : 200 a přibližný rozpočet. Pro nejlepší návrhy stanovena jest I. cena 1000 K, II. cena 600 K, III. cena 400 K. Bližší ustanovení obsažena jsou ve stavebním programu, v plánu staveniště a v podmínkách, které se zašlou každému interesentu proti vkladu 2 K, jenž se účastníkům konkurence vrátí. — Lhůta stanovena jest do 15. srpna 1912.

Umělecko-průmyslové museum v Praze (Sanytrová ulice) vypisuje na rok 1912 (z prostředků poskytnutých mu pražskou Obchodní a živnostenskou komorou a z peněz přidělených mu z fondu taxovního za dvorní tituly) soutěž na provedení umělecko-průmyslového předmětu, který by byl vhodným a vkusným dárkem k vánocům nebo k novému roku. Soutěže mohou se súčastniti živnostníci oboru umělecko-průmyslového v král. Českém usedlí nebo pomocníci u nich zaměstnaní, kromě těchto též do král. Českého příslušní absolvovaní žáci c. k. umělecko-průmyslové školy pražské a odborných škol průmyslových v král. Českém a umělci v těch kterých oborech činní. Předmět soutěžící, který má býti úplně proveden a vynikati samostatným pojetím i technickou dovedností, nechť přísluší do některé z těchto skupin uměl. průmyslu: a) práce zlatnické, stříbrnické, klenotnické, emailleurské a práce z granátů; b) umělecké práce lité nebo v kovu řezané a ryté; c) umělecké práce zámečnické, práce tepané a práce klempířské; d) keramika a sklářství; e) práce řezbářské, soustružnické a drobné práce uměleckého truhláře, práce ve dřevě vykládané; f) práce z kůže a práce knihařské i pouzdrařské; g) grafické umění; h) práce textilní, vyšívané a práce prýmkářské. — Práce staré, repliky a kopie jsou ze soutěže vyloučeny. Prodejná cena soutěžícího předmětu nesmí přesahovati 50 K. — Ti, kdož některou cenu obdrží, jsou povinni na objednávku prostřednictvím správy musejní učiněnou, týž vyznamenaný předmět nejméně desetkráte za udanou cenu bezvadně provésti a nejdéle do čtyř neděl dodati správě musejní. Pro nejlepší práce stanoveny jsou tyto ceny: Dvě I. ceny po 300 K; jedna II. cena 250 K; dvě III. ceny po 200 K; jedna IV. cena 150 K; dvě V. ceny po 100 K; dvě VI. ceny po 80 K. — Kdo jména svého v zapečetěné obálce neudá, nemůže ceny obdržeti. — Lhůta ku podání prací stanovena jest do 12. října 1912.

VÁNOČNÍ VÝSTAVA v Umělecko-průmyslovém museu Obchodní a živnostenské komory v Praze 1912.

V prosinci 1912 uspořádána bude v budově Umělecko-průmyslového musea Obchodní a živnostenské komory (Sanytrová, naproti Rudolfinu) výstava nových, v Čechách provedených umělecko-průmyslových prací. Vystavovati může pouze výrobce sám neb jeho splnomocněný zástupce. Připuštěny jsou pouze takové práce, které v posledních 4 letech v království Českém byly provedeny, tvarem i technickou vyspělostí vynikají a posud na žádné výstavě v Praze vystaveny nebyly. Práce mimo Čechy provedené jsou úplně vyloučeny. Také k účelům dekoračním (v interieurech a pod.) smí jen domácích výrobků užito býti; výjimky připustiti lze jen se svolením poroty.

Výstavní předměty spadají v následující skupiny uměleckého průmyslu: práce zlatnické, stříbrnické, klenotnické, emailleurské, ciseleurské a práce z granátů; umělecké práce lité nebo v kovu řezané a ryté (práce pouze lupenkou řezané jsou vyloučeny); umělecké práce zámečnické, práce tepané a klempířské; keramika a sklářství; práce řezbářské a pozlačovačské, soustružnické a práce uměleckého truhláře (v omezené míře, pokud stačí místnost); práce z kůže a práce knihařské i pouzdrařské; grafická umění (vyjma díla čistě umělecká a fotografie) a sice buď jednotlivé listy v rámcích nebo listy spojené v album. Knihy pouze literárně a ne po stránce umělecko-průmyslové zajímavé jsou vyloučeny; dekorativní umění; práce textilní a vyšívané, práce prýmkařské

(předměty konfekční a zboží pro obyčejnou potřebu jsou vyloučeny).

V porotě, která o přijetí zaslaných předmětů rozhoduje, zasedá kromě předsedy (některého člena presidia Obchodní a živnostenské komory) a ředitele musea neb jeho zástupce pánové: Josef Fanta, architekt, professor c. k. české vysoké školy technické v Praze, Joža Gočár, architekt v Praze, Karel Krattner, professor c. k. akademie umění v Praze, Jos. Němec, professor c. k. umělecko-průmyslové školy, ředitel zlatnické školy v Praze, Hugo Sieburger, cís. rada, majitel firmy „Heinrich Röhrs" v Praze, Jiří Stibral, vládní rada, ředitel c. k. umělecko-průmyslové školy v Praze.

Bližší ustanovení o výstavě obsažena jsou ve zvláštním výstavním řádě, který ředitelství musea ochotně na požádání zašle. *R.*

LITERÁRNÍ HLÍDKA. „Našeho Směru", revue pro uměleckou výchovu, kreslení a umělecký průmysl č. 8. právě vyšlo s obsahem: Práce žáků odborné školy stavitelské (C. k. stát. průmyslová škola v Praze) pod vedením prof. Aloise Boudy. 65 prací. Obálka od žáka A. Jelínka. Alois Bouda: Několik vysvětlivek ke kreslení na odborné škole stavitelské.

RAKOUSKÉ PŘEDPISY O ZTUŽENÉM BETONU.

(Dokončení.)

Jak podotknuto, jest dostatečné opatření proti silám tangenciálním velice důležito pro stupeň bezpečnosti konstrukce. Rakouské předpisy i v této příčině neuspokojují. Že beton přejímá 30% sil tang., jest poněkud oprávněno, neb praví se tím jen, že trám má míti určitou šířku. Dále nejméně 60% všech sil smyk působících, které v mezích dovolených napětí betonem nejsou přejmuty, třeba zachytiti příslušnými železy. Toto ustanovení nedostačuje. Síly smyk působící jeví se jako tah a tlak. Tlak jest přisuzován důsledně železu, ne betonu. Není tudíž správno přisuzovali betonu část hlavních sil tahových. Podobný postup v tlačeném pásmu u trámových nosníků platil by samozřejmě za nesprávný. Dle mínění prof. Saligera má býti železo i při silách tangenciálních s to, aby samo přejalo tah. To jest při trámu rovnoměrně obtíženém lehce možno, neboť z theorie o hlavních napětí plyne, že celková plocha šikmých želez

$$F_{es} = \frac{F_e}{\sqrt{2}} = 0{\cdot}7\,F_e.$$

Přenecháme-li nepatrné síly smykové uprostřed trámu působící betonu, jak jest dovoleno, jest tím potvrzeno staré pravidlo, že $^1/_2$ až $^2/_3$ tažených želez nutno šikmo zahnouti. Ovšem, že není lhostejno, na kterých místech jest toto zalomení provésti. Děje se v takových vzdálenostech od sebe, aby přenášení sil bylo možné. Tím přijdeme k příhradovině složené soustavy, při níž tažené příčky jsou skloněny pod 45° a tlačené příčky strměji než 45°.

Zajímavý jest příhradový nosník přímopasový se vzestupnými příčkami, při němž svislé třmínky jsou taženy. Při kombinaci tažených a tlačených diagonál nejsou vertikaly napiaty. Z toho plyne pravidlo, že svislá objímka (třmínek) nezpůsobí zvětšení nosnosti, když všecky síly tangenciální jsou zachyceny šikmými železy. Vyskytují-li se však mezi šikmými železy mezery, zvyšují objímky přirozeně kritické obtížení. Vycházíme-li z tohoto stanoviska, stanou se mnohé dosud nejasné výzkumy jasnými. Z toho plyne též, že není správné ustanovení v předpisech, dle něhož tang. síly mají se zachytiti objímkami a hlavní tah šikmými železy. Předně napětí vodorovná jsou jen složkami šikmých napětí a nepůsobí tudíž současně; za druhé nemožno, jak dávno dokázáno, zachytiti vodorovné síly tangenciální šikmými vložkami.

Mělo by tudíž platiti toto pravidlo: Všecky síly tang. přes 4 *kg/cm*² buďtež zachyceny šikmými železy. Polovice až dvě třetiny všech želez tažených jest zalomiti. Mezery buďtež vyplněny šikmými vložkami nebo objímkami. Veškerá železa buďtež zakotvena buď jich ohnutím neb rozštěpením. Počtářský důkaz o adhesním napětí jest bezcenný.

Ke konci své přednášky zmiňuje se prof. Saliger o dovolených namáháních. Předpisy zvyšují namáhání železa na 1000 *kg/cm*², omezují však, jak již podotknuto, využití jeho při více řadách ustanovením napětí v krajní vrstvě. Největší namáhání betonu zvýšeno ze 40 na 42 *kg* t. j. pevnost betonu může býti o 1% více využita. Mez tato překročena býti nesmí.

Dovolená namáhání pro sloupy a pro mosty jsou příliš malá. Princip stanovení napětí nezdá se býti správným. Lépe uvažovati hodnoty pro pevnost betonu udané předpisy za nejmenší míru, ale jinak stanoviti dovolené napětí jako část pevnosti, jež se má docíliti. Beton 1:5 při správné volbě písku a štěrku může býti pevnější než beton smísený v poměru 1:3. Nezáleží jen na množství cementu.

Tak vykazoval beton dle Dyckerhoffa na př. pevnost po 4 týdnech u směsi $1_c : 1_p$ 205 *kg/cm*²; $1_c : 2_p$ 183 *kg/cm*²; $1_c : 3_p$ 168 *kg/cm*²; $1_c : 1_p : 2_š$ 300 *kg/cm*²; $1_c : 2_p : 3_š$ 240 *kg/cm*².

Při stavbě mostu přes Dunaj u Munderkingen zkouškami s betonovými kostkami o 20 *cm* velkých stranách zjištěna byla pevnost betonu $1_c : 2_p : 5_š$ po 28 dnech 254 *kg/cm*², po 5 měsících 332 *kg*, po 2½ rocích 520 *kg/cm*² a po 9 rocích 570 *kg/cm*².

Pro tuto jakost betonu předpokládáme ovšem kromě vhodného písku a štěrku bezvadný cement. Pokroky ve výrobě cementu v Rakousku jsou tak značné, že jen zřídka cement nedostatečné jakosti přejde do prodeje. Ostatně svědomitý stavebník i bez úředního natlaku zkouší cement, kterého užije, i ostatní materiál, zejména tam, kde jde o docílení větších hodnot pevnosti.

Ustanovení dovolených napětí jako části prosté pevnosti zvýšilo by pocit zodpovědnosti podnikatele a odpovídalo by lépe požadavkům ekonomie a bezpečnosti.

Předpisy bavorské stanoví na př. napětí betonu v tlaku obecně $\sigma_b = {}^1/_5$ pevnosti v tlaku po 28 dnech, s ohledem na vítr $\sigma_b = {}^1/_4$ pevnosti v tlaku, napětí ve smyku $\tau_s = \frac{\sigma_b}{10}$, vzpěrnost dle Rankina, dovolená namáhání železa 1200, s větrem 1500 *kg/cm*². Ježto beton dosahuje často pevnosti v tlaku 200 až 300 *kg/cm*² i více, vyskytují se napětí betonu od 50 až 70 *kg/cm*². Srovnáme-li to s rakouskými předpisy, povstanou veliké rozdíly.

Jakkoliv naše ustanovené hodnoty považuje prof. Saliger za příliš nízké, soudí, že naopak Francouzi v té věci jdou příliš daleko. Omezení dovolených namáhání způsobilo přehnané užití armatury v tlačeném pásmu, což není správné, neboť tím stupeň bezpečnosti není zvýšen. U nás panuje stále ještě princip slabého armování tahového, t. j. stupeň bezpečnosti závisí od namáhání železa, kdežto prostředně dobrý beton ve stejné míře ani přibližně není využitkován. Jest účelnější pracovati s větším stupněm vyztužení, jak jest možno dle švýcarských předpisů, než sesilovati ještě železem již tak silnější pásmo tlačené.

Konče svoji přednášku, prohlašuje prof. Saliger, že účelem přednášky nebyla kritika, ale snaha a úmysl znovu pronésti tužby všech povolaných, aby tím byl docílen pokrok založený na vědě, výzkumech a praksi.

P. K.

Redaktor Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VEJLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, ČERVENEC 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.) — Tab. č. 31.—35. a vyobr. na str. 73.

Pevné podium pojme celkem as 300 zpěváků. Varhany jsou elektropneumatické soustavy a mají 71 rejstřík.

V prvním stupni orchestry upravena jest velká zdviž, 6 *m* široká, na dopravu stolů a židlí ze sálu do skladiště nábytku v přízemí.

Pro případ představení divadelních lze orchestru upraviti na jeviště, dvojím prosceniem uzavíratelné, se shrnovací oponou o velikosti otvoru 8 × 6 *m*.

Z umělecké výzdoby uvésti sluší sousoší u proscenia: „České tance" a „Vyšehrad" od K. L. Šalouna a medaillon s reliefním portrétem mistra B. Smetany od Fr. Hergesella. Malířská výzdoba stropu a stěn v exedrách loží jest prací K. Špillara.

Bylo řečeno, že zásluhou soutěže ostatní sály byly umístěny do předního průčelí.

Jsou to kruhový sál primatorský nad vestibulem, k němu v pravo a v levo přiléhající dva salony, Riegrův a Palackého, v levo pak sál Jul. Grégra, v pravo sál Sladkovského.

Ve smyslu původního programu umístěny jsou v traktu do ulice Pařížské jídelny jako vedlejší místnosti k hlavnímu sálu, kdežto účel místností v traktu do ulice Petrohradské byl úplně změněn. Sluší toho velmi litovati, že jediné vlivem praesumptivního nájemce z původního programu škrtnuta byla řada místností, účelům osvětovým věnovaná (čítárna, knihovna, salony společenské), kdežto nyní z nich upraveny jsou cukrárna a místnosti pro dámy.

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Fontána Boženy Němcové při dámském saloně. — Cukrárna.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

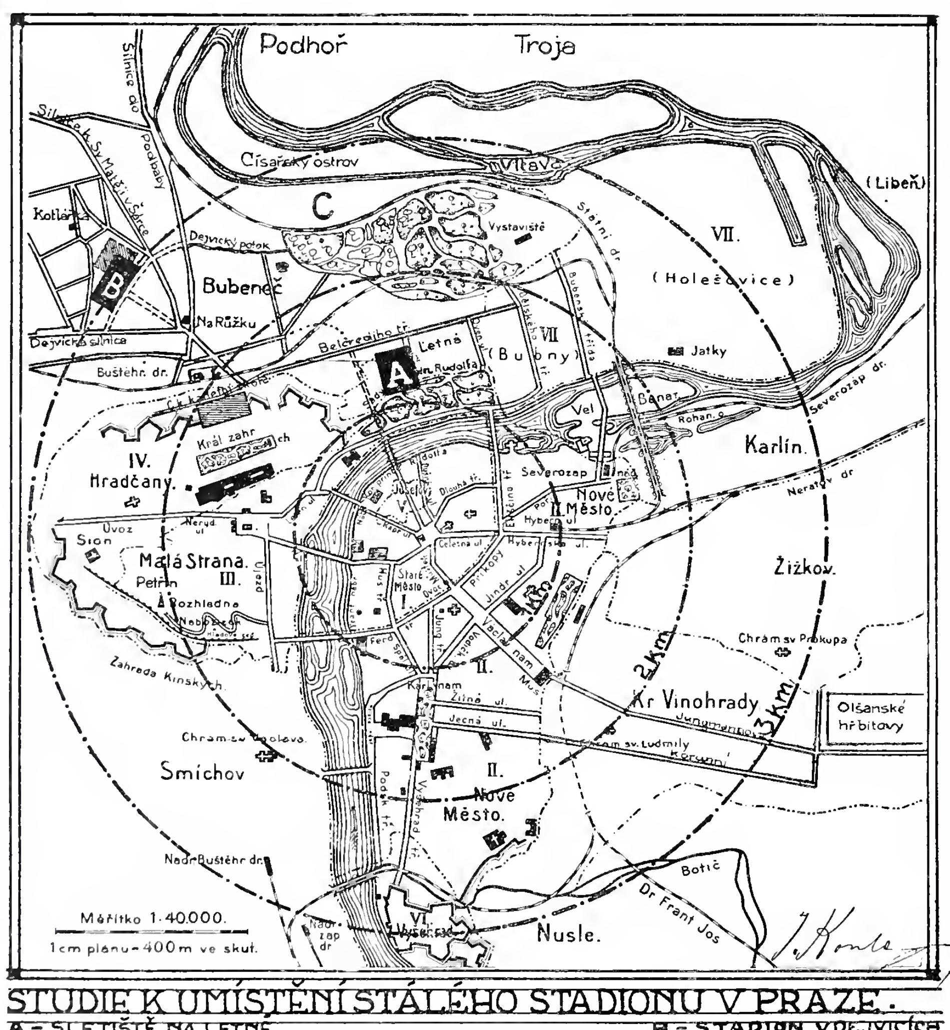
Vrátíme se několika slovy k jednotlivým význačnějším místnostem.

Sál primatorský, určený k vítání hostí, tvoří střed předního traktu a opatřen jest velkým balkonem nad přední marquisou.

Skvělá malířská výzdoba v nástěnných panneaux, na pendentivech stropu i plafondu samém jest dílem Alf. Muchy, od něhož též pochází dva menší obrázky v koutových pohovkách, dále návrhy na applikované draperie v otvorech do salonů Riegrova a Palackého, provedené městskou dívčí školou pokračovací, jakož i návrhy na dekorativní zasklenní oken.

Salon Riegrův má jako čelní výzdobu bustu Fr. L. Riegra od prof. J. V. Myslbeka a dvě velká panneaux od prof. M. Švabinského s postavami předních našich literátů, hudebníků a výtvarníků z doby našeho národního probuzení. Ku přání zesnulého mistra B. Knüpfera zakoupen byl obcí pražskou jeho obraz „Nymfa na břehu" a zde zavěšen.

Pak následuje sál Dra Sladkovského, určený za sál přednáškový s bustou téhož od J. Hallmana. V místnosti rohové nad krbem umístěna jest dekorativní krajina od J. Ullmanna.

Arch. prof. Jan Koula.

Malířská figurální výzdoba velkého vlysu nad deštěním střední stěny odložena jest na dobu pozdější.

V levo od sálu primatorského nalézá se sál Palackého, vyzdobený bustou téhož od prof. J. V. Myslbeka, dvěmi nástěnnými panneaux a nástropní malbou J. Preisslera. Vedle sálu Palackého jest sál Julia Grégra, určený pro menší zábavy společenské s podiem a galerií pro hudebníky. Sál tento má 3 nástropní obrazy

od prof. Fr. Ženíška a 3 velké nástěnné obrazy, jež týž mistr právě provádí.

Ze sálu tohoto jest zřízen přechod do Prašné věže. Uvésti dlužno, že stavební program spojení Obecního domu se sálem v I. patře Prašné věže žádal. Z mnoha studií po vzájemné úradě s konservátory centrální komise zvolena byla ku provedení ona, jež vyžadovala nejméně stavebních změn na Prašné věži. Přechod v I. patře děje se tak, že se vchází vloženou passáží do malého točitého schodiště Krocínova a odtud dřevěnými schody do sálu v Prašné věži. Jinak však zřízen jest ještě druhý přechod z II. patra po terasse v niveau sálu I. patra Prašné věže.

Místnost v přechodu upravena jest jako vedlejší místnost k sálu Grégrovu a opatřena loggií proti ulici Hybernské.

Za sálem Grégrovým následují pak v traktu do ul. Petrohradské srbský salon, pasáž s fontánkou B. Němcové, dámský salon a cukrárna.

Na straně do ulice Pařížské jsou výčep a jídelny. Místnosti tyto zatím nemají výzdoby. Jest však zamýšleno vyzdobiti je obrazy, zakupova-

Studie k umístění stálého stadionu v Praze z roku 1907.
Arch. prof. Jan Koula.

nými obcí pražskou při výstavách průběhem dalších let.

Hlavním schodištěm dostoupíme ještě jedním obratem do foyeru II. patra. Podotknouti sluší, že obě čelné stěny tohoto schodiště určeny jsou pro malby historické v sujety: „Král Jiří tasí meč na papežského legata Fantina", kterýžto výjev odehrál se zde, v bývalém Dvoře královĕ, a „Rokycana uprošuje Žižku, aby Prahu zkázy uchránil".

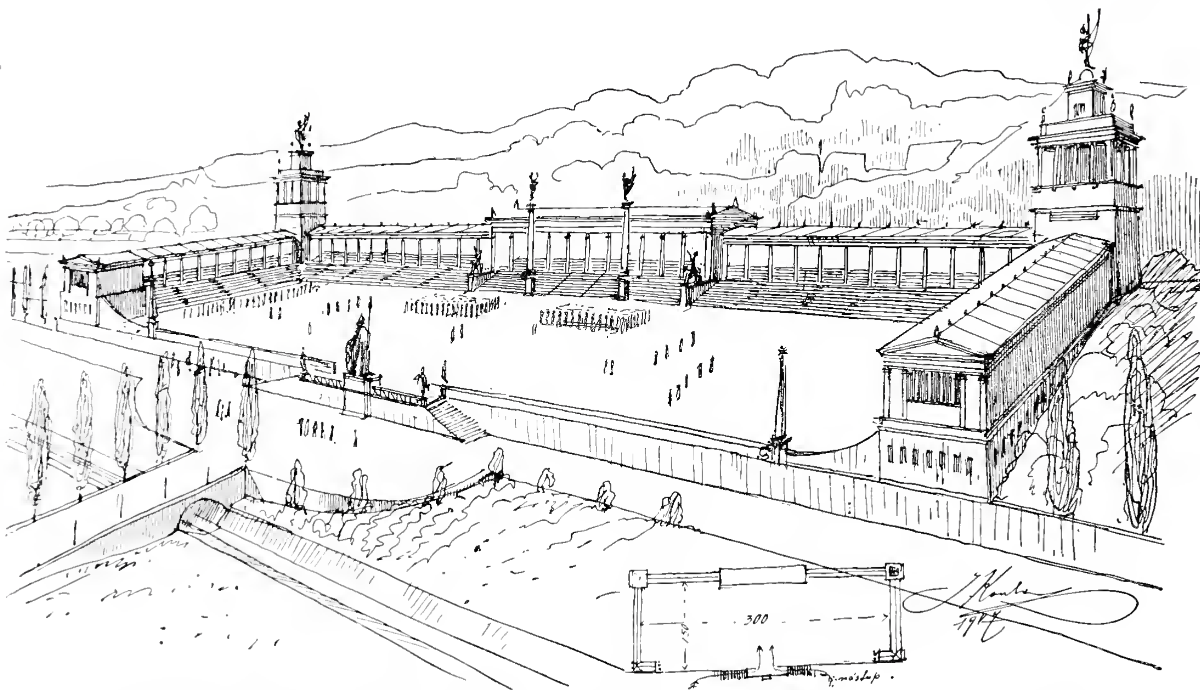
V podkroví nad sály předního průčelí umístěny jsou sály výstavní, vrchním světlem opatřené, se sálem Hollarovým uprostřed.

Sály tyto zařízeny jsou tak, že lze jich používati buď v celku aneb odděleně. Každý z obou velkých výstavních sálů má potřebné kanceláře jako místnosti vedlejší.

O půl patra níže v traktech do ulice Pařížské a Petrohradské nalézají se místnosti spolkové, v patře III. pak do ulice Petrohradské byt nájemce Obecního domu, do ulice Pařížské kanceláře.

V podkroví do ulice Pařížské leží byt topiče a strojníka, prádelna, mandlovna a žehlovna s místností na ukládání prádla, na straně do ulice Petrohradské ložnice pro ženský personál.

(Pokračování příště.)

Náčrt architektonické úpravy stálého stadionu v Praze na dejvickém cvičišti z roku 1907.
Arch. prof. Jan Koula.

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokrač. s vyobr. na str 74.—76.)

Při úvahách o projektu Letenského průkopu v létech 1896—97 viděl jsem v budoucnu celou Letenskou pláň zastavěnou villami a volně stojícími domy, nestaraje se o detailní regulaci.

V roce 1900 jednala Praha o zakoupení hradeb mezi Marianskou baštou a Bruskou branou. A tu pojednou stala se aktuelní úprava Letenské pláně, o níž mohlo se předpokládati, že lze ji na sto let oddáliti.

Vypsána soutěž, jak na úpravu těchto hradeb, tak i pláně Letenské. Ačkoliv soutěž tato přinesla výborné myšlenky — zejména při úpravě hradebního terénu — přece zůstaly neupotřebeny. Pokud pak jde o pláň, zůstala v popředí jen otázka spojení její se Starým Městem.

Zatím však vzrůstal interes pro hry a obzvláště pro sport. A k tomu družila se otázka sletiště sokolského, jež od sletu ke sletu nabývala konstantně větší důležitosti nejen pro Sokolstvo, ale i pro organisaci národní, vyžadující největších ohledů při úpravě pláně.

Z jara r. 1905 cís. rada R. Jahn ve své funkci

náměstka starosty pražského svolal schůzi všech interesentů, (zástupců Sokolstva, sportu a spolku pro pěstování her mládeže) ku poradě o budoucí úpravě pláně. Tu vysvitla povinnost Prahy, i kdyby celá pláň byla jejím majetkem, věnovati ji buď z větší části těmto uvedeným účelům, anebo postarati se o náhradu, vyhovující úplně těmto potřebám. Otázka se však tehdy neřešila; zůstavila se osudu. Praha a s ní i uvedení interesenti byli by bývali bez velkých škod a nesnází v budoucnosti.

Mně dojem uvedené schůze neopouštěl. Přemítal jsem, jak bylo by lze vše rozluštiti, aby se vyhovělo požadavkům příštího velkého města, i všem těm úkolům, kladeným nyní na upotřebení Letné.

Znaje polohu pláně Letenské jako pojítka VII. čtvrti s Bubenčem a Dejvicemi a jako polohu, které (jak v jiné kapitole bylo již pověděno) pro rozvoj vnitřního města bude nutno nejintensivněji i nejvhodněji využiti, tázal jsem se, lze-li vykázati, zejména hřišti a sletišti jiná místa také účelům těmto plně vyhovující, při tom však při přerodu Prahy ve velkoměsto vhodně zapadající.

V roce 1905 byl jsem z jara přítomen mezinárodnímu archaeologickému sjezdu v Athenách, spojenému s rozličnými slavnostmi, z nichž jedna konala se v athénském stadionu ze 4. stol. před Kr. a nově upraveném mecenášem Awerofem nákladem asi 3 mil. Dojem velkolepého národního toho „sletiště" na mně byl tak veliký, že mi rázem otevřel oči, oč bychom měli také my v Praze usilovati. Viděl jsem před sebou téměř obraz takového stabilního, monumentálního shromaždiště, spůsobilého v rozmanitých dobách zdůrazňovati naši národní existenci a dáti našim slavnostem skvělý rámec a posvěcení. Takové stadion — soudil jsem — přiřadilo by se organicky ke všem druhým zařízením našeho kulturního života a uplatnilo by znamenitě náš pokrok i před cizinou. Šlo jen o to, kam do nejbližšího sousedství Prahy stadion umístiti.

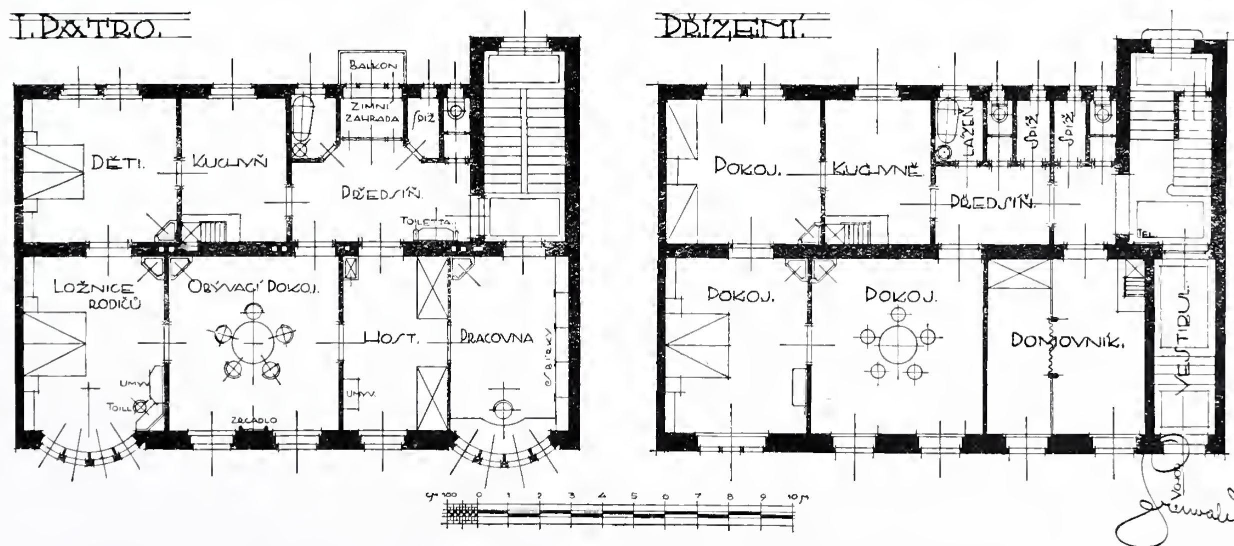
Domníval jsem se, že vhodné místo jsem nalezl na bývalém velkém vojenském cvičišti v Dejvicích v době, kdy vojenský erár je proboštství hradčanskému vypověděl a kdy mělo se znovu proměniti v ornou půdu. Tehdy byla také nejpříznivější doba všechnu tuto polohu až směšně lacino zakoupiti. Obcházel jsem opětovně všechen ten krásný terén a v roce 1907 měl jsem již i polohu i tvar stálého stadionu ve svých plánech, týkajících se průkopu, regulace Letné a celé té polohy zakresleny.

Počal jsem pak v tom smyslu jednati tím, že jsem ve veřejnosti, v komisích i jednotlivcům názory své o náhradě jiného místa na sport i sletiště za Letenskou pláň sděloval.

Bohužel nalezl jsem tehdy málo pochopení pro své vývody a kalkulace dovozující, že plocha na Letenské pláni má desateronásobnou cenu jako plochy na vojenském cvičišti, a že by se proto finančně znamenitě Praze vyplatila transakce.

Znamenitým přítelem myšlénky té byl prof. A. Balšánek, který se i direktně exponoval a vlivné činitele s věcí tou seznamoval a je ke shlédnutí polohy na místo vedl.

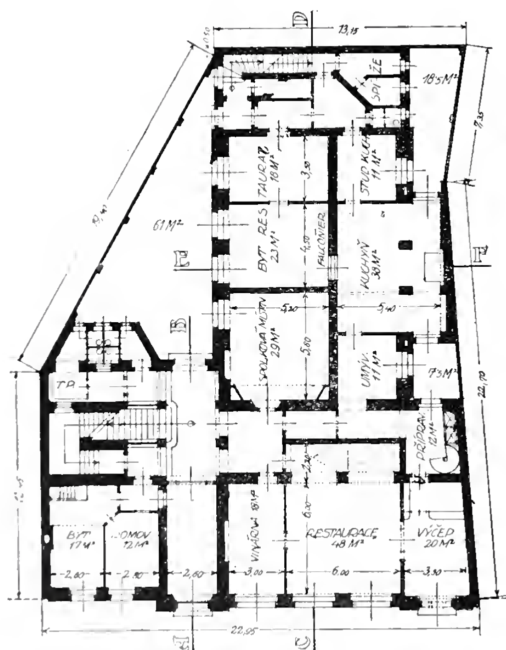
Také staveb. rada prof. L. Čížek, jemuž jsem věc vysvětloval a náčrty své ukázal, chtěje ho

Dům prof. Dra R. T. v Táboře.
Arch. Jindřich Freiwald

získati jakožto budovatele sletišť, příznivě se vyslovil. Dodal však, že jest třeba Sokolstvu rozhodnouti se ještě roku 1912 pro místo na letenské pláni; a teprve potom bude lze o dalším uvažovati.

V komisích a zejména v anketě, svolané ku posouzení projektů letenské komunikace z roku 1910 uznána snad jednomyslně nemožnost ponechati sletiště a sportovní hřiště na pláni letenské. Většina pochopila nezbytnou potřebu nalézti místo pro hřiště a sletiště mimo pláň letenskou dříve, než dojde k definitivnímu plánu Velké Prahy. Při tom vzat byl na vědomí návrh stadionu v zadní části cvičiště Dejvického v mém

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích. — Přízemí.
Arch. Karel Pecánek. — I. cena.

projektu zakreslený. Mé disposice byly tu sice složitější úředního projektu, v němž sletiště (či hlavní hřiště) proponováno bylo na pláni letenské na příč nad tunelem 340 *m* dlouhým, aby nebyl snížen výnos z prodeje stavenišť východní části pláně. Bylo tu však pro ně vyhraženo jen as 50.000 m^2, nedostačujících ni přítomné, natož budoucí potřebě; proto se žádala rozhodujícími kruhy poloha nejméně asi 100.000 m^2 při eminentní komunikační poloze.

Z přiložené studie stálého stadionu v Praze z roku 1907 lze snadno seznati, kam hleděl jsem stadion umístiti a v jaké formě a velikosti jsem si je předstatovoval (viz vyobr. na str. 75. a 76.).

Dřívější vojenské cvičiště v Dejvicích rozděleno je dejvickým potokem na dvě části. Přední, od hostince „Na růžku“ až k tomuto potoku jest rovná, kdežto zadní stoupá v mírném svahu, tvoříc nedělený, cestami nekřížený celek asi 220.000 m^2 výměry.

Stadion myslil jsem si tehdy jako obdélník dvakráte delší své šířky s plochou cvičiště asi 32.000—45.000 m^2. Formu jeho dala mi jednak vzpomínka na podélný tvar stadionu antického, jednak situace a charakter místa pro ně proponovaného.

Myslil jsem si je zaříznuté do svahu stráně tak, aby se daly využíti k úpravě velkého počtu řad sedadel po obou stranách a v zadu břehy nastalého prohloubení, nutného k úpravě rovné plochy cvičiště.

Velkého pohybu země nebylo se při tom z finančních ohledů obávati, jelikož je tu do značné hloubky znamenitá cihlářská hlína, kterou lze výborně zpracovati nebo zpeněžiti. Při čtvercové formě zdálo se mi zaříznutí do terénu obtížnější, nikoliv však nemožné.

Obdélníkovou polohu stadionu dal mi z části směr svahu s výhodami, jichž nelze se nepřidržeti. Předně bylo by při této poloze stadion nejlépe obráceno k světovým stranám, majíc hlavní tribuny (postranní a zadní) odpoledne a k večeru od slunce odvráceny. Za druhé mělo by při této poloze a široké formě oproti rovině dejvické, úplně otevřené, jeden z nejskvělejších panoramatických pohledů levého břehu Pražského před sebou. Spatřujeme tu majestátní seskupení Hradčan s mořem domů Dejvic, Bubenče a VII. čtvrti, za nimiž se rysují krásné, zelené plochy Obory, jimiž prosvítají rozdělená ramena Vltavy. Malebná návrší Trojská a soutěska podbabská zakončují obraz na levo, kdežto v pozadí, spola kouřem zakryta a mlhami prostoupena, leží Libeň s dominujícím návrším Ladví nad veškerou její úrodnou pánví. Za třetí spatřovalo by obecenstvo plnící stadion, blížící se a nastupující řady slavnostních průvodů již z dálky a v celé úchvatnosti, jak si jen lze pomysliti.

Na straně ku Praze mělo by proto stadion jen několik málo řad sedadel a uprostřed mimo obou monumentálních nástupných schodišť velikou sochu Čechie, jako ochranitelku těchto slavnostních prostor.

Plochu stadionu myslil jsem si v rozloze dvou čtverců vedle sebe, tedy asi takovou ve formě, jakou má nyní většina zasedacích síní. Tento tvar skýtá, jak zkušenost učí, největší výhody viděného i slyšeného, a dle mého soudu mohly by se zde jak cvičení mas, tak jednotlivců lépe uplatniti, než při formě čtvercové.

Stadion na zadní části bývalého dejvického cvičiště, označené písmenou *B* na schematickém

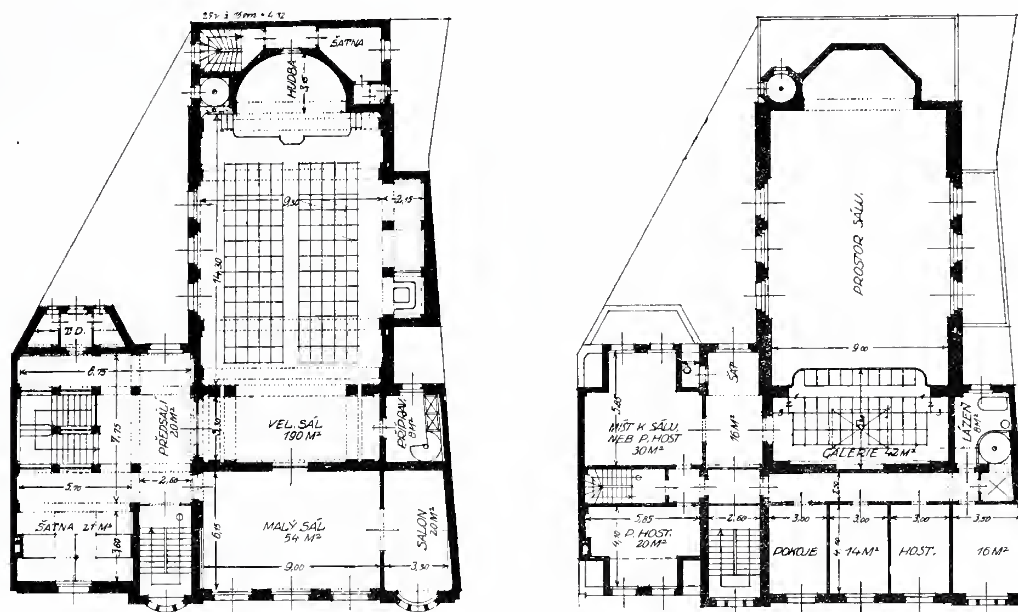
polohopisném plánu Prahy, nalézalo by se na třetím kruhu vzdáleností kilometrových a tedy blíže středu Prahy, než na příklad hřbitovy olšanské (viz vyobr. na str. 74.).

Z náměstí Staroměstského ubíral by se proud obecenstva i hostí po mostě Svat. Čecha, pozdravuje zde panoráma Hradčanské, průkopovou pak komunikací dospěl by na třídu Belcrediho a na hlavní třídu dejvickou, kde by záhy před sebou spatřil stadion. (Pokrač.)

Dům prof. Dra R. T. v Táboře.

Architekt Jindřich Freiwald. — Tab. č. 36., vyobr. na str. 77.

Dům postaven v nové části města, v bloku nových, již stávajících budov. Protože tato čtvrt pozbyla vůbec charakteru krásného, starého Tábora, majíc spíše ráz města podnikatelsky naspěch vystavěného, řešen vzhled domu na přání stavebníka v duchu jiném, než jakého by Tábor vyžadoval.

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích. — I. a II. patro.
Arch. Karel Pecánek. — I. cena.

Hlavní ozdobou jest tu materiál, jenž přichází k náležité platnosti. Spodek a vrstvy nad překlady okenními navrženy v režném zdivu z bílých cihel. Sloupce a hlavní římsa provedeny z umělého kamene, parapety ohozeny hrubou, zemitě zbarvenou omítkou. Ostatní plochy jsou hladké, bílé.

Ke konstruktivnímu vzhledu nemálo přispívají bíle natřené traversové překlady nadokenní a nosníky arkýřové, jež vesměs jsou viditelné.

Rázovitý, barevný ornament mezi okny I. patra jest vhodně umístěn a nemálo vzhled budovy oživuje. Celek působí klidně a konstruktivně.

Stavební program vyžadoval byt majitele v I. patře, obsahující předsíň se zimní zahrádkou a balkonem, 5 pokojů, kuchyň a příslušenství; v přízemí větší světnici pro domovníka se spíží a záchodem a byt o 3 pokojích s příslušenstvím, čemuž řešením půdorysným plně vyhověno. Komora služky a prádelna navrženy v podkroví.

Celkový stavební náklad činil as 30.000 K.

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích.

Architekt Karel Pecánek. — I. cena. — Vyobrazení na str. 78.—81.

Při řešení dané úlohy seznal navrhovatel, že rozhodujícím momentem jest tu vhodné umístění velkého sálu s místnostmi vedlejšími. Nejvýhodněji uplatňují se v I. patře, které tím v celku nabude rázu representativního.

Pro disponování velkého sálu jako dvorního

křídla mluví všechny okolnosti — zejména velká (poměrně) jeho rozloha a resultující z toho i velká výška (2 etáže), jakož i ohled na snadnou isolaci krovu nad sálem od krovu ostatního.

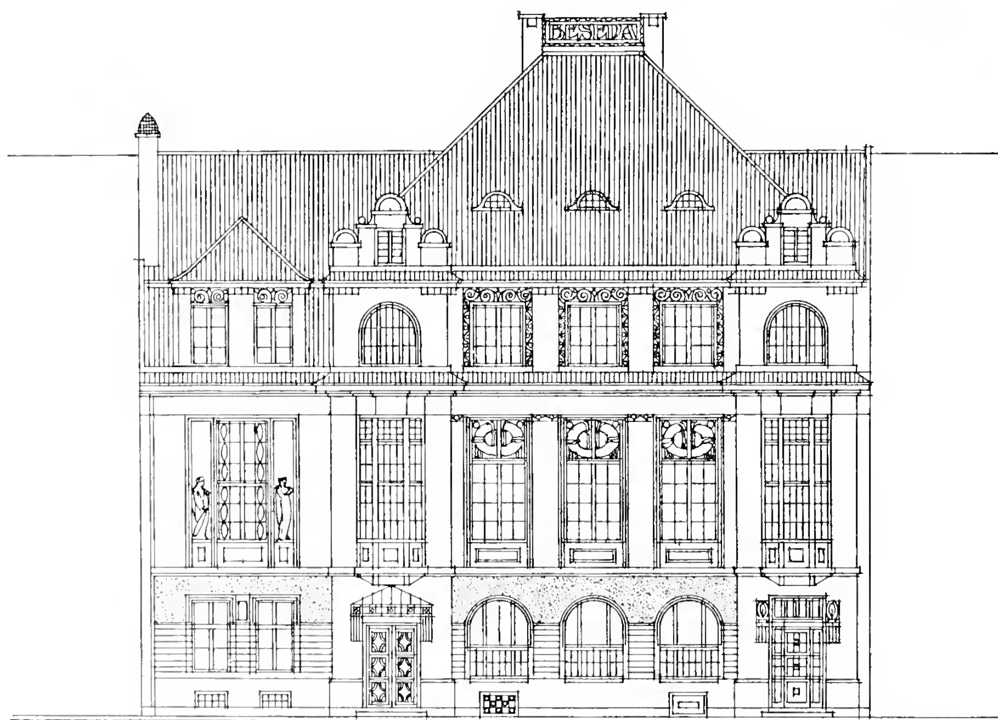
Místnosti k sálu patřící položeny k frontě, zbylé místo zužitkováno pro schodiště, předsálí, šatnu, toiletu dam (toileta pánů v přízemí) a přípravnu. Za sálem upravena zvláště přístupná šatna s toiletou pro účinkující.

Přízemí rozděleno vestibulem tak, že v levé části je byt domovníka, schodiště a toileta pánů. Domovník má zvláštní záchod. V části pravé galerie sálová a rovněž i pokoje hostinské, do náměstí obrácené.

Obsluha těchto je umožněna točitým schodištěm, v jehož bezprostřední blízkosti je koupelna. Záchod umístěn tak, aby byl přístupen i návštěvníkům galerie.

Pamatováno též na to, aby jeden pokoj hostinský mohl býti k disposici eventuelně za vedlejší místnost k sálu.

Ježto staveniště má asi 575 m^2 a plocha nezastavěná měří 87 m^2, zastavuje se projektem daná parcela na 16%.

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích. — Průčelí do náměstí.
Arch. Karel Pecánek. — I. cena.

leží spolková místnost, restaurace s vinárnou a výčepem, který je ve spojení s kuchyňskými místnostmi. Tyto, jakož i byt restauratéra mají svůj zvláštní vchod ze dvora.

Z I. patra jest přístupna po schodišti přeloženém z důvodu architektonického i úsporného

Po stránce finanční vyhovuje navržený projekt asi preliminovanému nákladu, neboť čítá-li se (s ohledem na veliký prostor sálův a jednoduchou úpravu) za 1 m^3 asi 19 až 20 K, vychází při 5800 m^3 zastavěného prostoru cena okrouhle 110.000 K.

Zakládání domů na deskách zeztuženého betonu.

S vyobr. na str. 82.—84.

U nových nájemných domů, projektovaných na blocích Podskalského nábřeží v Praze, stala se otázka spolehlivého zakládání nad jiné důležitou.

Poměry půdy základové jsou v celku velice nepříznivé. Byla učiněna řada zkoušek sondováním a zjistilo se, že v celé oné partii jsou poměry podobné: pod vrchní vrstvou ulehlého spěchovaného násypu vyskytuje se půda jílovitá, částečně štěrkem promíšená a vodou pro-

sáklá, která hlouběji přechází v měkké, černé bahno tím řidší, čím hlouběji se kope.

Jest patrno, že za těchto poměrů je nejvýhodnější zakládání takové, při němž horní vrstvy, poměrně nejúnosnější a nejspolehlivější, se neodkopávají — tedy — zakládání na souvislé desce ze ztuženého betonu. Několik domů jest již tímto způsobem založeno, řada jiných se právě provádí.

Přinášíme schematickou ukázku konstrukce základové desky, provedené pod nárožním domem na parc. č. 1. bloku mezi Dřevní a Trojickou ulicí. Rozložení armatury, patrné z vyobr. na str. 82., řídí se polohou zdí a zatížením, které se jimi přenáší. Kromě toho však hledělo se k tomu, aby celá nosná deska byla, pokud lze, stejnoměrně únosná. Z toho důvodu byly části pod předními trakty rozděleny železobetonovými pásy na pole přibližně čtvercová tak, že v těchto částech, ohybem nejvíce namahaných, vytvořena řada desek čtyřstranně upnutých, s křížovou armaturou, aby tak celá konstrukce i proti eventuelním lokálním deformacím byla zabezpečena. Deskou rozvádí se tlak budovy na 0·9 až 1·2 kg/cm², hodnota, kterou vrchní ulehlá vrstva spolehlivě přenese.

Na méně únosné vrstvy přenáší se pak tlak ještě zmenšený tím, že pevnější horní vrstvy rozšiřují váhu budov na větší plochu.

Kromě všech jiných výhod značí tento způsob také značnou úsporu na čase. Provedení celé desky trvá 5—6 dní a možno ihned pokračovati s prováděním zdí.

Návrh a statické výpočty této zajímavé konstrukce základové desky, která — pokud nám známo — poprvé v Praze byla při nájemném domě provedena, vypracoval Dr. ing. K. Skorkovský, podnikatel betonových staveb na Král. Vinohradech.

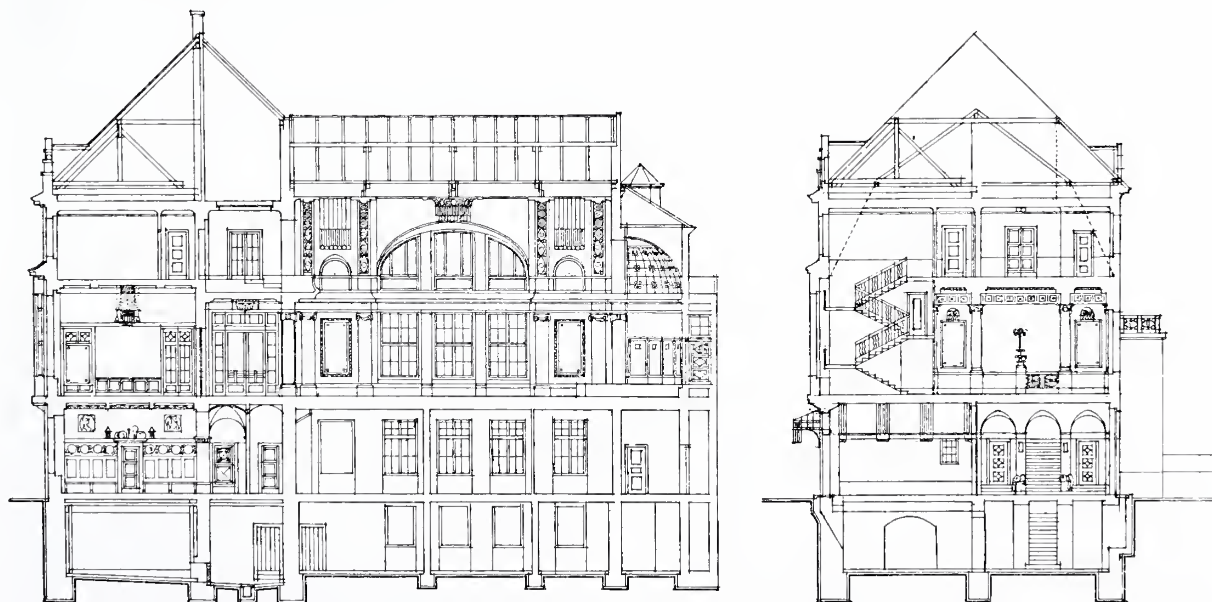
S. K.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYPSANÉ. K soutěži na podání modelů a návrhů na pomník vojvody Hadži Dimitra ve Slivnu v Bulharsku: Lhůta, která stanovena byla do 10. dubna t. r. (viz „A. O." roč. X., sešit 10.) prodlužuje se do 15. října 1912. — Spolku architektův a inženýrů v Praze bylo oznámeno, že z Prahy zaslány byly 4 práce se značkami T. A. 4/5, S. I./II., P. K. 1/4, X. D. 2. ve 12 bednách, z nichž byly některé značně pohmožděny a jeden model — P. K. 1/4 — pravděpodobně byl zcela rozbit. Bylo zároveň připojeno upozornění, aby autoři uvedených prací, do lhůty udané (15. října) své návrhy dle možnosti ještě vhodně upravili. — V originál sdělení nahlédnouti lze v kanceláři spolkové.

Moravský zemský výbor vypisuje veřejnou soutěž na návrhy průčelí pro nově projektovaný ústav slepců v Černých polích. Pro nejlepší návrhy stanoveny jsou ceny: I. cena 2000 K, II. cena 1200 K, III. cena 800 K.

Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů pro stavbu královského paláce. Nejlepší návrhy budou odměněny cenami: 10.000, 7000, 4500, 1250 franků; kromě toho určen jest obnos 2500 franků na

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích. — Řez sálem a hlav. vchodem.

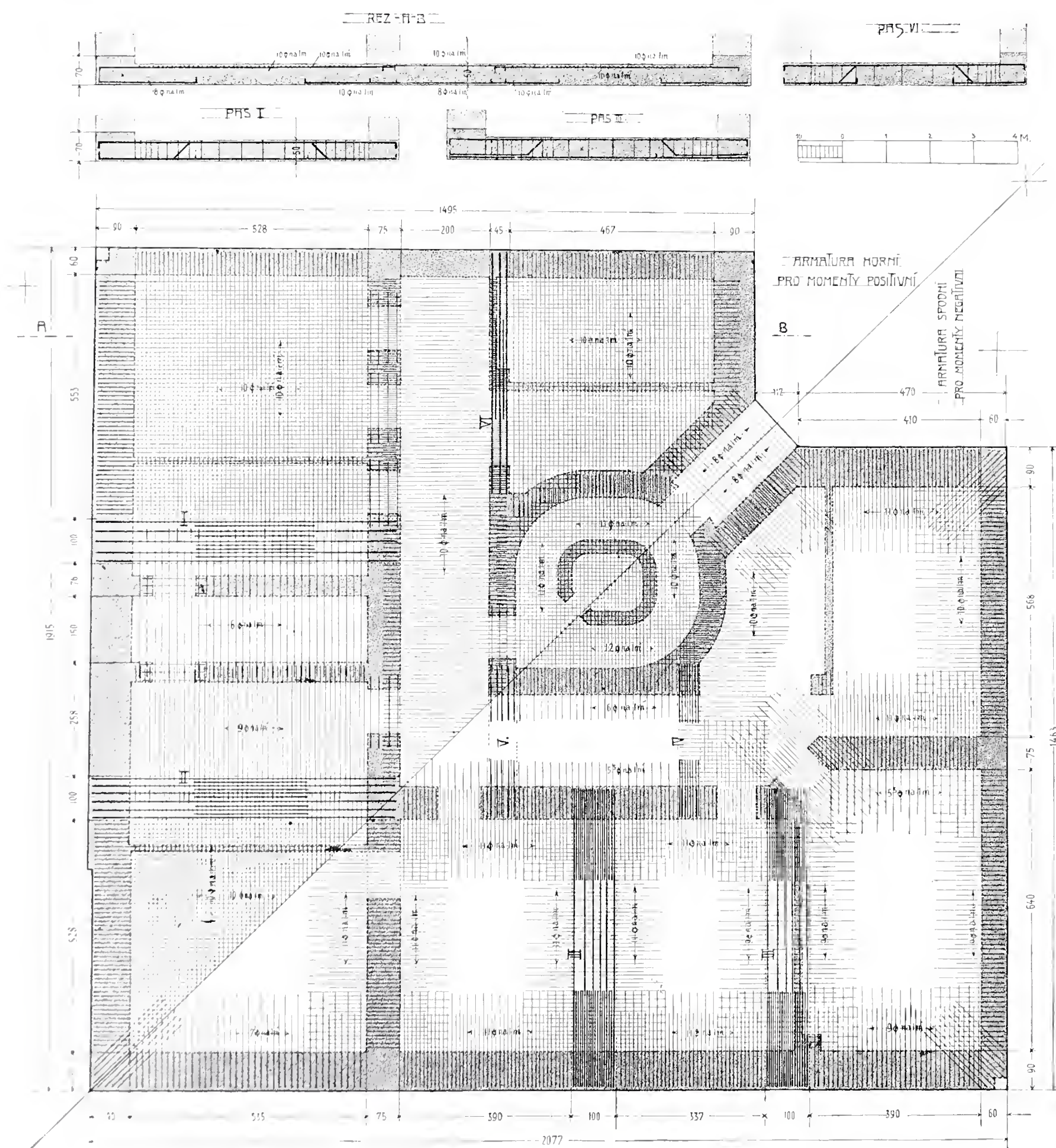
Arch. Karel Pecánek. — I. cena

zakoupení dalších vhodných návrhů. Program a potřebné pomůcky zašle oddělení pro architekturu v ministerstvu veřejných prací v Sofii, kam i návrhy mají býti zaslány. — Lhůta stanovena jest do 1. prosince 1912.

Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů pro stavbu justičního paláce v Sofii. Nejlepší návrhy odměněny budou cenami: 6000, 4000, 2500, 1250 franků; kromě toho určen jest obnos 2500 franků na zakoupení dalších prací. Program a potřebné pomůcky zašle oddělení pro architekturu v ministerstvu veřejných prací v Sofii. — Lhůta ku podání prací stanovena jest do 1. prosince 1912.

Český plzeňský pivovar, akciová společnost v Plzni vypisuje veřejnou soutěž na získání náčrtků pro stavbu hotelu v Jungmanově třídě v Plzni. — Lhůta stanovena jest do 15. srpna 1912. — Bližší viz „A. O.“ sešit 6.

Umělecko-průmyslové museum v Praze (Sanytrová ulice) vypisuje na rok 1912 soutěž na provedení umělecko-průmyslových předmětů, které by byly vhodným a vkusným dárkem k vánocům a k novému roku. — Lhůta stanovena jest do 12. října

Zakládání budov na deskách ze ztuženého betonu. — Celková úprava armatury.

1912. — Bližší viz „A. O." sešit 6. — K vysvětlení podmínek této soutěže oznamuje správa musejní všem, kteří soutěže se zúčastní, že odstavec 3., v němž zavazuje se ten, kdo vyznamenání obdrží, že vyznamenaný předmět na objednávku prostřednictvím správy musejní učiněnou, nejméně desetkrát bezvadně provede následující dodatek: Kdo z konkurujících a vyznamenaných nejsou jako samostatní živnostníci oprávněni průmyslové výrobky na prodej vyráběti, povinni jsou v obálce, v níž udána jest cena k soutěži zaslaného předmětu, uvésti, který oprávněný živnostník se jim zaručil, že žádané rozmnožení předmětu bezvadně a v určené lhůtě provede.

ZÁKON O PRÁVU STAVEBNÍM. Jedním ze základních principů rakouského práva občanského byla dosud zásada, že pozemek a budova na něm vystavěná mají tvořiti právní jednotku. Nehledíme-li k některým, dnes již zcela výjimečným poměrům, můžeme vysloviti jako pravidlo, že každý, kdo dosud chtěl míti dům, musil se zároveň státi také vlastníkem příslušného pozemku stavebního. Chtěla-li tedy nějaká korporace (ať veřejná nebo soukromá) anebo některý fond poskytnouti pozemky ku zmírnění bytové tísně (na př. pro stavbu domů dělnických, úřednických) nebo k jinému účelu sociálně-politickému — nezbylo, než aby stavěly buď samy, nebo aby prodaly pozemky k účelu tomu potřebné. Prvý způsob jest zpravidla velmi nákladný, druhý vede k tomu, že se pozemky konečně přece ocitnou v proudu spekulace pozemkové a stavební a vymykají se pro vždy z rukou organismu vyššího, který takto věnováním pozemků způsobil výsledek jen více nebo méně efemerní.

Úvahy tohoto způsobu byly podnětem akce, z níž vyšel konečně zákon ze dne 26. dubna 1912 č. 86 ř. z., upravující právo stavební t. j. volně zcizitelné a dědičné právo, míti stavbu na cizím pozemku nebo pod ním. Jak patrno, rozděluje se tu jaksi vlastnictví: jedna osoba bude vlastnicí pozemku, druhá bude míti svou budovu na této cizí půdě. Vzniknou tu poměry ne nepodobné poměrům poddanským, které panovaly až do vyvazení půdy selské na základě patentů z r. 48. a 49. min. století. Musil tedy zákon vyloučiti návrat těchto právních poměrů a učinil to skutečně především tím, že omezil okruh vlastníků půdy, kterým jest dovoleno poskytovati jiným osobám stavební právo na svých pozemcích.

Může totiž býti právo stavební zakládáno bez dalšího podmínění toliko na pozemcích, které patří zemím, okresům, obcím nebo fondům veřejným; na pozemcích církví, obročí, církevních ústavů a společností a dále na pozemcích všeužitečných ústavů nebo sdružení smí býti právo stavební zřizováno jen tehdy, když v jednotlivém případě bude výrokem zemského úřadu politického uznáno, že zřízení práva toho odpovídá veřejnému zájmu. Aby však přes to nenastaly znovu poměry, odstraněné vyvazením pozemků, ustanovuje zákon, že nikdy nesmí býti právo stavební zřízeno na dobu delší než 80 let.

Na druhé straně nebylo by však s hlediska hospodářského výhodno, kdyby byla ponechána stranám volnost zkracovati lhůtu poměru stavebního pod jistou mez. Náš zákon ustanovuje v § 6. a v § 9., že k budově, vystavěné na základě práva stavebního, přísluší stavebníku práva vlastníkova — po dobu trvání poměru; po projití lhůty stane se však vlastník pozemku zároveň i vlastníkem budovy. Bude tedy přirozeným zájmem stavebníkovým, aby nestavěl solidněji a pevněji, než pokud jest nutno k využití stavebního oprávnění. S lehčí myslí bude hleděti vstříc ztrátě

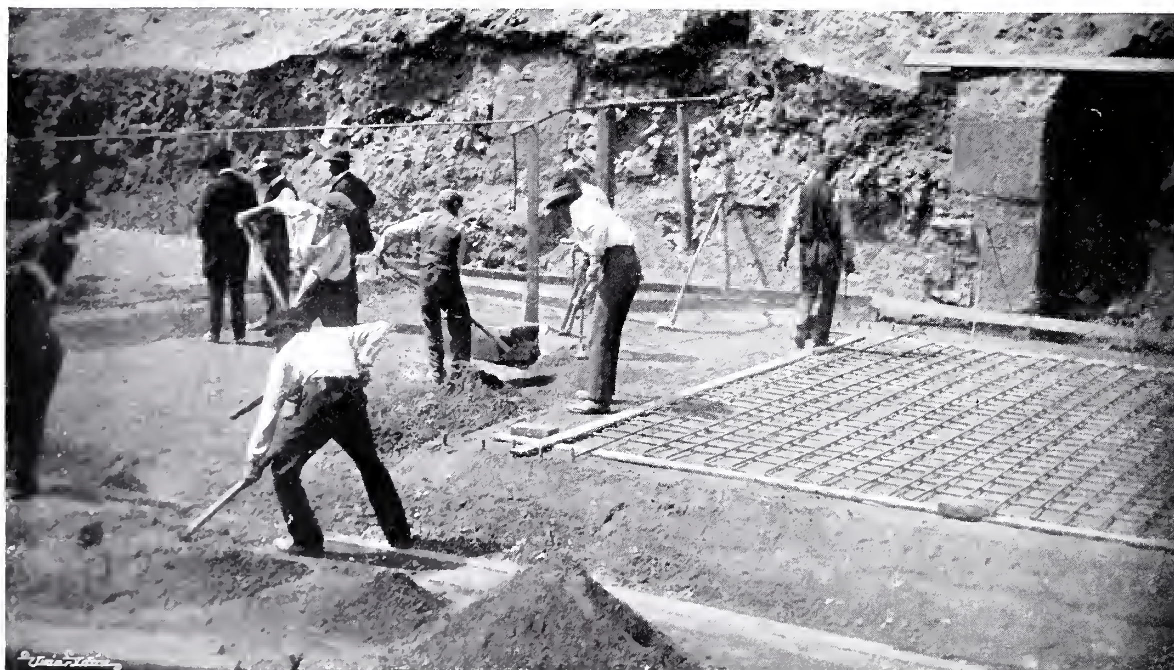

Zakládání budov na deskách ze ztuženého betonu. — Kladení spodní armatury.

budovy chatrné, která lhůty stavební stěží přečká, než ztrátě pěkné stavby, které bude moci vlastník pozemku ještě snad léta užívati po skončení práva stavebního. Proto ustanovena zákonem lhůta 30tiletá jako minimální, čímž zároveň dána také přiměřená lhůta k amortisaci hypoték při annuitách normální výše. Také ustanovení, že — nebylo-li stranami nic jiného smluveno — má vlastník pozemku, který po skončení poměru stavebního nabývá vlastnictví k budově, poskytnouti stavebníkovi jako náhradu čtvrtinu přítomné ceny stavby, směřuje jednak ku zlepšení staveb (naději na slušnou náhradu), jednak ke zlepšení poměrů úvěrových, jednak konečně bude odměnou za slušné udržování domu.

Otázky úvěrové — které byly důležitou stránkou věci a podmínkou životnosti celé instituce — upraveny po stránce právní způsobem v celku velmi účelným. Zvláštního rázu nabývají tyto otázky skutečností, že sledkem toho nadále hodnotou hospodářskou i vhodným předmětem úvěru.

Ale právě tak musí býti předmětem úvěru i budova, na základě práva stavebního vystavěná, ježto by jinak bylo užívání práva stavebního ke stavbě domů téměř nemyslitelno. Jest tedy patrno, že objekt, který za normálních poměrů tvoří jednotný předmět úvěru hypotekárního, rozpadá se při zřízení práva stavebního ve dvě podstaty: v pozemek s výnosem, který se objevuje pro dobu trvání práva stavebního jako plat, poskytovaný majitelem stavebního oprávnění — a v budovu, na základě práva toho vystavěnou, jejíž výnos dán jest obnosem nájemného, zmenšeným (mimo obvyklé srážky) o dávku, poskytovanou za propůjčení práva stavebního. Jsou tu tedy dva objekty hypotekárního úvěru, dvě samostatné skupiny věřitelů: musí tu tedy přirozeně také býti dvě knihovní tělesa v samostatných vkladbách.

Zakládání budov na deskách ze zluženého betonu. — Kladení horní armatury.

pozemek, zatížený právem stavebním, ačkoli se po dobu trvání poměru stavebního vymyká užívání se strany vlastníka (výhradným uživatelem jest stavebník resp. jeho právní nástupce), nepozbývá pro něho povahy úvěrové hodnoty. Hodnota pozemku spočívá jednak v tom, že po čase bude od břemene stavebního osvobozen, po případě i zlepšen přírůstkem budovy, jež se po skončení práva stavebního stane jeho právní součástí, ale jednak i v tom, že si strany při založení poměru stavebního snad ujednaly jistý plat, který uživatel pozemku musí vlastníku za poskytnutí práva stavebního poskytovati. Plat takový bude tedy po dobu stavebního práva výnosem pozemku, a to po případě i značným a rostoucím výnosem. (Stoupání platu nesmí býti závislo na skutečnostech nejistých, na př. na pohybu úrokové míry, ale může v určitých lhůtách o určité částky stoupati, bylo-li to při poskytnutí práva smluveno.) Pozemek zůstane ná-

Vkladba pozemku, zatíženého právem stavebním, jest v celku normální. Na listě břemen bude vloženo právo stavební — které se právě tímto zápisem knihovním utvoří. Toto právo musí míti dle výslovného ustanovení zákona knihovní přednost před všemi břemeny soukromými, která by snad ve vkladbě pozemku vázla a která by směřovala ku placení peněžnímu nebo jinak nesrovnávala se s účelem práva stavebního. Vkladba druhého tělesa (budovy) jest potud odchylna od pravidla, že tělesem knihovním není budova, nýbrž právo stavební, jež má dle ustanovení zákona povahu věci nemovité. Budova jest příslušenstvím tohoto práva a právě jako každé příslušenství, sdílí právní osudy věci hlavní (práva stavebního). Stává se tedy nepřímo předmětem hypoték, tížících stavební právo, které je vlastní podstatou statkovou a přímým předmětem práv zástavních.

(Dokončení příště.)

Redaktor Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VLTEIK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor“: Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA“ závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, SRPEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.) — Vyobr. na str. 85.

Jak bylo z předu podotknuto, jest návrh budovy společným dílem arch. Ant. Balšánka, profesora české vys. školy technické, a arch. Osv. Polívky, c. k. stav. rady v Praze.

Dvanáctičlennému dozorstvu, z členů sboru obecních starších složenému, předsedali zemřelý inž. E. Neubert a JUDr. Jan Vlček, posléze pak náměstek Jan Seifert. Poradním orgánem dozorstva byl užší komitét, v němž v prvém období (před schválením skizz) zasedali jako experti pp. dvorní rada prof. Josef Schulz, vlád. rada Jiří Stibral a architekt Václav Roštlapil.

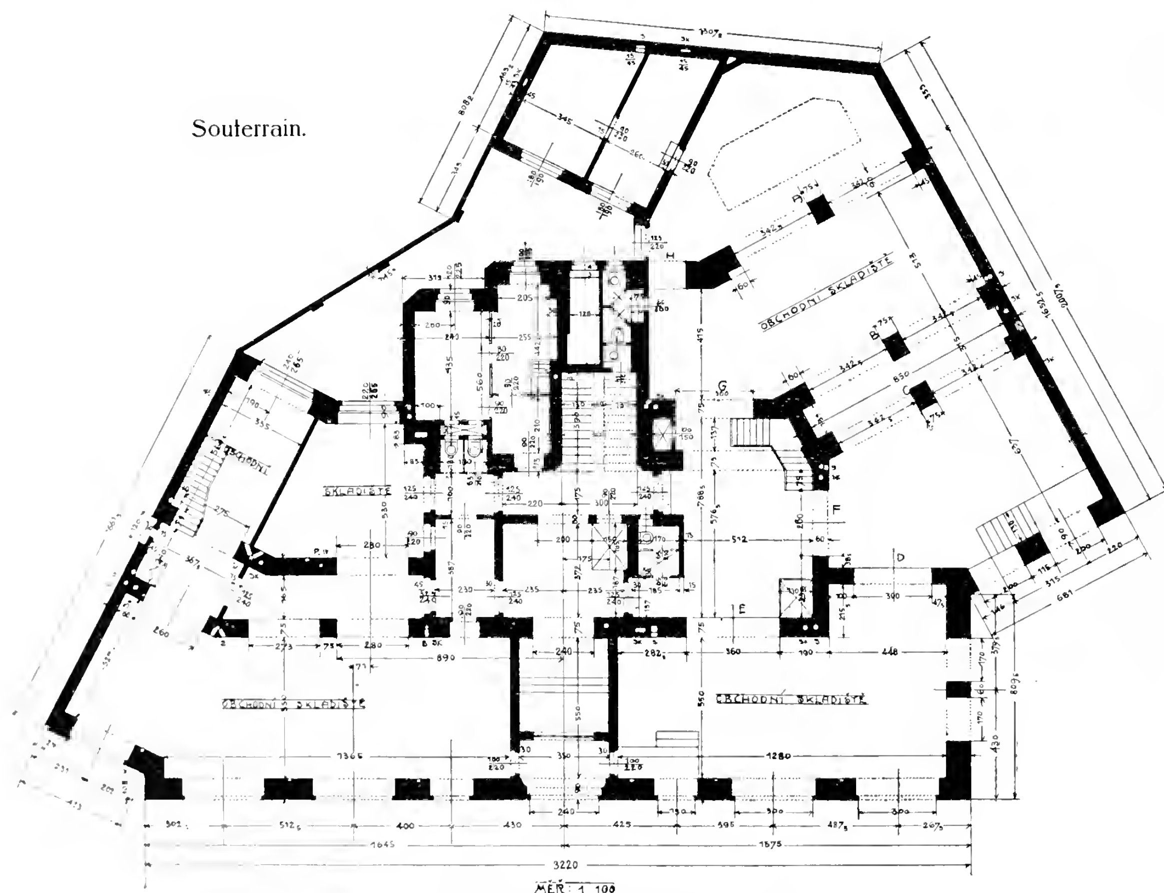

Obecní dům král. hlav. města Prahy. — Cukrárna v I. patře.
Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka.

Správu stavby vedl vrchní inženýr, později stavební rada Josef Zlatník.

Pokud jde o jednotlivé práce, provedly je následující firmy:

1. Práce zemní a zednické s dodávkou válcovaného železa — Fr. Schlaffer a J. Šebek.
2. Práci kamenickou:
   a) ze žuly šlokované, leštěné a z leštěných mramorů — Ludvík Šalda,

Nájemný dům čp. 41 v Mikulášské třídě v Praze-V.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu a arch. Frant. Weyr.

   b) z pískovce — J. Palouš.
3. Práci tesařskou — Ant. Kubeš.
4. Železné konstrukce (návrh i dodávku) — Fanta & Jireš; vnitřní konstrukci světlíkovou — Bratří Prášilové.
5. Práci pokrývačskou — Vojtěch Jabůrek.
6. Práci klempířskou — Jindřich Kosík.
7. Práci štukatérskou:

   A. vnější:

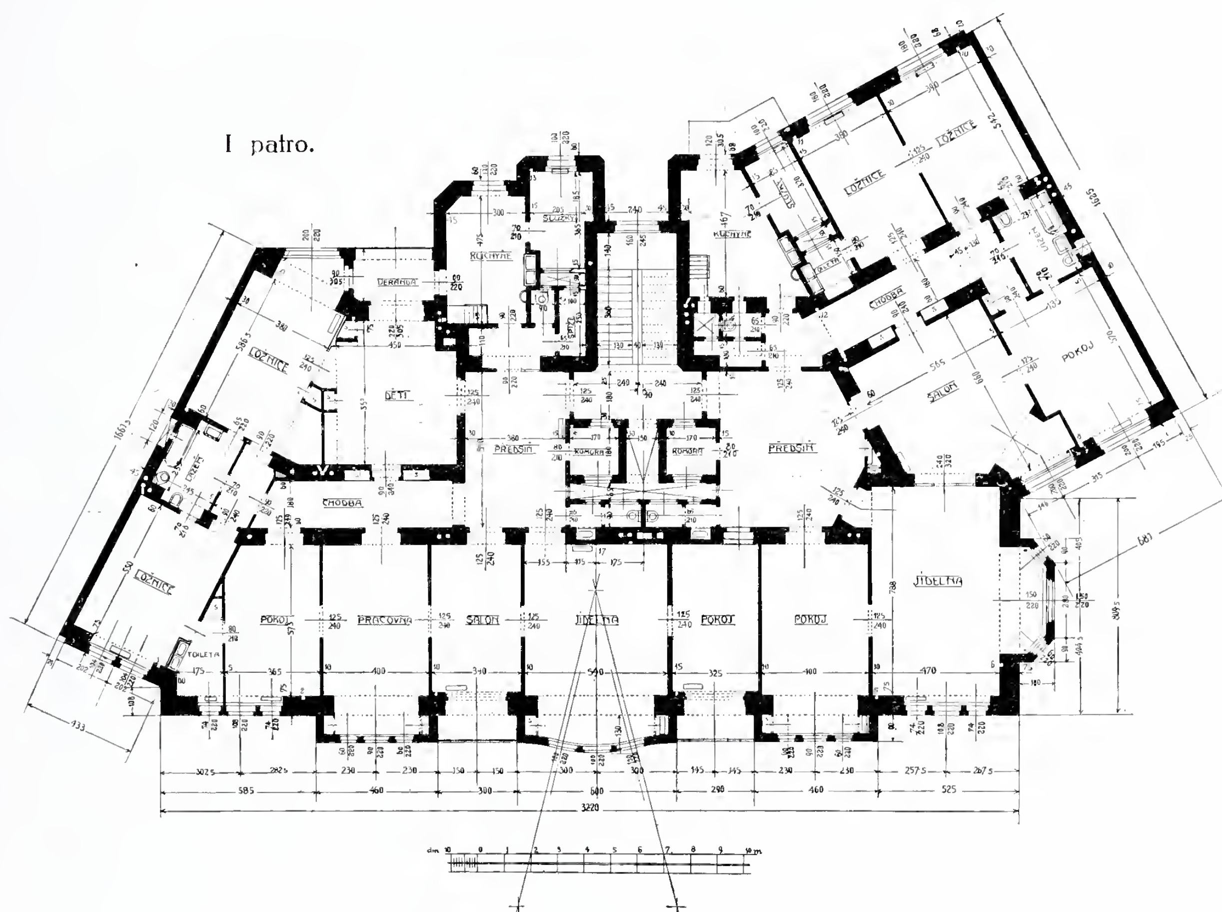
   a) na hlavním průčelí — Karel Novák,
   b) na průčelí do ulice Pařížské — Krauman & spol.,
   c) na průčelí do ulice Petrohradské — Ant. Mára.

   B. vnitřní:

   a) vestibul, entrée — J. Čapek,
   b) hlavní schodiště, foyer, promenoir a sál Riegrův v I. patře — A. Štrunc,
   c) restauraci v přízemí, kavárnu, herny a vinárnu — Krauman & spol.,
   d) entrée v souterrainu a primatorský sál — Vocelka, Jílek a Babka,
   e) sál Sladkovského, sál Palackého, sál Julia Grégra, sál Smetanův, jídelny v I. patře, dámské salony a cukrárnu, bar a lidovou restauraci — Karel Novák,
   f) foyer ve II. patře a výstavní sály ve II. patře — A. Mára.
8. Obklady majolikové ve hlavním schodišti, entrée v souterrainu, lidové restauraci, baru, vinárně a passáži u dámského salonu v I. patře — Rakovnická šamotka.
9. Práci truhlářskou stavební — Ant. Baumgartl a Vojtěch Machač.

10. Práci zámečnickou — J. Funda a K. Sakař.
11. Práci natěračskou — Václav a Jan Šubertové.
12. Práci sklenářskou:
   a) na průčelích — Wolf & Štětka,
   b) ze skla leptaného — Josef Vlasák,
   c) z katedrálního skla do olova — Staněk & Šebek a Jan Kryšpín,
   d) ze skla zrcadlového, broušeného do mosazi — Jan Skřivánek.

   h) ventilační mříže v hlavním sále — Rudolf Šimůnek a L. Skružný.
14. Práci malířskou (ornamentalní):
   a) sál Smetanův, dámské salony, cukrárnu a jídelny v I. patře, bar a vinárnu — Fr. Fröhlich,
   b) sál primatorský, sál Palackého, Riegrův, Grégrův a Sladkovského, kavárnu, lidovou restauraci, chambre v mezzaninu a místnosti ve III. patře — Jos. Hlaváček,

Nájemný dům čp. 41 v Mikulášské třídě v Praze-V.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu a arch. Frant. Weyr.

13. Umělou práci zámečnickou:
   a) marquisu v předním pořadí — J. Tůma,
   b) balkon nad ní — J. Pleva,
   c) balkony v předním průčelí — Faltus & Koutník,
   d) balkony v ulici Pařížské a Petrohradské K. Sakař,
   e) praporové žerdi — J. Žlůva,
   f) zábradlí hlavního schodiště do souterrainu a výtahovou klec — Václ. Nejedlý,
   g) zábradlí v postranních schodištích — K. Sakař,

   c) restauraci v přízemí, vestibul a entrée — Fr. Říhovský,
   d) herny v mezzaninu — Jan Hlaváček,
   e) místnosti v II. patře — Václav Dvořák.
15. Práci sochařskou:
   a) na průčelích: L. Šaloun, Fr. Rous, Č. Vosmík, K. Novák, prof. Ant. Mára, Fr. Úprka, J. Mařatka, A. Zoula a prof. J. Pekárek (jak bylo již dříve uvedeno),
   b) uvnitř: prof. J. V. Myslbek, prof. J. Pekárek, prof. Ant. Mára a L. Šaloun, jak dříve uvedeno.

(Pokračování.)

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokračování.)

O přeložení hřišť a sletišť z pláně Letenské na místa, vhodně v organismus příští Velké Prahy zapadající, jak jsem byl před tím uvedl, nebylo v čas uvažováno.

Sluší to přičísti především nedostatečnému pochopení potřeb moderní úpravy našeho hlavního národního střediska. Praha sleduje mimo to — aniž to snad sama pozoruje — v jedné a téže věci dva cíle a křižuje jeden druhým. Také se u nás dost často něco jiného jako esthetické heslo hlásá a něco jiného ve skutek uvádí. Vzpomeňme na př. otázky Malé Strany a zachování panoramatu Hradčanského.

V otázce přístupu na pláň Letenskou, do Bubenče a Dejvic bojují o přednost dva směry; první jest dán mostem Čechovým a komunikací letenskou vedenou v ose mostní, druhý mostem u Rudolfina a silnicí Chotkovou. Při tom provádí se část jednoho a pak opět část druhého. Za takového kusovitého řešení nemohou se dostaviti arci přirozeně hospodářské výhody celého díla.

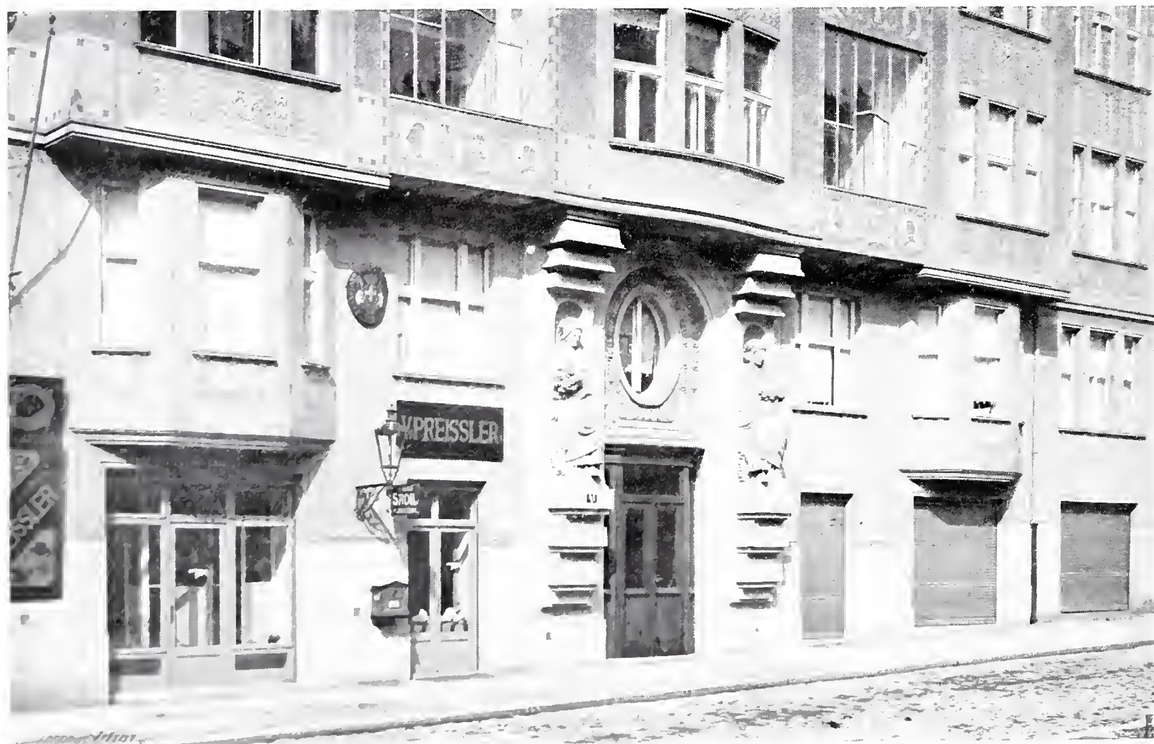
Tím není řečeno, že by snad obě uvedené komunikace v budoucnosti nebyly potřebné; běží tu však o prioritu toho, oč má se dříve usilovati, a co jest pro příští rozvoj Prahy důležitější čili co diktováno jest zájmem celkovým.

Praha — jak známo — stará se od několika let též přímo či nepřímo o regulační úpravy okolních obcí, které s ní mají v nedlouhé době splynouti. Jest to snaha nadmíru důležitá, děje se však bez jednotného, základního, velikého podkladu a bez kontroly předních našich odborníků. Nepovede proto také ani k žádoucím uměleckým a hospodářským důsledkům, jak to také již vysvítá z jednotlivých otázek.

Regulační kancelář stavebního úřadu pražského vypracovala v poslední době mimo jiné také regulační plány Dejvic.

V těchto plánech odděleny jsou části určené volnému zastavění a dále rozlehlá rovina předních Dejvic tak rozblokovaná, že v souvislosti s plochami bubenečskými povstává obrovský komplex činžáků, velikostí svou snad úplně se vyrovnávající ploše Starého a Nového Města dohromady.

Tato jaksi z autorativních míst prováděná re-

Nájemný dům čp. 41 v Mikulášské třídě v Praze-V. — Detail průčelí.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu a arch. Frant. Weyr.

Nájemný dům č. p. 41. v Mikulášské třídě v Praze-V. — Detail průčelí.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu a arch. Frant. Weyr.

gulace zvýšila přirozeně a poněkud předčasně cenu všech zmíněných poloh, čítaje v to i dřívější vojenské cvičiště v Dejvicích. Zvýšená cena ovšem zdá se odpovídati nové konstellaci poměrů tím spíše, čím hravěji a výhodněji byly tyto pozemky, obcí dejvickou zakoupené od hradčanského proboštství, zase prodány k výstavbě činžáků.

Mimo to Praha sesílila tento ruch indirektně, jak provedením obou tratí tramvayových (čís. 5. a 11.), tak i úpravou pohodlného příchodu z města regulací silnice Chotkovy. Nad to staví ještě pro lepší toto spojení i most u Rudolfina, čímž splněny všechny podmínky úplného a zdárného rozkvětu dejvické polohy. Všecko úsilí tedy vynakládá se ve prospěch jednoho cíle někým, jemuž patrně není ani dosti jasným konečný důsledek celé akce. Jest to obrácený postup, neboť vývoj, jehož následkem jest překotně vzrůstající cena dejvických pozemků, měl nastati již ve vlastním zájmu Prahy teprve tehdy, až by byl přešel podstatný díl rozlohy dejvické v majetek obce dejvické neb pražské. Skutečný výsledek dosavadního vývoje jest ten, že peníze Prahou vydané strží někdo jiný. Při tom však nelze pomýšleti na různé úpravy, nevyhnutelně potřebné v zájmu Velké Prahy. Poměry jsou celkem podobny poměrům, jež svého času nastaly na Král. Vinohradech.

Kdo donutí nynější držitele pozemků, aby Praze s ohledem na investice laciněji prodávali? Uváží-li se tedy, čím vším Praha přispěla ke vzrůstu hodnoty cizích pozemků dejvických, a co provedla ke zvýšení cen pozemků letenské pláně, do dvou třetin v jejím majetku jsoucí, pochopí úplně, proč se poměr vzrůstu cen pláně Letenské a Dejvického cvičiště během posledních let tak valně proměnil. Pochopí zajisté také, proč za nynějších poměrů politika, která se mohla pochlubiti ještě před několika lety dalekosáhlými úpravami příštího veleměsta, nyní se dá provésti již jen za velkých obětí finančních.

Nedivím se proto vyskytujícím se hlasům, radícím, by se ponechala vzhledem k tomuto vzrůstání ceny pozemků dejvických Letenská pláň hřištím a stálému sletišti (stadionu), by se zastavěly spíše pozemky Dejvické. Poukazuji k tomu,

že nebude nyní již ani v Dejvicích, ani kde jinde místa tak nízké ceny, za jakou by je musela k takovému účelu přenechati Praha, ochrankyně všech velkých úkolů národních.

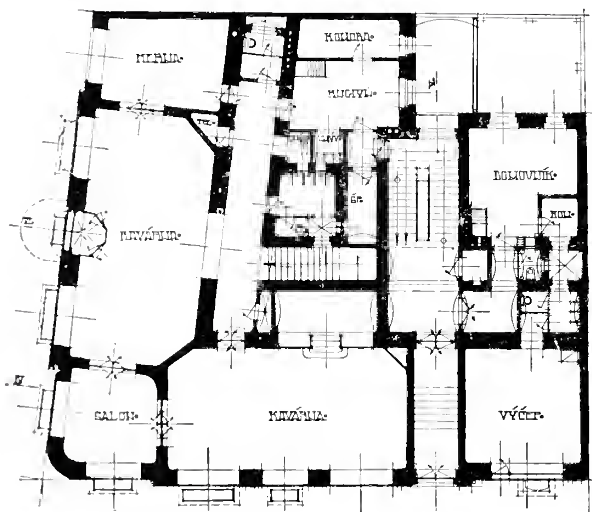
Nechť hledíme již na tuto věc jakkoliv, postřehujeme, že uvedenou politikou upravovací utrpěla Praha velikou finanční škodu a dozná v budoucnu ještě větší. Lze ovšem namítnouti, že směr „Rudolfinský most—silnice Chotkova" přinesl Malé Straně výhodnou novou komunikaci se Starým Městem, a současně se uspořil výdaj na Letenskou komunikaci.

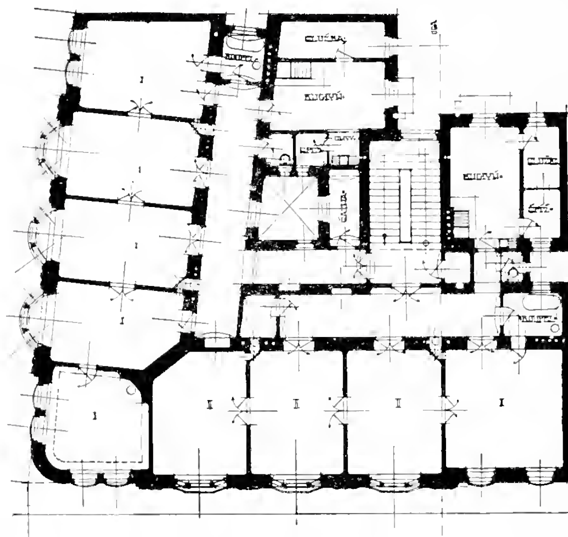
Pokud se týče mostu u Rudolfina, soudím však, že již nyní jest všeobecným přesvědčením, že se mohlo dobře ještě se stavbou jeho vyčkati tak dlouho, až by esthetické otázky, týkající se pobřeží malostranského a ochrany panoramatu hradčanského byly aspoň v zásadě rozluštěny. Malá Strana kromě několika jednotlivců může míti z nového mostu poměrně malý prospěch. Nedát se mysliti, že by vlastní její centrum, direktně hlavními ulicemi spojené se starým kamenným mostem neplaceným, mohlo se vyvíjeti organicky a lépe mostem úplně stranou položeným a s přechodem placeným.

Pokud jde o otázku komunikace Letenské, soudím, že se také již všeobecně pochopila nedostatečná komunikace poměrně úzkou a křivou silnicí Chotkovou, jež v budoucnosti nevyhoví městům nad ní se vyvinujícím. Letenské komunikace Praha neuspoří, ať si již pláň Letenskou tak či onak zužitkuje anebo zničí.

Oddalování však bude jen rozmnožovati škody, vzrůstající již nyní na všech stranách.

(Pokračování příště.)

Dům čp. 550 v Praze-II. na Karlově náměstí. — Přízemí a I. patro.
Architekti Dr. Theodor Petřík a Karel Roštík.

Nájemný dům čp. 41 v Mikulášské třídě v Praze-V.

Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu a arch. Fr. Weyr. — Tab. č. 37., 38. a vyobr. na str. 86. až 89.

Malé náměstí u Staronové synagogy čekalo na své definitivní upravení velmi dlouho. Kol do kola stály již novostavby, jen západní kontura pozůstávala ze starých domů ghetta. Původně zachovávala regulační čára nehezkou původní linii, šikmo k ose assanační třídy směřující, která při sklonu niveau náměstí tím více byla citelná a vylučovala každé uspokojující pravidelné vyřešení náměstí.

V r. 1906 vyjednávalo se o koupi celého bloku, v němž nyní obsažen dům čp. 41-V., a při této příležitosti utvořila se nynější regulační čára, která jde souběžně s osou Mikulášské třídy a náměstí uzavírá pravidelněji, než tomu bylo dříve.

Po této půdorysné úpravě, teprve však v r. 1910 nastalo obtížné řešení výškové. Soused v pravo, stavící v poměrně úzké ulici, bránil se všemi prostředky proti větší výšce domu čp. 41-V., jenž, stoje na širokém prostranství, více se do výšky mohl vyvinouti. Sousedu na levo vzhledem ke blízkosti starobylé synagogy a

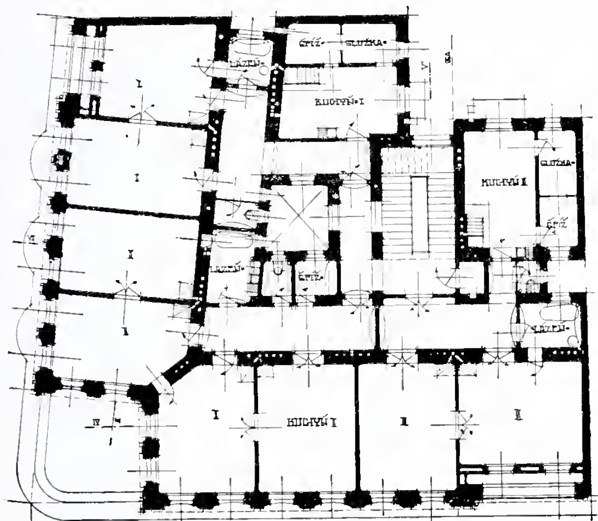
úzkým ulicím předepsány pouze 3 patra s omezenou výškou a způsoben tím značný skok v silhouetách obou staveb. Po nekonečných komisích v r. 1910 ustanoveno kompromissní výškové řízení nynější.

(Pokračování příště.)

Dům čp. 550 v Praze-II. na Karlově náměstí.

Architekti Dr. Theodor Petřík a Karel Roštík. — Tab. č. 39. a 40., vyobr. na str. 90. a 91.

Na místě starého, dvoupatrového, nájemného domu na rohu ulice Ječné a Karlova náměstí měl býti postaven nový čtyrpatrový dům. Aby výškou nové stavby netrpěl pohled na kostel sv. Ignáce, rozšiřoval regulační plán v tom místě Ječnou ulici o $1^1/_2$ *m*.

Dům čp. 550 v Praze-II. na Karlově nám. — IV. patro.
Architekti Dr. Theodor Petřík a Karel Roštík

Projektanti byli však toho přesvědčení, že nepříznivý vliv čtyrpatrového domu v sousedství kostela nebude redukován větší či menší vzdáleností od něho. Doufali spíše udržeti dominující postavení kostela i při novém vyšším zastavění okolí tím, že obrysovou linii stěny náměstí podřídí silhuettě kostela, nechajíce ji k rohu ulice Ječné klesati.

Toho bylo možno docíliti vypuštěním části čtvrtého patra na straně obrácené ke kostelu, odlišením tohoto patra od ostatní jednotné plochy průčelní a položením hlavní římsy pod římsu kostela sv. Ignáce. Aby ústupek ten po stránce hospodářské stal se stavebníkovi p. stav. J. Novotnému přijatelnějším — a jest mu ke cti, že na návrh takový přistoupil — byla podána žádost o ponechání staré čáry regulační při dosavadní dostatečné šířce ulice, podepřená svrchu uvedeným odůvodněním a předběžným projektem. Stavební úřad přijal názor projektantů za svůj, stavba dle náčrtu povolena a také provedena. Dům obsahuje byty o 4 a 5 pokojích, v posledním patře o 2 a 3 pokojích se vším moderním komfortem. Zejména dbáno a docíleno velmi dobrého osvětlení a větrání předpokojů. Přízemí a souterrain řešen jako velká kavárna s vinárnou; po odřeknutí nájemce rozděleny však místnosti ty prozatím na krámy a vinárnu.

Soutěžný náčrtek na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích.

Arch. prof. Vikt. Šulc. — II. cena — Vyobr. na str. 92. až 95.

V lednu t. r. byla vypsána soutěž na podání náčrtků pro stavbu spolkového domu Živnostensko-řemeslnické Besedy v Pardubicích. Programem bylo žádáno: V přízemí a I. patře: taneční sál s galerií vel. asi 200 m^2, šatna pro obecenstvo, velká místnost pro spolky, restaurace vel. asi 50 m^2, přilehlá k ní vinárna, místnost pro schůze spolkové, výčep, kuchyň hostinská s přísluš., byt hostinského o 2 pokojích, byt domovníka o kuchyni a pokoji a oddělené záchody pro pány a dámy. Ve II. patře: hostinské pokoje s koupelnou. Mimo to příslušné hostinské sklepy s lednicí, místnost pro centrální topení a sklep na uhlí.

V určené lhůtě došlo 59 projektů, z nichž projekt arch. V. Šulce obdržel II. cenu.

Jelikož stavební místo jest velmi malé, rozhodl se projektant po mnohých studiích a pokusech pro umístění tanečního sálu ve dvoře dlouhou osou kolmo ke frontě uliční. Jen tím způsobem bylo možno programu, hlavně pokud se týče velikosti sálu, úplně vyhověti a při sceleném dvoře veškeré místnosti vhodně umístiti.

Nezastavěná plocha vykazuje 15% celkové plochy.

Façáda jest navržena v moderním slohu s ohledem na význačnou polohu staveniště. Alternativní façáda vykazuje sloh rázu intimnějšího.

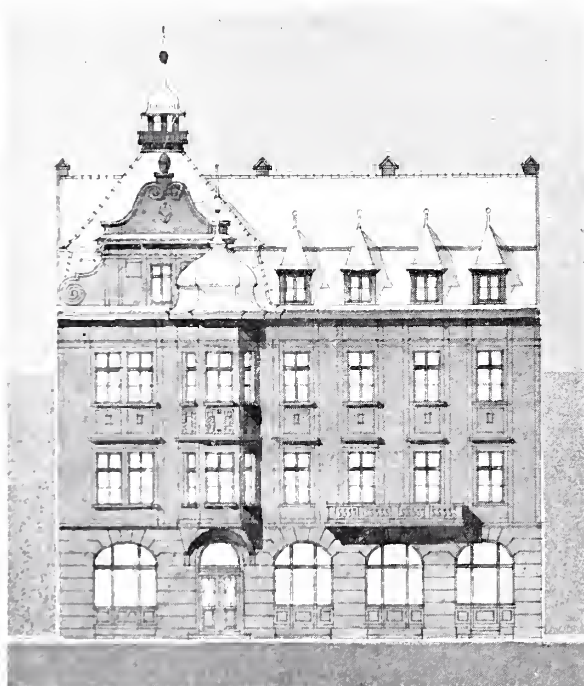
Zastavěná plocha obnáší 499 m^2; stavební náklad odhadnut na 105.000 K.

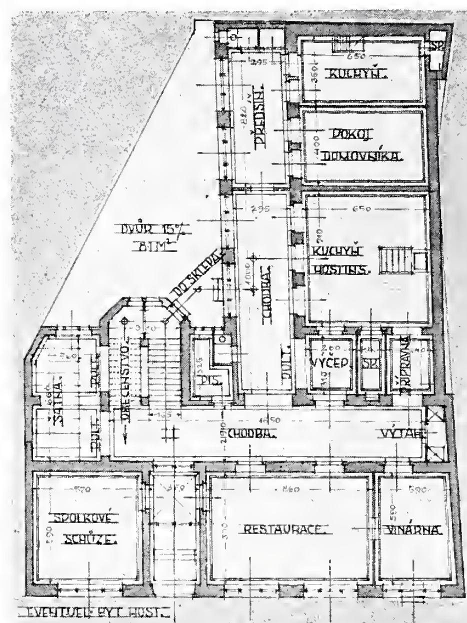
RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ. — K soutěži, vypsané mezi rakouskými architekty, na podání návrhů pro stavbu budovy zemského sněmu v Sarajevu v Bosně (viz A. O. roč. XI., sešit 3.), zadáno bylo 16 návrhů. Vzhledem k tomu, že žádný návrh nehodí se bez větších změn ku provedení, usnesla se porota I. cenu 4000 K neuděliti. Obnos 10.000 K určený na ceny rozdělila porota takto: II. cenu 3000 K přiřkla návrhu, jehož autorem jest architekt Rudolf Tönnies v Sarajevu; tři III. ceny po 2000 K uděleny byly dle uznání poroty rovnocenným pracím, jichž autoři jsou dle pořadu: Architekt Antonín Floderer ve Vídni, architekt Oskar Klaar ve Vídni, architekt Rudolf Tonnies v Sarajevu. IV. cena 1000 K přisouzena byla návrhu, který vypracoval stav. rada arch. C. M. Ivekovič v Zadru. Kromě těchto cenami poctěných návrhů doporučila porota k zakoupení dva návrhy, jejichž autoři jsou: Architekt Věkoslav Bartl v Záhřebu a architekt Rudolf Sova ve Vídni.

K soutěži na získání návrhů pro zřízení nového obecního hřbitova Pražského u Hostivaře (viz A. O. roč. XI., sešit 2.) podáno bylo 18 projektů. I. cenou 5000 K vyznamenán byl projekt s heslem „Pax“, jehož autorem jest architekt a profesor Richard Klenka, rytíř z Vlastimilu; dvě druhé ceny po 4000 K přisouzeny byly dle úsudku poroty rovnocenným návrhům. Autor prvého s heslem „Z velkého malé“ jest c. k. stav. rada Jan Vejrych, architekt v Praze, autor druhého návrhu s heslem „Pax“ jest architekt Antonín Engl. III. cenu 3000 K získal návrh se značkou „M M M“, jehož autorem jest architekt J. Rösler na Smíchově. Kromě toho uděleno bylo čestné uznání projektům s hesly: „Májová slavnost“ a „Ceteris paribus“. Výstava veškerých projektů, která potrvala 14 dnů, ukončena byla 15. t. m.

V soutěži na náčrtky plánů pro stavbu obecné školy v Solnici (viz A. O. roč. XI., sešit 5.) udělena byla I. cena 300 K práci s heslem „Škola celý život“, jehož autorem jest Bohumil Urban v Kolíně. II. cena 200 K přisouzena byla návrhu s heslem „Pro vlast“, jehož autorem jest Frant. Kolář ve Vídni. III. cena 100 K udělena náčrtku s heslem „Škola v zahradě“, který vypracoval Josef Novotný v Hradci Králové. Kromě toho navrhla porota k zakoupení za 100 K náčrtek s heslem „Hlavním průčelím k městu Solnici“, jehož autorem jest František Neterda v Neveklově.

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích.
Alternativa průčelí. — Půdorys přízemí.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — II. cena.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Ku posouzení návrhů na stavbu hotelu pro „Český plzeňský pivovar, akc. spol. v Plzni“ (viz A. O. roč. XI., sešit 6.) zvolena byla tato porota: Arch. Josef Podhajský, c. k. prof. a přednosta stavit. oddělení na c. k. průmysl. škole v Praze; Arch. Eduard Sochor, stavitel v Praze; arch. Bohuslav Strébl, c. k. prof. průmysl. školy v Plzni; Jan Kleissl, místopředseda „Českého plzeňského pivovaru, akc. spol. v Plzni“ a Vojtěch Landa, hotelier v Plzni.

Městská rada v Plzeni vypisuje veřejnou soutěž na vypracování návrhů na stavbu měšťanské

školy pro chlapce na místě statku čp. 54 na náměstí v Plzenci. Škola má býti tak řešena, aby se dalo později přistavěti vhodně další křídlo pro měšťanskou školu dívčí. Pro nejlepší návrhy stanoveny jsou ceny: I. cena 600 K, II. cena 400 K, III. cena 200 K. Cenami poctěné návrhy přejdou v majetek obce Plzenecké, ostatní návrhy cenami nepoctěné se vrátí. Soutěže súčastniti se mohou pouze odborníci české národnosti. Situaci možno shlédnouti (?) na místě v Plzenci, kdež dostane se interesentům potřebných informací. — Lhůta stanovena jest do 30. září 1912.

Obec města Chotěboře vypisuje veřejnou soutěž na dodání náčrtků obecné a měšťanské školy pro chlapce v Chotěboři. Soutěže súčastniti se mohou pouze odborníci české národnosti. Pro relativně nejlepší návrhy určeny jsou ceny: I. cena 800 K, II. cena 600 K, III. cena 400 K. Cenami poctěné náčrtky zůstanou majetkem obce Chotěbořské. Členy jury zvolí městská a místní školní rada. Stavební program, situaci, fotografie a ostatní potřebné pomůcky obdržeti lze u městského úřadu v Chotěboři za 5 K, které se vrátí, budou-li žádané náčrtky ke konkurenci předloženy. — Lhůta ku podání náčrtků stanoví se do 30. září 1912.

Moravský zemský výbor vypisuje veřejnou soutěž na návrhy průčelí pro nově projektovaný ústav slepců v Černých polích. Bližší viz A. O. sešit 7.

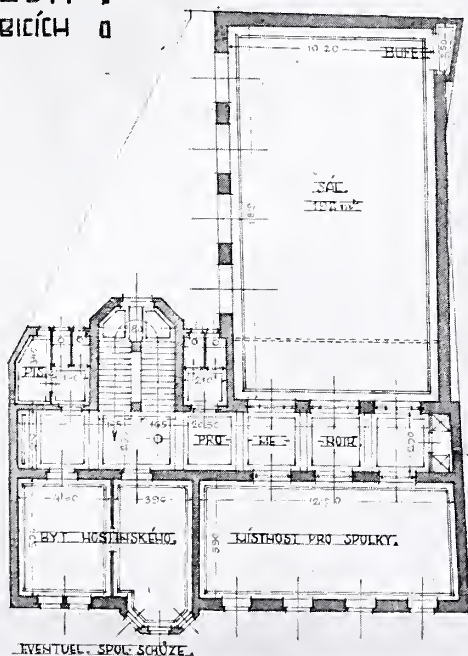
Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů pro stavbu královského paláce v Sofii. Lhůta stanovena jest do 1. prosince 1912. — Bližší viz A. O. sešit 7.

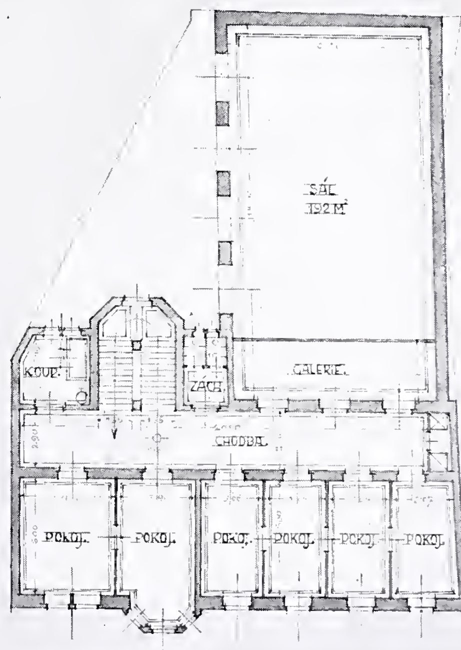
Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů pro stavbu justičního paláce v Sofii. — Lhůta stanovena jest do 1. prosince 1912. — Bližší viz A. O. sešit 7.

Umělecko-průmyslové museum v Praze (Sanytrová ulice) vypisuje na rok 1912 soutěž na provedení umělecko-průmyslových předmětů, které by byly vhodným a vkusným dárkem k vánocům a k novému roku. — Lhůta stanovena jest do 12. října 1912. — Bližší viz A. O. sešit 6. a 7.

NEKROLOG. † Paul Wallot. V noci z 10. na 11. srpna t. r. zemřel ve stáří 72 let v Langenschwalbachu známý tvůrce budovy říšského německého sněmu profesor Dr. Ing. Paul Wallot. Narodil se 26. června r. 1841 v Oppenheimu na Rýně. Odborná studia konal na polytechnickém ústavě v Hannoveru; r. 1862 přišel do Berlína, kde pokračoval ve svých studiích na akademii umění a později pracoval u architektů Gropiusa, Lucaeho a Hitziga. V r. 1869 usadil se jako samostatný architekt ve Frankfurtě n. M., kde rozvinoval bohatou činnost, zejména v oboru soukromých domů obytných a obchodních. V r. 1876 obdržel první cenu v soutěži na úpravu centrálního hřbitova v Drážďanech, v r. 1881 třetí cenu za svůj projekt Štěpánčina mostu ve Vídni. Nejznámějším stal se v r. 1882 soutěží na budovu říšského německého sněmu v Berlíně, v níž získal netoliko první cenu, ale i provedení a řízení stavby. Až do r. 1895 věnoval se řízení této budovy v Berlíně, pak hlavní říšské město ještě před ukončením stavby opustil — hlavně pro nepříznivou kritiku — a přijal profesuru na vysoké škole technické v Drážďanech. Z pozdějších jeho staveb třeba se zmíniti ještě zejména o budově pro praesidium říšského sněmu v Berlíně a o budově pro stavovský sněm v Drážďanech. *R.*

NA VYSOKÉ ŠKOLE TECHNICKÉ V DRÁŽĎANECH bude se od 7. do 19. října 1912 konati učebný běh pro techniky a správní úředníky o otázkách novodobé výstavby měst ve spojení se seminářem pro

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — II cena.

výstavbu měst, v němž bude se pojednávati o důležitých otázkách novodobé výstavby měst. Za tím účelem připravují se přednášky ve spojení s rozpravami, jakož i prohlídkami vzorných staveb a zařízení. Program možno si vyžádati buď přímo u ředitele „Semináře pro výstavbu měst" v Drážďanech, Ewalda Genzmera anebo od rektorátu tamní vysoké školy technické.

Každý účastník učebného běhu má zapraviti 50 K při zahájení běhu u kancelářského rady Weise. (Vysoká škola technická v Drážďanech — A, Bismarkplatz 18, čís. pokoje 50.) *R.*

ZÁKON O PRÁVU STAVEBNÍM. (Dokončení.) Uplynutím lhůty (30—80 let) zanikne právo stavební a s ním zaniknou i tyto hypotéky. Jen zákonná práva zástavní (hlavně pro nedoplatky daní nebo poplatku převodního) přesunou se na pozemek, s nímž se pak spojí budova v pravidelnou jednotu právní. Jest tedy samozřejmo, že hypotéky, váznoucí na právu staveb-

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy" v Pardubicích. Průčelí do náměstí.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — II. cena.

ním budou poskytovati dostatek bezpečnosti, budou-li spláceny annuitami tak velkými, aby umoření jejich skončilo před koncem doby práva stavebního. Jistotu pupilární přiznává zákon jen zástavním právům, která nezatěžují stavební právo pro hodnotu vyšší než $^1/_2$ ceny tohoto práva a která jsou splácena pravidelnými smluvními annuitami ve lhůtách nejvýše ročních, a to tak, že hypotéka dojde úplné amortisace nejpozději v pátém roce před koncem lhůty práva stavebního. Je tedy ustanovení minimální lhůty 30tileté i z tohoto hlediska nutno.

Pro břemena, která by koncem lhůty práva stavebního splacena nebyla, poskytuje jistou — ač nevalnou úhradu ustanovení, že po zániku práva stavebního má k jejich uspokojení sloužiti eventuelní náhrada, kterou má zaplatiti majitel pozemku za budovu, převzatou od bývalého majitele práva stavebního.

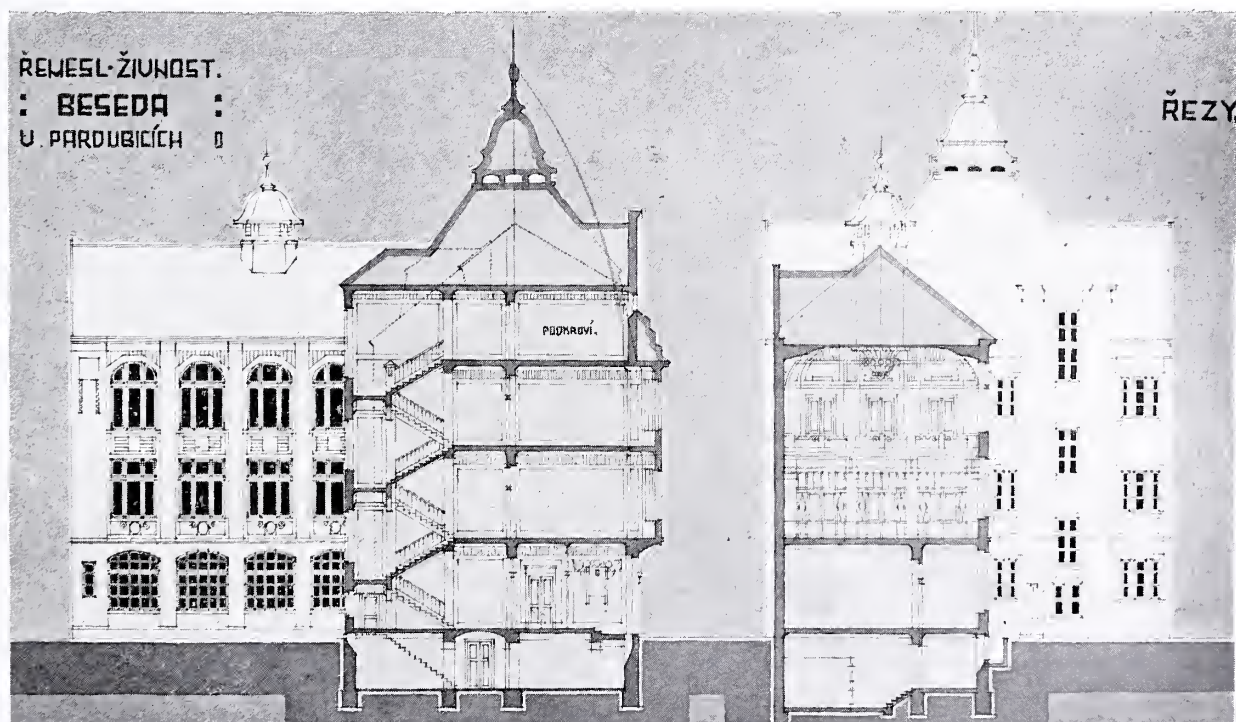
Úvěrová hodnota budov, vystavěných na podkladě práva stavebního bude — jak patrno — tím menší, čím déle pokročí lhůta stavebního oprávnění. Tato povaha práva stavebního došla vyjádření i v ustanovení zákona o odhadech nemovitostí, právem stav. zatížených a práva stavebního sama.

K účelům poplatkovým má totiž býti prováděn odhad takto (§ 16.): Nejprve se odhadne způsobem pravidelným cena pozemku i budov, na něm snad vystavěných — tak, jako kdyby práva stavebního nebylo. Cena práva stavebního i s budovami na jeho základě vystavěnými, vypočte se tolika setinami celkové ceny, zjištěné odhadem prvým, kolik let má ještě proběhnouti od momentu odhadu (resp. od momentu, dle něhož se má říditi vyměření poplatku) až do zániku práva stavebního. Bylo-li tedy na př. zřízeno právo stav. na 40 let, bude jeho cena i s budovou činiti na počátku lhůty 0·4 ceny, normálním odhadem zjištěné a cena ta bude klesati po deseti letech na 0·3, po dvaceti letech na 0·2 atd. Cena pozemku, právem staveb. zatíženého, stejnou měrou poroste, neboť se vypočítá vždy odečtením ceny stavebního práva s budovou od ceny celého objektu, zjištěné odhadem normálním. Ovšem bude míti na odhad skutečné ceny značný vliv plat za právo stavební, byl-li stranami při vzniku tohoto práva smluven, neboť jednak zmenší hodnotu práva stavebního a budovy, jednak zvýší hodnotu pozemku, který takto podrží povahu majetku, poskytujícího jistý výnos i po dobu trvání práva stavebního.

Ustanovení § 16., týkají se sice — jak praveno — jen odhadů k účelům poplatkovým, ale budou míti značný vliv na odhadování objektů práva stavebního vůbec. Ke konci lhůt práva stavebního dostaví se zajisté potíže úvěrové, vznikající z rychlého klesání hodnoty domů. Poměry tyto zejména budou nepříznivy, postihnou-li jednotlivé podnikatele soukromé. Pravým polem pro působnost práva stavebního v oboru bytové politiky budou případy, kde i stavebníkem bude osoba právnická, ustavená za tím účelem, aby příslušníkům jisté třídy společenské opatřovala poměrně levné byty. Soukromému podnikání jednotlivců přinese asi nová instituce — pokud lze předem souditi — málo slibných podnětů. *S.*

NORMY, dle nichž jest počítati zastavěný prostor a stanoviti jednotkovou cenu za 1 m^3 při předběžných rozpočtech na stavby pozemní.

Předběžné rozpočty na pozemní stavby sestavují se u nás zpravidla dle zastavěné plochy. Způsob ten jest jednoduchý a pohodlný, protože stavební plochu lze spočítati rychle a snadno. Spolehlivost rozpočteného obnosu však záleží na jednotkové ceně, příslušné jednomu m^2 stavby, a tu třeba stanoviti jak dle druhu a způsobu stavby, tak se zřením na

Soutěžný návrh na stavbu spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích. Řez hlav. vchodem a sálem.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — II. cena.

výškové zastavění. To vede k velké stupnici cen, která však zejména při uvádění výšky staveb v počet nestačí, by vystihla všechny vyskytující se případy. Spolehlivost jednotkových cen pak snižuje ještě ta okolnost, že třeba statistický materiál, z něhož se zjišťují průměrné ceny, rozděliti předem ve skupiny dle stavební výšky, což zamezuje zpracovati spolehlivě a jednotně všechen materiál téhož druhu pro společný průměr. To bylo by možné jedině tím způsobem, že by vypočítávána byla jednotka cenová příslušná prostorové, nikoli plošné jednotce stavební.

Tyto úvahy vedly skupinu architektury Spolku architektův a inženýrů v království Českém k tomu, že vypracovala po delších debatách návrh, aby pro předběžné rozpočty vypočítáván byl zastavěný prostor způsobem jednotným, normovaným, při němž, pokud možno, jednoduchým a výstižným způsobem byly by uvedeny v počet všechny vyskytující se okolnosti, a aby týmže způsobem stanoven byl zastavěný prostor provedených staveb, a jeho pomocí pak zjišťována průměrná cena jednoho m^3. Normy, skupinou vypracované, přijaty byly pak představenstvem Spolku architektův a inženýrů v království Českém, jež je předložilo odborným českým korporacím ostatním, jež vesměs se k nim připojily. Jsou to Sdružení architektů S. V. U. Manes, společenstvo stavitelů pro obvod obchodní a živnostenské komory v Praze a Jednota stavitelů v království Českém.

Dle očekávání navrhovatelů normy ty, jež dále jsou otištěny, zajistí spolehlivější a jednotnější než dosud materiál statistický a přesnější průměrné ceny, čímž zvýší se spolehlivost předběžných rozpočtů při ideových soutěžích, usnadní se posouzení finančního effektu zamýšlených staveb, a posléze zjednoduší se zadávání staveb určitého typu dle jednotky prostorové, což by nebylo bez ceny pro laické korporace, jako jsou stavební a bytová družstva.

(Pokračování.)

MEZINÁRODNÍ VÝSTAVA STAVEBNICTVÍ, která pořádána bude v Lipsku r. 1913 jeví se dle postupu přípravných prací stále v určitějších rysech a budí značný zájem v kruzích odborných. Zajištěna jest již účast největších odborných spolků a svazů, jako německého spolku pro stavby betonové, svazu železáren atd., které budou vystavovati ve velkých rozměrech. Vláda pruská a saská, jakož i státní úřady německé a četná města přislíbily spolupůsobení při výstavním podniku. Že jest i za hranicemi o tuto výstavu značný zájem, patrno z toho, že Rakousko-Uhersko, Rumunsko, Holandsko a Skandinavie zastoupeny budou dle zaslaných přihlášek svými průmyslovými výrobky. Také četné jiné státy vyjednávají s výstavním ředitelstvím o obeslání výstavy.

Oddělení vědecko-umělecké na výstavě prakticky znázorní průmysl a jednotlivá odvětví stavebné. Předveden bude také celkový technický vývoj velkého průmyslu a hospodářského zápolení mezi největšími průmyslovými podniky a příbuznými odvětvími. Jak se zdá, bude lipská výstava vůbec meznikem v rozvoji stavebnictví. S ohledem na velký počet přihlášek bylo třeba již nyní výstavní prostory značně rozšířiti. Dle přípravných prací a velkého zájmu lze předvídati, že chystá se v Lipsku velkolepá, odborná výstava světová.

Průmysl a stavební živnosti postarají se zajisté, aby před celým kulturním světem předvedly dokonalou a imposantní demonstraci moderního stavebnictví a lidského bydlení.

Interesentům doporučuje se, aby vzhledem k nevelkým prostorám výstavním zaslali přihlášky své co nejdříve výstavnímu ředitelství „Mezinárodní výstavy stavebnictví v Lipsku“ (Windmühlenweg — 1.), kdež dostane se jim také potřebných pokynů a informací.

M.

LITERÁRNÍ HLÍDKA. Mříže. Návrhy pro staveb. a uměl. zámečníky od architekta Václava Jeřábka. 30 tabulek, 125 náčrtků. Nákladem A. Schrolla & Co., Vídeň, 1912.

Probíráme-li se listy této publikace, mimoděk uvažujeme, jak pozměnil se vkus v době poměrně nedlouhé při návrzích mříží. Od mříží komponovaných na základě historickém přešlo se kolem roku 1900 k mřížím secessním. Vídeň opírala se v tu dobu o názor, že příroda a její rostlinné tvary mají pronikati všechny řemeslně-umělecké útvary. Nakazovala, opírajíc se o tuto zásadu, v kreslení od ruky pěstovati tento naturalistický sloh. Vzpomeňme jen té květnaté a šlahounové dekorace malířské, plastické po façádách domů, bující i v mřížích s naturalistickými listy, květy a jich analytickými tvary.

Netrvalo však ani 5 roků, a tato moda se znechutila. Naturalistické formy se vytratily, a geometrická rovnotvárnost, primitivnost i primitivní stylismus opanoval pole. Nie nezdá se nyní tak protivným, jako formy ze včerejška, které však přece ještě tvoří ve školách základ vyučování! Jak dlouho potrvá dnešek . . . ?

Výraz takového dneška podává kniha „Mříže“ od arch. Václava Jeřábka, vyd. u. A. Schrolla ve Vídni. Na 30 tabulkách soustředil 125 náčrtků mříží. Zdůrazňuji „náčrtků“, neboť tyto „mříže“ jsou vlastně jen kombinace čar rovných, křivek a spirál, při nichž autor jedině měl snad na mysli přibližný tvar mříží, pokud jde o variaci tmavého a světlého, kde jeví v některých návrzích dobrý smysl pro vkusné rozdělení ploch a vedení čar. Jak se návrhy málo liší od jeho komposicí na plakáty, výzdobu knižní a j. a málo se úhrnem zabývají tím, o co by se moderní mříže opírati měly v důsledku nových konstruktivních zásad, aby umělecké vyvršení na takovém pevném základě povstati mohlo! Návrhy mříží jsou tak koncipovány, že ani není patrno, měl-li autor na mysli mříže kované nebo lité — a to jest přece jedním z nejvážnějších komposičních nedostatků. Či to snad při moderní mříži nepadá více na váhu?

Z minulosti zachovalo se nám množství předlohových děl umělecko-průmyslových, od 16. stol. počínaje, italských, francouzských i německých, ale ani při jednom navrhovatelé nezanedbali konstrukce. V dobách, kdy řemeslníkům byla k disposici tyč čtyrhranného průřezu, počítali s touto, když kulatého, brala se též v počet, podle nástrojů, jež ta, či ona doba měla k ruce. Tvořil se dále styl tvarů, proplétání a ozdob, a jakmile se objevil kdy nový nástroj, ihned v řemeslných výrobcích poznati lze z toho nové tvarové důsledky.

Nová doba opouští však to, co bylo pýchou zámečníků starých prací při kovadlině a ohni, a dává přednost strojovému ohýbání za studena, vrtání, nýtování viditelnému i skrytému a plátování při náležitém příčení a tužení prutů. Není ovšem pochyby, že z této změny v konstrukci i zpracování vyplývá umělecký důsledek. To třeba zdůrazniti, že jen z toho přijde se ku předu, a nikoliv z povrchního kombinování tvarů a ploch bez uvědomění si podstaty věci.

Jinak ovšem publikace Jeřábkova jeví kvality pilné práce a pečlivé, svědomité snahy podati předlohy instruktivní, odpovídající potřebám stavebních a uměleckých zámečníků.

J. K.

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor“: Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA“ závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, ZÁŘÍ 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Pokračování.)

16. Práci malířskou (figurální):
    a) v sále primatorském — Alf. Mucha,
    b) v sále Smetanově — Karel Špillar,
    c) v sále Julia Grégra — prof. Fr. Ženíšek,
    d) v baru — Mikuláš Aleš,
    e) v lid. restauraci — Jakub Obrovský,
    f) v restauraci přízemní — A. Wenig.
17. Práci pozlacovačskou na průčelích — Václ. a Jan Schubertové.
18. Práci čalounickou — A. Zeman, Městská dívčí pokračovací průmyslová škola, M. Teinitzerová, Tulka, Roztočil a Šulc, Vojtěch Přibyl, Václav Hrach a Antonín Navrátil.
19. Kladení linolea — Ant. Zeman, Tulka, Roztočil a Šulc.
20. Dlažby:
    a) šamotťová — Rakovnická šamotka,
    b) mosaiková ve vestibulu — G. Petrucco.
    c) mosaiková na chodníkách — J. Kindl.
21. Hromosvod — Scholle & Loukota.
22. Ústřední topení a větrání:
    a) Projekt — J. Štětka za součinnosti taj. rady Rietschla z Berlína,
    b) ústřední topení — Českomoravská továrna na stroje,
    c) větrání — J. Štětka,
    d) ventilátory — Janka a spol.
23. Elektrické osvětlení — Kanceláře městských elektrických podniků.
24. Lustry — F. Anýž, Fr. Křižík, Suda & Kotěšovec, J. Cvrk, Fr. Houdek, Pudil a Doubek, J. Čada.
25. Domovní kanalisaci — Ant. Tringler.
26. Přečerpací stanici splašků (systém Schoon) — Českomoravská továrna na stroje.
27. Umělé chlazení sklepů a stroj na výrobu ledu — Českomoravská továrna na stroje.
28. Odssávač prachu (systém Borsig) — Českomoravská továrna na stroje.
29. Strojní zařízení jeviště (propadla pod podiem, zařízení provaziště a lambrequiny) — Fanta & Jireš.
30. Zařízení kuchyně restaurační a kavárenské — Jan Kaliba a syn.
31. Pivní tlakostroje — J. Hitz.
32. Ledničky — Weigner a Metzl, Eduard Žalud.
33. Ventilaci kuchyně — Jan Kaliba a syn.
34. Zdviže:
    a) osobní v hlavním schodišti a ve schodišti v ulici Pařížské — J. Prokopec.
    b) kabiny zdviží v hlavním schodišti — Fr. Ringhoffer.
    c) olejotlakové (systém Stigler) — Jar. Moučka.
    d) nákladní na sudy a na nábytek — El. Akc. spol., dříve Kolben a spol.
35. Pneumatickou poštu pro obsluhu kuchyní — Jar. Moučka.
36. Varhany — J. Tuček.
37. Zařízení prádelny, sušárny, mandlovny a žehlírny — Havelka & Mész.
38. Zařízení garderoby:
    a) práce zámečnická — A. Páv.
    b) práce truhlářská — L. Kolařík a J. Ševčíka vdova.
39. Práce nábytkové:
    a) v lidové restauraci a vinárně. — J. Sadílek.
    b) v baru — E. Hayn.
    c) kuchyňský nábytek — J. Kuňar.
    d) v restaur. přízemní — A. Baumgartl.
    e) v kavárně „ — Strnad a Vaníček.
    f) v chambrech v mezz. — J. Bělík a J. Kuňar.
    g) v hernách v mezz. — J. Navrátil, J. Bělík a Ant. Navrátil.
    h) v sále Smetanově: a) stoly J. Navrátil, b) židle — Tulka, Roztočil a Šulc.
    i) v sále Sladkovského — A. Baumgartl.
    k) „ Riegrově — J. Navrátil.
    l) „ primatorském — J. Krejčík.
    m) „ Palackého — J. Krejčík.
    n) „ J. Grégra — J. Krejčík.

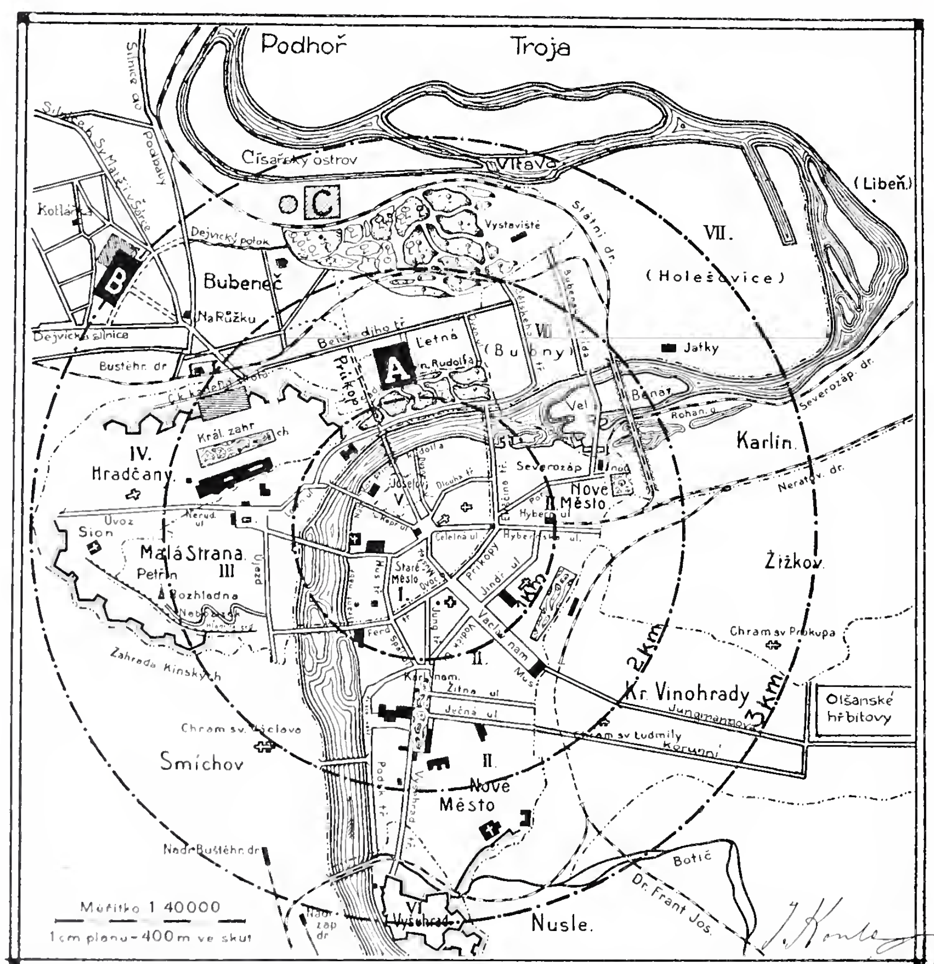
o) v I. dámském salonu — B. Hayn.
v II. „ „ — Ant. Navrátil.
v III. „ „ — J. Navrátil.
p) v cukrárně — Strnad a Vaníček.
q) v jídelnách — Ant. Navrátil.
r) chodby v I. patře — Josef Macoun a Josef Bělík.
40. Domácí telegraf, zvonítka, signály atd. — Scholle & Loukota.

(Dokončení příště.)

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokračování s vyobr. na str. 98. a 99.)

Jakkoliv myšlenka zvoliti místo pro příští stadion na pláni letenské se zdá býti nad jiné vhodnou — úspěšnost minulých sokolských sletů obytnou první třídy znamenitě způsobilá. I kdyby Praha byla ochotna k mimořádným darům, přece jen lze plochu tak velikou nesnadno levně

STUDIE K UMÍSTĚNÍ STÁLÉHO STADIONU V PRAZE.
A – SLETIŠTĚ NA LETNÉ, C – STADION a MOHYLA NA CÍSAŘSKÉM OSTROVĚ. B – STADION V DEJVICÍCH.

Arch. prof. Jan Koula.

lo dovodila — přece je nutno opět mimo jiné vzíti také v úvahu, že 100.000 m^2 plochy na tomto místě třeba oceniti přibližně na 4 až 5 milionů korun, jelikož jest to poloha téměř vnitroměstská, k zastavení řadovými domy a na čtvrt získati, neboť nalézá se ze značné části v privátním majetku, který si je nyní ceny její dobře vědom.

Pro národní, monumentální stadion hodí se nepopíratelně místa na Letné a dejvickém cvi-

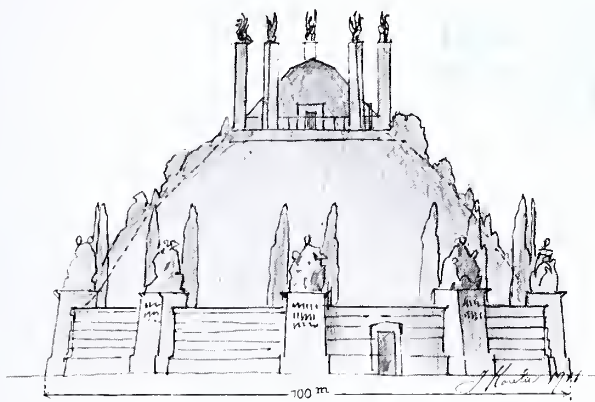
čišti nejlépe; nejsou však jediná. Při dejvické silnici za školou dejvickou a hostincem „Na Růžku“, mezi silnicí a drahou, jest také ještě dostatek způsobilého a rovného, volného terrainu. Leč není to již takové representační místo, jakého si tak velká myšlenka žádá.

Jiné místo pro stadion a hřiště bylo by lze nalézti za Stromovkou, v inundačním území mezi ní a Císařským mlýnem, jak jsem naznačil v plánku okolí (viz vyobr. na str. 98.) písmenem *C*, kde naznačeno i místo pro mohylu, o níž později bude řeč (jest také obsaženo v plánku okolí Prahy v 7. sešitu tohoto listu na str. 74.). Lze mu ovšem vytknouti, že jest také bez skvělého přístupu; mělo by však jak representační místo, tak skvělé okolí, zejména, když by upravená Vltava se stala živou a živnou součástí veleměsta.

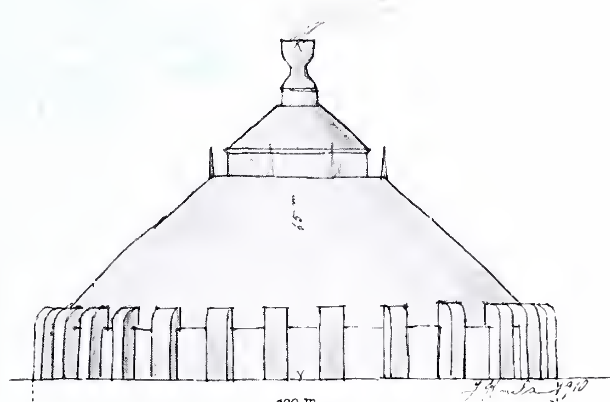
sletiště za Stromovkou, poznáme, že spojovací vzdušná linie tato j e s t v e l m i k r á t k á a d o s u d n e z a s t a v e n a tak, že při náležitých technických zařízeních nad zemí dalo by se toto velké množství země dosti pohodlně a lacině přenésti.

Nezbytno by však bylo, aby se v čas na podobné akce pamatovalo, a nebylo snad předčasným prodejem několika parcel Zátorky tomuto pohybu země, jenž dle mého soudu bude v zájmu veleměsta nutným, činěno nesnází, jež by vedly k velikému zdražení, anebo snad věc v této formě dokonce ohrozily.

Mám za to, že i kdyby ku provedení stadionu na tomto místě nedošlo, bylo by si přece jen přáti, aby tato nevšedně krásná poloha byla uvedeným způsobem využita k okrase města, nechť již jako cvičiště či součást výstavní aree,

Náčrt památníku věnovaného oslavě myšlenky sokolské a její tvůrcův.

Náčrt památníku věnovaného myšlence husitského hnutí.

Arch prof. Jan K o u l a.

Příchody byly by Stromovkou, okružní silnicí povltavskou a spojení s městem dělo by se tramwají, loděmi i státní drahou.

Místa označeného ve stavu nynějším nelze bohužel bezprostředně užiti, nýbrž teprve, když by se vyzvedlo navážkou 2 až 3 *m* nad inundaci. K tomu cíli bylo by nutno as 250.000 až 300.000 m^3 země, aby plocha pro sletiště as 100.000 m^2 rozlohy upravila se uvedeným způsobem.

Takové množství země není však tak snadno po ruce, leč v tom případě, když by se otázka stadionu či sletiště spojila s otázkou letenského průkopu, při němž, uvažuje-li se tvar jeho dle mých disposic a návrhů, se uvolňuje na 350.000 až 450.000 m^3 země, kterou nutno jinde zužitkovati.

Sledujeme-li na dříve zmíněném plánku polohu a vztah průkopu letenského s místem písmenou *C* označeným, jakožto situaci příštího

když by rozloha nynějšího výstaviště ve Stromovce nepostačovala. Lacinějšího místa k podobné navážce a k zužitkování plochy tím vzniklé kol Prahy asi nebude, a odvoz země z průkopu neděl by se také nikam jinam direktněji a levněji, než sem.

Dojem takového příštího stadionu s pozadím krásného parku Stromovky při Vltavě a s pitoreskním rozhledem k trojskému břehu dozajista by mohl každého uspokojiti. Dal by se však ještě zvýšiti znamenitě, kdyby se okolí jeho a blízké ostrovy náležitě umělecky upravily. Za jeden z takových motivů bych považoval provedení grandiosního pomníku v podobě nasypané mohyly, památníku to buď myšlenky sokolské a zakladatelů téže, anebo myšlenky husitského hnutí. Památník nejlépe by pak působil, když by byl se stadionem v harmonickém seskupení.

Tak, jako by přivodila země průkopu leten-

ského nevyhnutelné zvýšení terrainu stadionu, podobně dalo by se jí použíti i k navršení zmíněné mohyly. Přikládám zde přibližné náčrty takovýchto památníků, aby se o věci mohlo snadněji mluviti, a účinek jich mohl se ve fantasii lépe vyvolati (viz vyobr. na str. 99.).

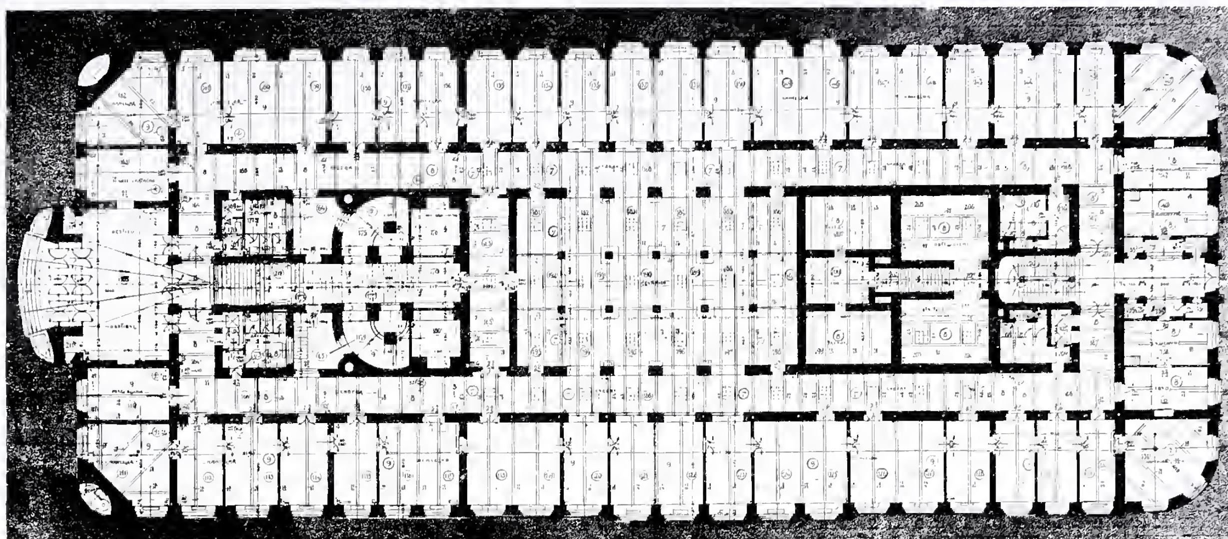
vedlejší produkt průkopu letenského, utvářily by se výdaje za podobný grandiosní památník poměrně dosti levně, neboť by přišla v počet jen půda, ohradní zeď, zdivo spojené s úpravou vnitřku mohyly, výzdoba a spevnění jejího povrchu.

Nájemný dům č. 41. v Mikulášské třídě v Praze-V. — Část pravého křídla.
Arch. prof. R. Kleňka z Vlastimilu a arch. Frant. Weyr.

Památník mohylový při základním průměru 100 *m* pokryl by kruhovou plochu 7850 m^2. Při 10 *m* výšky ohradní zdi a při celkové výšce mohyly 50 *m* složilo by se sem na 180.000 m^3 země. Kdyby se za tuto skládku nic neplatilo a památník (jakož i nasypání stehště) povstal jakožto dobře a účelně uvážený

Mohyly, ať jednu či druhou, představuji si nahoře ve výši asi 40 *m* přístupnými, a to zevně spirálovými cestami a uvnitř výtahy. Zakončení mohyly oslavy hnutí husitského dalo by se v různých slavnostních dobách ještě více přivésti k platnosti pomocí ohňů. Totéž v jiné formě připouští i památník druhý. (Pokrač.)

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze-I. — Přízemí.
Stav. rada Osvald Polívka.

Nájemný dům čp. 41 v Mikulášské třídě v Praze-V.

Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu a arch. Fr. Weyr. (Dokončení.) — Tab. č. 41. a vyobr. na str. 100.

Řešení velké, rovné, průčelní stěny rovnoběžné s hlavní osou tř. Mikulášské poskytovalo jak výškově, tak i svým sousedstvím značných obtíží. Mimo to klesající terrain směrem ke staronové synagoze znesnadňoval pravidelné řešení souterrainu. Velká rovná plocha vyžadovala svislého i vodorovného rozčlenění značně akcentovaného, kteréž by se však v přízemí a souterrainu úplně ztratilo v rovné průčelní čáře. Arkýři bylo nyní třeba nahraditi půdorysné výstupky a lomy, jež navrhovány v r. 1906 a později z plánu polohy zmizely. Nejvíce ovšem uplatnily se při řešení pohledovém požadavky nejvyššího komfortu v bydlení. Široké osy oken, arkýři rozšířené pokoje, mezi nimi zimní zahrádky se železnými zasunovacími okny, vchod již v souterrainu a loggie ve IV. patře povstaly vlivem půdorysného rozdělení ve velké pohodlné byty. Budova obsahuje dvoje sklepy; vrchní slouží za skladiště a krámy, ve spodních jsou sklady, sklepy pro nájemníky a ústřední topení parou o nízkém tlaku se 2 kotly od firmy Körtingovy. Celý dům jest totiž vytápěn ústředně, a nájemci zapravují obnos za topení s nájemným současně. Vchod ústí do vestibulu, obloženého leštěným sliveneckým mramorem, již v souterrainu, kde umístěn i výtah syst. Stieglerova v kleci z kovaného železa a mramoru. Dům vzhledem k nákladnému zařízení obsahuje většinou byty pouze větší, o 4—8 pokojích, v podkroví ateliery a prádelnu. Při bytech zřízeny koupelny jako toiletní pokoje s klosetem, vanou, umývadlem a bidetem; opatřeny jsou studenou i teplou vodou, přicházející z velkých plynových boilerů v kuchyni, jejichž činnost samočinně počíná otočením výtokového kohoutu. Ve zdích ložnic zapuštěny jsou nedobytné a ohnivzdorné tresory na cenné předměty. Všecky byty jsou ústředně zbavovány prachu elektrickým vyssávačem.

Celé staveniště měří 853.70 m^2; z toho v přízemí zastaveno 792.50 m^2, v patrech 695 m^2. Se stavbou započato v listopadu r. 1910; obydlena jest od listopadu r. 1911.

Stavbu provedl p. stav. Jos. Janský, štukatérské práce a umělý kámen fma Čapek a spol., mramorové obklady vestibulu fma Barta a Tichý, osobní zdviž inž. Jar. Moučka a zřízení koupelen firma Macháčkova ve Vysočanech. Ostatní práce dodali pražští živnostníci.

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském náměstí v Praze.

Stavební rada Osvald Polívka. Tab. č. 42., 43., 44. a vyobr. na str. 101. až 104.

V květnu r. 1904 usnesl se sbor vypsati druhou ideovou soutěž na plány pro přestavbu a přístavbu radnice staroměstské na základě nového programu, dle kterého v radnici měly býti umístěny úřední místnosti o celkové užitečné ploše 7.523 m^2, v přístavbě 6.940 m^2, dohromady

14.463 m^2. Tento program byl však redukován, a staveniště pro novostavbu bylo oddělením bloku mezi Platnéřskou a Kaprovou ulicí značně zmenšeno. V novostavbě radniční (úřední) budovy měly se pak umístiti:

1. referát školní 360 m^2, 2. referát berní 680 m^2, 3. referáty živnostenské 480 m^2, 4. berní úřad 1.600 m^2, 5. účtárna městská a hlavní pokladna 1.780 m^2, 6. byty 80 m^2, 7. reservní místnosti 490 m^2, úhrnem užitečné plochy 5.470 m^2.

O soutěži na plány, vypsané se lhůtou do 31. března r. 1905, bylo rozhodnuto dne 31. května téhož roku.

V lednu r. 1906 usneseno přikročiti ke stavbě úřední budovy dle programu shora uvedeného.

Za tím účelem byl vyzván c. k. stav. rada architekt Osvald Polívka dne 7. července r. 1906, aby na základě svého konkurenčního návrhu uvázal se ve vypracování nových skizz a přibližného rozpočtu.

Nové studium programu a mezitím nastalých nových potřeb vedlo ku poznání značných změn, jak co do programu, tak i úpravy staveniště a ulic přilehlých, což vedlo k usnesení rady městské ze dne 2. srpna r. 1906 svolati přednosty všech referátů a úřadů, jež v nové budově měly býti umístěny, ke společné poradě, a stav. rada O. Polívka splnomocněn s těmito přednosty sestaviti program místností a jich příslušenství. Tímto šetřením dospěl ku poznání, že výměry ploch stanovených dle dřívějších programů v r. 1906 již neodpovídají potřebám, a agenda úřadů těchto tak za posledních let vzrostla, že místo 5.470 m^2 (dle původního programu) bylo třeba aspoň 6.792 m^2, tedy o 1.322 m^2 více.

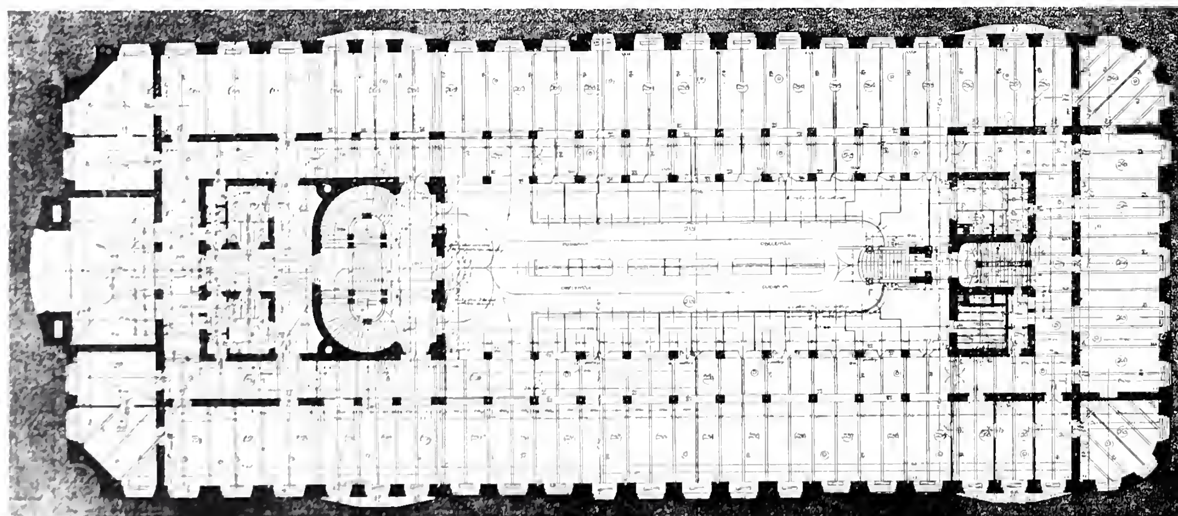
Dále bylo shledáno, že bude prospěšno s ohledem na Klementinum, palác hrab. Clam-Gallase a stávající budovy na Linhartském náměstí niveau uliční jinak upraviti a budoucí regulaci Mariánského náměstí, uličky Žatecké a celého bloku mezi Platnéřskou a Kaprovou ulicí definitivně stanoviti. Stav. rada O. Polívka vypracoval návrhy, plány a modely různých alternativ, jež ve zvláštní schůzi 23. října r. 1906 předložil a demonstroval.

Po dlouhých poradách usneseno přeložiti vyústění Žatecké uličky na náměstí Mariánském do ulice Platnéřské a rozděliti tak blok mezi Kaprovou a Platnéřskou ulicí na dva, plochu Mariánského náměstí nezmenšiti a čtvrté patro nové budovy radniční vynechati. Ustanoveno do budovy umístiti toliko úřady rázu bankovního a pro ostatní úřady zbudovati úřední budovu jinou.

K tomuto posudku podal stav. rada O. Polívka 24. listopadu r. 1906 rozklad, a 21. prosince r. 1906 prozkoumány v technické komisi jeho návrhy odůvodňovací, a schválen návrh budovy i výškové upravení ulice Linhartské a Platnéřské i Mariánského náměstí. Doporučeno, aby stavební plocha do Mariánského náměstí byla zvětšena, a k umístění úřadů dle schváleného programu postavila se budova o čtyřech patrech.

Dle stavebních plánů předložených dne 14. listopadu r. 1907 bylo zabráno 3.350 m^2 staveniště obdélníkového tvaru o délce 90·47 *m* a šířce 37 *m*. Hlavní vchod dle programu položen do Mariánského náměstí proti Klementinu.

Přízemí obsahovalo vestibul 12·00 *m* dlouhý, 6·90 *m* hluboký, tedy o ploše 82·8 m^2, s přiléhajícím hlavním schodištěm tříramenným, vedlejším dvouramenným, místnosti pro vrátného, sluhy,

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze-I. — I. patro.
Stav. rada Osvald Polívka.

stráž, kanceláře pro berní úřady I. a II., byty pro vrátného a strojníka, archiv pro úřady v domě umístěné a 23 menší krámy o celkové ploše 595·5 m^2, osobní zdviž tlačítkovou a dva osobní paternostery.

V I. patře navržena kasovní dvorana, délky 41·36 *m*, šířky 13·74 *m*, t. j. plochy 568·29 m^2.

Ke srovnání budiž uvedeno, že dvorana městské spořitelny Pražské měří 14 × 22 = 313·6 m^2, dvorana české spořitelny v Praze 17 × 24 = 408·0 m^2, dvorana zemské banky král. Českého 13·9 × 18·15 = 240 m^2, dvorana živnostenské banky 7·8 × 18·0 = 138·4 m^2, sál v obchodní komoře Pražské 9·2 × 19·15 = 176·18 m^2, sál v plodinové burse Pražské 410 m^2, sál v „Merkuru" v Praze-I. 10·5 × 17·76 = 186 m^2, dvorana hlavní pošt. budovy v Praze-II. 18 × 56 = 1008 m^2, sál Žofínský 19·5 × 31·2 = 608·40 m^2 a velká zasedací síň v radnici Staroměstské 14 × 16 = 302 m^2.

Ze všech dvoran bankovních budov Pražských jest dvorana nové radniční budovy na Mariánském náměstí největší; toliko dvoranou, zřízenou z bývalého nádvoří v hlavní pošlovní budově, jest předstižena. Mimo platebny navrženy v I. patře ještě úřadovny hlavní pokladny městské i berních úřadů I. a II.

V druhém patře projektovány kanceláře živnostenského referátu IIa. a IIb. a berních referátů Vb, ve III. patře kanceláře školního referátu a účtárny městské, ve IV. patře kanceláře účtárny městské.

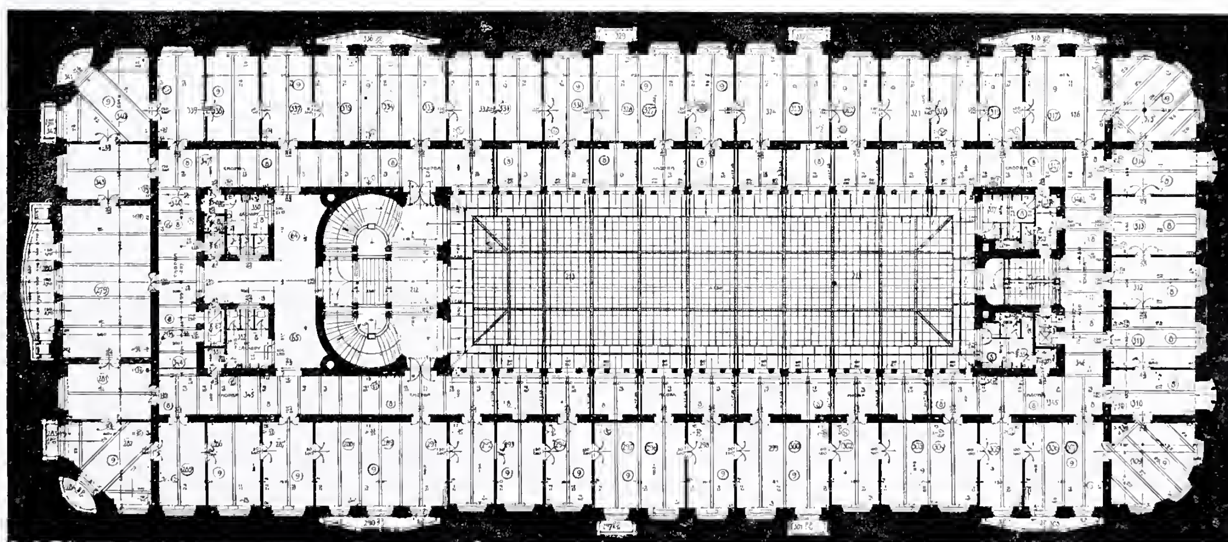
Celá budova měla tudíž poskytnouti pro úřadování plochu 7463 m^2.

Detailní plány předloženy byly technické komisi 11. ledna r. 1908 a byly po té schváleny i radou městskou.

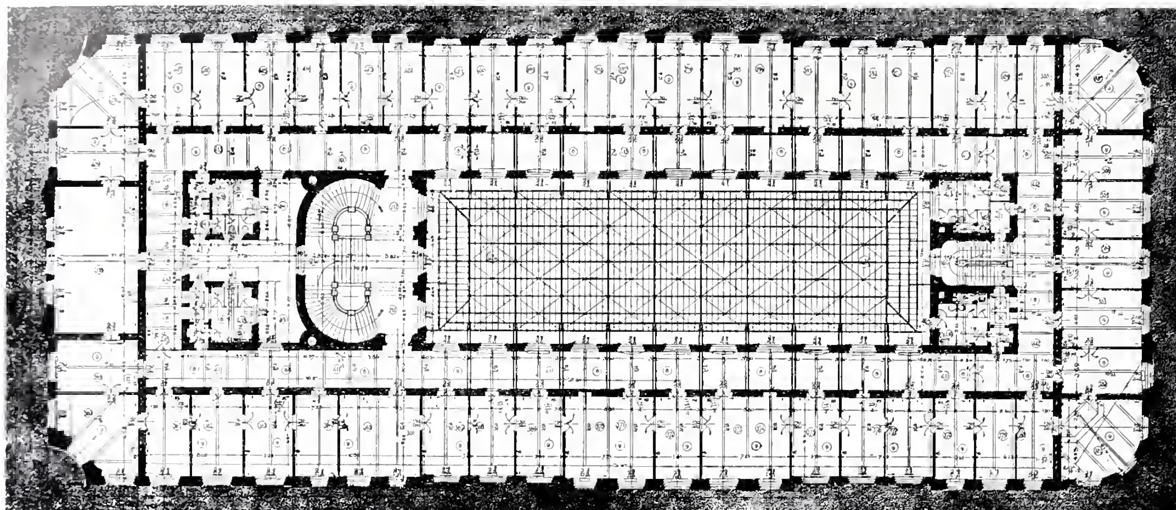
Náklad na stavbu rozpočten byl takto:

1. Práce zednické a nádenické na	644.105·31 K
2. Práce kamenická na	68.179·13 „
3. Práce tesařská na	8.238·30 „
4. Práce klempířská na	19.135·60 „
5. Práce pokryvačská na	7.089·15 „
6. Dodávka železných nosníků válcovaných na	6.645·17 „
7. Dodávka želez. konstrukcí střešních na	39.225·00 „
8. Práce truhlářská na	126.130·73 „
9. Práce zámečnická na	58.957·40 „
10. Práce sklenářská na	49.155·88 „
11. Práce natěračská na	26.284·18 „
12. Práce štukatérská na	41.880·46 „
13. Práce sochařská na	61.130·00 „
14. Práce z umělého mramoru na	31.782·65 „
15. Práce malířská na	20.115·50 „
16. Práce kamnářská na	820·00 „
17. Práce parketářská na	101.671·68 „
18. Práce čalounická na	8.416·81 „
19. Zařízení domovní kanalisace na	11.629·54 „
20. Zařízení domov. vodovodu na	22.248·44 „
21. Zařízení plynového osvětlení na	1.062·52 „
22. Zařízení ústředního topení na	142.909·44 „
23. Zařízení elektr. osvětlení na	110.500·00 „
24. Konstrukce betonové na	227.000·00 „
25. Strojní zařízení pro odssávání prachu na	7.555·50 „
26. Strojní zařízení výtahů na	56.200·00 „
27. Zřízení chodníků na	2.085·42 „
28. Zřízení ozdobných kašen na	6.000·00 „
29. Zařízení hromosvodů na	2.937·10 „

Celkový rozpočet byl upraven na 2,100.000 K

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze-I. — II. patro.
Stav. rada Osvald Polívka.

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze-I. — III. patro.
Stav. rada Osvald Polívka.

tak, že na 1 m^2 zastavené plochy připadalo 627 K. Náklad na zřízení staveniště činil 465.000 K, přípravné práce odhadnuty as na 35.000 K. Úhrnný celkový náklad rozpočten tudíž na 2,600.000 K.

Ve schůzi sboru obecních starších, konané dne 10. února r. 1908, schválen byl návrh rady městské, aby na nově upraveném bloku na Linhartském nám. vystavěna byla dle plánů vypracovaných c. k. stav. radou O. Polívkou nová budova radniční, a povolen na stavbu rozpočtený náklad stavební do výše 2.100.000 K. Dne 25. května 1908 předáno staveniště staviteli p. Fr. Tichnovi, kterémuž zadala rada městská provedení práce zednické a nádenické.

V červnu r. 1908 vyžádal si zemský výbor král. Českého zvláštní vysvětlení o výškové úpravě ulic a náměstí v okolí nové budovy radniční a přípisem ze dne 18. prosince r. 1908 sdělil svoje usnesení, kterým plán polohy, sborem obec. starších ze dne 6. dubna r. 1908 schválený, nepotvrzuje a žádá, aby se směr uličky Žatecké změnil, nová budova účinněji rozčlenila, hmota co do půdorysu i co do výšek více rozdělila, výškově omezila a monumentálním budovám sousedním a malebnému svému okolí se přizpůsobila a jiná úprava čar průčelních se provedla.

Městská rada vyhověla zemskému výboru a dala vypracovati nový projekt, při čemž průčelí nové budovy sníženo na straně Mariánského náměstí na tři patra, podobně směrem k radniční budově staré, fasády při ulici Platnéřské a Linhartské mohutnějšími risality a silhuetováním střech pročleněny, aby se vytýkaná dřívější jednotvárnost přerušila, IV. patro se vypustilo a nahradilo mansardami. Směr Žatecké ulice pozměněn a vyústění léže do Platnéřské ulice přeloženo tak, že osa I. risalitu budovy podržena za osu Žatecké ulice nové.

Rada městská poukázala ještě, že ustanovení čáry stavební a upravení bloku jest výsledkem opětných studií a porad různých komisí, zvláště umělecких, jichž členy byli nejpřednější umělci a architekti, zejména president vrchní stav. rada arch. V. Hlávka, dvorní rada arch. V. Zítek, dvorní rada arch. J. Schulz, stavební rada arch. A. Wiehl, prof. arch. J. Koula, arch. A. Roštlapil, stav. rada A. Sakař a jiní, a žádala nového úředního projednání. Dne 31. března r. 1900 jednal zemský výbor znova o změny plánů polohy a schválil změnu niveau Mariánského náměstí, stanovil nové změny jak polohopisného plánu úpravy, tak i stavebních čar nové příští budovy.

Plány budovy radniční byly pak projektantem znovu zcela přepracovány, hmoty její ještě rázněji děleny, střechy vyvinuty a celek obohacen tak, aby jednotvárnost daných stavebních čar se přerušila a žádaná malebnost bez značných ztrát na půdorysném řešení netrpěla.

Dne 5. září r. 1908 sdělena byla podnikateli stavby staviteli Fr. Tichnovi geometrickým oddělením assanačního referátu stavební čára na připraveném, odbouráním domů uvolněném staveništi, a započato ihned s vytýčením stavebních čar i samotné budovy, jakož i s výkopem sklepů a základů.

V měsíci srpnu r. 1911 byla budova tak dalece hotova, že se mohly do ní přestěhovati některé úřady a referáty.

Nová úřadní budova radniční jest rozdělena a upravena takto:

Portálem tříosovým, k němuž vede z Mariánského náměstí předložené schodiště, vstupuje

se do hlavního vestibulu ve zvýšeném přízemku třemi kovanými, měděnými vraty nákladné práce.

Vestibul má imitovanou klenbu a jest jednoduše upraven. Obruby dveří provedeny v umělém mramoru, stěny obloženy červeným mramorem Suchomastským, veliká okna ozdobně zasklena sklem barevným a ledovým sklem fasetovaným.

Z vestibulu vchází se v pravo a v levo do okružní chodby, jež vede celou budovou a opakuje se v patrech, oddělujíc střední prostory, a to v přízemí ústřední čekárnu, v I. patře hlavní dvoranu od místností rozložených podél všech čtyř průčelí budovy.

Z přízemku vstupuje se přímo širokým, jednoramenným schodištěm, jehož stěny obloženy barevnými umělými mramory, v ose hlavního vchodu k velké dvoraně, středu to celé budovy.

V I. patře ve dvoraně střední zdi jsou nahraženy betonovými pilíři tak, že jsou veškeré místnosti uličních traktů sloučeny s dvoranou v jednu velikou místnost ústřední.

Dvorana určena jest pro styk obecenstva s městskými pokladními úřady, t. j. hlavní městskou pokladnou, s oddělením poukazovacím městské účtárny a oběma berními úřady. Rozsáhlá dvorana tato, zaujímající plochu 570 m^2, pokládati se může za největší dosud pokladní místnost v Praze. Jest opatřena skleněnou střechou a pod ní ozdobným skleněným stropem. K umělému osvětlování elektrickému slouží 20 bohatě upravených lustrů, umístěných po obvodě stropu. Uprostřed dvorany jsou umístěny pohodlná, koží potažená sedadla a psací stoly pro obecenstvo, mající zde řízení úřední.

Uměleckou výzdobou dvorany jsou figurální reliefní náplně na stěnách mezi pilíři ve výši II. patra od akad. sochaře A. Štrunce, jenž jimi zobrazil různá zaměstnání a občanské cnosti.

Koje pro výkony úřední služby (pokladny a podatelny) počtem 12 pro hlavní pokladnu a likvidaturu, 12 pro úřady berní I. a II. rozloženy jsou na obou stranách dvorany. Stěny dělící ve spodní části obloženy kachlíčky, hoření nástavce provedeny z měděného, patinovaného plechu a zaskleny bohatým barevným sklem, do mědi vloženým. Pro vnitřní zařízení kojí a přilehlých místností úředních užito kancelářského nábytku amerického typu. Ke koji pro hlavní pokladnu přiléhá tresor s vypancéřovanými stěnami a stropy, uzavřený těžkými dveřmi, silně pancéřovanými. Dva tresory pro berní úřad umístěny jsou v dolním polopatře pod dvoranou a vedou k nim schody přímo z dvorany, z níž při východní straně vedou dále spojovací jednoramenné schody, jichž stěny obloženy ve spodní části umělým mramorem, v hoření části zaskleny měděným, ozdobně fasetovým, ledovým sklem. Obruba vstupních dveří dvorany nad těmito schody korunována jest dekorativním nástavcem s bohatě upraveným ciferníkem elektrických transparentních hodin s kalendáriem.

K vyšším poschodím upraven přístup jednak pokračováním hlavního schodiště tříramenného, jakož i dvouramenným schodištěm vedlejším při zadním vestibulu a třemi osobními zdvižemi.

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze. — Zábradlí na balkoně.
Stav. rada Osvald Polívka

Po levé straně hlavního vestibulu umístěna osobní zdviž o jedné kabině pro tři osoby, o vteřinové rychlosti 700 *mm*, tlačítkového systému, jenž umožňuje používateli samostatné řízení zdviže.

Při obou vestibulech zřízeny jsou 2 paternosterové osobní zdviže čili elevátory, každý o 12 otevřených kabinách pro současné zatížení 2 osobami v každé kabině, o vteřiné rychlosti 250 *mm* nepřetržitého pohybu, který se dá v případě potřeby z každé kabiny ihned zastaviti. Volný pohyb paternosteru umožňuje bezpečné vstupování a vystupování v každém patře a ochranná bezpečnostní zařízení zaručují naprostou bezpečnost tohoto, pro Prahu nového prostředku dopravního.

Do úředních místností v patrech vstupuje se z okružních, 3 *m* širokých chodeb, jichž podlaha opatřena jest linoleem za účelem tlumení lomozu, způsobeného stálým přecházením stran v chodbách; parapety oken v chodbách opatřeny sedátky pro čekající obecenstvo a střídají se též s příručními vestavenými stolky.

Celkem jest v této úřední budově 250 místností úředních (s místnostmi sklepními a spisovnou 285). Místnosti vedlejší a pomocné (byt vrátného) nejsou v to počítány.

(Dokončení.)

Návrh rodinného domku v Plzni.

Arch. prof. Viktorin Šulc. (Vyobr. na str. 106. až 108.)

V okolí Plzně téměř na všech stranách objevují se nyní kolonie rodinných a dělnických domků i vill.

Domek, jehož vyobrazení přinášíme, obsahuje v přízemí tři pokoje a kuchyň s příslušenstvím, v podkroví tři světničky a pod kuchyní malý sklep. Zevnějšek jest přizpůsoben rázu venkovských stavení. Krytina jest tašková. Zastavěná plocha obnáší 170 m^2 a stavební náklad 15.300 K.

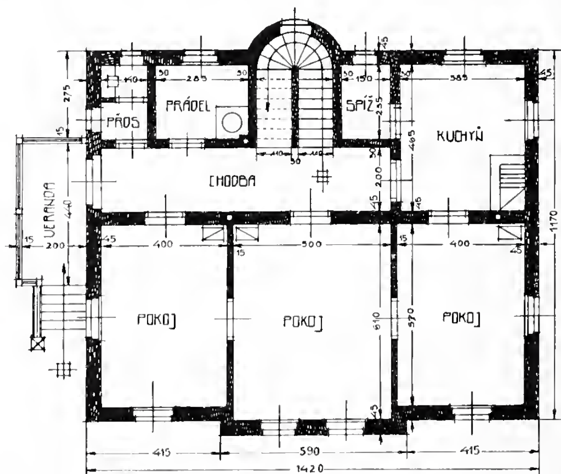
RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ. K soutěži na náčrtky plánů na stavbu hotelu pro „Český plzeňský pivovar", akciová společnost v Plzni, zadáno bylo 56 návrhů. I. cenu 1000 K získal návrh s heslem „Idea", jehož autorem jest arch. Viktorin Šulc, c. k. prof. průmysl. školy v Praze; II. cena 600 K přisouzena návrhu s heslem „1 × 1 = 1", jehož autorem jest arch. Kilian Köhler ve Vídni; III. cenu získal návrh s heslem „Union", který vypracoval arch. Karel Brünnler v Běláku. Pochvalná uznání udělena byla pracím s hesly „R. S. T.", „tři zelené protínající se kruhy" a „tři červené kruhy soustředné". Veškeré došlé návrhy vystaveny byly 5. a 6. září v Lidovém sále Měšťanské besedy v Plzni. Autoři projektů cenami nepoctěných se žádají, by oznámili, pokud tak neučinili, na kterou adresu mají býti jejich práce vráceny.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Společnost „Fréres Evloguie et Christo Gueorguieff" v Sofii v Bulharsku vypisuje mezinárodní soutěž na plány pro stavbu knihovny a musea v Sofii. V budově, na jejíž stavbu určen jest náklad as 2 mil. franků, má býti umístěna státní knihovna, archeologické a ethnologické museum. Pro nejlepší návrhy určeny jsou ceny: I. cena 4000; II. cena 2500; III. cena 1000 franků. Kromě toho má porota k disposici 1500 franků pro zakoupení dalších prací. Do poroty bude povolán mimo jiné také rakouský architekt, jmenovaný sdružením architektů nebo státní korporací. Bližší podmínky soutěže zvěděti lze u c. k. Rakouského obchodního musea ve Vídni. — Lhůta ku podání návrhů stanovena jest do 1. prosince 1912.

Místní školní rada v Lomnici n. Pop. vypisuje veřejnou soutěž na náčrtky a přibližný rozpočet pro stavbu obecné a měšťanské školy pro chlapce a dívky. Tři nejvhodnější návrhy odměněny budou cenami: I. cena 800 K, II. cena 500 K, III. cena 300 K. Cenami poctěné práce zůstanou majetkem místní školní rady, která jich může upotřebiti pro stavbu buď úplně nebo se změnami. Autoři ostatních prací nemají nároku na odměnu. Zapečetěné a heslem nebo značkou

Návrh rodinného domku v Plzni.
Arch. prof. Viktorin Šulc.

opatřené návrhy zaslány buďtež místní školní radě v Lomnici n. Pop., která zašle neb vydá interessentům veškeré k soutěži potřebné pomůcky. — Lhůta stanovena jest do 30. listopadu 1912.

Komitét pro povznesení výroby a odbytu předmětů upomínkových vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů neb modelů na zhotovení upo-

mínky pro cizince na Prahu, na král. České vůbec neb jeho jednotlivé kraje. Za předmět provedený určeny jsou ceny: I. cena 400 K, dvě II. ceny po 200 K, dvě III. ceny po 100 K. Za návrhy v kresbě neb modelu: I. cena 200 K, dvě druhé ceny po 100 K a dvě III. ceny po 80 K. Potřebné pomůcky zašle kancelář „Umělecko-průmyslového musea Obchodní a živnostenské komory v Praze 73-I." — Lhůta stanovena jest do 2. května 1913.

Město Rychnov nad Kněžnou vypisuje veřejnou soutěž na zhotovení náčrtku regulačního plánu města Rychnova n. Kn. Soutěže mohou se súčastniti pouze odborníci slovanských národností. Pro tři nejlepší náčrtky určeny jsou ceny: I. cena 1000 K, II. cena 750 K, III. cena 500 K. Kopie přesně sdělaných plánů polohopisných a nivelačních a podmínky soutěže zašle obec rychnovská proti záloze 20 K, které se účastníkům soutěže vrátí. — Lhůta stanovena jest do 1. února 1913.

K soutěži vypsané na náčrtky plánů pro stavbu obecné a měšťanské školy v Chotěboři. Lhůta původně stanovena do 30. září (viz A. O. sešit 8.). Následkem opozděného vyhotovení a rozeslání situačních plánků prodlužuje místní školní rada lhůtu do 31. října t. r. (Bližší viz insert uveřejněný v tomto sešitu.)

Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů pro stavbu královského a justičního paláce v Sofii. — Lhůta stanovena jest do 1. prosince 1912. — Bližší viz A. O. sešit 7.

Vzhledem k dobrým přátelským stykům s bratrským národem bulharským doporučuje se, aby čeští architekti hojně se súčastnili těchto soutěží; v potřebné pomůcky a program (v jazyku francouzském) nahlédnouti lze v redakci „Architekt. Obzoru".

SOUTĚŽ NA NOVÝ HŘBITOV PRAŽSKÝ. V posledním sešitu měsíčníku „Styl" dočítáme se, že v této soutěži nezaslouženě vyzdviženy konvencionelní a neindividuelní projekty pánů Richarda Klenky z Vlastimilu a Jana Vejrycha. Naproti tomu uvádíme po návštěvě výstavky soutěžných plánů, že práce jmenovaných pánů nejsou nijak konvencionelní a neindividuelní. Jsou to naopak práce zrale uvážené, plné půvabných, původních detailů, řešené s ohledem na nerovný terrain atd., krátce práce velice vyspělé a seriosní, jež porota plným právem postavila do popředí. Také očekáváme, že právě pro tyto kvality obec pražská naváže jednání s některým ze jmenovaných architektův ohledně zadání a vypracování definitivních plánů, a bylo by velkou škodou pro obec pražskou, kdyby krásné myšlenky a motivy, v projektech obsažené, nebyly realisovány aneb snad spraeovány někým jiným, než jich autory. *R.*

NORMY, dle nichž jest počítati zastavěný prostor a stanoviti jednotkovou cenu za 1 m^3 při předběžných rozpočtech na stavby pozemní. (Dokončení.)

I. Zastavěným prostorem rozumí se:

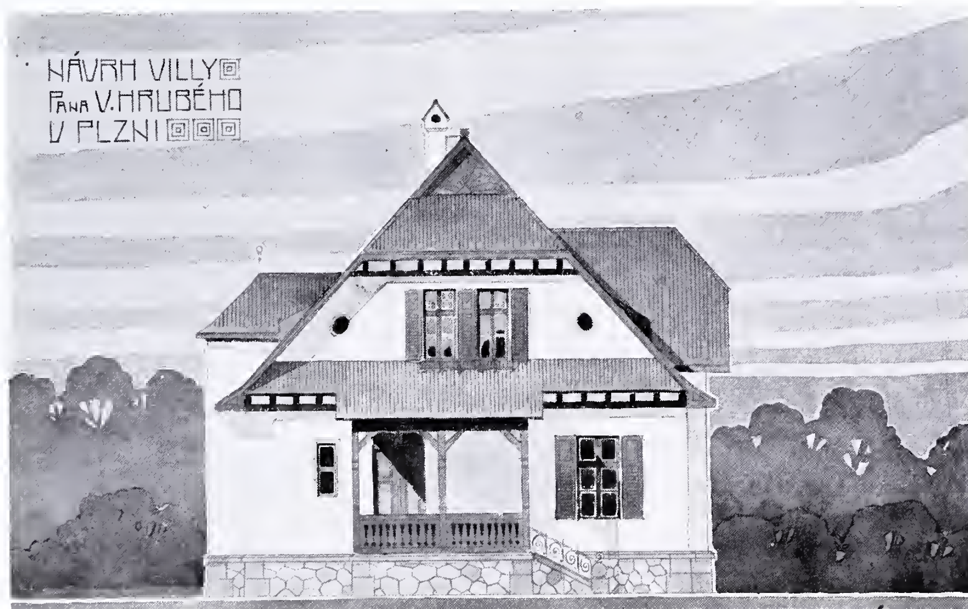
a) prostor užitečných etáží, t. j. sklepů, přízemí, všech pater, event. podkroví.

b) prostor půdní.

1. Prostor užitečných etáží stanoví se jako násobek zastavěné plochy přízemí a výšky, měřené od sklepní dlažby až k okapu střešnímu, leží-li nejvyšší patro pod ním. Má-li stavba podkrovní patro (podkroví), jest toto rovnocenné ostatním patrům; výška měří se pak nikoli k okapu, nýbrž ke stropu podkrovnímu i s jeho konstrukcí. Má-li budova nestejné výšky v jednotlivých částech, nebo je-li hloubka sklepní nestejná, nutno počítati každou jednotlivou část o různé výšce zvláště. Při sklepech, nad nimiž je dvůr, čítá se výška od jich dlažby ke dlažbě dvora.

2. Půdní prostor střech, pokud není započtěn jako podkroví, počítá se 40% svého skutečného, stereometricky zjištěného obsahu.

3. Lehce kryté, otevřené přístavby, zasklené dvory a pod. počítají se polovinou svého skutečného obsahu.

Návrh rodinného domku v Plzni.
Arch. prof. Viktorin Šulc.

4. Kubický obsah arkýřů se přičítá k celkové kubatuře budovy; výška měří se od podlahy k podlaze příslušného patra.

II. Stavební náklad obsahuje všechna jednotlivá zařízení, jež jsou nezbytna, aby budova mohla býti odevzdána svému účelu. Vyjmuty jsou: cena pozemku, úprava okolí, interkalár, kanalisace a jiné práce mimo dům, jakož i všechna přepychová zařízení. Započítán budiž však honorář architektův a honorář za vedení stavby.

Normy navrhujeme z těchto důvodů:

1. Mají přispěti k jednotnému stanovení průměrných cen. Za tím účelem obracíme se na P. T. obce, okresní zastupitelstva, úřady, pp. architekty a stavitele, aby při súčtování novostaveb neobtěžovali sobě zjistiti zastavěný prostor dle našich norem a děliti jím stavební náklad. Z průměru hodnot, jež tímto způsobem získáme, budeme každoročně publikovati jednotkové ceny za 1 m^3 zastavěného prostoru.

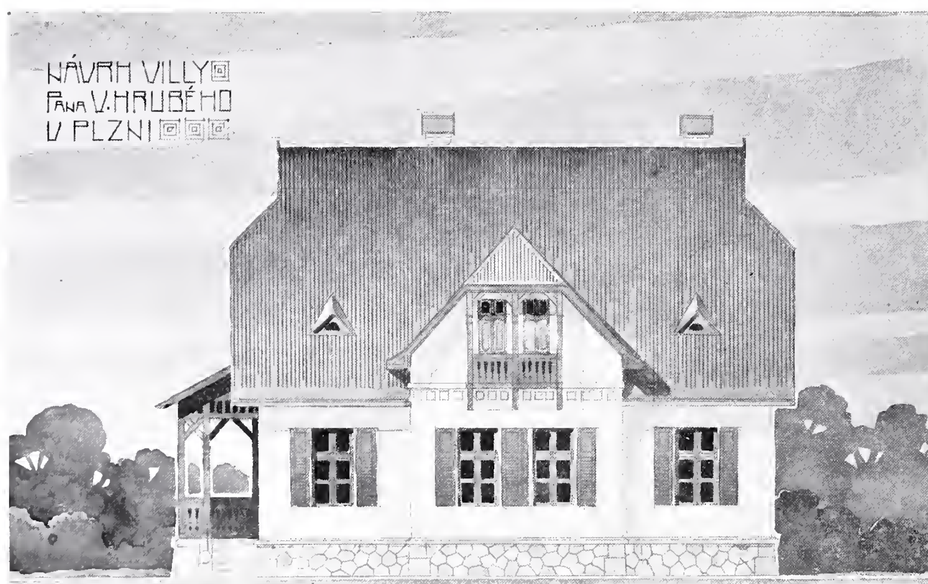
2. Tyto normy mají umožniti jednotné a rychlé posuzování předběžných rozpočtů při soutěžích i při soukromých stavbách. Stačí pak předepsati projektantům, by počítali zastavěný prostor dle našich norem. Srovnáním cifer obsahů, získaných touže methodou, stane se ihned jasno, který projekt je nejvýhodnějším po stránce hospodářské.

3. Pro posouzení finanční možnosti projektů bude použitím našich výsledků daleko spolehlivější cifra po ruce, než při dosavádním, namnoze zmatečném, odhadování nákladu stavebního dle zastavěné plochy.

4. Posléze pro stavební a bytová družstva bude způsob námi navrhovaný výhodným nejen pro snadnou a rychlou kalkulaci předběžnou, nýbrž bude možno též zadávati stavby stejného, často se opakujícího typu dle ceny za 1 m^3. *P.*

NADACE. Při nadání, které založil ve své poslední vůli architekt Antonín Turek, dne 27. prosince 1893, v Praze zemřelý, pro mladé snaživé umělce, aby v cizině mohli se zdržovati a tu vzdělávati se dále ve svém oboru, uprázdnilo se jedno místo s požitkem 1800 K ročně určené pro architekta a jedno místo s požitkem 1800 K pro sochaře. O nadační místo toto ucházeti se mohou mladí, snaživí architekti a sochaři občanského původu, české národnosti a křesťanského vyznání. Tyto nadace propůjčují se z pravidla pro dvě léta; avšak může požitek nadační obzvláště talentovaným architektům a sochařům, kteří se ukáží býti toho hodnými, prodloužen býti na třetí rok. Architekt a sochař, jemuž nadace bude udělena, musí se za účelem dalšího vzdělání alespoň jeden rok zdržovati v Římě.

Žádosti opatřené doklady o vykonaných studiích, občanském původu, české národnosti, křesťanském vyznání a zachovalosti podány buďtež do 15. října 1912 do 12. hodiny polední v podacím protokole referátu humanitního v Praze, č. p. 267-I. „U Dobřenských“ (Betlemská ulice č. 11., I. poschodí). K žádostem, v nichž udáno budiž, jak žadatel hodlá naložiti s požitky nadačními, přiloženy buďtež doklady o činnosti žadatelově, jeho skizzy, plány, kresby, fotografie děl sochařských atd. Přihlížeti se nebude k žádostem, které nebudou řádně doloženy, aneb dojdou po předepsané lhůtě. — Podrobnější informace sdělí zmíněný referát.

Návrh rodinného domku v Plzni.
Arch. prof. Viktorin Šulc.

ZPRÁVY OSOBNÍ. Císař jmenoval mimořádného profesora pozemního stavitelství na české vysoké škole technické v Praze arch. Dra Aloise Čenského řádným professorem téhož odboru na téže vysoké škole. — Arch. Viktorin Šulc, profesor státní průmyslové školy v Plzni, přeložen byl k vlastní žádosti na státní průmyslovou školu v Praze. — Ministr veřejných prací jmenoval arch. Antonína Engla skut. učitelem IX. hodnostní třídy na státní průmyslové škole v Praze.

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor“: Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM.
Tiskne „POLITIKA“ závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, ŘÍJEN 1912.

Obecní dům král. hlav. města Prahy.

Architekti prof. Antonín Balšánek a staveb. rada Osvald Polívka. — (Dokončení.)

Ke konci zbývá nám promluviti o otázce nákladu stavebního, jež byla tak často ve veřejnosti přetřásána — namnoze nesprávným způsobem.

Sbor obecních starších povolil na stavbu, její vnitřní zařízení a uměleckou výzdobu celkem 60,83.000 K. Poněvadž zastavěný kubický obsah měří 139.176 m^3, stál 1 m^3 zastavěného prostoru **43·71 K.**

Zajímavo jest srovnati Obecní dům v ohledu tomto se stavbou, co do výpravy a vnitřního zařízení podobnou — Národním Divadlem —, což se také stalo při povolování nových nákladů stavebních ve sboru obecních starších, ale opět způsobem naprosto nesprávným.

Dvojí stavba Národního divadla, před i po požáru, stála 6,313.028 K, tedy jen o něco málo více, nežli Obecní dům. Zapomělo se však na okolnost nejdůležitější: poměr zastavěných ploch.

Kdežto Národní Divadlo má zastavěné plochy pouze 3183 m^2, má Obecní dům 4214 m^2, tedy o 1031 m^2 více, takže jednotka nákladu při Obecním domě jest značně menší (1392 K proti 1983 K za 1 m^2 zastavěné plochy při Národním Divadle). Dlužno však také uvážiti, že stavební hmoty i práce od dob stavby Národního Divadla zdražily se nejméně o 50% tak, že jednotka stavebního nákladu u „Obecního domu" jeví se býti celkem malou.

Značný náklad stavební vyplývá z velikosti budovy, jejího složitého zařízení i vnitřní výzdoby a odpovídá asi nákladům na podobné budovy, současně v cizině provedené.

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

(Pokračování s vyobr. na str. 110.)

Máme-li na mysli husitský památník v předešlém čísle uveřejněný a chceme-li ukázati ke hlavním cifrám při jeho eventuelním provedení, jest nám uvésti, že při vyzdění okruhové zdi mohyly, o 10 *m* výšky a 5 *m* hloubky základů, spotřebovalo by se 8918 m^3 zdiva, a při nákladu 25 K za 1 m^3 přišlo by se k 222.950 K. Uprostřed na vyzdění výtahové šachty spotřebovalo by se 1235 m^3 zdiva za 30.870 K; vyzdění ztužovacích ramen, paprskovitě uprostřed postavených, vyžadovalo by asi 4160 m^3 zdiva nákladem asi 104.000 K. Přístup k výtahu dal by se pořízení aproximativně as za 13.300 K, zřízení výtahu za 20.000 K, úprava zakončení mohyly za 30.000 K, úprava povrchu za 50.000 K, z čehož vychází celkový náklad as 471.120 K. Náklad za převezení a uložení země, jak již výše pověděno, náležel by do účtu za provedení průkopu letenského, a mimo to vyzdívání všech součástí mohyly dělo by se postupně při nasypávání.

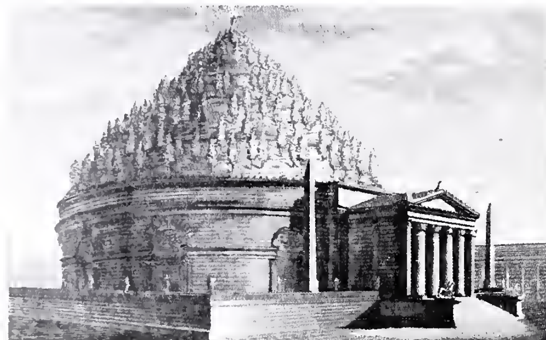
Z uvedeného tedy patrno, že celkový náklad vzhledem na docílený výsledek grandiosního památníku možno považovati za velice skrovný.

Památník mohylový v dimensích, jak byly naznačeny, mohl by dobře konkurovati i s tak velkými zjevy, jaký bude na př. „Völkerschlachtsdenkmal" v Lipsku, který se nyní dokončuje několikamilionovým nákladem k oslavě všeobecného probuzení německého po porážce Napoleonově u Lipska. Pomník ten bude míti přibližně asi 85 *m* v průměru, 80 *m* výšky, při čemž nákladnost vyvolána jest spoustou architektonické, kamenické a plastické práce. Také v římském starověku nalezáme analogické pomníky, které Římané na rozmanitých místech postavili. Jsou to zejména veliké kužely v Římě samém a to náhrobek Augustův (vyobr. na str. 110.), který byl 85 *m* široký a právě tolik vysoký a mausoleum císaře Hadriána (Andělský hrad) as přibližně v těchže výměrách. Pomníky tyto náležely k nejvelkolepějším stavbám antické doby.

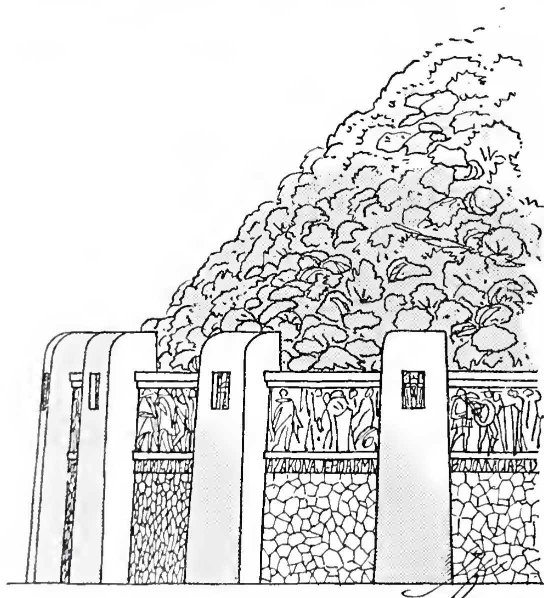
Co se týče vzhledu našeho pomníku, věnovaného době husitské, dalo by se použíti zdiva

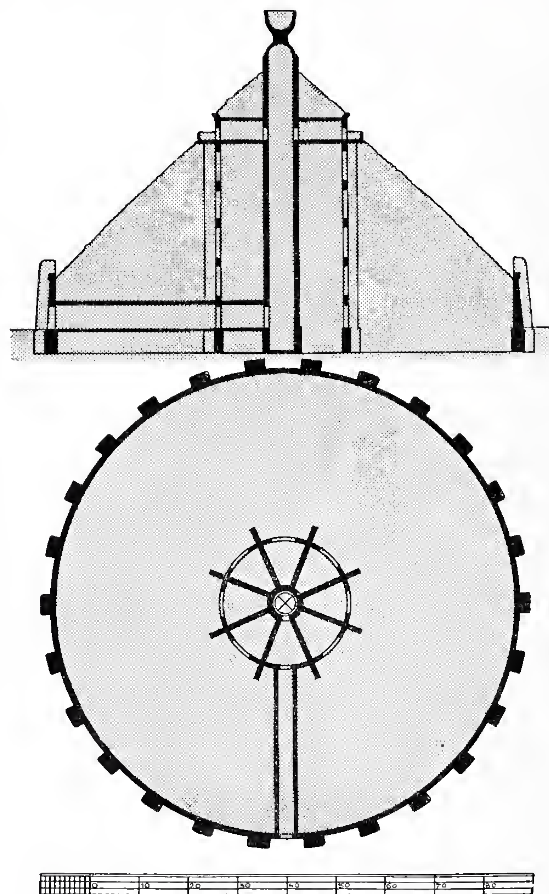
provedeného z betonu k výzdobě okruhové zdi průběžným monumentálním vlysem, v prostém plochém reliefu, vztahujícím se k době husitské (viz detail vyobr. na str. 110.). Nasypanou zemi nepředstavuji si zarovnanou v úplně hladký povrch, který by každým způsobem dešti trpěl a za většího přívalu se neudržel, nýbrž v povrch různým způsobem kameny menšími a většími malebně posetý, asi tak, jak se provádí při umělých horských partiích květinových v parcích tak, že kameny z části cementem mezi sebou se pojí, mezi nimi pak ponechá se množství kapes, které rostlinstvem a keři se osází a tím opět zpevní. Jistá hrbolatost takto provedeného povrchu spíše jest při velkém zjevu celého kužele na rozhodný prospěch celku, než hladký povrch, aniž je velké silhouetě památníku na závadu.

Mohlo by se vytknouti návrhu zde předloženému, že nebylo by tak snadno peníze takové veřejnými sbírkami opatřiti. Jestliže však uvážíme, že husitská doba jest zjev, jemuž není v celé historii národů střední Evropy rovno, a jestliže si připomeneme, že dobu tu ještě nemáme vlastně representovánu, pak lze předpokládati, že by náklad na národní pomník tak význačný se jistě opatřil. (Dokončení.)

Mausoleum cís. Augusta v Římě.

Náčrt památníku věnovaného myšlence hnutí husitského.
Arch. prof. Jan Koula.

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském náměstí v Praze.

Stavební rada Osvald Polívka. (Dokončení.) Tab. č. 45., 46., 47. a vyobr. na str. 111. až 114.

Uměleckou výzdobu zevnější tvoří plastiky akad. sochařů prof. Suchardy, Mařalky a Šalouna. Prof. Sucharda vyzdobil především hlavní vstup do budovy velkými reliefy po

obou stranách portálu. Na levém allegorisována řadou postav, nesoucích společně na bedrách břímě, společná práce a povinnost všech k celku. Na straně pravé znázorněn užitek, jaký jednotlivcům poskytuje celek obce školstvím, vědou, humanitou a pod. V závěrečném kameni klenbového oblouku portálu znázorněna ochrana městského pokladu, a vrchol okna ve výši I. poschodí zakončen postavou dívky, sklánějící se nad městským znakem a právem rychtářským. Nad hlavní římsou umístěny směrem k paláci Clam-Gallasovu dvě velké sedící sochy, představující „Revisi a Účetnictví".

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze-I.
Pohled od kostela sv. Mikuláše.
Staveb. rada Osvald Polívka.

Jim na opačné straně odpovídající Mařatkovy allegorické postavy „Ušlechtilosti a Skromnosti". Týž umělec doplňuje výzdobu portálu na balkonu I. patra sousoším „Síly a Vytrvalosti".

Pro další zevní sochařskou výzdobu budovy v obou nárožních výklencích na Mariánském náměstí určena jsou sousoší Šalounova, dosud jen v modelech dodaná. Pro tuto výzdobu užil Šaloun postav ze staropražských pověstí, jež pro toto umístění byly případně zvoleny. Nároží Platnéřské ulice má zdobiti zobrazení pověsti o „Železném muži", rytíři, jenž zavraždiv dívku, za trest byl proklet a stál na průčelí domu ve staré ulici Platnéřské, očekávaje každých sto let svého vysvobození. Pro druhé nároží určena tajemná postava rabína Ben Bezalela, jenž v Židovském městě pražském žil koncem XVI. století a proslul jako veliký učenec a kouzelník. Svým uměním dovedl vzdorovati i smrti, jež marně se o něj pokoušela, až konečně nalezla k němu přece přístup, ukryvši se v růžích, vlastní dcerou mu podaných.

Kromě ústředního topení teplou vodou a elektrického osvětlení jest nová budova radniční opatřena ústředním zařízením pro odssávání prachu, má vlastní telefonní centrálu, domácí telefony, elektrické hodiny a různá poplašná a kontrolní zařízení pro službu požární a bezpečnostní.

Stavební dozorstvo sestávalo z členů sboru obecních starších a městské rady M. Blechy, Frant. Hodka, J. Kaše a náměstka starostova Jana Seiferta. Kromě projektanta byli členy stavebního dozorstva ještě přednosta stavebního úřadu odb. I. stav. rada prof. L. Čížek a arch. a stav. Ant. Hrubý, který vedl správu stavby.

Stavbu a jednotlivé práce stavební, řemeslné a instalační provedly následující firmy:

práce zednické	1. stav. Fr. Tichna,
práce kamenické	2. V. Žďárský,
	3. Gabriel a Kujal,
práce tesařské	4. Josef Bouček,
práce klempířské	5. Fr. Mathauser,
	6. Jindřich Kosík,
práce pokrývačské ...	7. Wildmann-Preis,
	8. Biskup-Kvis-Kotrba,
dodávku želez. nosníků	9. Živnobanka pro Čechy a Moravu,
dodávku železné konstr. střešní nad dvoranou .	10. Bratří Prášilové a spol.,
práce truhlářské	11. Krsek a Jakubec,
	12. Kollman-Heyduk,
	13. B. Micka,
	14. V. Hanuš,
	15. Ant. Baumgartl a syn,
práce zámečnické....	16. Jan Žluva,
	17. J. Bittner,
	18. J. Vielwerth,
	19. K. Koubar a J. Vinklat,
	20. Ant. Páv,
práce sklenářské	21. Wolf a Štětka, nást.,
	22. Katzer a spol.,
práce natěračské	23. V. Bezouška,
	24. V. Wölfl,
	25. V. Hladík,
	26. Al. Kučera,
	27. B. Gerhart,
	28. J. Pražský,
	29. E. Lanč,
	30. A. Bubeníček,
práce štukatérské	31. F. Kraumann, Ed. Piccardt a Jindř. Šimanovský,

práce štukatérské	32. Jindřich Čapek,	zařízení na odssávání prachu	58. I. Českomoravská továrna na stroje v Praze,
práce sochařské	33. Ant. Štrunc,	zařízení zdviží osobních	59. Ludvík Meissner,
	34. Prof. Sucharda a J. Mařatka,		60. J. Prokopec,
	35. L. Šaloun,	zřízení chodníku kolem budovy	61. J. Kindl,
	36. Fr. Hergesel,	zřízení hromosvodů	62. J. Vejtruba jun.,
	37. L. Křtín,	dělící stěny kojí ve dvoraně	63. Franta Anýž,
práce z uměl. mramorů	38. Giavina a Zmek,	dělící stěny dubové	64. Ant. Navrátil,
	39. V. Michl,	břidl. desky u pokladen	65. M. Stuřihrad,
	40. J. Čapek,	pokladny ohnivzdorné	66. A. Kauble a spol.,
práce malířské	41. Fr. Labuť,	elektrické hodiny	67. L. Hainz,
	42. Jos. Hlaváček,	zřízení tresorů	68. I. Českomoravská továrna na stroje v Praze,
	43. Fr. Frölich,	osvětlovací tělesa	69. Franta Anýž,
	44. Jan Hlaváček,	domácí telefony	70. Scholle a Loukota,
	45. Jan Janča,	elektr. poplašné signály	71. Hasičský sbor kr. hl. města Prahy,
práce kamnářské	46. A. Kraus,	americký nábytek v kojích dvorany	72. J. Jirousek,
práce parketářské	47. Otto Skřivan,	americký nábytek v berních úřadech	73. Společnost „Arbor“,
	48. A. Lanna,	americký nábytek v likvidatuře měst. účtárny	74. Blecha a Mašek,
	49. K. Heinitz a spol.,	ozdob. nábytek ve dvoraně	75. A. Navrátil,
práce čalounické	50. Ant. Zeman,	nábytek pro konferenční síň ve II. patře	76. J. Bělík.
	51. Ant. Dryák,		
	52. Vojt. Přibyl,		
domovní kanalisaci	53. H. Kropf,		
domovní vodovod	54. J. Kovanda a spol.,		
elektrické osvětlení	55. městské elektrické podniky,		
ústřední topení	56. I. Českomoravská továrna na stroje v Praze,		
betonové konstrukce	57. stav. Frant. Tichna a Pražská společnost pro stavby beton.,		

Soutěžné návrhy na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.

I. cena. — Arch. prof. Richard ryt. Klenka z Vlastimilu. — Tab. čís. 48., 49. a 50. a vyobr. na str. 115.—118.

Výsledek konkursu vypsaného dne 22. ledna 1912 a ukončeného jednomyslným prohlášením poroty dne 23. července 1912 přinesli jsme v 8. č. Arch. Obzoru. Přikročujeme nyní k uveřejnění

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze. — Zábradlí v hlavním schodišti.
Stav. rada Osvald Polívka.

projektů I. a II. cenou poctěných, jež nám městská rada Pražská a autoři zapůjčili.

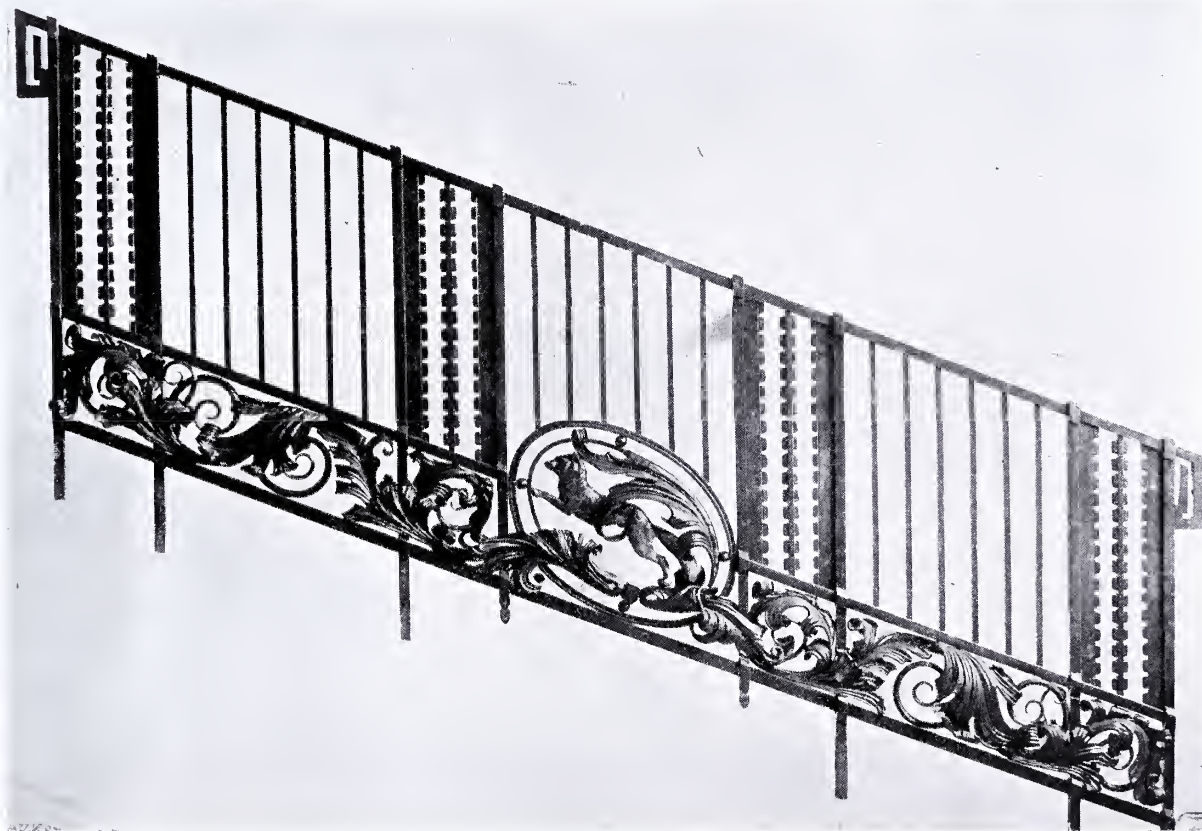
Vysoce důležitá a významná otázka ústředního pohřebiště velkoměsta jest po výtce úlohou architektovou, jenž při správném vyřešení zvolené myšlenky všímá si přirozeně potřeb komunikačních a povahy terénu, který v tomto případě způsobil svou nepravidelností velké většině projektantů velmi značné obtíže.

Otázky, jež si položil autor první cenou vyznamenaného návrhu, vzhledem k situování hlavních částí hřbitova, jsou:

I. celkový jednotný dojem disposice;
II. pohodlný přístup pro obecenstvo, tramway a vozy;
III. praktické ohledy při uspořádání polohy pohřební budovy, administrační budovy, hospodářského dvora, skleníků a jich možné rozvinutí, seskupení blíže sebe a event. rozšíření v budoucnosti.

I. Sklonitý terén tvoří ve své přední části amfitheatrální kotlinu, jejíž forma jest patrna z vrstevnic. Sklon svahů není sice tak příkrý, aby se nemohlo přímo po něm vyjeti a vyjíti (asi 10 *m* výšky na 290 *m* délky, t. j. 1 : 29), ale přece takový, že dovoluje tuto kotlinu — jak lze se na místě přesvědčiti — z místa zvoleného pro hlavní dolní vchod úplně přehlédnouti.

Této přirozené formy využito jednak z důvodu estetického utvořením uzavřeného, přehledného celku vzhledem ke zmíněnému vchodu, jednak z důvodu praktického tím, že jistá část oddělujících cest navržena úplně vodorovná, probíhajíc po vrstevnicích. Naskytující se malou odchylku od úplné pravidelnosti lze snadno opraviti, uvážíme-li, že vrstevnice znamenají rozdíl pouze 1 až 2 *m*. Kotlinu tuto vroubí na obvodě arkádové hrobky a po každé straně ukončují nejvyšší budovy hřbitovního celku, v levo kopule pohřební budovy a v pravo krematorium.

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze. — Zábradlí v hlavním schodišti.
Stav. rada Osvald Polívka.

II. Hlavní myšlenkou jest rozděliti proudy návštěvníků na několik vchodů tak, aby se při hromadných návštěvách předešlo nebezpečnému návalu. Obecenstvo bude hřbitov navštěvovati: tramwayí, vozy, pěšky, event. od zastávky nově projektované spojovací dráhy nebo vídeňské trati cís. Frant. Josefa.

Tramway, nejdůležitější komunikační prostředek, má návštěvníky zavésti co nejblíže ku pohřební budově a administraci, i není proto v tomto

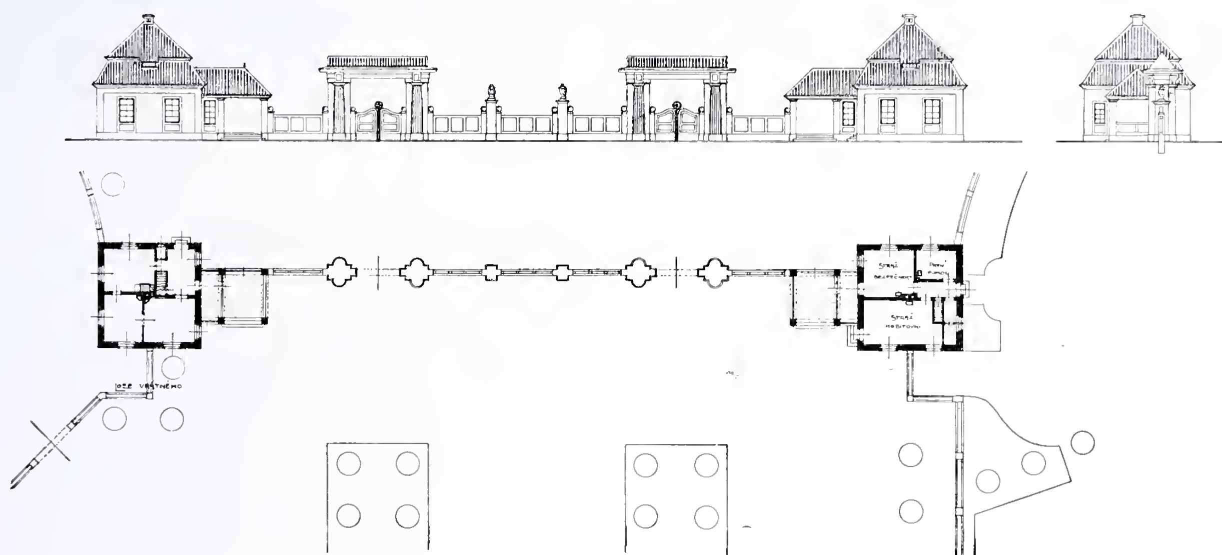

Nová radniční budova na Linhartském a Mariánském nám. v Praze-I. — Detail hlav. schodiště.
Staveb. rada Osvald Polívka

případě nutno, aby budovy tyto byly situovány Praze co nejblíže. Jest však rozhodně s výhodou, zaveze-li tramway návštěvníky na návrší a co nejvíce do středu budoucí rozlohy tak, aby měli všichni nejkratší cestu. Z toho důvodu navrhuje se spojení dvojí tratí *M* a *N*, které by se na křižovatce erární silnice s okresní silnicí k Malešicům a Hrdlořezům za účelem přestupování setkaly. Trať první *M* byla by prodloužením trati Žižkovské přes Ohradu neb některé trati Karlínské, z Libně a Vysočan (přes Hrdlořezy a Malešice); neboť není myslitelno, že by se jezdilo z Libně na ústřední hřbitov oklikou přes Prahu, Žižkov nebo Vinohrady.

Pokud se týče doteku hřbitova, tu trať *M* vedla by po erární silnici mírným stoupáním na vrch pro ně určeném očekávaly by návrat. Vozy návštěvníků hřbitova dolní části čekaly by před vchodem *C*. Oba vchody spojeny by byly silnicí podél zdi vně hřbitova vedoucí. Pohřební průvody přímo z města do doby, než bude zavedeno povinné vypravování pohřbu z pohřební budovy, vjížděly by branou *C*. Vozy s mrtvolami vjížděly by vjezdem *A* nebo postranní branou při vjezdu *B* kol administrační budovy na manipulační dvůr pohřební budovy, obecenstvu nepřístupný. Vozy se stavivem atd. používaly by výhradně vjezdu *A*.

Příchozí chodci budou vzhledem k velké vzdálenosti hřbitova od města nečetní a používati budou asi nejkratší stezky (bez prachu) polmi od Starých Strašnic nově upravené

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — Hlavní vchod *B* u pohřební budovy.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu. — I. cena.

a odtud buď novou cestou v poli nebo zpět podél hřbitovní zdi na velké prostranství před vchodem *B* poblíže pohřební budovy, kde by byla též čekárna, tramwayová smyčka a prostor pro prodavače květin a svíček o dnech hromadné návštěvy.

Druhá trať *N* volila by cestu v programu naznačenou na místě nynější cesty č. kat. 367 a vzhledem ke značnému stoupání vedla by po rampě k dolnímu hlavnímu vchodu *C*, kde by vystoupily osoby jdoucí ke hrobům v amfitheatrální části. Vozy elektrické dráhy jely by dále na pravo k vedlejšímu vchodu *D* hřbitovu pro nekatolíky a stále podél hřbitovní zdi ve stoupání ke vchodu *E*, nejbližšímu u krematoria, kolumbaria a lesní části.

Povozy smutečních hostů při pohřbech zastavily by před vchodem *B* a na prostranství ke vchodu *E*. Od zastávky dráhy F. J. přijde se nejblíže vchody *E* a *F*.

III. Jak již sub. II. bylo řečeno, nemá významu vzhledem ku převládající tramwayové dopravě situovati pohřební budovu co nejblíže ku Praze. Spíše třeba v bezprostředním vzájemném sousedství seskupiti budovu pohřební, administrační, hospodářská stavení, dvůr a částečně i skleník na plochém terénu. Z takovéto disposice vyplývá možnost budovy řádně rozvinouti, spojiti, přístup k nim zjednati a v budoucnosti přístavbami je rozšířiti za současně usnadněné vnitřní manipulace a zjednodušeného dozoru.

Další nezbytnou podmínkou pro pohřební budovu jest naprosto suchá poloha; proto má ležeti na nejvyšším bodě. Budovy dole situované měly by vady vyplývající ze svahovitého terénu, omezeného místa a nemožného rozšíření do

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — Pohřební budova.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu. — I. cena.

svahu bez nákladných substrukcí. Byly by vlhčí nahoře situovaných a nedostatečně větrané na úpatí svahu. Vlhkost jest však nejnebezpečnějším nepřítelem pohřební budovy, neboť způsobuje rozklad mrtvol. Dále rušily by jednak svou hmotou jednotný přehled a pohled na svahovou část hřbitova, jednak paprskovitou komunikaci od hlavního dolního vchodu, protože by nutno bylo budovy obcházeti. Z těchto důvodů zvoleno umístění těchto objektů v hořejší části.

Jelikož se má v dohledné době používati pouze přední svahové části, bylo nutno v ní zaříditi oddělení pro všecka vyznání a zaříditi disposici tak, aby všecky druhy hrobů byly zastoupeny vždy v každém oddělení. Později při rozšíření hřbitova i na odlehlejší část lze zrušiti společné hroby v této representační části po prvé, 7 až 15leté periodě a soustředili společné pohřbívání do oddělení č. XII.

Vedle vyjmenovaných již sub I. až III. problémů značně padá na váhu ještě otázka hospodárnosti návrhu. Projekt, který by nedbal povrchu terénu hřbitova, znázorněného vrstevnicemi a volil myšlenku geometrických figur (ostatně pouze na pláně a z ptáčí perspektivy cele se jevící), vyžadoval by při obrovské rozloze hřbitova nepoměrně velkého pohybu hmot a rozsáhlých podezdívek budov. Obě tyto práce našly by nejcitelněji svého výrazu v rozpočtové cifře, podmiňovaly by dále provádění všech změn terénu skoro současně a to dříve, než by se se stavbami vlastními počalo z toho důvodu, aby bylo možno výkop k navážkám upotřebiti. Výkop zvětšil by se ještě o povrchní vrstvu ornice dle geologického posudku asi 50 *cm* silnou, již by bylo třeba během práce stranou deponovati a opět jako vrchní vrstvu rozprostříti, by vegetace se ujala. Z úvah těchto vysvítá, že jednou z nejhlavnějších stránek řešení byla snaha ponechati terén přibližně ve formě nynější a komposici dle něho zaříditi.

(Pokračování.)

Rodinný dům D. V. Maška ve Vysokém Mýtě.

Arch. Karel Drahoš ve Vysokém Mýtě. — S vyobr. na str. 119.—120.

Rodinný dům projektován na nárožní parcele nové zahradní čtvrti villové. Program stanovil v přízemí 3 pokoje s příslušenstvím a verandou, v podkroví 3 hostinské místnosti.

Vysoký sokl budovy provede se z opuky místních lomů, plocha k nadokennímu pásu z hrubého, světle žlutého a výše z hladkého terasitu. Příštřeší s plochými kaselami je hladké.

Proti východu v podkrovním pokoji projektována jest velká loggie s květinovou dekorací.

K domu přiléhá velká zahrada ovocná se včelínem a zelinářskou zahradou do ulice.

Celek přizpůsoben rodinným domkům postaveným od místního družstva pro stavbu dělnických a úřednických domků.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ. K soutěži na získání náčrtků pro stavbu měšťanské školy pro chlapce v Plzenci (viz „A. O. sešit 8.) došly 32 návrhy. I. cena 600 K udělena byla návrhu se značkou „Kolek Komenského Vídeň", jehož autoři jsou arch. Fr. Šrámek a Karel Krist ve Vídni; II. cena 400 K udělena byla návrhu s heslem „Pod Radyní", jehož autorem jest arch. Viktorin Šulc, prof. na státní prům. škole v Praze; III. cenu získal návrh se značkou „Červené M v kruhu", který vypracoval stavit. assistent A. Štippl v Plzni. — Návrhy cenami nepoctěné vrátí se po výstavce jich autorům. — V porotě zasedali: Místodrž. rada Hatlák, vrch. okres. inž. Jíra, vrch. okres. lékař dr. Kvasnička, okres. školní inspektor Marčan, stavitel Němec, nám. okres. starosty v Plzni, vlád. rada J. Lhota, řid. vyšší prům. školy v Plzni a zástupcové městské a místní školní rady v Plzenci.

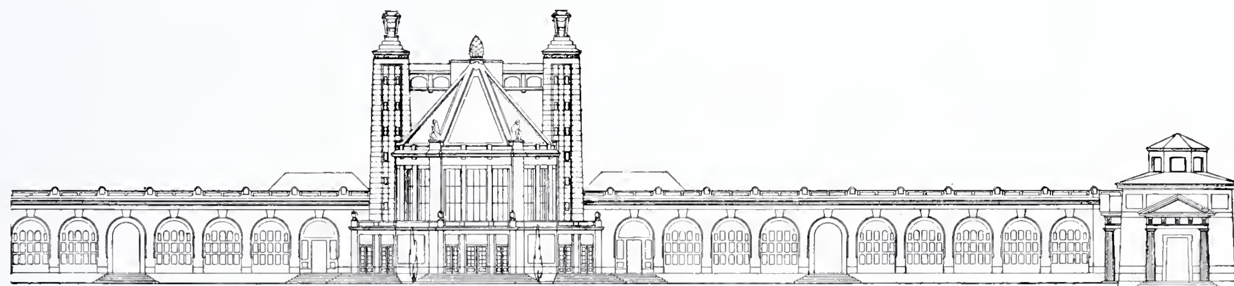
SOUTĚŽE VYPSANÉ: Společnost „Fréres Evloguie et Christo Gueorguieff" v Sofii v Bulharsku vypisuje mezinárodní soutěž na plány pro stavbu knihovny a musea v Sofii. — Lhůta stanovena jest do 1. prosince 1912. — Bližší viz „A. O." sešit 9.

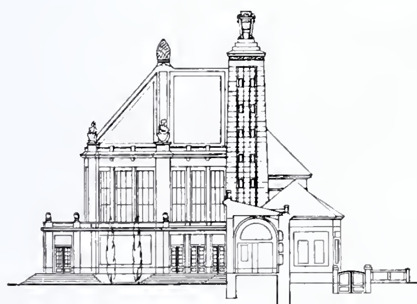
Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů pro stavbu královského a justičního paláce v Sofii. — Lhůta stanovena jest do 1. prosince 1912. — Bližší viz „A. O." sešit 7.

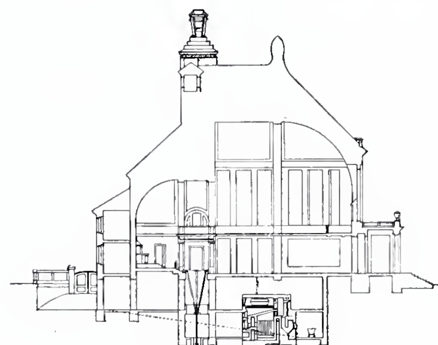
Místní školní rada v Lomnici n. Pop. vypisuje veřejnou soutěž na náčrtky a přibližný rozpočet pro stavbu obecné a měšťanské školy pro chlapce a dívky. — Lhůta prodloužena jest do 31. prosince 1912. — Bližší viz „A. O." sešit 9.

Komitét pro povznesení výroby a odbytu předmětů upomínkových vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů neb modelů na zhotovení upomínky pro cizince na Prahu, na král. České vůbec neb jeho jednotlivé kraje. — Lhůta stanovena jest do 2. května 1913. — Bližší viz „A. O." sešit 9.

Město Rychnov nad Kněžnou vypisuje veřejnou soutěž na zhotovení náčrtku regulačního plánu města Rychnova n. Kn. — Lhůta stanovena jest do 1. února 1913. — Bližší viz „A. O." sešit 9.

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — Krematorium a kolumbarium. Fasády a příčný řez.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu. — I. cena.

DOZVUKY VEŘEJNÉ SOUTĚŽE. Koncem října roku 1910 vypsalo město Chomutov veřejnou soutěž na plány pro stavbu městských lázní a na regulaci přilehlého okolí. Soutěž, jak u německé samosprávy jest samozřejmé, omezena byla toliko na architekty národnosti německé a usedlé v Rakousku i v říši. Průběh její jest tak všeobecně zajímavý, že neváháme s ním seznámiti naši obec architektů. Dle vyhlášky konkursu a rozesílaných podmínek soutěžných obecní výbor Chomutovský určil na ceny a zakoupení nejlepších prací celkem 17.000 K; z této sumy mělo připadnouti na I. cenu 7000, na II. cenu 5000 a na III. cenu 3000 K tak, že na ceny určeno celkem 15.000 K. Za zbytek 2000 K měly býti zakoupeny dva návrhy po 1000 K. Porota byla však, dle podmínek soutěžných, oprávněna peníz 17.000 K rozděliti také v jiném měřítku.

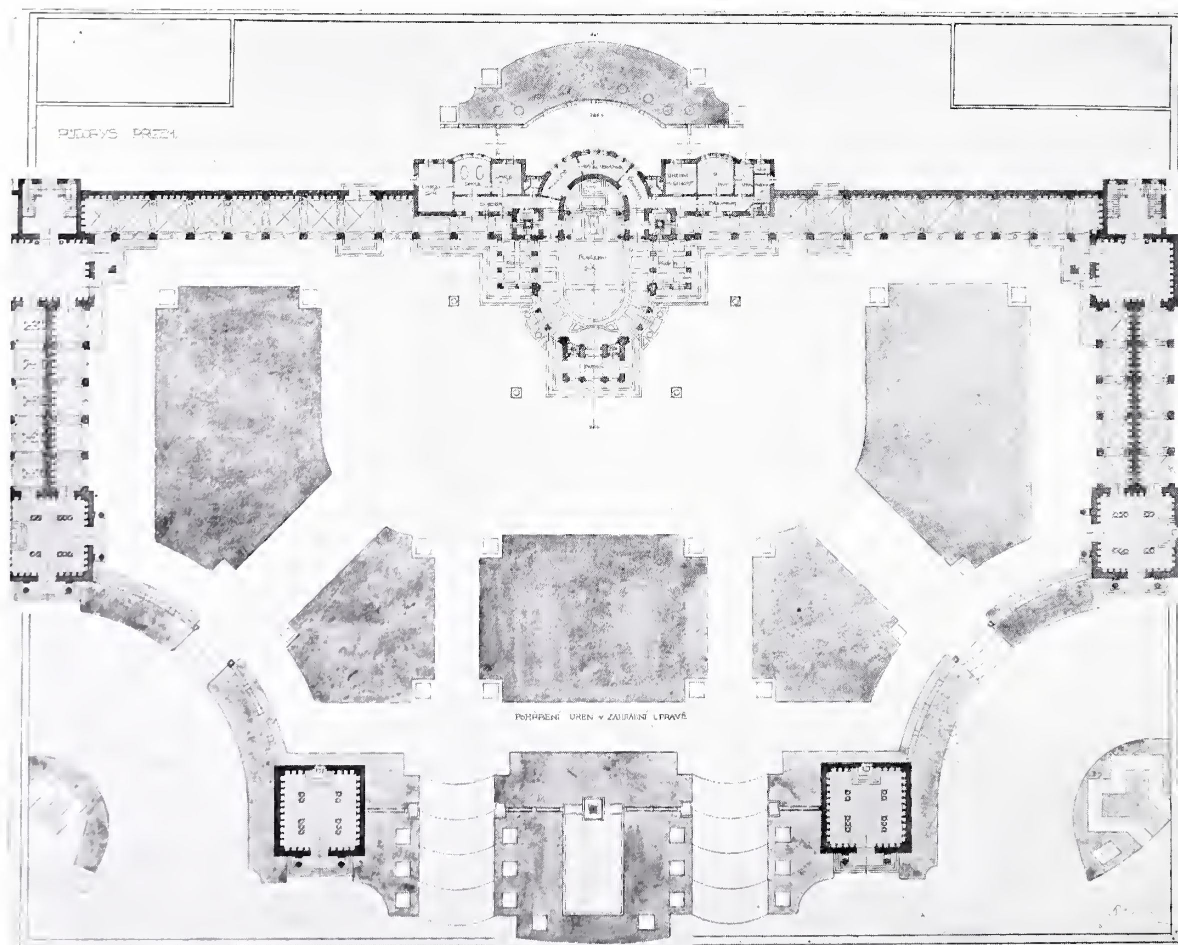
Při posouzení došlých návrhů rozhodli a odhlasovali juroři takto: I. cenu 7000 K neudělili žádnému projektu; za to udělili dvě II. ceny po 5000 K a jednu III. cenu 3000 K. Další čtyři práce navrhli k zakoupení po

1000 K, kterýmžto rozdělením určených 17.000 K vyčerpali. Město Chomutov, resp. jeho obecní výbor zkorigoval do jisté míry usnesení poroty. Navržené ceny — celkem 13.000 K — sice schválil a vyplatil, ale rozhodl dodatečně na místě čtyř návrhů zakoupiti pouze návrhy dva po 1000 K, čímž ušetřiti chtěl 2000 K.

Autor jednoho z návrhů, porotou siee k zakoupení doporučeného, ale obecním výborem odmítnutého, zpraven byl o tomto usnesení, podal na uvedenou korporaci u c. k. okresního soudu v Chomutově žalobu na zaplacení 1000 K, dovolávaje se toho, že místo podmínkami určených 17.000 K vyplatil obecní výbor pouze 15.000 K. Přihlížeje zase k podmínkám soutěže, v nichž uvedeno, že mohou býti za 2000 K zakoupeny další dva návrhy, domníval se obecní výbor Chomutovský býti v právu a zdráhal se proto vyplatiti onomu autoru žalovaný peníz. Než c. k. okresní soud v Chomutově požadavek autora onoho odmítnutého projektu uznal za oprávněný a odsoudil obecní výbor k zaplacení 1000 K i s příslušnými úroky a k náhradě výloh soudního řízení. Obecní výbor nebyl spokojen tímto rozsudkem a odvolal se proto ke krajskému soudu v Mostě, který však potvrdil rozsudek první instance a odsoudil obecní výbor k náhradě dalších soudních útrat. V rozsudku uvádí c. k. krajský soud v Mostě, že obec Chomutovská chybně si vykládá smysl čl. 10. soutěž. podmínek, v němž uvedla, že kromě cen mohou býti další dva návrhy zakoupeny ze 2000 K. Dle jejího názoru mohlo by se také státi, kdyby porota byla odhlasovala uděliti pouze cenu jedinou na př. 5000 K a navrhla by ze zbylých 12.000 K zakoupiti 12 projektů, že by obecní výbor vyplatil toliko 5000 K na cenu a ostatních 12.000 K by ušetřil, neb správněji, dle onoho chybného názoru, zakoupil by kromě ceny 5000 K toliko dva návrhy po 1000 K tak, že by pak ušetřil 10.000 K. — Z případu tohoto vysvítá, jak jest důležité, aby podmínky každé soutěže byly jasně stylisovány, což jest jak v zájmu vypisujícího, tak i zvláště v zájmu konkurujícíeh. *M.*

MEZINÁRODNÍ VÝSTAVA STAVEBNICTVÍ V LIPSKU R. 1913. V sešitu čís. 8. „A. O." načrtnut byl povšechný program této, dle všech známek rozsáhlé, speciální výstavy, předvésti totiž před celým vzdělaným světem velkolepý rozmach ve stavebnictví v posledním desítiletí. V detailním uspořádání přihlédne se k tomu, aby všecko, co se stavbou a bydlením souvisí, znázorněno bylo jasně a určitě, jak se stanoviska vědeckého a technického, tak i se stanoviska uměleckého a sociálního. Odborník i laik získá zde proto správného názoru o všech detailech z odboru stavebního.

Vedle techniky a umění — podstatných složek stavebnictví — přispěl značnou měrou k nynějšímu stavebnímu rozmachu hlavně stavební průmysl. Odvětví

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — Krematorium a kolumbarium.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu. — I. cena.

toto s obsáhlým materiálem, uspořádaným v přehledných skupinách, upoutá zvláště zájem návštěvníka. Znázorněna zde bude souvislost stavebního průmyslu s vědou a vzájemné působení theorie na praksi a opačně.

Pokud se tkne konstrukcí stavebních, bude tu nesporně zajímavé zápolení železa a betonu. Svaz německých oceláren, továren na železné konstrukce a mostáren postaví na výstavě palác 30 *m* vysoký, konstruovaný výhradně z válcovaných nosníků. Důstojným jeho protějškem bude palác z betonu ztuženého, který vybudován bude péčí podnikatelů prací betonářských dle projektu prof. Kreise z Düsseldorfu. Svaz majitelů žulových lomů zamluvil již pro svoje výrobky velkou výstavní plochu. Vzorné a obsáhlé exposice vykazovati bude průmysl strojů a přístrojů požárních, resp. hasičských. Také výrobci linolea, tapet a t. d. uspořádají přehlednou výstavu. Veškeré úřadovny výstavní jsou nyní v nové budově na Reitzenhainerstrasse a opatřeny jsou telefonem pod čís. 20280—89. *M.*

NADACE. Z nadace, kterou založil ve své poslední vůli architekt Antonín Turek, dne 27. prosince 1893, v Praze zemřelý, a jež určena jest na odměny za vynikající díla českých malířů, sochařů a českých spisovatelů všech odborů, rozdělí se za rok 1912 úroky na 8 dílů, z nichž dva připadnou na malíře, dva na sochaře a čtyři na spisovatele všech oborů. Odměny uděluje sbor obecních starších král. hlav. města Prahy k návrhu rady městské; avšak sbor obecních starších i rada městská vázáni jsou návrhem, jejž učiní jim komitét sestavený ze zástupců c. k. vysoké školy technické, Umělecké Besedy, České akademie císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění a Svatoboru.

O odměny ucházeti se mohou malíři, sochaři a spisovatelé všech oborů, kteří jsou národnosti české, předloží-li aneb označí-li ve lhůtě konkursní vynikající díla výtvarná nebo literární, která byla v předchozích dvou letech provedena a posud peněžité ceny nedosáhla.

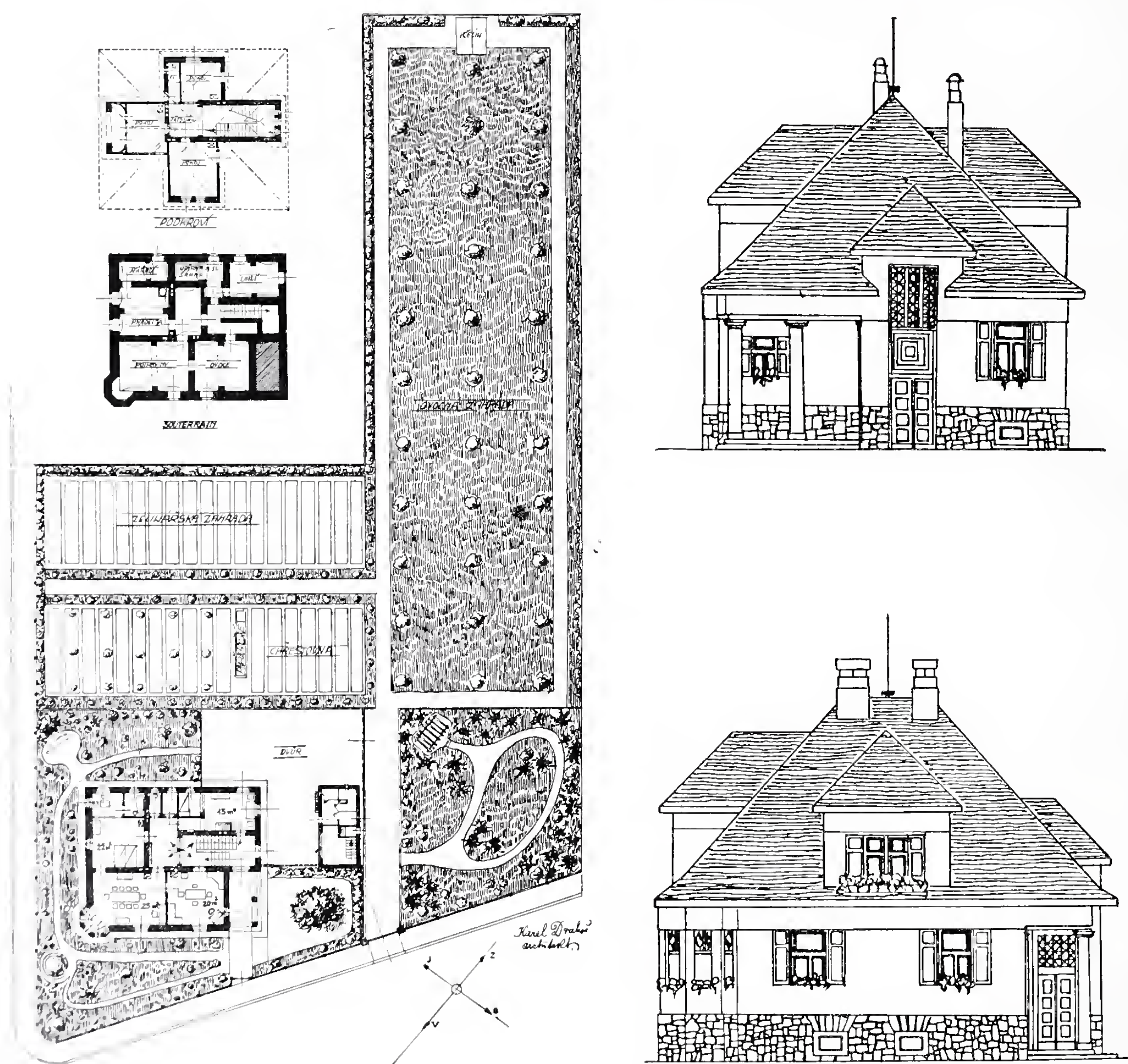
Žádosti podány buďtež do 20. ledna 1913 do 12. hod. polední v podacím protokole referátu humanitního v Praze, č. p. 267-I., Betlemská ulice č. 11. „U Dobřenských" v I. patře. K žádostem buďtež připojeny doklady o studiích a o české národnosti, jakož i přesný seznam děl, jimiž žadatel o cenu se uchází. Díla literární a fotografie děl výtvarných buďtež připojeny ihned k žádostem, avšak práce výtvarné (originály obrazů a práce sochařské) lze dodati teprve v době, která bude každému žadateli svým časem oznámena. Ku přání komitétu nadačního žádají se páni umělci výtvarní, aby opatřili každý předložený obraz, odlitek neb fotografii znatelně svým jménem a názvem díla. Kromě toho budiž v žádosti na dílech samých vyznačena prodejní cena předložených originálů za účelem pojištění proti poškození ohněm, jakož i řádné prohlášení, že díla byla v předchozích dvou létech provedena a neobdržela posud peněžité ceny. Přihlížeti se nebude k žádostem nedoloženým a pozdě podaným.

Rodinný dům D. V. Maška ve Vysokém Mýtě.
Arch. K. Drahoš.

LITERÁRNÍ HLÍDKA. „Umělecké poklady Čech", sbírka význačných děl výtvarného umění v Čechách od nejstarších dob do pol. XIX. stol. K „Soupisu" a „Archaeolog. Památkám" řadí se nová publikace, vedená Zd. Wirthem a sledující sice stejné cíle jako zmíněné dvě publikace, snažící se však dosáhnouti cíle zcela jinak. Nikoliv podrobný popis, ale přesná, dle velkých fotografií zhotovená reprodukce předmětu má seznamovati českou veřejnost s tím, co se u nás zachovalo, aneb co již zmizelo. Text, který je k obrazům připojen, je podán ve formě silně zhuštěné a uvádí všude pečlivě literaturu. Tím, že texty píší různí odborníci, získává dílo na spolehlivosti. Velikou zásluhou však je, že dílo je dvoujazyčné (česko-francouzské), čímž jistě v nemalé míře pomůže našim propagačním akcím v cizině.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ. Skupina architektury spolku architektův a inženýrů v král. Českém zahajuje svoje zimní období schůzí, která se bude konati ve čtvrtek dne 31. října t. r. v 8 hod. večer ve výborovně Měšťanské Besedy pražské. Na programu jest volba praesidia. Předmětem letošních schůzí bude řada důležitých otázek, jež se týkají životních zájmů celého technického stavu. Ke zdárnému řešení jich potřebí jest součinnosti co nejširších kruhů našeho technického dorostu, jejž do schůzí našich srdečně zveme.

Rodinný dům D. V. Maška ve Vysokém Mýtě.
Arch. K. Drahoš.

KAPESNÍ KALENDÁŘ ČESKÝCH TRUHLÁŘŮ na rok 1913 právě byl vydán. Cena K. 1·80, poštou K 1·90. Adresa: Brno, Velké nám. 21.

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, LISTOPAD 1912.

Projekt arch. prof. Jana Kouly na komunikaci letenskou s doplňky z r. 1909 a 1910.

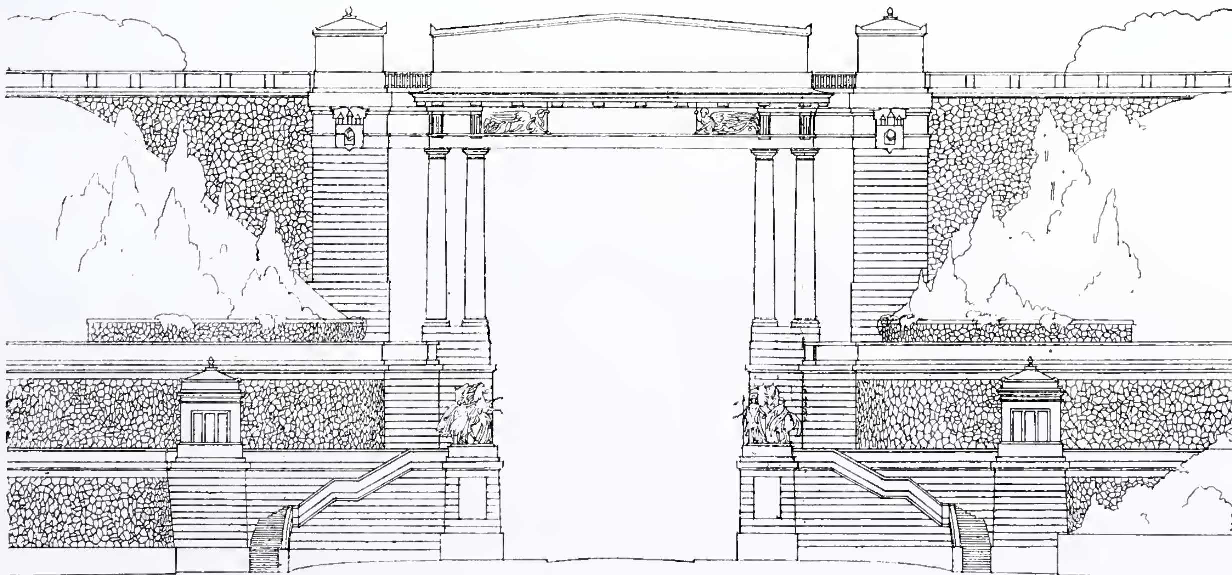
(Dokončení s vyobr. na str. 121.)

Jako při památníku doby husitské, tak i při současném provádění průkopu s druhými podniky docílilo by se za náležitého využití vykopaného materiálu i levného navežení arey pro sletiště na Císařském ostrově, a tím i znamenitě způsobilého místa pro stadion. Sletiště i stadion vznikly by jako druhotné, vedlejší produkty. Z toho vyplynul by však i další značný výtěžek finanční.

Plocha sletiště na Císařském ostrově nemá — jsouc hluboko v inundaci — ceny větší pěti korun za jeden m^2. Nasypáním o $2^1/_2$ až 3 m (při 100.000 m^2 činí to asi 250.000—300.000 m^3 země) stala by se úplně vhodnou vytčenému cíli bez jiných výloh mimo vydání na zajišťovací a některé základní zdi příští úpravy stadionu. Kdyby se čítalo na tyto zvláštní účely 100.000 K, nebyl by dražším upravený pozemek na Císařském ostrově, než asi 600.000 K. Ovšem uvolnila by se v důsledku toho velká plocha v nejlepší poloze pláně Letenské, znamenitě způsobilá k řadovému zastavění městskými domy. Finanční efekt rovnal by se při 40 K za 1 m^2 asi 34 mil. K, čili asi osminásobnému obnosu, který by bylo nutno vynaložiti za inundační pozemek na Císařském ostrově.

Uvedenými těmito ciframi neměl jsem v úmyslu ukazovati zde k definitivním výpočtům. Vždyť takové i nejdůkladnější se vůbec ještě — dle mého názoru — nepodařily u žádného z projektů na komunikaci letenskou. Chtěl jsem jen naznačiti, že nebude lze stejně počítati náklad na obrovský podnik úpravy příští Velké Prahy, bude-li se prováděti jako celek, nebo jen po kousku, na části rozdělený. Platí tu totéž, co o každém velkém podnikání. Má-li povstati něco vynikajícího a zralého, třeba k tomu soustřediti všechny síly a vše jednotně promysliti.

Zásada tato snadno se vysloví, leč neuváží se, s jakými obtížemi spojeno jest její vítězství.

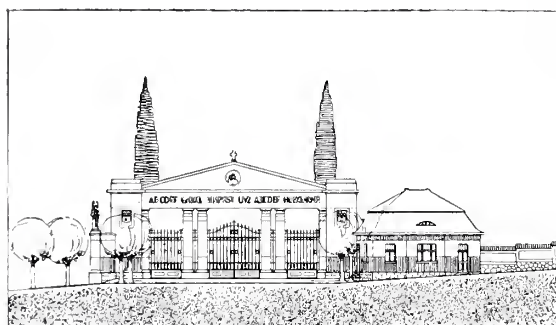

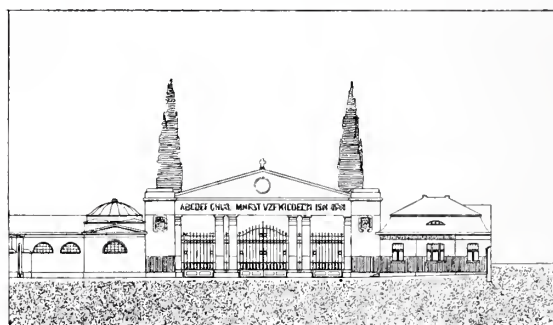
Alternativní návrh vstupní brány do průkopu letenského.
Arch. prof. Jan Koula.

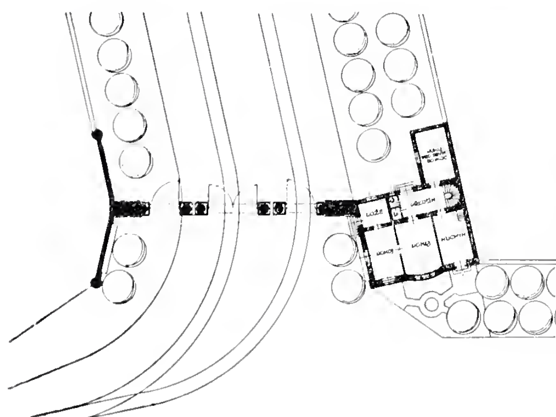
Jen úplným pochopením dosahu a velikosti úkolu u rozhodujících kruhů a striktním přihlédnutím k věci lze dosíci zdárného výsledku.

Podle mého soudu neběží při otázce komunikace letenské ani o to, bude-li snad v Praze tunel největších rozměrů, ani, bude-li zde největší brána železobetonová a klassicky řešená, ani posléze, bude-li na Letné v moderní čtvrti zachováno mezi domy kus hřiště na kopanou luštění požadavku skvělého sletiště, stadionu v městě, centru to národním a nejpřednější empoře Slovanstva na západu.

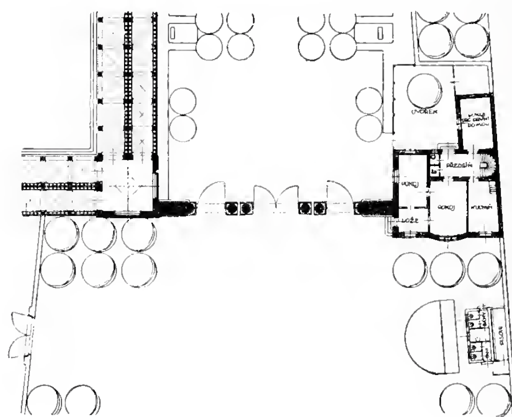
Za náležité úvahy pochopí se při provedení jedné součásti význam úspory nevyhnutelných úkolů a prací. Rozhoduje zde jen kalkulace celku, jenž přinese, zdaří-li se, mnohonásobný užitek, nebo bude základem nesnází nových a neustálých škod. Jedné okolnosti nutno si

BRÁNA SEVERNÍ

BRÁNA VÝCHODNÍ

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.
C. k. staveb. rada arch. Jan Vejrych. — II. cena.

pro české a německé sportovce. Záleží však především na takovém rozluštění regulace a úpravy příští Prahy, které bude s to vyhověti nejen všem nynějším potřebám velkého města, ale postará se také o skvělý, normální vývoj ve všech směrech v další budoucnosti.

Jen od takového rozluštění lze očekávati zajištění průkazu i po staletí o prozíravosti našich rozhodujících faktorů, o způsobilosti a zralosti našeho technického stavu. Při tom třeba vyhověti dokonale všem potřebám komunikačním, i pokud se týče bezvadného splynutí dolního města s částmi na pláni letenské a partiemi s nimi spojenými. Nelze také opomenouti také povšimnouti, totiž té, že cifry, jimiž hledí se tu a tam imponovati, jsou vzaty z projektů, veřejností nekontrolovaných, sdělaných od jedné strany, jejíž intence se odnášejí zjevně ku podepření jednoho návrhu při naprostém nepochopení a potírání návrhu druhého.

Při této příležitosti nebude snad od místa připomenouti, že při návrhu mé vstupní brány před několika léty vpočítány byly v náklad benevolentně i všechny skulptury, kterých k dekoraci by se bylo dalo vůbec použíti v předpokladu snad, že by se bez nich architektonické dílo neobešlo. Přikládám (vyobr. na str. 121.) reprodukci téhož návrhu, kde korintské sloupy

nahraženy jsou dórskými, a veškerá plastika až na dolejší dvě skupiny vynechána na důkaz, že účin podobné disposice nespočívá v okrasách, ale v základním rozvržení celé stavby. Z tohoto jediného jen příkladu lze si učiniti úsudek o pevnosti rozvah rozpočtových, vypracovaných bez součinnosti autorovy. Ostatně jest jisto, že nerozhodnou rozpočty projektantů o ceně projektu, nýbrž nabídky podnikatelů a výpočty kolaudační, o nichž se ví, jak se mnohdy značně od sebe liší.

Projekt průkopu letenského prodělal během let velmi mnoho proměn od prvé mé traçy a úplného zamítání jejího až k nynějším návrhům na radnici i mimo ni. Jest při tom charakteristické, že to nejpodstatnější, co se při mém projektu odsoudilo jako naprosté absurdum, se nyní přijímá, obzvláště přímý směr v ose třídy Mikulášské. Hádky a boj koncentrovaly se — až směšno doznati — většinou vlastně jen o masku projektu. Velká část veřejnosti i odborníků a právě těch, kteří se o otázku tu speciálně zajímají, mají jen starost o bránu nebo o tunelový vstup — otázky to, jež staly se heslem stran. Jádro otázky, celá budova regulačních disposicí zůstává však stranou a do širší veřejnosti nepronikne.

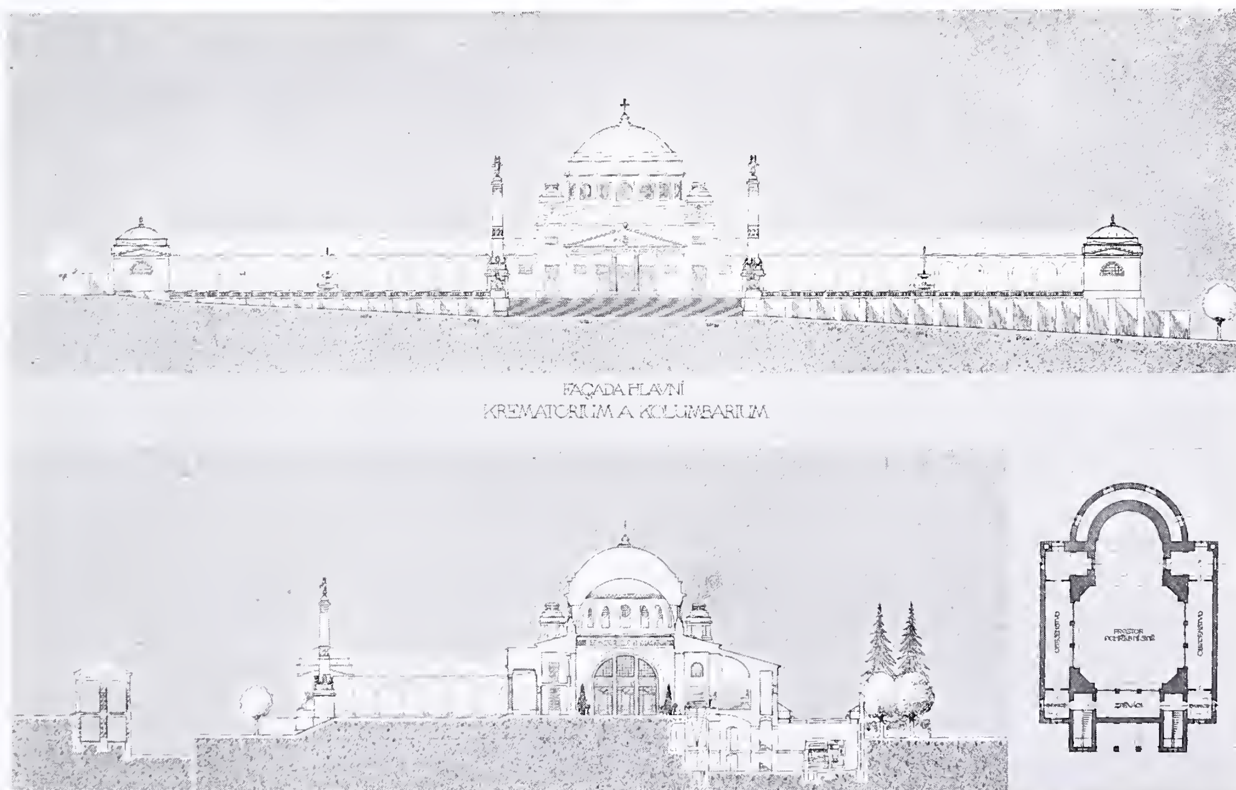
Při podobných problémech, jakým jest komunikace letenská a vše, co s ní souvisí, důležitým jest zodpověděti si, kdo jest zodpověden a komu. O tak mnohém jednotlivci, který snad i rozhodujícím způsobem do ní zasahuje, za málo let nikdo nezví; neztratí také nic, ať jedná tak neb onak, ani na jméně, ani na jmění. Než ve hře jest pověst současné národní kultury a výše odborné zdatnosti. Bude to buď vyhraná nebo prohraná kulturní bitva, a bude zodpovědno budoucím generacím dnešní vedení našeho českého národa, které mělo vývoj hlavního města ve své ruce. *J. K.*

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.

I. cena. — Arch. prof. Richard ryt. Klenka z Vlastimilu. — (Dokončení s tab. č. 51.—53.)

Rozměrný (na 14 stranách psaný) stavební program rozdělen jest na 2 hlavní oddíly:

I. Celková úprava hřbitova.
II. Jeho výstavnosti.

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.
C. k. staveb. rada Jan Vejrych. — II. cena.

Po seznámení s hlavními zásadami disposičními v minul.čísle nutno přihlédnouti k podrobnějšímu uspořádání. Celková plocha hřbitova rozdělena na 17 částí, označených římskými číslicemi; tyto opět na 5 oddělení o výměře ne větší 3000 m^2 (nepřekročitelný to počet). Každému oddělení dostalo se zvláštního určení:

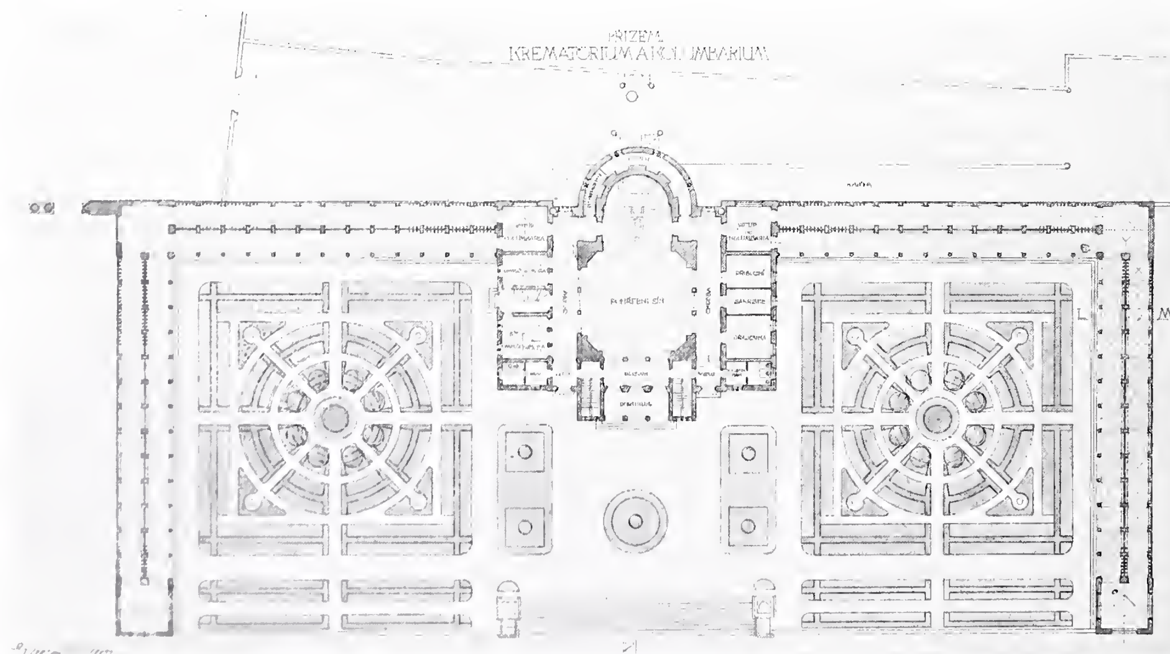
V I.—II. bude se pohřbívati v první periodě; určena jsou k umístění všech druhů hrobů a hrobek; III. jest protestantské; IV. židovské; v V. a VI. jsou hroby čestné; v VII. zahradní úprava pro ukládání popele; VIII.—IX. obsahují opět všechny druhy hrobů a hrobek, leč pro periody pozdější, až by se naplnily oddíly I.—VI.; v XII. jsou převážnou většinou hroby společné (t. z. šachty); XIII.—XV. tvoří lesní hřbitov; XVI. oddělení vyhraženo zemřelým infekčními chorobami; v XVII. jest zahradnictví, zásobní zahrada a školky.

Program uváděl dimense cest mezi odděleními, mezi částmi i mezi jednotlivými hroby, rozměry hrobů a jich druhy: rodinné hrobky, hroby velké a dětské, hroby společenstev a bratrstev, hroby společné a hroby osob zemřelých infekční chorobou, hroby vynikajících mužů a žen a pak hroby v sadové a lesní úpravě. V tomto ohledu bylo nutno vysloveným požadavkům programu přesně vyhověti. Ovšem vsunuta mezi jednotlivá oddělení parková úprava a volná prostranství, zabírající celkem 87.342 m^2 z celkové plochy hřbitova měřící 462.767 m^2 tak, že užitečná plocha, hroby a budovami zaujatá, činí 375.425 m^2 čili asi 90% celé plochy jest přímo využito a 10% tvoří sady a komunikace hlavní.

Přejdeme-li k oddílu II., tu program mimo ohradní zeď staví na prvé místo **pohřební budovu**. Bezpečně očekává se v dohledné době ono hygienické zařízení, jež dosud pouze v Mnichově (z celé střední Evropy) důsledně provedeno, totiž nucená doprava mrtvol — nejdéle do 12 hodin po úmrtí — do pohřební budovy, kde pak městskými orgány obstará se umytí mrtvoly, uschování, případně sekce, vystavení, výkrop i pohřeb. Ve smyslu těchto všech výkonů nutno proto budovu pohřební co nejúčelnější zaříditi, aby usnadnila službu i návštěvu obecenstva, a aby již přístupnou, vhodně orientovanou polohou a zevnějškem svým dominovala hřbitovu.

V tomto projektu situována jest na levém křídle pohřebiště, kde tvoří s administrační budovou a hospodářským dvorem jednotně upravený celek. Poloha její volena poblíž ústí tramwayové linie *M* u vchodu *B* na nejvyšším bodě prostoru z toho důvodu, aby se jí zajistila co možno nejsušší poloha. Její případné rozšíření naznačeno směrem východním. Zevně již patrno jest její rozdělení na budovu (kapli) *I* k vypravování pohřbů a pak na část *II* určenou k uschovávání a vystavování mrtvol.

Část první (*I*) má všecky potřebné místnosti

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.
C. k. staveb. rada arch. Jan Vejrych. — II. cena.

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — I. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc.

dle programu tak upraveny, že možno současně vypravovati 3—4 pohřby různorodé. Obsahuje ústřední síň velkou a tři menší kaple pro nekatolíky a jednoduché pohřby.

Část *II* obsahuje 36 kojí pro vystavování mrtvol infekce prostých (z nich 6 dětských), v nichž mrtvoly vystaveny (po způsobu mnichovském) na kamenném pojezdném podstavci (lehce desinfekce schopném). Koje, viditelné z prostoru pro obecenstvo, obsluhovány jsou ze zadu z prostoru pro nosiče. Spodem přivádí se stále čerstvý vzduch chladícím zařízením ochlazený, jenž ssaje se v průduchu na střeše elektrickým ventilátorem. V zimě jsou prostory pro obecenstvo spodem vytápěny topením parou o nízkém tlaku s přívodem čerstvého vzduchu. Tímto zařízením a podsklepením zamezí se naprosto zhoubná (pro rozklad mrtvol příznivá) vlhkost od půdy vzhůru stoupající. Proti horkým paprskům slunečním chráněny tyto prostory jednak místností pro obecenstvo a předloženou loggií, jednak dvojitým stropem. Disposice volena tak, aby nikde nosiči mrtvol nevešli ve styk s obecenstvem a veškerá obsluha dála se z části, obecenstvu nepřístupné. Byl dozorce oddělen úplně a přece poblíže prostory pro agnoskování neznámých mrtvol.

Prostory pro uschování 63 mrtvol zařízeny podobně a umístěny mimo to na sever, s vrchním světlem.

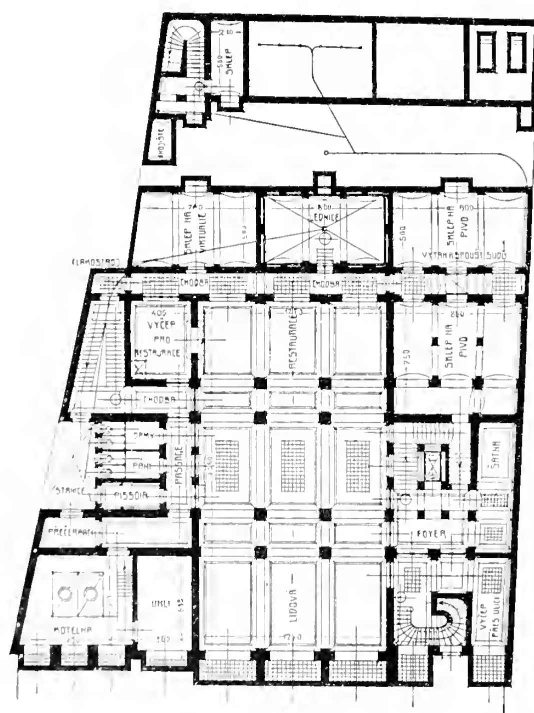
Příjem mrtvol děje se na manipulačním dvoře (obecenstvu nepřístupném) oddělenými vchody pro mrtvoly s infekcí a bez infekce. Oddělení infekční odděleno po celé délce od neinfekčního plnou zdí, situováno však z důvodu společných technických zařízení chladících a společného dozorce pod jednou střechou tak, že z vestibulu uprostřed dlouhé fronty budovy se vchází na levo k vystavování mrtvol bez nákazy, na pravo k vystaveným mrtvolám infekčním, za dvojitou skleněnou stěnou (16 kojí).

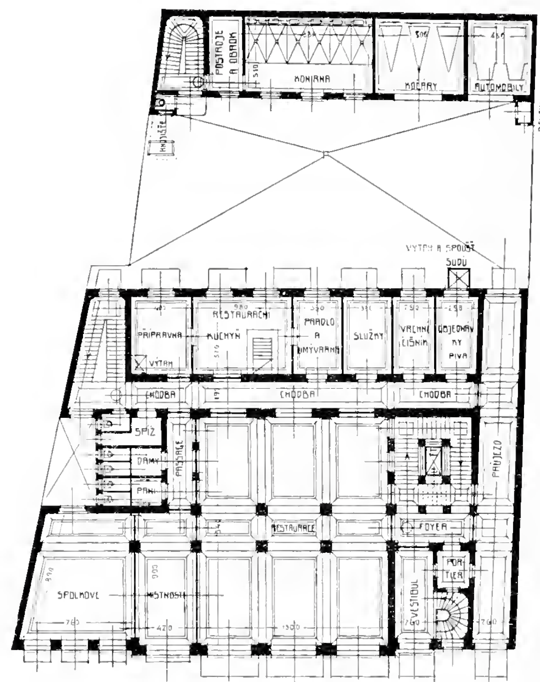
V souterrainu této budovy umístěno ústřední topení, lázně pro zřízence, zařízení parní desinfekce, chladící stroje s přívodem čerstvého vzduchu z větráku uprostřed dvora.

Stroje umístěny pod onou částí, kde nejsou mrtvoly uloženy. Hospodářská a technická služba usnadněna blízkostí dvora a administrační budovy.

V souterrainu kaple (I) mohlo by event. býti zřízeno pohřebiště vynikajících členů obecní správy.

Další programem žádaná **administrační budova** obsahuje v přízemí a I. patře lokality celé správy hřbitovní, byty úřednictva a místnosti pro duchovní. Správné umístění vyžaduje blíz-

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — Souterrain a přízemí.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — I. cena.

kost hlavního vchodu, pohřební budovy i hospodářského dvora.

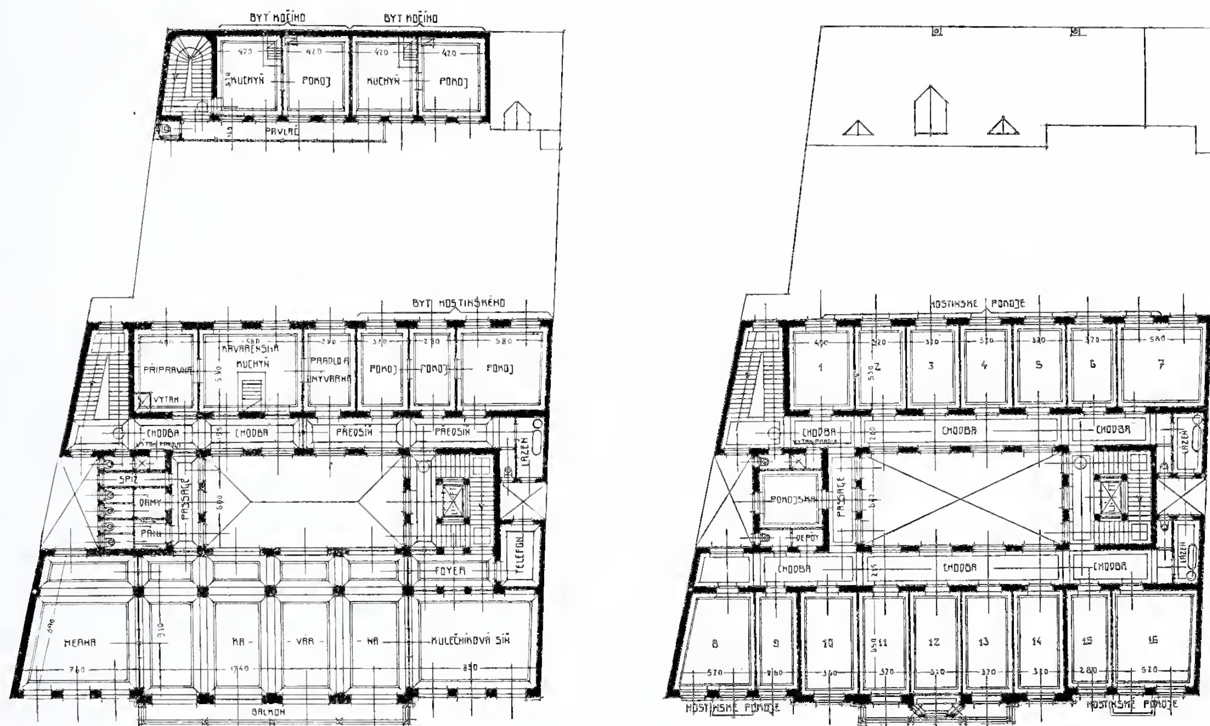
V budoucnosti, až zákon připustí spalování ohněm, bude tento způsob zajisté rovnocenný s pohřbíváním v zemi, a proto voleno pro krematorium místo obdobné a symetricky ležící vzhledem k hlavní ose s budovou pohřební tak, aby obě tyto nejvyšší budovy tvořily dominující a sebe vzájemně vyvažující protějšky.

Krematorium skládá se z vlastní budovy pro spalování mrtvol a z kaplí kolumbaria, jež hlavní budovu obklopují a tvoří její rámec. K hlavnímu prostoru budovy krematoria — pohřební síni — vedou 3 předsíně. Z předsíně v hlavní ose lze

terrainu, projektováno jest po každé straně schodiště.

Arkádové hrobky pozůstávají ze šesti obloukovitých polí postranních, jednoho středního pole a dvou polí ukončujících. Prostor před každým polem ve své spodní části věnován jest vždy jinému okruhu vynikajících mužů. Uprostřed proponován jako vyvrcholení komposice pomník mrtvým ve službě vlasti a spolu Pantheon pro pohřbívání vůdčích osobností všech oborů.

Arkádové hrobky samy projektovány jsou v přední části dle způsobu vyšehradského, vždy jedno pole pro jednotlivou rodinu s příslušným

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — I. a II. patro.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — I. cena.

se dostati schody ke kůru pro zpěváky. Vedlejší místnosti upraveny jsou ve dvou přilehlých budovách; a sice v levo síně umrlčí s pitevnou, v pravo kancelář a byt vrátného. Zařízení souterrainu odpovídá programu, žádajícímu zařízení spouštěcí a spalovací.

Kolumbarium přiléhá s obou stran a pozůstává jednak z arkád, jednak z rohových kaplí, v nichž jsou výklenky pro urny. Hájové kolumbarium možno zříditi jednak v prostoru arkádami obklopeném, jednak v blízkém lesíku (oddělení VII.).

Pro případ, že by se v kratších křídlech arkád zřídily prostory kolumbaria též v sou-

pomníkem. V zadní části zřízeny společné zděné hrobky s přihradami ve zdích pro jednotlivé rakve (způsob to arkád vídeňského ústředního hřbitova). Prostory jsou jednak nadzemní, jednak souterrainní, přístupné po schodištích v osách mezi dvěma odděleními.

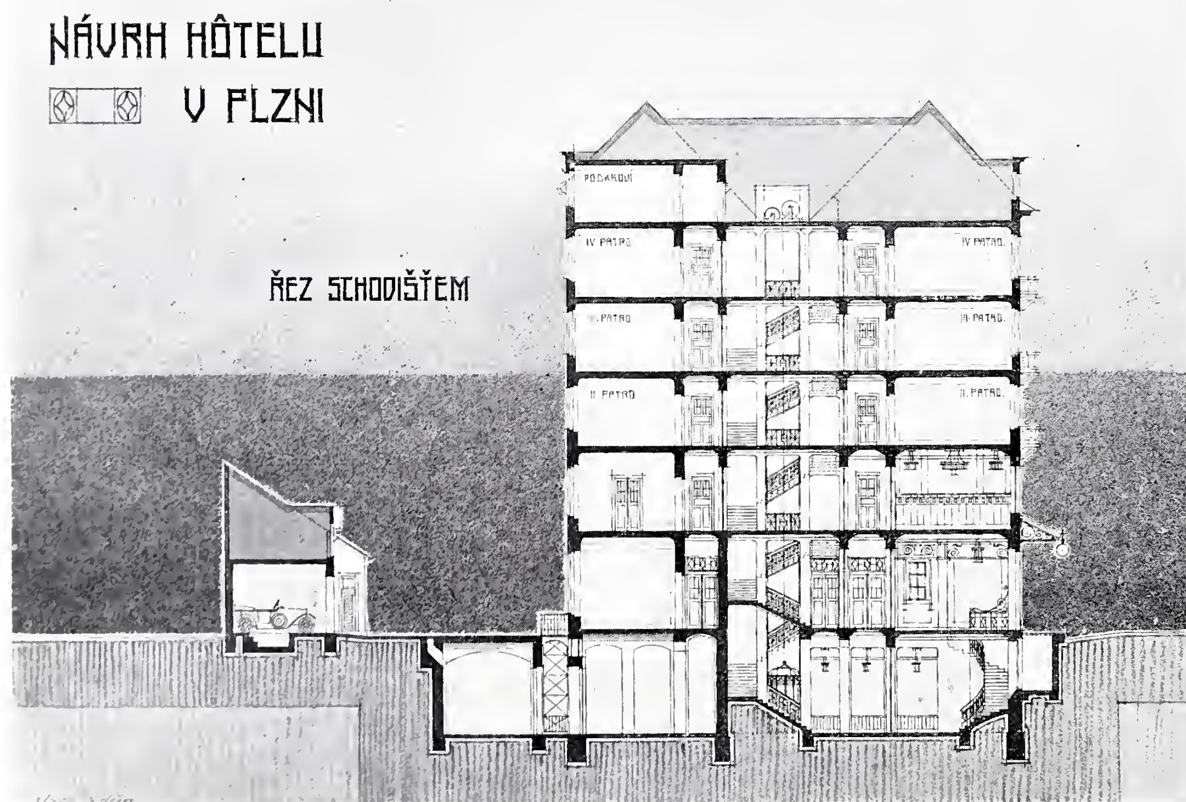
Postup mohl by býti ten, že by se zprvu zřídily pouze arkády přední, a teprve později přistavěla by se kolumbariová část zadní.

Značná prostora věnována hospodářským budovám, dvoru a bytům. Vzhledem ke vzdálenosti hřbitova od města nutno jednak opatřiti všem zaměstnancům naturální byty, jednak vyhověti všem hospodářským požadavkům:

opatření stájí pro potahy, remisy pro pohřební vozy a automobily, lázně pro zřízence, místnosti pro různou desinfekci, spalování věnců a prken ze starých rakví a pod. Autor kladl důraz na příruční situování dvora s dobrými příjezdy, ač přece ne takové, aby monumentální část hřbitova nebyla přítomností hospodářské části obtěžována. Podobné požadavky kladeny i na rozsáhlé skleníky s byty zahradníků, topením, pařeništi, zásobní zahradou a školkami. Celému oekonomatu vykázáno místo poblíže bodu, kde se hřbitov dotýká stávající silnice Černokostelecké a kde bude asi první, prakticky používatelný vjezd. Konečně projektován pro osoby, jež přejí si odpočívati v klíně zeleně, lesní hřbitov, jenž leží na periferii pozemku, na straně jihovýchodní a jihozápadní kolem pravidelně upravených oddílů VIII. — XII. Projektován jest jako hustý les listnatý (stromů rychle rostoucích), v němž cesty zakřiveny — aby byl dojem uzavřenosti lesa — vedoucí na jakési mýtiny s nákladnějšími náhrobky. Někde upraveny i vysoké hrobky uprostřed houštiny ve formě malých chrámečků. Pohřbívání děje se podél cest v lese, na mýtinách i ojediněle. Úprava jest z části pravidelná, tvoříc jakýsi střed mezi zahradou a lesem, jelikož by se přirozeného půvabu nepravidelného lesa nedalo docíliti na poměrně malé ploše bez značných obtíží a v době značně pozdější. Dosavadní lesní hřbitovy v Německu použily již existujícího lesa 40—60letého (na př. Mnichov), v němž vykácely se mýtiny. Část lesa nejblíže ku vchodu E mohla by býti reservována pohřbení popele, tedy upravena jako hájové kolumbarium.

Posléze uvádíme programem žádaný posudek o způsobu založení hřbitova.

Před započetím prací na hřbitově samém vystavěly by se obě hřbitovní silnice, a na jedné z nich by se položily koleje elektrické dráhy, jichž by se mohlo použíti k dopravě materiálu. V prvé periodě upravila by se část přední na svahu, vystavěla by se ohradní zeď, založily cesty, vysázely aleje, postavila by se pohřební budova s hospodářskými staveními a zatímním dřevěným plotem by se oddělila od prostoru mimo parcely 817—827 ležící (určené pro využití v prvé periodě).

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — I. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc.

V druhé periodě po úplném skončení prvních prací přikročilo by se postupně od obou konců ku stavbě arkád, a konečně doplnila by se disposice stavbou krematoria s obklopujícím kolumbariem. Hned z počátku však stavěly by se skleníky, založily pařeníky, školky, a jakmile stromy školek byly by vysázení schopny, upravily by se hlavní cesty zadního dílu a osázely stromořadím. Také by se založil lesní hřbitov prozatím bez hrobů a výstavností, jež by se postupně doplňovaly. Zevní práce omezovati se budou hlavně na úpravu cest.

V této příčině hledělo se při návrhu jednak k tomu,

1. aby cesty příčné sledovaly celkem běh vrstevnic a nebylo třeba při jich úpravě značného pohybu země;

2. kóty voleny tak, aby se dal výkop zužitkovati poblíže jako navážka pro místa, jež nutno srovnati v prostranství.

Cifra nákladu bez úpravy terrainu, silnic a ohradní zdi páčí se dle výpočtu všech budov na základě rozlohy a jich výše přibližně na 1,900.000 K.

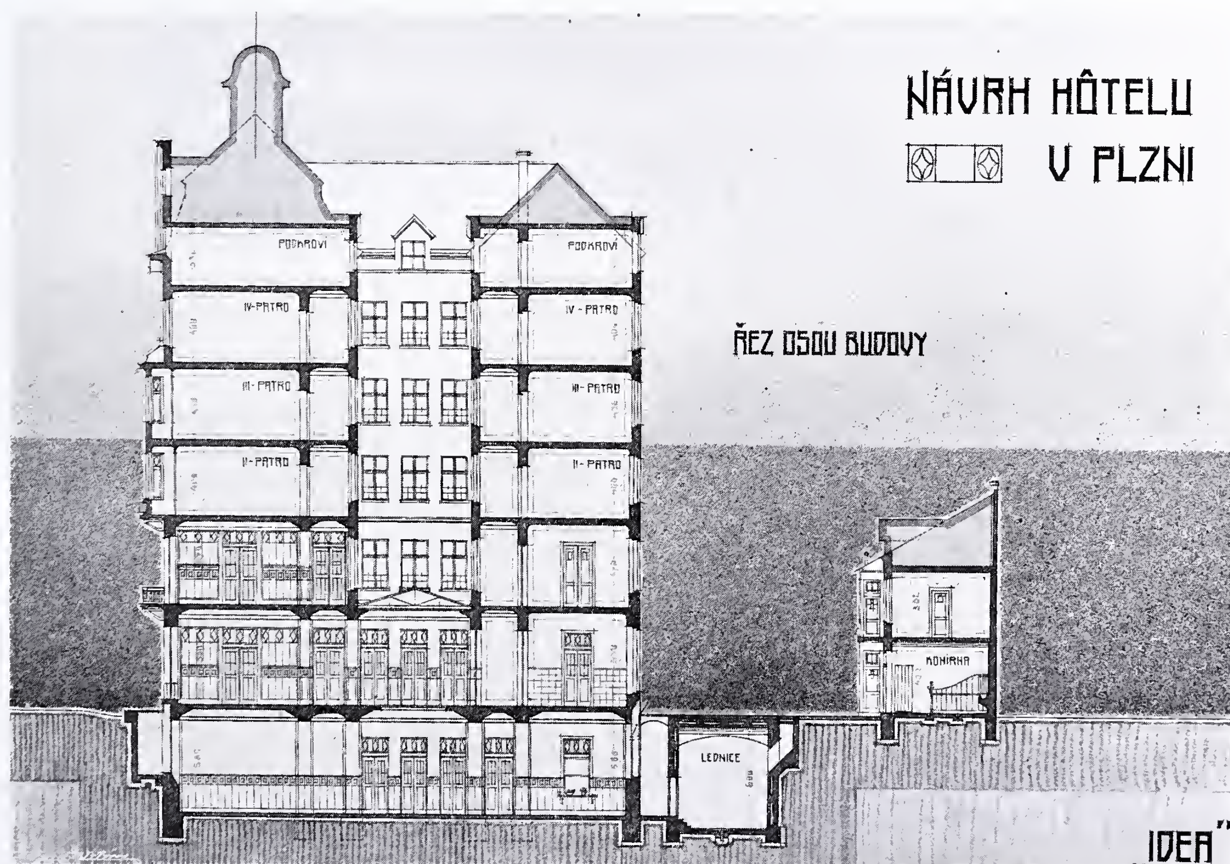
Soutěžné návrhy na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.

II. cena. — Arch. Jan Vejrych, c. k. stavební rada. — Tab. čís. 54.—55. a vyobr. na str. 122.—124.

Celková situace druhého návrhu, se kterým naše čtenáře seznamujeme, jest založena na dvou hlavních, kolmo na sobě stojících osách.

První hlavní osa jde od severu k jihu s částečným odklonem k východu, a na ní projektovány jsou potřebné budovy a místa ku pohřbívání v zemi, k nimž dospějeme nejkratší cestou od Prahy branou severní, odbočkou ze silnice Černokostelecké.

Druhá hlavní osa položena jest poblíže brány východní, situované přímo při dalším pokračování silnice Černokostelecké a jde k západu s malým odklonem opět k jihu. V začátcích této osy navrženy jsou budovy a místa ku po-

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — I. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc.

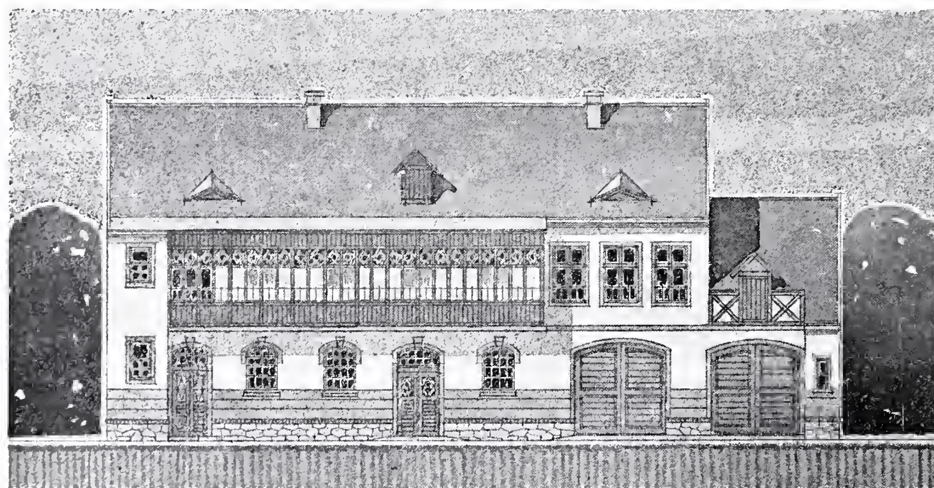
hřbívání ohněm. Až bude u nás toto zákonem povoleno, a projektované budovy se postaví, nastane podstatné rozdělení způsobů pohřbívání a tím i proudů návštěvníků hřbitovních, buď k jedné nebo k druhé hlavní bráně, aniž snad bude třeba mez obou způsobů přesně na hřbitově odděliti. Prozatím se však na stavbu krematoria, vzhledem na zmíněný zákon, v dohledné době pomýšleti nemůže.

Stavebním programem bylo dále žádáno, aby se pro první období pohřbívání z celého, pro nový hřbitov zakoupeného, území zaujala jen část pozemků a sice ta, která leží na svahu k severu, proti silnici Černokostelecké. Tudíž jen na této části bylo možno situovati veškeré budovy nevyhnutelné a programem žádané ku pohřbívání dnes u nás obligatornímu.

výše rozprostírati, ležela též co nejvýše na svahu stejnoměrném a jen málo nakloněném. Dále aby dolejší, nepravidelný terrain byl stavbou hlavní budovy přeříznut a tím urovnán, ostatní pak zbylé plochy aby byly jen s malými změnami terrainu upotřebeny k účelům zahradnickým a hospodářským.

Jda za tímto předpokladem, urovnal projektant hraniční čáru severní při parcele č. 817, jdoucí rovnoběžně s druhou hlavní osou, jen s malým přesunutím země na kotu 256 *m* n. m. Při ní projektoval předdvoří v šířce as 35 *m*, v délce 400 *m*, s příčným stoupáním jednoho metru.

Předdvoří toho dostihneme nově upravenou a stromy vysázenou cestou pro pěší, povozy i elektrickou drahou ze silnice Černokostelecké. Na začátku předdvoří jest projektována hlavní,

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni". — Dvorní stavení.
Arch. prof. Viktorin Šulc. — I. cena.

Tato část pozemku sestává z parcel od č. 817 až inclus. č. 827, na severu a jihu hranic téměř rovnoběžných. Parcela č. 817 leží nejníže a má průměrnou výšku nad mořem as 255 *m*. Od ní terrain stoupá, tvoře ze začátku nepravidelné prolákliny a vypukliny, výše přecházeje ve stejnoměrný svah, s mírným stoupáním as 3%. Poslední parcela č. 827 leží již téměř na temeni návrší a jest ve svém podélném, od východu k západu se táhnoucím směru téměř vodorovná, vykazujíc výšky as 265 *m* n. m. Rozdíl výšek tohoto území, as 300 *m* širokého a 400—500 *m* dlouhého, činí tudíž as 10 *m*.

Důsledkem toho bylo hlavní snahou projektantovou, aby situoval na tomto nepravidelném svahu hlavní budovy co možná nejvýše a to z ohledů estetických, hygienických, úsporných i za tím účelem, aby všecka hřbitovní pole ku pochovávání, která se měla od pohřební budovy

t. zv. severní brána s domkem pro vrátného. Dále ve středu jsou kryté perrony tramwayové pro výstup a vstup obecenstva, domek pro zřízence konečné stanice tramwayové i místo pro stanoviště automobilů, drožek a fiakrův.

K jižní straně předdvoří, ve středu první hlavní osy, situována jest budova pohřební, spojená s budovou administrační a částečně i hospodářskou. Tvoří dohromady rozsáhlou budovu hlavní v podobě H, se dvěma pravidelnými dvory k jedné straně otevřenými a při ostatních třech stranách opatřenými loubím pro ukrytí obecenstva za nepohody.

Přízemní podlaha budovy té jest položena do výšky 261·95 *m* a dvory 261·50 *m* n. m. Vstup z předdvoří do prvního dvora jest sprostředkován sjízdnými vjezdy a monumentálním schodištěm, ležícím mezi dvěma figurálními pilony. Jak výjezdy, tak i schodiště byly by dobře viditelny

ze silnice Černokostelecké, budova sama zdála by se již jako na návrší založená, což by nejlépe ukázal řez, kde by měla silnice Černokostelecká výšku as 250 *m*, podlaha hlavní budovy 261·95 *m*, a temeno návrší, od této budovy as 150 *m* vzdálené, kotu 265 *m* n. m. Nelze proto popříti, že by hlavní budova, obzvláště však kopule ústřední síně, dominovala nejen nad celým hřbitovem, ale i nad celým okolím. A to bylo též další snahou projektantovou.

Že by dále hlavní budova takto založená, tedy téměř na návrší, kde rozdíl přízemkové podlahy této budovy a temeno návrší činí jen tři metry, byla i hygienicky bezvadnou, o tom nemůže býti nejmenší pochybnosti.

(Pokrač.)

Soutěžný návrh na stavbu hotelu „Českého plzeňského pivovaru akc. spol. v Plzni".

I. cena. — Arch. Viktorin Šulc, c. k. prof. v Praze. — Tab. č. 56. a vyobr. na str. 125.—130.

Budova hotelu měla býti dle programu stavebního čtyřpatrová, event. třípatrová, a má státi v Jungmannově třídě v Plzni. Místo toto vyvoleno z toho důvodu, že v prodloužení této třídy jest projektován nový most přes řeku Radbuzu, který povede přímo k nádraží.

Programem stavebním byly žádány tyto místnosti: V souterrainu: lidová restaurace, nejlépe z ulice přístupná, sklepy na pivo v sudech i lahvích, kotelna pro centrální topení parou o nízkém tlaku, od sklepů pivních isolovaná, se sklepem na palivo, lednice, šatny a záchody. V přízemí: prostorná restaurace s příslušnými místnostmi vedlejšími, spolkové nebo obchodní místnosti, místnosti kuchyňské, malá kancelář pro přijímání objednávek piva a výčep piva přes ulici, který může býti event. v souterrainu. V I. patře: kavárna s kulečníkovou síní, hernou a vedlejšími místnostmi, kavárenská kuchyně, hostinské pokoje, po případě byt restauratéra a pokoje personálu. V ostatních patrech: hostinské pokoje a vše potřebné k obsluze a pohodlí hostí hotelu, zvláště přímé osvětlení jak pokojů, tak i všech komunikací a dobrá ventilace vedlejších místností. V podkroví: prádelna, sušírna a žehlovna hotelového prádla, místnosti pro personál, pokud jich nebylo možno jinde umístiti. V nádvoří, do něhož nutno upraviti vjezd z ulice, mají se nacházeti: konírna pro tři páry koní, garáž pro dva automobily, remisa pro dostavník a kočáry a dva byty pro kočí.

Mimo to byla žádána alternativa s kavárnou v přízemí při restauraci tak, že by patra obsahovala pouze hostinské pokoje.

Ku pohodlí hostí měla se zříditi osobní zdviž, nejlépe ve schodišti.

Autor projektu, který přinášíme v tomto sešitu, hleděl, pokud možno, využiti hloubky parcely; proto navrhl mimo trakt uliční ještě trakt dvorní a mezi oběma umístil hlavní schodiště a vedlejší místnosti s přiměřeně velkými dvory a světlíky, jež místnosti ony nejen náležitě větrají, ale i dokonale osvětlují.

Jelikož v souterrainu jest umístěna lidová restaurace, jež zabírá celou hloubku hlavní budovy, jest vsunuta lednice s některými sklepy z nedostatku místa pod dlažbu dvoru, čímž parcela byla výhodně využita bez jakékoli závady pro ony místnosti.

Přední a zadní trakt lidové restaurace jest ve dne osvětlen luxferprismovými světlíky v chodníku, střední část osvětlena jest vrchem.

Centrální topení umístěno jest v předním traktu, aby bylo od sklepů i lednice dokonale isolováno.

Pro vysokou polohu stoky uliční není možno souterrainní místnosti přímo kanalisovati, a proto navržena jest tu přečerpací stanice.

V přízemí použito jest ke zvětšení restaurace středního dvoru opatřeného skleněným stropem se střechou.

Aby návštěvníci hotelu nebyli v průjezdu obtěžováni povozy nebo automobily, zřízen jest pro ně zvláštní příchod vestibulem vedoucím přímo ke schodišti.

Mezi vestibulem a průjezdem jest projektována lože portýra a malé schodiště do lidové restaurace i výčepu piva přes ulici. Kancelář pro objednávky piva jest v zadním traktu hned u průjezdu.

Kavárna v prvním patře jest umístěna pouze v předním traktu; středního dvoru již zde nebylo použito k rozšíření. Kavárna i přízemní restaurace mají každá svou zvláštní kuchyni s příslušnými místnostmi.

Ve II., III. a IV. patře umístěny jsou hostinské pokoje s lázněmi a záchody. V každém patře jest zřízena místnost pro pokojskou osvětlená ze dvora 17 m^2 velkého.

V podkroví umístěny jsou žádané místnosti s velkou sušírnou prádla; mimo to zbývá ještě značné místo pro půdu.

Dvorní křídlo, jež obsahuje požadované místnosti, jest jednopatrové, pouze garáž, dle předpisu, nemá nad sebou žádných lokalit.

Zastavěná plocha souterrainu čítá 981 m^2, přízemí 739 m^2, v patrech 661 m^2, sklepů pod dvorem 225 m^2, dvorního stavení 160 m^2; plocha hlavního dvoru činí 330 m^2, veškeré dvory úhrnem 428 m^2, což odpovídá 32% plochy staveniště. Stavební náklad rozpočten asi na 400.000 K.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYŘÍZENÉ. K soutěži vypsané Umělecko-průmyslovým museem v Praze na vhodný a vkusný dárek k vánocům nebo k novému roku (viz „A. O." sešit 6.) předloženy byly celkem 332 práce. Porota přisoudila 10 cen a to dvě I. ceny, jednu druhou cenu, dvě III. ceny, jednu IV. cenu, dvě V. ceny a dvě VI. ceny. Jedna I. cena přisouzena byla práci s heslem „Dřevoryt", jejíž autoři jsou J. Sejpka, malíř v Praze, K. Hodek, sochař ve Vršovicích, A. Chvála, typograf ve Vršovicích a J. Malík, knihař v Praze; druhá I. cena přisouzena byla práci s heslem „Materiál I.", jejíž autoři jsou F. Opitz, prof. c. k. odborné školy v Boru a A. Kreibich, dílovedoucí téže školy. — II. cena přisouzena byla práci s heslem „Lesk", jejíž autoři jsou St. Langr, odb. učitel v Ústí n. O. a El. Langrová-Sedláčková, absolv. um.-prům. školy v Praze. — Jedna III. cena přisouzena byla práci s heslem „Po koupání", jejíž autor jest sochař K. Petr, supl. prof. vyš. gymn. v Příbrami; druhá III. cena přisouzena byla práci s heslem „Tabakdose 347", jejíž autor jest F. Krause, dílovedoucí odb. školy v Kamenném Šenově. — IV. cena přisouzena byla práci s heslem „Venkov X.", jejíž autoři jsou St. Langr, odb. učitel v Ústí n. O. a El. Langrová-Sedláčková v Praze. — Jedna V. cena přisouzena byla práci s heslem „H. S. 2.", jejíž autor jest J. Steiner, mistr zlatnický na Žižkově; druhá V. cena byla přisouzena práci s heslem „Elektron V.", jejíž autor jest V. Franzl, absolvent um.-prům. školy v Praze. — Jedna VI. cena byla přisouzena práci s heslem „Werkstätte *e*", jejíž autor jest Karel Mazanetz, majitel uměl.-průmysl. dílny na sklo v Kamenném Šenově; druhá VI. cena přisouzena byla práci s heslem „Hadrianus", jejíž autoři jsou M. Křivánková a P. Vávra, zlatník v Praze. — Uznání bylo vysloveno pracím s hesly: „Zlato", „Evantail" a „Knihovna nejmenších". — Veškeré k soutěži předložené práce vystaveny byly od 3. do 17. t. m. v musejní budově v Praze, Sanytrová ul.

K soutěži na náčrtky plánů pro stavbu obecné a měšťanské školy v Chotěboři (viz „A. O." sešit 8.) došly v ustanovené lhůtě 43 návrhy, po této lhůtě ještě další dva návrhy, celkem 45 prací. Porota, která zasedala ve dnech 16. a 17. t. m., vyloučila oba návrhy pozdě došlé a ze zbylých 43 prací vybrala 16 návrhů k užšímu posouzení. I. cenu 800 K udělila porota návrhu č. 29., jehož autorem jest architekt J. Opplt v Praze; II. cenu 600 K přisoudila návrhu č. 39., jehož autorem jest architekt F. Váhala v Praze; III. cenou 400 K poctila návrh č. 3., jehož autorem jest architekt J. Rosipal v Praze. — Veškeré návrhy vystaveny budou v Chotěboři; protokol o jednání poroty, obsahující podrobné ocenění projektů a důvody udílení cen, vyložen bude k nahlédnutí v kanceláři spolkové v Praze-II., Hopfenštokova ul. 1.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Místní škol. rada v Lomnici n. Pop. vypisuje veřejnou soutěž na náčrtky a přibližný rozpočet pro stavbu obecné a měšťanské školy pro chlapce a dívky. — Lhůta prodloužena jest do 31. prosince 1912. — Bližší viz „A. O." sešit 9.

Komitét pro povznesení výroby a odbytu předmětů upomínkových vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů neb modelů na zhotovení upomínky pro cizince na Prahu, na král. České vůbec neb jeho jednotlivé kraje. — Lhůta stanovena jest do 2. května 1913. — Bližší viz „A. O." sešit 9.

PŘESTAVBA KŘÍŽOVNICKÉHO KLÁŠTERA. Tiše jaksi a nehlučně proměnila svou tvářnost partie velkého komplexu budov kláštera křižovnického, ohraničená ulicí Křižovnickou, Platnéřskou a tokem vltavským. Můžeme však dodati hned předem, že k úplnému zisku uměleckému. Debatuje se jinde dlouho o ceně domu, hájí se jeho existence před smrtí krumpáčem a motykou, ale protesty umlkají posléze před vyšší mocí, která diktuje — koncedováno-li sboření — výlučně moderní ráz nově vznikajícího paláce bez jakéhokoliv ohledu k ostatnímu celku. Láska k staré Praze, k jejímu půvabnému rázu stává se prázdnou frasí... Staroznámý pivovar křižovnický s ostatní emfiladou klášterních budov ustoupil novostavbě, koncipované staveb. radou, arch. Jos. Sakařem, jemuž se zde podařil kabinetní kousek zajímavého řešení moderních budov, nerušících však svým celkovým vzhledem staropražský charakter a malebný pohled s Karlova mostu. Dosavadní rozlřištěný zjev zpevnil a ladný rámec Luragova díla novým článkem nevtíravě doplnil. Sakařova stavba jest v Praze dosud jediná, jež svým výškovým řešením, jednoduchým článkováním a na minimum téměř obmezenou dekorací zevnější tak šťastně se snoubí s okolím v malebný soulad. Za jiných poměrů a snad i jinde mimo Prahu stala by se tato stavba, ne-li vzorem, tož aspoň dokumentem, jak lze moderní budovu, vyhovující novým ponejvíce zcela změněným postulátům velkoměšťana, sloučiti s charakterem starého, malebného města. *SM.*

ZŘÍZENÍ NOVÉ BERLÍNSKÉ OPERY postoupilo konečně o krok ku předu. Po dlouhých bojích celé obce říšsko-německých architektů, kteří u nejvyšších instancí dožadovali se volné, veřejné soutěže na získání stavebních plánů, docíleno aspoň toho, že připuštěni k soutěži, krom deseti vládou přímo vyzvaných architektů (Billing, Burein, Dülfer, Th. Fischer, Frentzen, Lossow & Kühne, March, Möhring a Moritz & Schmitz), jenom členové největších dvou korporací odborných — Verband Deutscher Architekten- und Ingenieurvereine a Bund Deutscher Architekten. Tím více nyní překvapuje velice slabá účast členů těchto korporací, z jejichž řad pouze 38 projektů zadáno bylo ministerstvu veřejných prací. Tyto projekty spolu s oněmi deseti posouzeny budou dle usnesení zemského sněmu pruskou „Akademie des Bauwesens". *B. S.*

DVA KONGRESY V ŘÍMĚ. Minulého měsíce pořádán byl v Římě ve dnech 16. až 21. října desátý sjezd internacionální pro dějiny umění, časově i místně spojený s kongresem archaeologickým. Nás zajímá jednání sjezdu pro dějiny umění. Klasická půda starého Říma s četnými památkami na dnešní dobu na svých místech zachovanými i roztroušenými v různých sbírkách musejních, palácech a proslulých villách doby renaissanční přivábila mnoho vědeckých pracovníků k účastenství. Program sjezdový, projednávaný v několika sekcích, stanovil v prvních třech skupinách různé vztahy a sféry, v nichž vyzařovala vysoce vyspělá kultura vlašská v různých uměleckých obdobích v končinách mimoitalských. Dále činnost vlašských umělců a řemeslníků, kteří se rozjeli do světa, voláni vládci a šlechtou do končin vlastně pro Italy stále barbarských. Ze Slovanů činně do jednání sjezdového zasáhli prof. Dr. Chytil projednáním thematu o mistrech luganských, stavitelích a sochařích v Čechách ve stol. 16.; Polák Jan Bol. Antoniewicz přednáškou o královské kapli v Krakově a skulptuře paduánské; posléze Srb Vladimir Petković probral stopy vlivu vlašského ve stavitelství srbském periody románské. Příštím městem kongresu (r. 1916) zvolena Paříž.

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM. Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

PRAHA, PROSINEC 1912.

Soutěžné návrhy na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře.

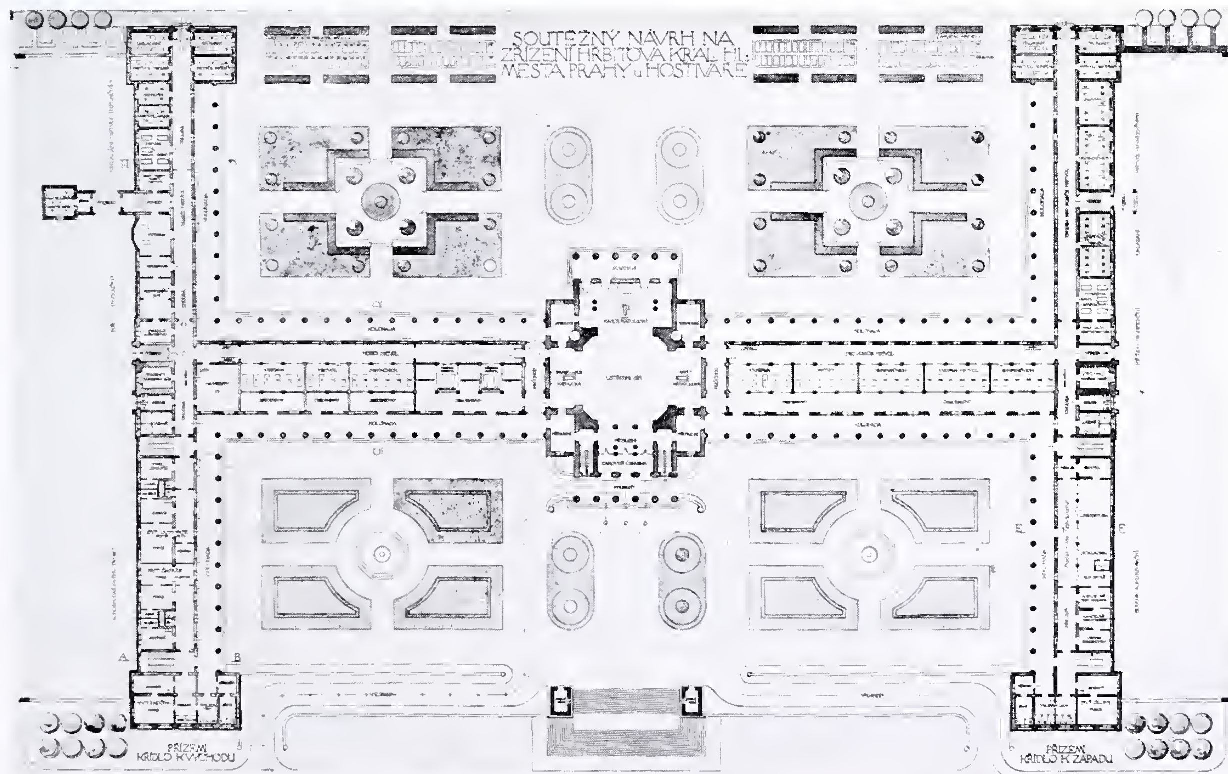
II. cena. — Arch. Jan Vejrych, c. k. stavební rada. — Dokončení s tab. čís. 57.—60. a vyobr. na str. 133.

Potřebná zemina k nasypání dvorů vzala by se především z vykopávky pro základy a sklepy budov a z vykopávky basinů, pak i z odkopávky tu a tam se přece vyskytnuvších menších nepravidelností pohřebních polí.

Za hlavní budovou k jihu počínají teprve jednotlivé části a oddělení hřbitovní ku pochovávání, nejméně ve výšce 261·50 *m* položené, tedy v místech, kde, jak již bylo řečeno, je terrain pravidelný s malým, sotva prostým okem znatelným stoupáním. Podobný terrain jest i dále k jihu na ostatních částech hřbitovních.

Obecenstvo, ubírající se ku pohřebním výkonům, když bylo vystoupilo z tramwaye v předdvoří, přišlo by po širokém schodišti nebo po chodnících výjezdů do prvního dvora, ubíralo by se dále buď do místností pro vystavování mrtvol nebo přímo do ústřední síně. Obecenstvo pak, použivší povozů přímo z Prahy, předjelo by na podjezd portiku před ústřední síní z předdvoří po pravém výjezdu — a povozy vrátily by se zpět po levém výjezdu na své stanoviště.

Ústřední síň sestává z hlavní kaple a dvou kaplí postranních, tak disponovaných, že mrtvoly k výkropu určené přinášejí se do nich se stran, z místností pro jich vystavování. Obecenstvo

Soutěžný návrh na ústřední hřbitov král. hlav. města Prahy u Hostivaře. — Pohřební budova.
C. k. staveb. rada Jan Vejrych. — II. cena.

přichází buď z těchto nebo třemi osami portiku z prvního dvora. Po výkropu mrtvol nevrací se již do zmíněného dvora, jak to zpravidla jinde bývá, nýbrž i s mrtvolou vchází se 4 osami zadního portiku do dvora druhého a odtud přímo na hřbitov. A to i tehdy, když by se děly tři výkropy současně.

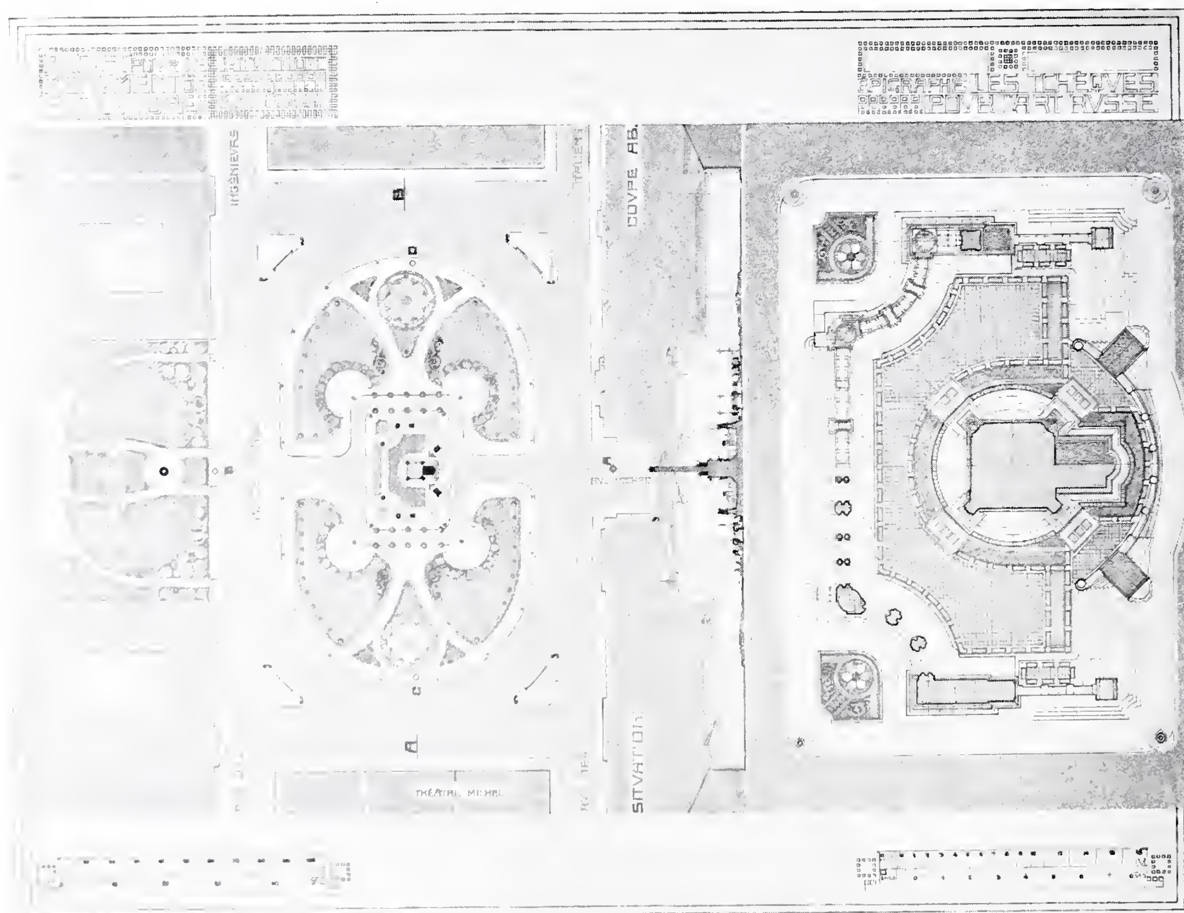
Disposicí tou umožněno pravidelné proudění obecenstva v jednom směru.

Ve dnech velikých návalů obecenstva, jako při májové slavnosti nebo na den Všech Svatých a Dušiček, kdy pohřby zpravidla bývají odloženy, nebo v nutných případech na ranní hodiny denní omezeny, mohlo by procházeti přicházející obecenstvo plným proudem polovicí předem zmíněných otvorů portiku a ústřední kaplí, kdežto obecenstvo odcházející druhou polovicí tak, že by zde nikdy nemohlo nastati stísnění.

Mimo to hlavní proudy hřbitovního obecenstva mají se ubírati ve slavnostních dnech z předdvoří širokým prostranstvím branou vjezdní, situovanou mezi hlavní budovou a územím, určeným pro hřbitovní zahradnictví, a vycházeti symetricky položeným prostranstvím při dvoře hospodářském.

Avenue tyto lze libovolně přizpůsobiti, aby stačily i největším návalům obecenstva ubírajícího se na hřbitov nebo vracejícího se k tramwayím, obzvláště proto, že nenastává nikde protiproud. Podobně projektováno jest vystupování a nastupování obecenstva do vozů tramwayových v předdvoří.

Na levo od prostranství přímo při silnici Černokostelecké před východní branou, kdež jest i stanoviště přibylých povozů z Prahy, založeno jest při počátcích druhé hlavní osy krematorium a ve spojení s ním kolumbarium, půdorysné formy **E**. Za krematoriem při hranici sousední projektován jest úzký dvůr s rampou ku pecišti. Do dvora vjížděti možno postranní branou ze zmíněného prostranství, branou na druhé straně přímo ze hřbitova. Toto uspořádání má za účel, aby ve dnech velkého návalu na hřbitov proud přicházejících šel na

Soutěžný návrh pomníku cara Alexandra II. v Petrohradě. — Situace a půdorys.
Arch. Viktor Urbanec a Jan Cingroš, dvorní mistr kamenický v Plzni.

hřbitov z prostranství branou kolem vrátného, proud vracejících se však zmíněným dvorem a postranní branou přímo na prostranství při silnici Černokostelecké; vše za dohledu jednoho vrátného tak, že všech 6 vchodů na hřbitov hlídáno jest úsporně jen dvěma vrátnými.

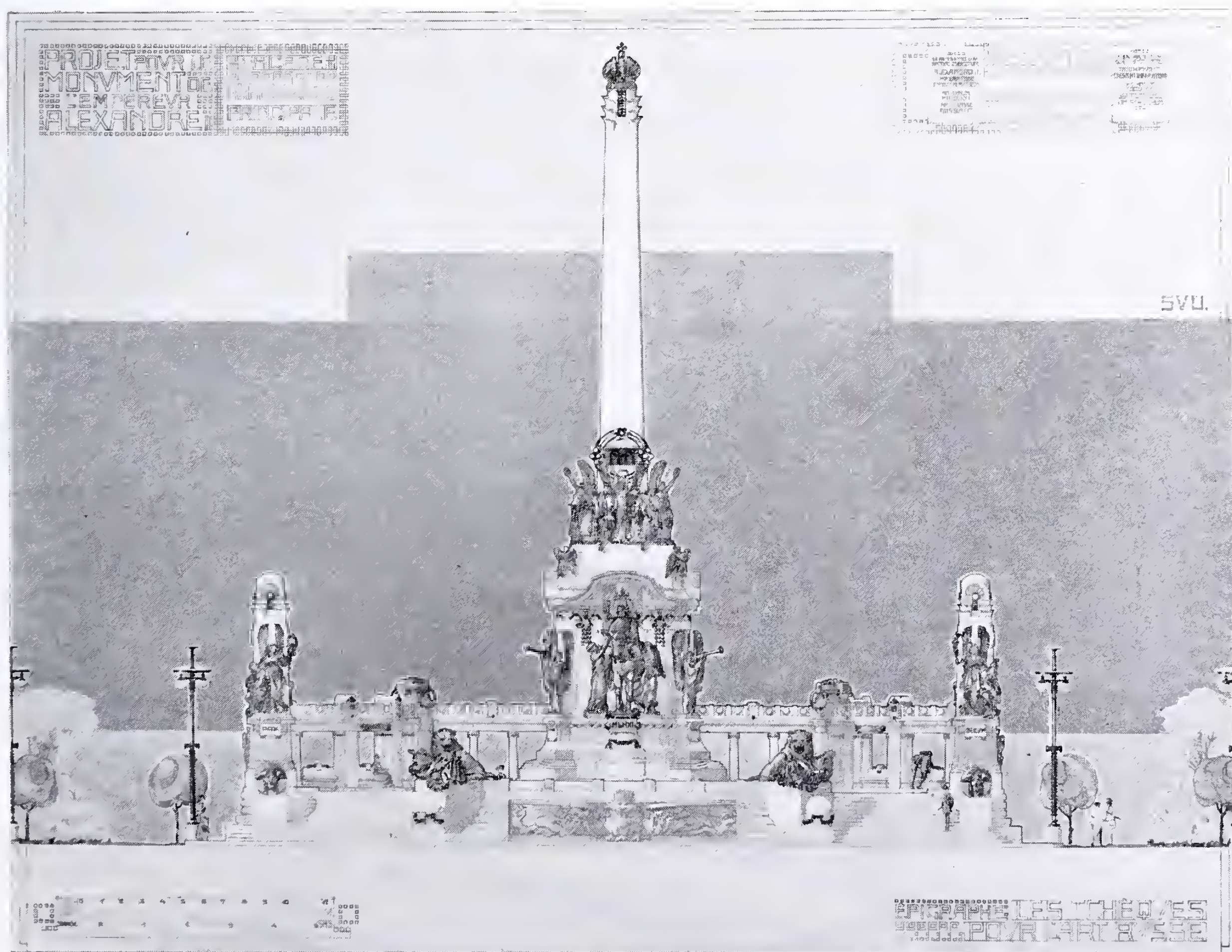
Jest samozřejmo, že kdyby se ukázaly vchody, recte východy tyto nedostatečnými, že by se dal i později snadno zříditi nový vchod v prodloužení druhé hlavní osy, na západní hranici hřbitova. Příchod k němu by vedl rozšířenou vozovou cestou jako pokračování upravené odbočky od silnice Černokostelecké k bráně severní.

K novému vchodu mohla by se založiti i nová cesta přímo od stanice dráhy Hostivařské.

Při kolumbariu, v jihovýchodním koutu hřbitova, projektována jest část hřbitovní pro ukládání popelnic ve výměře as 18000 m^2 v úpravě luční se střídajícími se lesy, které pozůstávají ze stromův a rostlin s listím neb jehličím na zimu neopadávajícím; a v podobné úpravě lesní jsou projektovány části hřbitova na straně západní ve výměře as 40300 m^2 pro pohřbívání v zemi. Mimo tyto skupiny jsou dle určitého systému po celém hřbitově roztroušena jednotlivá oddělení a části oddělení, která osázena jsou stromovím stále zeleným. Jimi jsou lemovány buď celá oddělení neb části oddělení a cest se stěnami nebo ploty stříhanými, buď vyššími neb nižšími, čímž vším má se docíliti dojmu útulnosti a zameziti rušení klidu a rozptýlenosti myslí návštěvníků. V originálním plánu byla úprava tato jasně znázorněna, v reprodukci však vyšla méně znatelně.

Nízké okrasné sady hřbitovní z travin a ozdobných květin omezeny jsou vesměs na hlavní třídy, položené do obou hlavních os. Místa ta jsou oživena i fontánami s vodotrysky. Téměř na všech křižovatkách umístěna jsou odpočivadla pro obecenstvo; v těchto místech zřízeny jsou více méně ozdobné výtoky vody pro zalévání květin.

Ku projektu přiložena byla následující pravidla pro hřbitovy: „Mausolea a vysoké hrobky do-

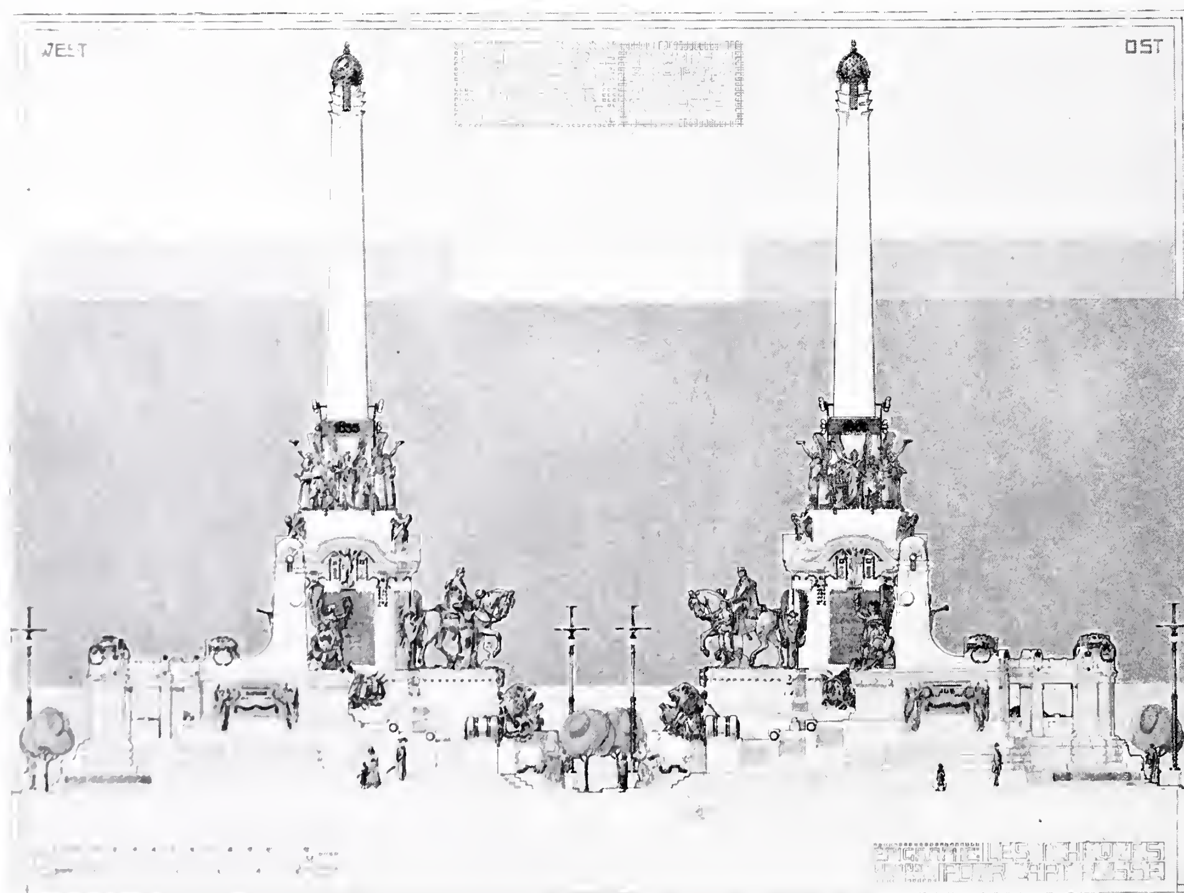
Soutěžný návrh pomníku cara Alexandra II. v Petrohradě.
Arch. Viktor Urbanec a Jan Cingroš, dvorní mistr kamenický v Plzni.

voleno stavěti jen na místech generelním plánem stanovených; poslední jen při ohradních zdech a při hranici lesní; hrobky nízké při hranici lesní nebo při stříhaném plotě (stěně); pomník (na dobrém základě spočívající) nesmí však výšku této stěny převyšovati. Též vyzděné hroby v jistých partiích kolem oddělení položených mají míti pomníky s menší výškou než přilehlé stěny stříhané. Šířka pomníků takových nesmí přesahovati 75 *cm*, při dvojnásobném hrobu 150 *cm*. Pomníky uvnitř pole jednotlivých oddělení pro dospělé z kamene neb železa (pc případě ze dřeva) mohou míti šířku pouze 50 *cm* a výšku 60 *cm*, s křížem pak nejvíce 90 *cm*. Pomníky při hrobech dětských smí míti největší šířku 30 *cm* a výšku 50 *cm* i s křížem. Pomníky uvnitř pole nesmí míti vyzděný základ; mřížky kolem hrobů nejsou přípustné. Řadové hroby nesmí míti větší výšku nežli 30 *cm*. Trávník na nich a v přímém okolí upravuje správa hřbitovní; majiteli hrobu dovoleno jest jen vsaditi na hrob květiny — nikoliv však stromy. Hrobky i pomníky čistí a udržuje majetník, stříhané stěny, les, traviny a cesty udržuje správa hřbitovní."

Leží na snadě, že téměř současně se stavbou budov a úpravou nového hřbitova začnou se usazovati i na jistých místech, na př. poblíže bran, živnostníci, jak je nalezáme dnes při Olšanských hřbitovech kolem Flory nebo před druhým vchodem v Olšanech samých. Tím vznikne tam v brzku menší osada, která zabere hned bližší plochy při hřbitovu a bude postupovati později k silnici Černokostelecké. Z toho jest patrno, že se na tuto stranu hřbitov více rozšiřovati nebude. Proto by bylo záhodno, když již pozemky ty na živnostníky se tak jako tak rozprodají, aby se na místo projektované cestní odbočky ze silnice Černokostelecké, která jde mimo hlavní osu, vykoupila cesta v pokračování první hlavní osy a na této dosti široce založené třídě aby se noví osadníci usadili.

Bylo by dále výhodným prodloužiti projektované předdvoří i na stranu východní, až by protalo silnici Černokosteleckou. Získalo by se tím ještě více vchodů na hřbitov, a tramway mohla by přímo pokračovati ve velké smyčce v další jízdě bez jakéhokoli obracení se.

Předpokládáme, že budou naši čtenářskou

Soutěžný návrh pomníku cara Alexandra II. v Petrohradě.
Arch. Viktor Urbanec a Jan Cingroš, dvorní mistr kamenický v Plzni.

obec zajímati důvody, které vedly porotu k jednomyslnému rozhodnutí o cenách při posuzování soutěžných projektů, a vyjímáme tudíž z protokolu, podepsaného c. k. dvorním radou prof. dr. Josefem Schulzem, c. k. vládním radou řed. Jiřím Stibralem, c. k. vrchním stav. radou prof. Janem Kotěrou, c. k. místodržitelským stav. radou Ferd. Havlíčkem, městským stavebním radou prof. Ludvíkem Čížkem a obecním starším stav. Josefem Janským, jednak všeobecný posudek o všech došlých pracích, jednak detailní ocenění projektů námi publikovaných.

K soutěžným návrhům podotýká porota všeobecně následující:

„Úloha, kterou bylo soutěžícím řešiti, vztahovala se v první řadě na rozluštění otázky situační. Nerovný terrain budoucího hřbitova nedovoloval architektonické disposice, které by při svém provádění byly vyžadovaly veliké úpravy, poněvadž by práce s tím spojené projekt tento neobyčejně zdražily.

Bohužel veliká část soutěžných prací nebrala na nepravidelnost terrainu náležitý zřetel, a tím se stalo, že četné projekty, práce jinak vážné a odborně zdatné, navrhovaly disposice půdorysně symetrické, které by však při provedení výškově sobě neodpovídaly. Z toho důvodu byla porota nucena v první řadě dbáti luštění situačního, poněvadž jedině zdárné rozluštění se vzhledem k terrainu poskytovalo podkladu proveditelnosti. Teprve pak bylo možno přistoupiti ke zkoumání dalšímu.

Proto nemohla porota při sebe zdárnějším rozluštění detailním doporučiti práci, nebylo-li tohoto hlavního ohledu náležitě dbáno, naopak mohla pak benevolentně posuzovati různé menší nedostatky po stránce detailní, byla-li zásadní myšlenka situační s patřičným šetřením terrainu navržena.

Porota však s potěšením konstatuje, že soutěžné práce jsou velikou většinou práce vážné, důkladné a odborně vyspělé, které přinesly řadu šťastných myšlenek k rozluštění předloženého programu, mimo to však i řadu pohnůtek a myšlenek nových, které při konečném vybudování dané úlohy budou velmi cennými.

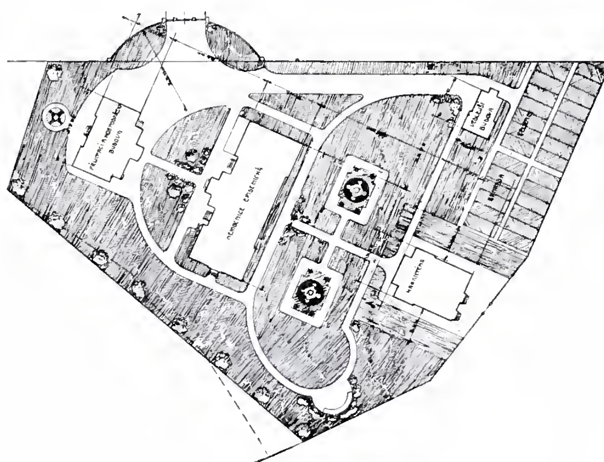
Porota vyslovuje proto své uznání nad tak zdárným výsledkem této soutěže a lituje, že pro ceny určený obnos nedovoloval, aby všechny práce vážné mohly býti náležitým způsobem odměněny."

O projektu arch. prof. Richarda rytíře Klenky z Vlastimilu uvádí porota toto:

„Práce tato jeví největší přizpůsobení se k terrainu, jehož dutého a částečně vypuklého svahu oproti silnici Černokostelecké šťastně využívá, a docituje jednoduchými prostředky provedení efektního a monumentálního.

Celá disposice stoupá od silnice Černokostelecké amfitheatrálně až na hřbet celého návrší, kde je uzavřena arkádovými hrobkami, jež uzavírají ve svém středu budovu mausolea a celé návrší korunují. Tím, že autor pomýšlel na zvláštní přístupy, jak pro návštěvníky hrobů, tak i pro pohřební průvody přijíždějící, dbal i příjezdu drahou, získal zvláštní přístupy na hřbitov pro různé tyto skupiny, čímž se jich křižování předejde. Situováním ústřední budovy, jakož i budov hospodářských a administračních i s hlavním vstupem pro pohřby na straně východní přímo ze silnice Černokostelecké uvolněna byla severní část hřbitova, na němž s pohřbíváním nejdříve se započne, a umožněno tím volné přehlédnutí celého, amfitheatrálně stoupajícího prostranství, které při radiálních cestách od vstupu vycházejících poskytne zajisté jasného přehledu a lehké orientace. Arkádové hrobky v nejvyšší části prostranství budou monumentálně uzavírati celý stoupající prospekt a budou rozdělovati hřbitov na dvě velké části od hřbetu vyvýšeniny, na sever a k jihu klesající. Tím umožněno je vybudovati postupně jednotlivé části hřbitova, a docíliti i po těchto částech dojmu hotového, aniž třeba k úpravě celku ihned přistoupiti.

Za vady nutno uvésti, že autor nedodržel podmínky, která stanovila, aby na obvodě pozemku pro hřbitovy určeného zachován byl isolační pás osmimetrový, že projektuje na celém obvodu až na malé výjimky sadovou úpravu přiléhající ke zdem hřbitovním tak, že by tyto ve své nahotě zajisté ladně nepůsobily. Dělení jižní části hřbitova ve hlavní ose situační na jednotlivá pohřebiště jest omezeno čarami segmentovými, které jsou důsledně provedeny až

Nemocnice na Mariánských Horách. — Situace.
Arch. a stav. Frant. Fiala.

do řad jednotlivých hrobů, což by v průběhu provádění narazilo na velké obtíže."

Projekt c. k. stavebního rady Jana Vejrycha posuzuje porota takto:

„Autor jde za velkým monumentálním dojmem. Drží se striktně podmínek tím, že disponuje veškeré stavby i komunikace na plochách obci Pražské již nyní přináležících. Umísťuje ústřední budovu i dvůr hospodářský v nejbližší blízkosti příjezdu odbočkou od silnice Černokostelecké. Místnosti administrační spojuje v ústřední budově.

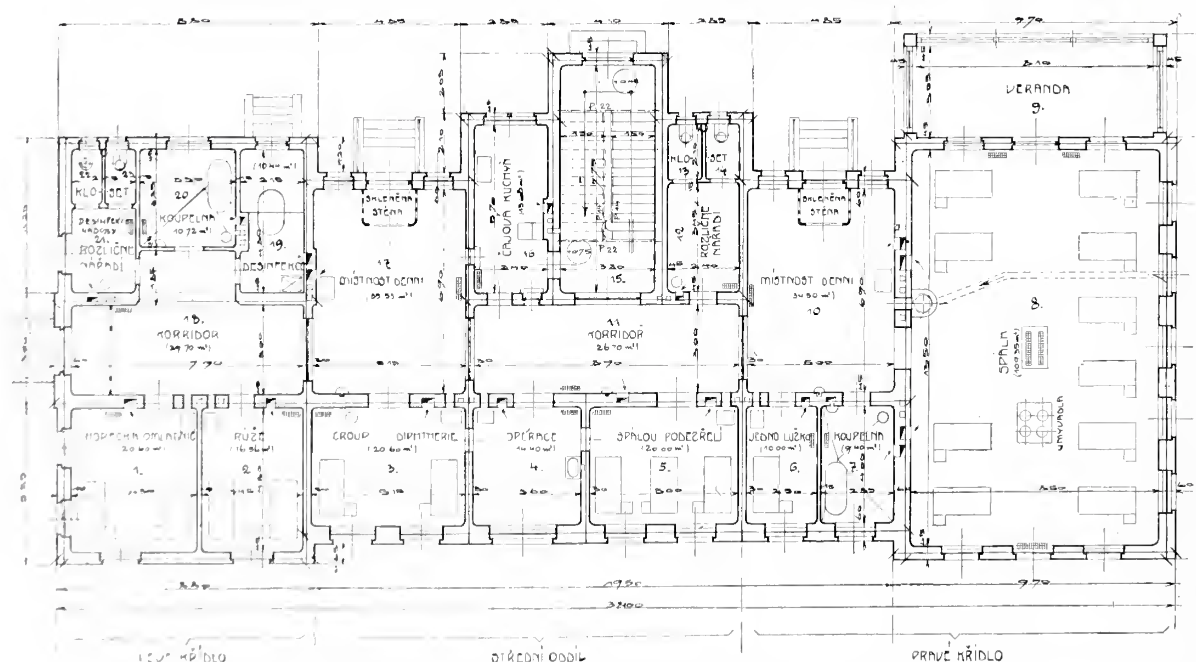
Hlavní osou celkové disposice přichází širokou, ladně upravenou cestou na nejvyšší místo celé plochy, kde umísťuje na prostranství téměř vodorovném komplex hrobek arkádových, v jehož centru na místě nejvyšším staví mausoleum. V prodloužení příční osy, k první kolmo postavené, projektuje krematorium, které uzavírá jeden z hlavních průhledů.

Jasná disposice celku umožňuje lehkou orientaci, sadová úprava jednotlivých částí přimyká se ladně jejich významnosti, a celek nenaráží terrainně na valné obtíže, leda u krematoria, kde symetrická disposice na terrainu svahovém by vyžadovala nákladných substrukcí. Nepravidelné části hřbitova tušil autor úpravou sadovou, čímž celkovou úpravu terrainu si valně zjednodušil. On pomýšlel na dostatečné prostranství před vstupem, na umístění elektrických drah, jakož i povozů, kteréžto prostranství bohužel uzavřel zvláštním vstupem, čímž rozměry pro komunikaci velikých davů valně stísnil. Nebylo pamatováno na umístění četnějších východů vedlejších. Při otevření zásilky tohoto projektu shledáno, že plán č. 9. (vlastně č. 11.), který obsahoval patrně důležité řezy, jakož i popis celého návrhu, scházel. Při důkladnosti, s kterou projekt byl vypracován, nedalo se souditi, že by nedostatek tento byl úmyslný, a porota, která na základě předložených plánů mohla nabýti s dostatek jasného obrazu o myšlence autorově, nevzala při zkoumání této práce na tuto závadu další zřetel."

Soutěžný návrh na pomník cara Alexandra II. v Petrohradě.

Arch. Viktor Urbanec a Jan Cingroš, dvorní kamenický mistr v Plzni. — S vyobr. na str. 134.—136.

Program internacionální soutěže pro postavení pomníku cara Alexandra II. připouštěl úplnou volnost v celkové koncepci, vyjímaje velikost sochy carovy, jež byla stanovena již programem. Hlavní ideou pomníku navrhovaného bylo: zrušení nevolnictví na Rusi za cara Alexandra II. a osvobození balkánských Slovanů od jha tureckého. Tyto dvě myšlenky podány byly v návrhu jen symbolicky bez historických reliefů. Na Michailovském náměstí vyhraženo pomníku

Nemocnice na Mariánských Horách. — Pavillon epidemický. — Přízemí.
Arch. a stav. Frant. Fiala.

místo před museem Alexandrovským, s hlavní frontou proti ústí stejnojmenné ulice do náměstí. Pomník formy pylonové, v před posunutý, vypíná se na terase, vroubené na třech stranách — mimo frontální — kombinací pilířového pořadí architravového se sloupořadím.

Ornamentální i figurální výzdoba redukována na minimum. Za to hledělo se dosáhnouti v projektu rovnováhy mezi hmotou kamene a kovem, a užilo se oblíbeného na Rusi pestrobarevného zvrstvení stavebních objektů. Říšské, resp. cárské ruské barvy daly základní tony z příslušně zabarvených žul domácích, švédských a norských, leštěných jen v effektních partiích, jinak pouze šlokovaných hrubě nebo jemněji dle důležitosti těch kterých částí. — Figurální dekorace jsou jednak na nárožních pylonech, jednak na vlastním pomníkovém pylonu. Na levém nárožním pylonu jest „Mír“ (rolník v ochraně Hestiině), na pravém „Válka“ (Pallas Athéne s raněným legionářem). Střední část pomníku má dominující jezdeckou sochu bronzovou cara Alexandra II. na rozšířeném piedestalu pylonovém. Jest 5·30 *m* vysoká a provázena jest po stranách sochami geniů „Oddanosti“ a „Viktorie“. Nároží postamentu oživena jsou sochami andělů s pozouny. Přechod širokého piedestalu k štíhlému obelisku maskuje čtyřstranná skupina bronzová — hold to ruských národů carovi. Má vždy genia uprostřed, obstoupeného typickými repraesentanty ruských mužíků. Základním motivem skupiny přední jest zemědělství, zadní pak obchod, průmysl a umění, po stranách Rossia vítězná a glorifikovaná. Obelisk zakončen jest na vrcholu svém carskou korunou ruskou. Stavební výlohy tohoto projektu vypočteny byly úhrnnem na 1,019.898 K, což rovná se 399.962 rublům, ač praeliminář obnášel 400.000 rublů.

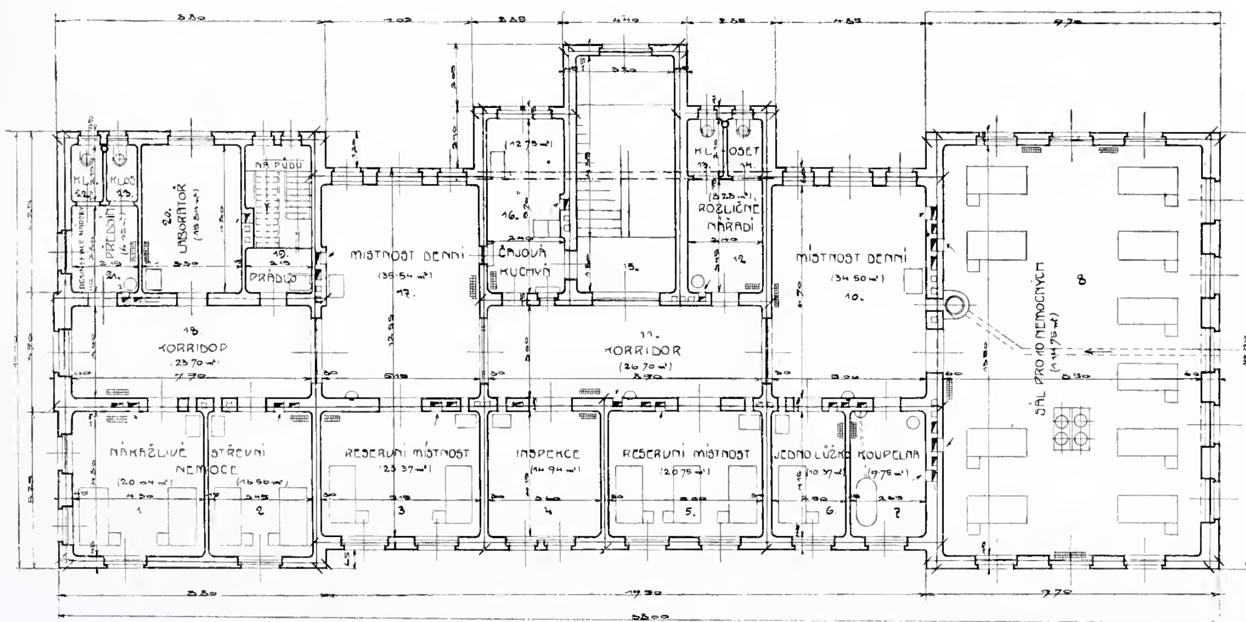
Nemocnice na Mariánských Horách.

Arch. a stav. Frant. Fiala. — Vyobr. na str. 137.—142.

Nemocnice určena jest pro epidemické nemoci a řešena moderně ve způsobu dvou isolovaných pavillonů — přijímací a hospodářské budovy a hlavní budovy nemocniční.

V jednopatrovém pavillonu přijímacím (současně i hospodářském) umístěny v přízemku velká kuchyně s příslušenstvím (špíže, umývárna a expedice jídel), byt vrátného o kuchyni a pokoji, čekárna a přijímací kancelář. V prvém patře jsou ubikace ošetřovatelek (ložnice, umývárna s koupelnou, modlitebna a jídelna), dále žehlírna prádla a dva pokoje pro služky. Půdy využito pro sušírnu prádla. Týž pavillon obsahuje ve sklepě lednici, chladírnu, ústřední topení a velkou prádelnu.

Hlavní budova jednopatrová má v přízemním pravém křídle velký sál (o 10 postelích) s verandami pro nemocné spálou, jeden pokoj ve

Nemocnice na Mariánských Horách. — Pavillon epidemický. — I. patro.
Arch. a stav. Frant. Fiala.

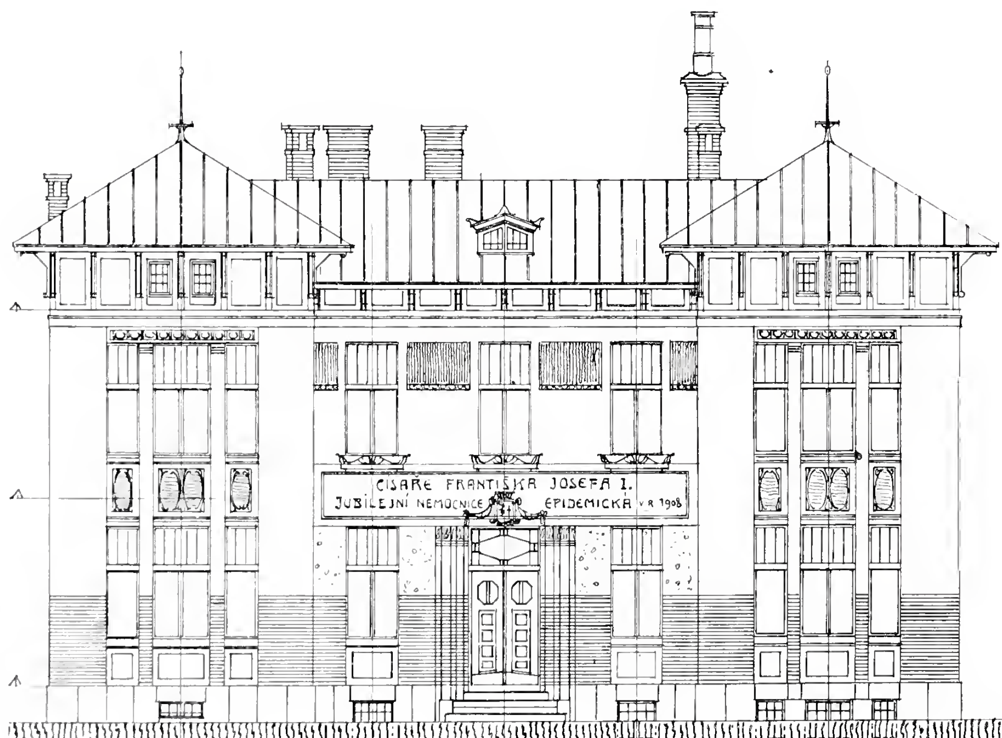
střední části o 3 lůžkách pro nemocné (spálou podezřelé), zvláštní pokoj s 1 lůžkem a koupelnou, operační síň, čajovou kuchyň a nářadí s klosety. V levém křídle jsou místnosti pro nemocné difterií a croupem (2 lůžka), místnost denní, koupelna, místnost pro desinfekci, záchody s předsíní, která slouží i k desinfekci nádob a rozličného nářadí; dále 1 pokoj pro nemocné horečkou omladnic (2 postele), 1 pokoj pro růži (2 postele) a velký korridor se zvláštním vchodem. V prvém patře jsou: jeden velký sál pro 10 nemocných, denní místnost, reservní pokoj (3 postele), pokoj o 1 lůžku a koupeli, dále inspekční pokoj, čajová kuchyň, rozličné nářadí. Levé křídlo obsahuje 2 pokoje pro nakažlivé střevní nemoci (4 postele), reservní pokoj (2 lůžka), laboratoř, korridor, místnost pro prádlo a klosety. Všechny budovy jsou opatřeny krytem ruberoidovým.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SOUTĚŽE VYPSANÉ: Městská rada v Turnově vypisuje veřejnou soutěž na vypracování návrhů pro stavbu c. k. státní reálky v Turnově. — K soutěži připuštěni jsou toliko architekti národnosti české, po případě slovanské. Za nejlepší návrhy ustanoveny jsou tři ceny: I. cena 2000 K, II. cena 1000 K, III. cena 500 K. O udělení cen rozhodne porota, v níž zasedati budou povolaní znalci a zástupcové města Turnova. — Stavební program a potřebné pomůcky proti vkladu 10 K zašle městská rada v Turnově. Těm, kteří súčastní se soutěže, vklad 10 K se vrátí. — Lhůta ku podání návrhů stanoví se do 28. února 1913 do 6. hodiny večerní.

Městská rada na Král. Vinohradech vypisuje veřejnou soutěž na náčrtky plánů pro stavbu městských lidových lázní na Král. Vinohradech na nároží třídy Korunní a ulice Nitranské. Pro nejlepší návrhy ustanoveny jsou tři ceny: I. cena 2000 K, II. cena 1500 K, III. cena 1000 K. Stavební program a ostatní pomůcky vydá neb zašle podací protokol městského úřadu (přízemí radnice čís. kanceláře 4.). — Lhůta ku podání projektů stanovena jest do 15. března 1913.

Upozorňujeme, že podmínky soutěže nedpovídají konkurenčnímu řádu; soutěže mohou se súčastniti odborníci kterékoli národnosti (soutěž mezinárodní?). Učiněny kroky, aby podmínky soutěže byly dodatečně opraveny a doplněny.

Nemocnice na Mariánských Horách. — Přijímací a hospodářská budova.
Arch. a stav. Frant. Fiala.

Místní škol. rada v Lomnici n. Pop. vypisuje veřejnou soutěž na náčrtky a přibližný rozpočet pro stavbu obecné a měšťanské školy pro chlapce a dívky. — Lhůta prodloužena jest do 31. prosince 1912. — Bližší viz „A. O.“ sešit 9.

Bulharské ministerstvo veřejných prací v Sofii v Bulharsku vypisuje mezinárodní soutěž na získání návrhů královského a justičního paláce v Sofii. — Lhůta ku podání projektů, původně do 1. prosince stanovená, prodlužuje se do 1. března 1913. — Bližší viz „A. O.“ sešit 7.

Společnost „Fréres Evloguie et Christo Gueorgieff“ v Sofii v Bulharsku vypisuje mezinárodní soutěž na plány pro stavbu musea a knihovny v Sofii. — Lhůta, původně do 1. prosince stanovená, prodlužuje se do 31. března 1913. — Bližší viz „A. O.“ sešit 9.

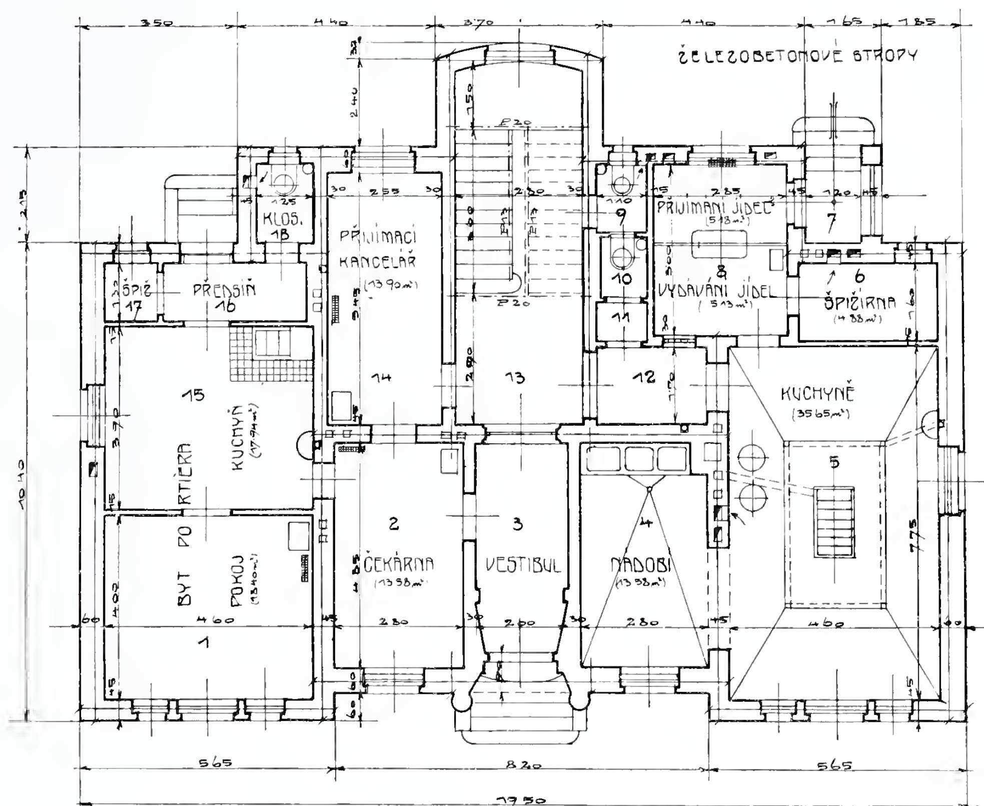
Komitét pro povznesení výroby a odbytu předmětů upomínkových vypisuje veřejnou soutěž na podání návrhů neb modelů na zhotovení upomínky pro cizince na Prahu, na král. České vůbec neb jeho jednotlivé kraje. — Lhůta stanovena jest do 2. května 1913. — Bližší viz „A. O.“ sešit 9.

Město Rychnov nad Kněžnou vypisuje veřejnou soutěž na zhotovení náčrtku regulačního plánu města Rychnova n. Kn. — Lhůta stanovena jest do 1. února 1913. — Bližší viz „A. O.“ sešit 9.

Obec Voloska-Opatije vypisuje veřejnou soutěž na získání návrhů kostela a fary v Opatiji. Kostel ve slohu románském má býti postaven na místě dosud stávajícího kostela sv. Jakuba. Pro nejlepší dva návrhy určeny jsou ceny: I. cena 2500 K, II. cena 1500 K. Podmínky soutěže a potřebné pomůcky zašle starosta dr. A. Stauger ústně i písemně. — Lhůta stanovena jest do 31. ledna 1913.

ZPRÁVY OSOBNÍ. Ministerstvo kultu a vyučování jmenovalo pro příští pětiletí, počínaje 1. říjnem r. 1912, členy zkušební komise pro II. státní zkoušku odboru pozemního stavitelství na c. k. české vysoké škole technické v Praze pány: prof. dvorního radu arch. Dra. Josefa Schulze, vrchního stav. radu arch. Rudolfa Vomáčku, vrchního stav. radu arch. Ludvíka Láblera, stav. radu arch. Jana Vejrycha, profesory české vys. školy technické arch. Rudolfa Kříženeckého, arch. Josefa Bertla, arch. Antonína Balšánka a arch. Dra. Aloise Čenského. Zároveň jmenován předsedou téže zkušební komise profesor arch. Josef Fanta, místopředsedy vrchní stav. rada R. Vomáčka a arch. prof. R. Kříženecký. —

Při posledním jmenování členů České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění byli jmenováni z řad našich členů mimořádnými členy architekt prof. Jan Koula a architekt c. k. stavební rada Josef Sakař.

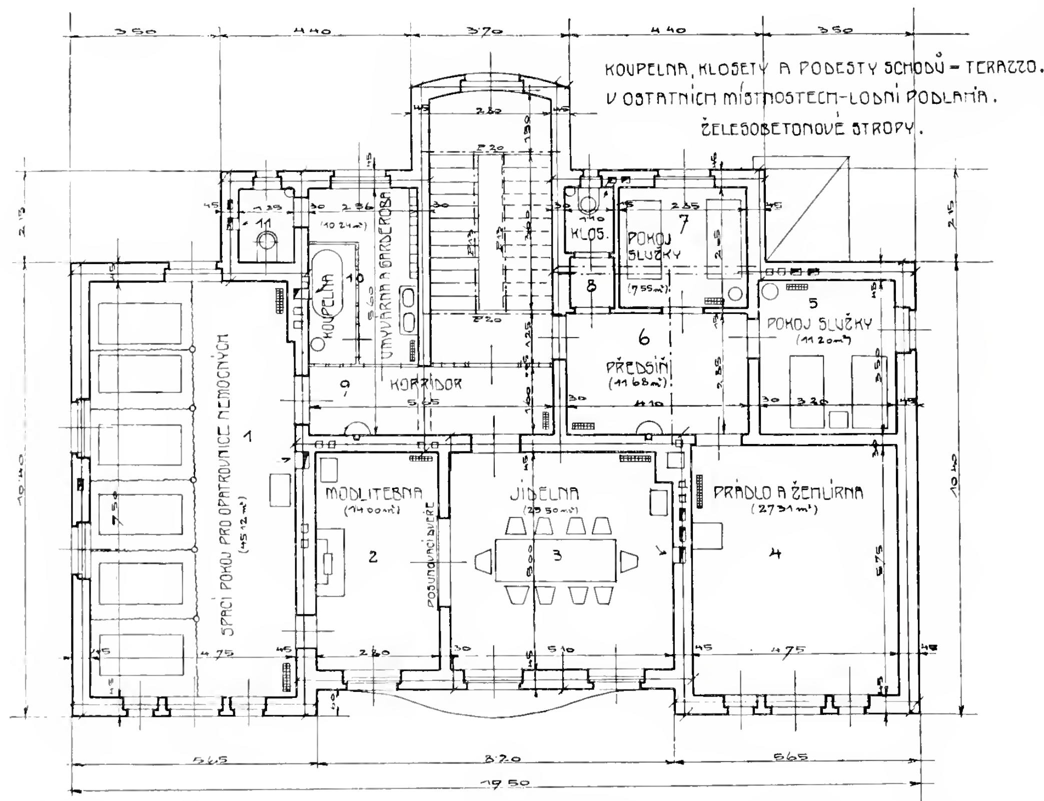
Nemocnice na Mariánských Horách. — Přijímací a hospodářská budova. — Přízemí.
Arch. a stav. Frant. Fiala.

LITERÁRNÍ HLÍDKA. Umělecké poklady Čech. Řídí Z. Wirth. Vydává J. Štenc.

Oznámili jsme již v sešitě 10. našeho listu, že nákladem J. Štence vyšel první sešit díla: Umělecké poklady Čech. Vracíme se k tomuto faktu, abychom znovu radostně přivítali počin nakladatele, který svým zájmem pro věc, svými styky, svým celým krásně vybu-

dovaným ústavem splniti by mohl touhu za snesením uměleckých pokladů Čech v dobrých reprodukcích. Není to úlohou snadnou. Přes vší nepřízeň doby je naše půda bohatší na umělecká díla, než namnoze sami sobě uvědomujeme. Žel, že stále je málo těch, kdož mají pro dílo umělecké u nás oči otevřené, kdož mají vrozený neb vychovaný cit pro poznání jich bez předsudků. Téměř násilně jest snaženo tam, kde prostý cit pro krásu se projeví, týž spoutati do předsudků, snaženo utopiti týž záplavou slov, zmatkem nelogických tvrzení, takže se zdá, že čím více se u nás o umění píše, tím méně se umění chápe. To přílišné otvírání oken, které u nás kde kdo káže, znemožňuje klidně prohlížeti skvosty vlastní domácnosti. Při tom zajímavo jest, jak se mění zorný úhel při nazírání cházejí i k zcizení, aniž vcházejí ve vědomí širších kruhů národních, krmených vším jiným než stravou domácí. Neděje se tak ke škodě naší jen dnes, to se dálo v Čechách více méně vždy. Národové silní a samostatní a samobytní, znajíce cenu památek svých, svých uměleckých pokladů, dovedou ke všeobecnému vědomí přivésti bez mnoha slov poklady vlastní. Přirozené vloze, zrůdností nestižené, není potřeba mnoha slov, je jen třeba vyhověti snadnému poznání všeho, co národ silného, dobrého a ladného vytvořil. O to jde především jistě i při díle ohlášeném nakladatelstvím Štencovým, proto je radostně vítáme.

Pokračovati má dílo Štencovo v práci jinými již vykonané, však ke škodě naší zapadlé a zapadající. Je povinností každé generace uvědomující sobě cenu

Nemocnice na Mariánských Horách. — Přijímací a hospodářská budova. — I. patro.
Arch. a stav. Frant. Fiala.

na památky domácí. Jednou jsou zajímavé proto, že je o nich předpokládáno, že jsou výrobkem „umělecky tvořícího sedláka“, jindy, že jsou plodem „zachovaných vrstev lidových“. Když vzduch otevřených oken toho žádá, jsou nám zajímavými primitiva, a nevšímáno děl mistrovských, jindy opět pod vlivem cizím otevřeny jsou oči pro díla, jichž do nedávna nebylo všímáno jako prací umělců „kteří se za celý život ničemu nenaučili“. Jsou doby, kdy umělecké dílo nesmí býti ani dobře staveno, ani dobře tesáno, ani dobře malováno, ani dobře kresleno, má-li vzbuditi zájem našich předních posuzovatelů a samozvaných vůdců, žádá se především — aby se podobalo dílům, o nichž slává již literatura.

V tomto neklidném přihlížení k uměleckým dílům zapadají umělecká díla domácí snadno v zapomenutí, dopokladů zděděných, aby po svém a svědomitě se starala, aby ony bez užitku nezapadaly.

Prospekt díla, jež řídí Z. Wirth a vydává J. Štenc, uvádí, že česká literatura nemá dosud sbírky dokonalých reprodukcí, soustavně i na odborném podkladě vedené, a že většina publikací, mezi nimiž jmenuje Chytilův a Borovského výběr z retrospektivní výstavy 1891, J. Kouly Památky umělecko průmyslové 1882-88, Památky výtvarné národopisné výstavy 1895*) nemůže vyhověti již dnešním požadavkům nejen svojí úzkou basí a vymezeným obsahem, některé ani technickou výpravou svých reprodukcí, a že se mimo to požadavky vě-

*) Nesprávně prospekt uvádí: J Fantovy památky z národopisné výstavy 1895.

decké objektivnosti zmnožily a prohloubily, takže kladou přísnější měřítko na každý podobný podnik. Tato tvrzení tak všeobecná, tím již nevystižná a nepřiehavá, jeví velikou radostnou sebedůvěru vydavatele i ředitele díla. Nechť v ní není přeceňování! Jsme jiného o věci náhledu. Dílo Štencovo vykonalo by nejvíce, kdyby nepočítalo s korigováním, nepočítalo s opakováním toho, co dle mínění prospektu svou úzkou basí, svou technickou výpravou a prohloubené a zmnožené objektivnosti vydavatele a ředitele díla neodpovídá, nýbrž kdyby za vzorem těchto děl, ať již Chytilových a Borovského Památek retrospektivní výstavy 1891 či Chytilových Památek illuminátorů českých, či Památek výtvarných národopisné výstavy 1895, či Koulových Památek umělecko-průmyslových král. Českého odkrývalo a předvádělo odborným i jiným kruhům nové zdroje cenných děl výtvarných, kdyby tak činilo s podobnou živou snahou, jak činila díla ona a kdyby tak činilo se vší vymožeností nové doby pěknou a levnou reprodukcí. Sluší vydávati především nereprodukované doposud poklady a ony, které jsou pro studium těžce přístupny neb nepřístupny, a to v prvé řadě. Uměleckému ústavu Štencovu zvláště pak přísluší nespokojovati se reprodukcemi cizími, nýbrž učiniti z děl uveřejňovaných vlastní dobrá vzetí, vlastní dokonalé snímky.

Má-li býti dílo Štenc-Wirthovo vskutku cenným, živým, živným, musí sáhnouti hlouběji k pokladům Čech a podávati je dokonale při dobrém výběru, při výběru činěném s uměleckým citem, s měkkou a šťastnou rukou. Není tím ovšem slovně přesně vystiženo, jak činiti výběr. Bez výběru nemá valně smyslu žádný podobný soubor, nejméně u nás, ale jde-li o umělecké poklady, tu snad přání po výběru činěném s náležitým uměleckým cítěním jest přáním skorem samozřejmým. Ne výběrem, který by zkresloval obraz české kultury umělecké, nýbrž výběrem, který by vždy počítal s tím, aby z mnohého nebral, jen co nahodile pod ruku přijde. U vědomí, že ani jemu není možno i při nejlepší vůli vyčerpati hluboké a rozsáhlé zdroje domácích výtvarných pokladů, aby z dobrého vybral lepší, z nejlepšího nejlepší.

Je jistě záslužno, že nakladatelství a redakce chtějí se pokusiti podle nejlepších vzorů cizích literatur dáti také české literatuře soustavný soubor uměleckých děl, který by i cizině poskytl obrazu české kultury umělecké, ale stejně záslužno bude, když i v té příčině nebude nakladatelství ignorovati dobré vzory domácí, a když především vždy mu půjde o to, aby předvedlo obraz české kultury umělecké, obraz nezkreslený nám samotným. Nám samotným jest třeba především znáti vše, co dobrého na české půdě povstalo.

Nebylo snad nikdy více třeba nabýti jistoty, že na domácí půdě vzrostla díla umělecká, jak je třeba dnes, kde umělecké dílo cizí v dobré i špatné reprodukci nás zaplavuje k zalknutí, kdy nedůvěra vc vše, co povstalo na české půdě, jest tak veliká, že nejsou vzácná provolání, mluvící o dosavadním bahně, rozlitém po umělecké nivě, o dosavadní půdě rádlem kultury netknuté, na druhé straně pak o zhoubném historicismu, kterým náš národní vývoj trpí. V době, kdy voláme na prosté a nejprostší umělecké úkoly bez studu cizince, vyvolávajíce, že na ně nestačujeme vlastní silou, kdy před každým cizím dílem u nás vytvořeným máme jen obdiv, odsuzujíce zároveň vše, co povstalo domácí silou, v této době, kdy při uměleckém díle mnohým především jde o to, zda je tvořil kdo z toho či onoho sdružení, aby uznáno bylo veřejné pozornosti, v té době je třeba více než jindy sbírky domácích pokladů, sbírky činěné s porozuměním, bez předsudků, sbírky s láskou pořízené.

Prospekt díla Stenc-Wirthova uvádí, že má býti dílo jejich vědeckou příručkou historikovi. Nelze proti tomu ovšem ničeho namítati; nechť má v díle tom historik vědeckou příručku, je mu jí jistě pro českou práci nutně třeba. My bychom si však přáli, aby sbírka uměleckých pokladů českých byla v přední řadě úkojem přirozené touhy za poznáním uměleckého díla, úkojem přirozené žízně po krásném, ladném, účelném. Program díla uvádí, že bude přístupno dílo svým obsahem všem inteligentům, kteří mají zájem o umění. Jsou ovšem inteligenti bez zájmu o umění; přáli bychom si však, aby dílo, předvádějící poklady Čech, bylo přístupno všem prostým duším, majícím zájem o umění.

Vydavatelstvo dále uvádí, že dílo přístupno bude svým programem jakémukoli vkusu uměleckému. Nám by stačilo, kdyby nejen programem, nýbrž vším výběrem projevovalo vydavatelstvo samo umělecký vkus.

Nedobře nám zní poslední věta programu, že dílo poslouží v neposlední řadě i samým umělcům bohatstvím sneseného materiálu. Tímto přece poslouží v prvé řadě historikovi a, jak prospekt uvádí, v druhé řadě paedagogu. Umělci poslouží sbírka ta rozkoší, jaká mu plyne z každého díla v pravdě uměleckého; při něm bohatství sneseného materiálu má snad méně ceny, než při obou předem jmenovaných.

Ostatně proč se pozastavovati nad prospektem z té neb oné příčiny? Hlavní je, ne to, co prospekt slibuje, nýbrž co splní. Prospekt více projevuje názory vydavatelů, dílo samo objasní, jak slouží svému úkolu, tak jasně titulem projevenému.

Text slibuje nakladatelství stručný, zhuštěný, odborníky pořizovaný.

První vydaný sešit o 10. tab. formátu 25/31 cm. na křídovém papíru s textem českým i francouzským, jemuž odpovídá i dvojnásobná obálka, ukázal, jak vydavatelé plní, co prospektem slíbili. Typografická úprava obálky a všeho tisku jest vzorná.

Výběr prvního sešitu jest rozmanitý, obsahuje. práce sochařské, z bronzu, z kamene, ze dřeva z 12., 14. a 15. století, architektury ze 14. a 18. stol., malby ze 17., 18. a 19. stol.

Text psán jest V. V. Štechem, A. Matějčkem, R. Kuchynkou a Zd. Wirthem.

Obrazy samy fotografovány jsou většinou ústavem J. Štence. Většina tabulek jest bezvadná. Jen ony s věže mostecké nemají žádoucí jasnosti.

Předem naznačili jsme, že přejeme dílu plný zdar. Jen v zájmu jeho dovolujeme si některé poznámky.

Prospekt slibuje, že teprve časem roztřídí vyobrazení časově a druhově podle uměleckých škol a individualit. Nebylo by bývalo dobře rozhodnouti se pro roztřídění takové hned, zvláště když na prvním místě uváděno, že jde o dílo soustavně na odborném podkladě vedené?

Text nemá slibované stručnosti. Texty pouštějí se do zbytečného popisování toho, co z obrazu jest zřejmo, opomíjejí některých poznámek pro poznání díla nutných. Psáti, jak sedí zobrazená figura, co dělá pravou, co levou rukou, jest snad zbytečno. Mezi dílo a pozorovatele vkládati vlastní posudky, a sdělovati s ním svoje názory o díle, neshledávám ani objektivním, ani potřebným. Správné jest uváděti literaturu, ne však z ní zde opisovati. Uměleckému cítění a tvoření je cizí ono vnucené, staromodní vkládání obsahové, jakým jest část o společném symbo-

lickém významu ozdob chrámových svícnů románských, o parafrasování myšlenek žalmů, o výtvarném vyjádření nezkaleného míru v životě v Kristu, o bezmocnosti zla, bezpečnosti slabých a nevinných, o ztělesnění kontrastu života a smrti, světla a stínu, o lidu, kterýž bydlel v temnotách a uviděl světlo veliké, a jemuž vzešlo v krajině a stínu světlo. I co pravil Matouš v kapitole některé a verši nějakém. Vše to jest sice velmi zajímavé, i to, co píše Izaiáš jinde, ale v jaké souvislosti je to s nohou svícnu v chrámě Svatovítském? Objektivita moderní vyžaduje, aby mi pisatelem textu vnucováno nebylo, že nevyjádřují obličeje postav svícnu pražského vůbec bázeň a že se ohlížejí po světle, jež je chrání a zkrocuje netvory.

Jde-li o vědeckou, zmnoženou a prohloubenou objektivnost, o přísné měřítko pro vydávání uměleckých pokladů z Čech, tu snad lépe vedle vzorného jasného, dobře fotograficky vzatého obrazu, doplniti obraz ten stručnými fakty, o velikosti, o hmotě, z jaké dílo vyrobeno, s vystižením techniky práce, uvedením eventuelní značky, zročnění a zvláštností technického zpracování, ucházejících diváku na obraze, s označením místa, kde se dílo zobrazené nachází, kde možno i se stručným uvedením historických fakt původ a povstání díla objasňujících, aneb na souvislost jeho s jinými upozorňujících. To když bude stručně a vystižně podáno, vyplněn požadavek, jaký se právem na text činiti může. Má-li býti dílo vědeckou příručkou historikovi, má se text vystříhati naivních dohadů, domyslů, všech samozřejmostí a zejména vší psavosti. Šlo by přes meze účele, aby z díla souborného v textu docházelo k celým pojednáním. Dílu by to neprospělo; obšírné texty ve dvou jazycích byly by mu časem snad i závadou.

Cena díla Štencova spočine vždy plnou váhou na výběru a na dokonalosti obrazů. Dílo vyplní svůj úkol, když podá cenný, studiu málo přístupný materiál. Proto jistě je záslužnějším reprodukovati dílo studiu méně přístupné, než uveřejnění díla ve veřejných sbírkách pražských nejširším kruhům přístupného, záslužnějším nalezení zapadlých děl v soukromém majetku nad ony architektury každému známé a přístupné, k jichž monografickému uveřejnění poznenáhlu dojde. A je mnoho takových děl širším kruhům i odborníkům neznámých. Sbírky soukromé, paláce a domy pražské množství jich chovají. Co předmětů cenných je v sakristiích chrámů, v bibliotékách klášterních, kapitulních i soukromých, co pěkného skla, porculánu, obrazů je v křesťanských domech, zejména pražských, co zajímavých skrytých architektur, nádvoří, síní, co zajímavého cenného nábytku jen v pražských sakristiích, co cenných látek a vyšívačských prací v skříních a skladištích kostelů, co mříží pěkných, nástěnných maleb, bohoslužebných nádob, skvostů, které nebyly doposud reprodukovány! Jak by se dílo Štencovo zavděčilo všem, kdož mají smysl a zájem o tyto poklady, kdyby je zobrazovalo, pomíjejíc předem vše, co nejširší veřejnosti jest již odjinud známo. Co zajímavých pražských interiérů bytových stále nepoznáno zapadá! Jsou při své necelenosti i ony pokladem uměleckým. V museích není pro ně místa, a těžko možno jich dosíci. Zřídka jen „Český Svět" neb jiný list, podá ukázku o uměleckém vyřešení prostoru pro byt. Jak zajímavé listy by tím vešly do díla Štenc-Wirthova!

Jako v museích našich těžisko vší práce zejména spočívati má ve vyhledávání a zachraňování pokladů, které jsou v nebezpečí zcizení, tak i dílo, nesoucí krásný titul „Umělecké poklady Čech", vyplní nejlépe svůj úkol vyhledáváním a zobrazováním všeho, co při studiu uměleckých děl domácích doposud ušlo naší pozornosti. V té příčině, v té pěkné slídivosti za uměleckými díly, nechť nakladateli činnost cizí jest příkladem. Pomocníkem nad jiné cenným býti může redaktor, čilý Dr. Z. Wirth. Týž, při svém postavení, při svých stycích jistě poznává četné zdroje, skrývající širší veřejnosti umělecké poklady Čech, a přičiní se o jich odkrytí. Těžce bychom pohřešovali v díle Štencově vše, co cizina z českých památek ve svých sbírkách neb jinak chová, vše co ve Vídni v dvorní bibliotéce a v různých sbírkách pro nás zapadá. Není nijak nedostatek illustračního materiálu. Co toho k reprodukování jen v Praze samé, co v museích českých měst předmětů uměleckých, které vůbec širší veřejnosti nejsou známy a studiu naprosto ucházejí! Záslužno by bylo, kdyby vydavatelé v té příčině byli odkryvateli a dobyvateli, kteří neuspokojují se poklady známými, reprodukovanými neb obecně přístupnými, kteří by projevili krásnou ctižádost každým sešitem uveřejňováním pokladů málo známých nebo vůbec širším kruhům neznámých.

Základ, na kterém chce vzrůsti dílo Štenc-Wirthovo, jest širší než všech dosavadních podobných publikací našich. Šíře toho základu umožňuje vzrůsti dílu přes meze obvyklé. Dílo o cenných výtvarných památkách výstavy narodopisné vzrostlo do rozměrů 11 objemných svazků skoro o 500 tabulích, na jakou míru může vzrůsti dílo Štencovo? Je jisto, že najde tolik odběratelů, aby počítati mohlo na řadu ročníků? Z duše přejeme, aby tomu tak bylo, a doufáme, že se přání naše vyplní, dostojí-li dílo dobře úkolu, jemuž se věnovalo. Nebylo by však pro každý případ prospěšné, omezovati se na díla ohrožená neb neznámá a pomíjeti díla zajištěná a všeobecně známá? Kdyby poměry nedovolily dalšímu vydávání, měl by pak i jediný jen svazek svůj značný význam, jaký měly sbírky z retrospektivní i národopisné výstavy i sbírka Koulova. Proti všem těmto dílům jest Štenc-Wirthovo ve výhodě svým obchodním základem. Nebylo prospěšno dílům svrchu uvedeným, že neměla odborných nakladatelů. Nestane se dílu Štencově co jim, že byla jako díla soukromých vydavatelů kruhem nakladatelů a knihkupců opomíjena, ba i přímo bojkotována.

Dobře vedené dílo o uměleckých památkách Čech může najíti značný odbyt i mimo Čechy v odborných školách celé Evropy. Značný kapitál, který náklad vyžaduje, může býti bez obavy zpět získán. Dílu Štencově možno jest proniknouti, kdežto knihám téměř laicky vydávaným nebylo možno proniknouti ani do kruhů nejužších. Závod Štencův pokládáme v každé příčině za schopný a zájmem svého majitele pro uměleckou práci domácí přímo za předurčený, aby vykonal pro poznávání pokladů uměleckých Čech více, než co doposud bylo jiným možno. Snad, že sebevědomý tón prospektu působil, že první sešit ne cele vyhověl našemu očekávání. Zvědavě očekáváme obsah sešitů dalších, z nichž patrno teprve bude, zda české literatuře přibylo dílo, které by se důstojně po bok postaviti mohlo dílům podobným svou úzkou basí, vymezeným obsahem a technickou výpravou svých reprodukcí, dnešnímu dnu již nevyhovujícím. Nám bude radostno poznati v díle Štenc-Wirthově splnění všeho toho, čeho díly předchozími dosaženo býti nemohlo.

J. S.

Redaktor: Dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. J. KOULA, prof. R. KLENKA Z VLASTIMILU a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za „Architektonický Obzor": Dr. A. ČENSKÝ, prof. c. k. české vysoké školy technické v Praze. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM.
Tiskne „POLITIKA" závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — PRŮČELÍ NA PŘÍKOPĚ.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
RISALIT S MARQUISOU V HLAVNÍM PRŮČELÍ.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA.

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. SMETANŮV SÁL. — POHLED K ORCHESTRU S VARHANAMI.

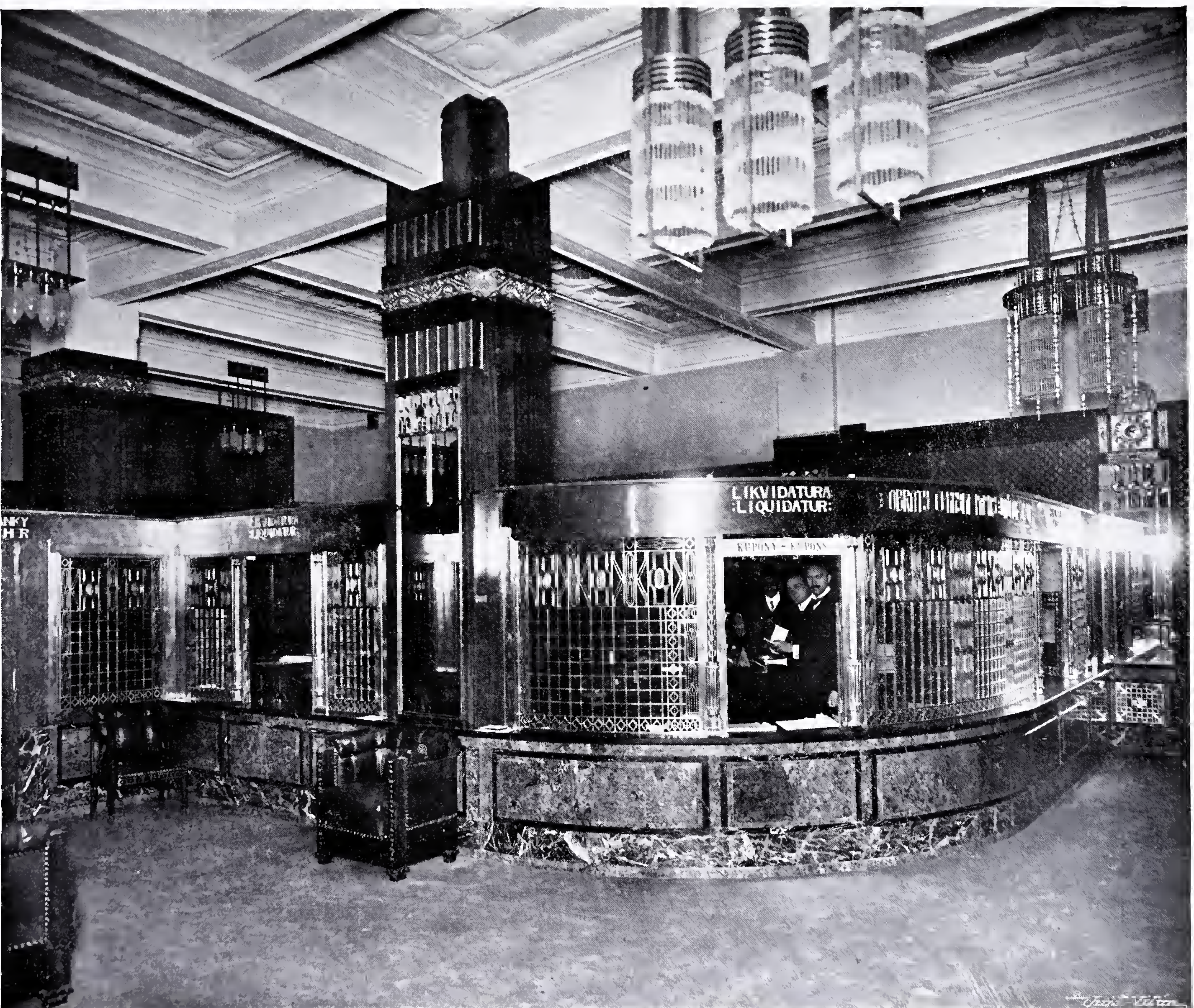
ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▭▭

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
SMETANŮV SÁL. — POHLED KU PROSCENIU.

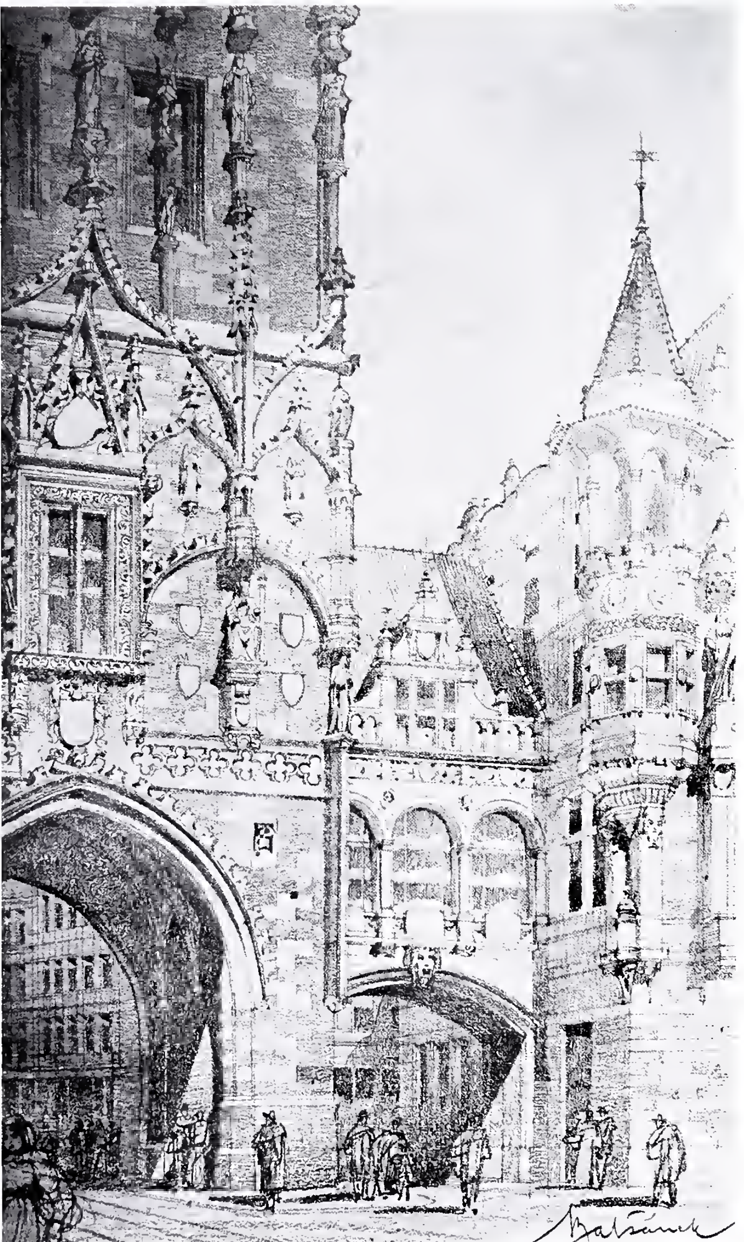
C. K. STAV. RADA ARCH. OSVALD POLÍVKA.

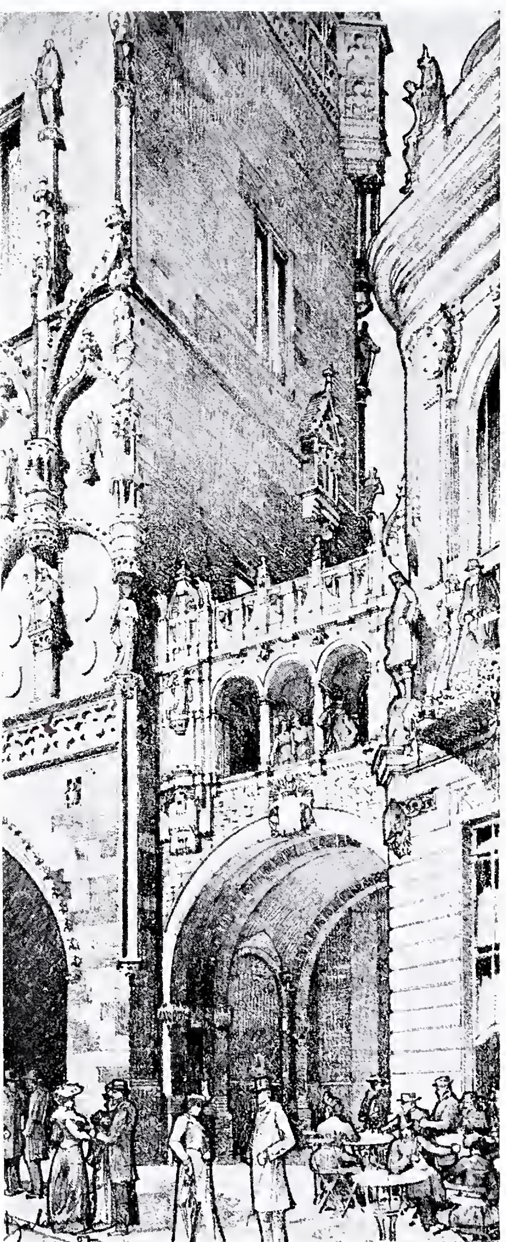
NOVÁ BUDOVA ZEMSKÉ BANKY KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO V PRAZE-II.

C. K. STAV. RADA ARCH. OSVALD POLÍVKA.

NOVÁ BUDOVA ZEMSKÉ BANKY KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO V PRAZE-II. — PLATEBNA V PŘÍZEMÍ.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
STUDIE PŘECHODU KU PRAŠNÉ BRÁNĚ.

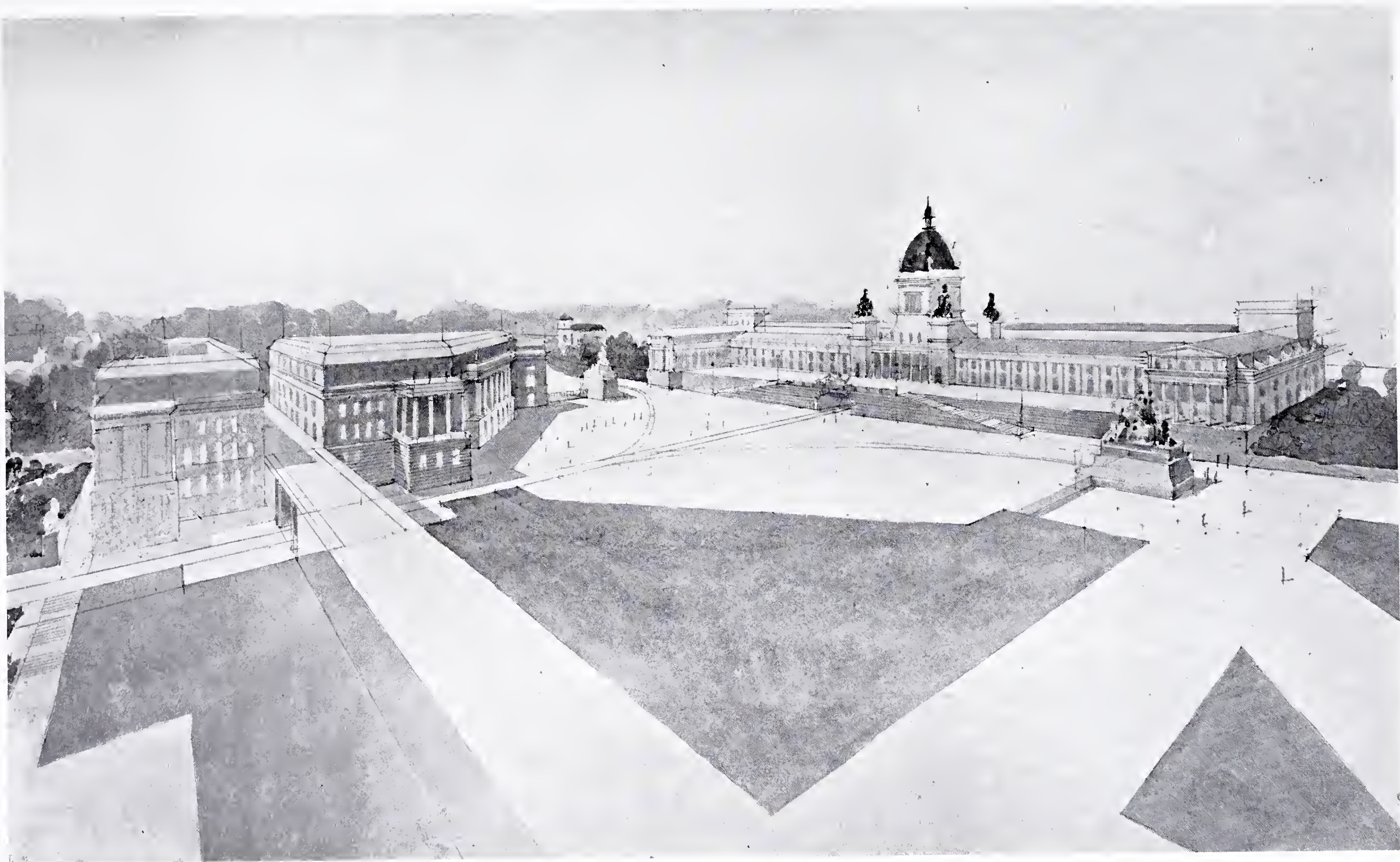
ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. □□□□□□□□□□□□□□□□□□□
KLENÁKY NAD OKNY V HLAVNÍM PRŮČELÍ OD SOCHAŘE K. NOVÁKA.
SOCHA MAT. REJSKA Z HLAV. PRŮČELÍ OD SOCHAŘE Č. VOSMÍKA.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
SMETANŮV SÁL. — POHLED K BALKONU.

ARCH. PROF. JAN KOULA.

NÁVRH PRŮKOPU LETENSKÉHO Z R. 1910. — POHLED NA NÁMĚSTÍ ZAKONČUJÍCÍ PRŮKOP U TŘÍDY BELCREDIHO.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. LIDOVÁ RESTAURACE V SOUTERRAINU. ▫▫

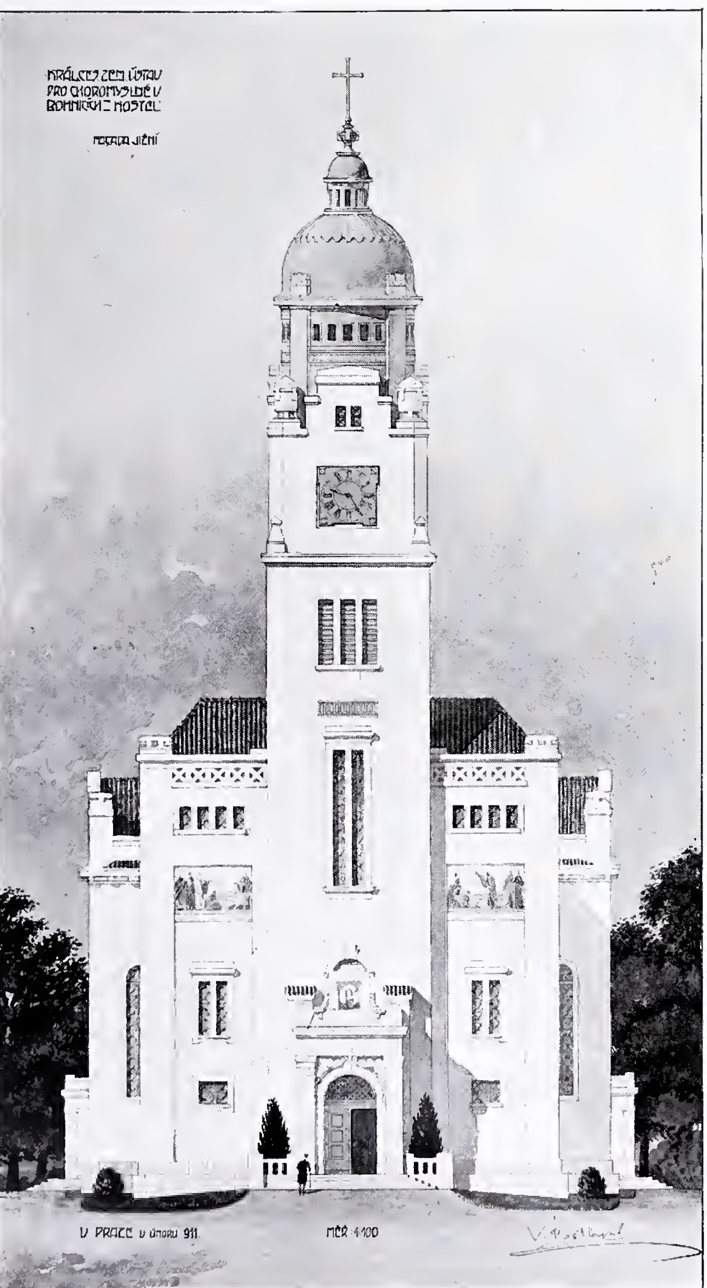
ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

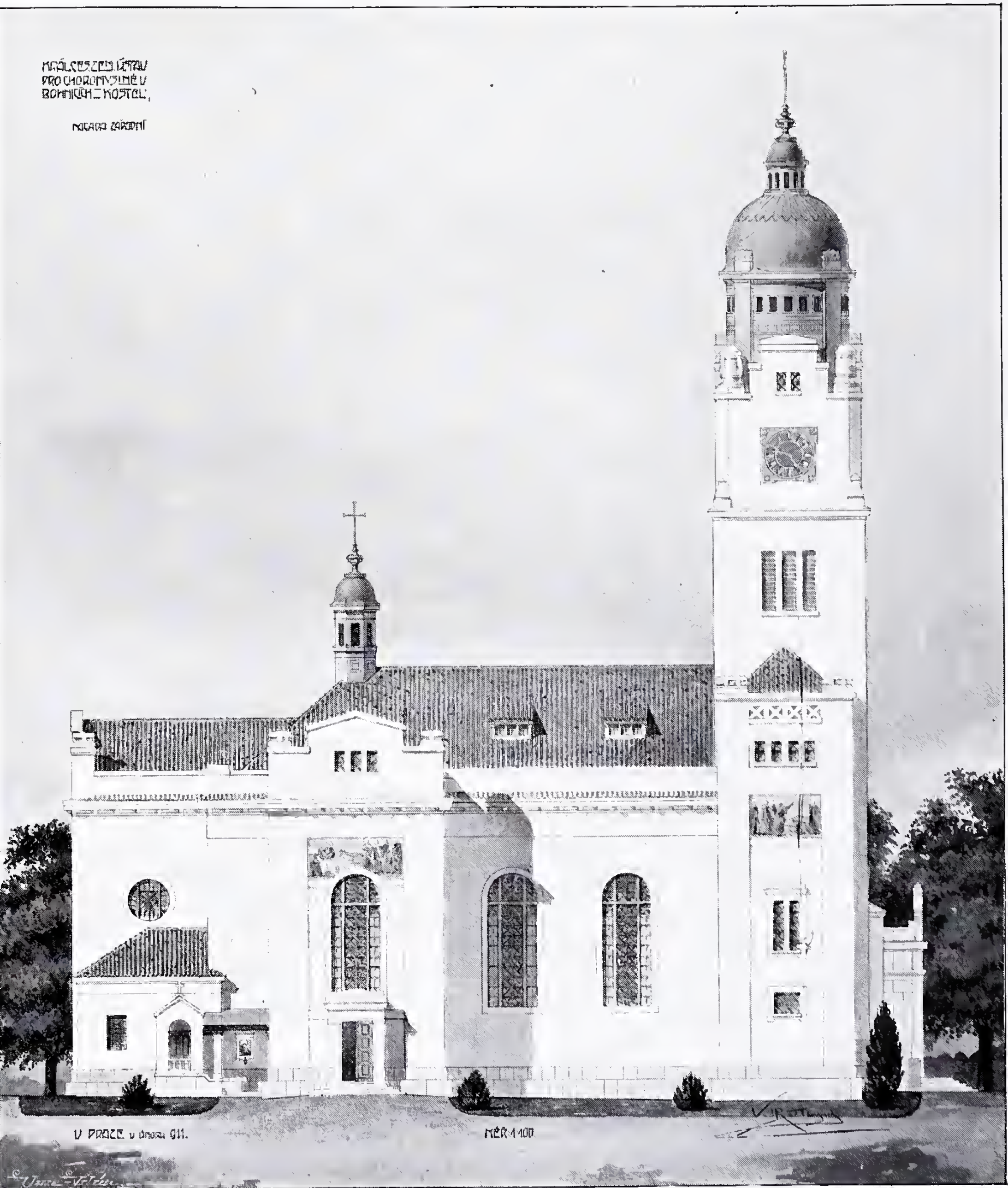
OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
LIDOVÁ RESTAURACE V SOUTERRAINU

ARCH. PROF. JAN KOULA.

NÁVRH PRŮKOPU LETENSKÉHO Z R. 1910.
POHLED PRŮKOPEM OD BRÁNY □□□□□□

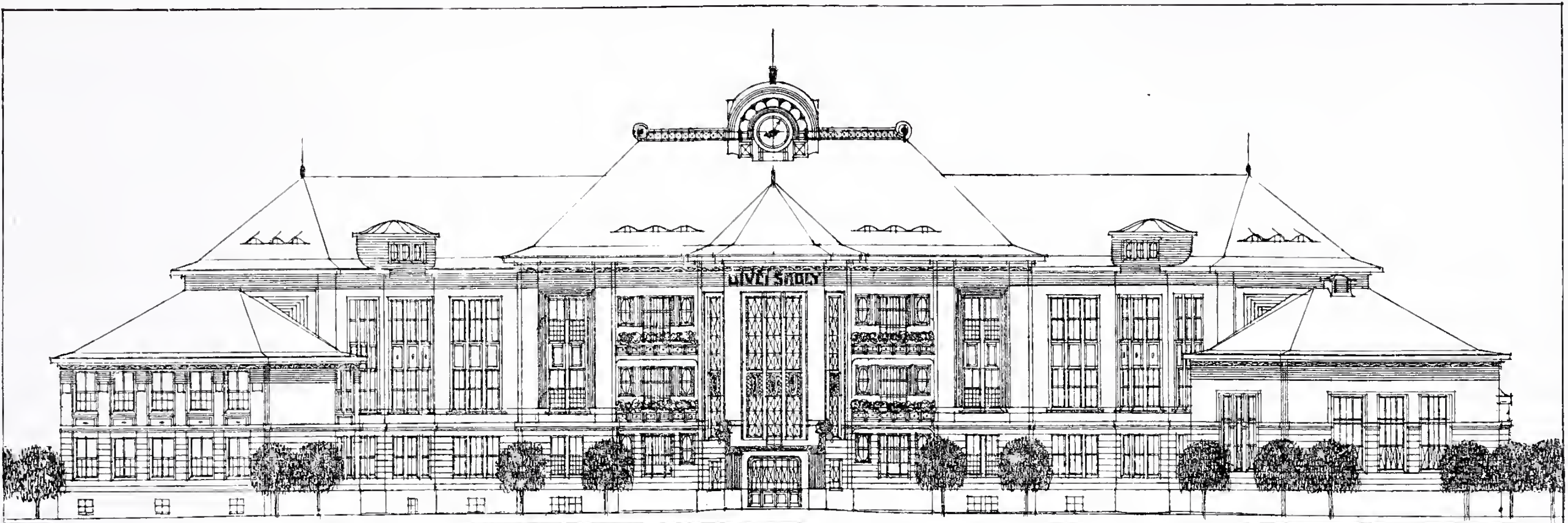
ARCHITEKT VÁCLAV ROŠTLAPIL.

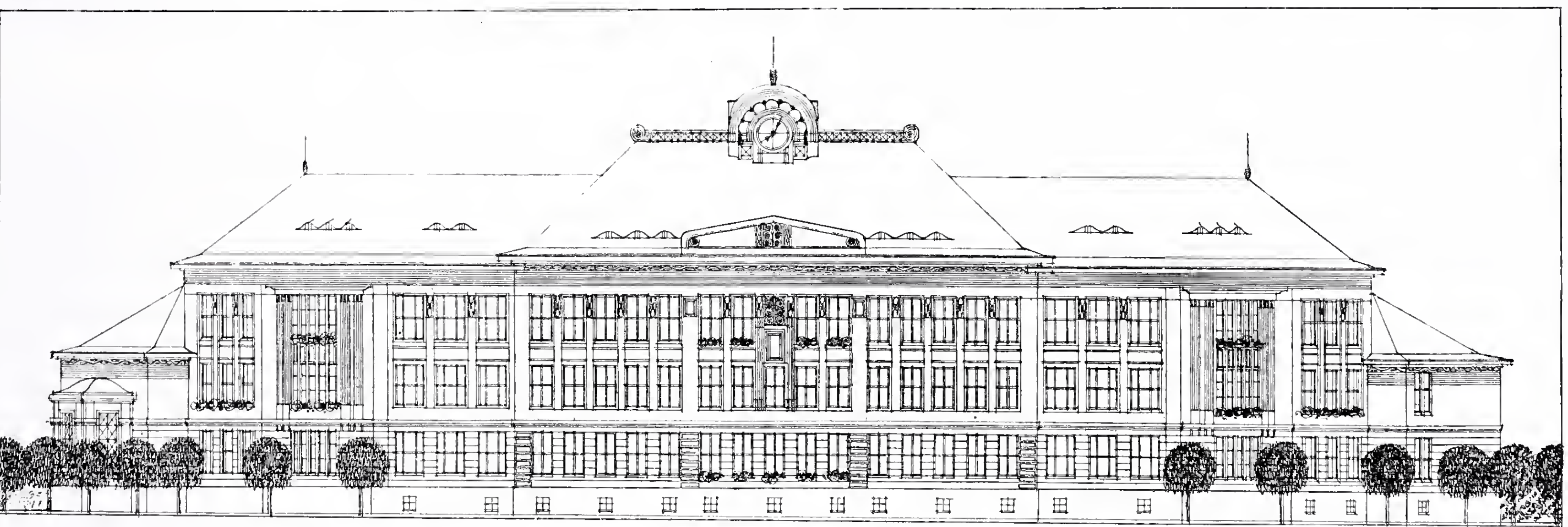
NÁVRH KOSTELA V KRÁL. ZEMSKÉM ÚSTAVU PRO CHOROMYSLNÉ V BOHNICÍCH.

STAVITEL F. MATĚJÍČEK.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU DÍVČÍCH ŠKOL A ÚPRAVU JICH OKOLÍ V JAROMĚŘI. — CENA $\frac{I+II}{2}$. — POHLED OD MĚSTA.

STAVITEL F. MATĚJÍČEK.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU DÍVČÍCH ŠKOL
A ÚPRAVU JICH OKOLÍ V JAROMĚŘI. — CENA $\frac{I+II}{2}$.

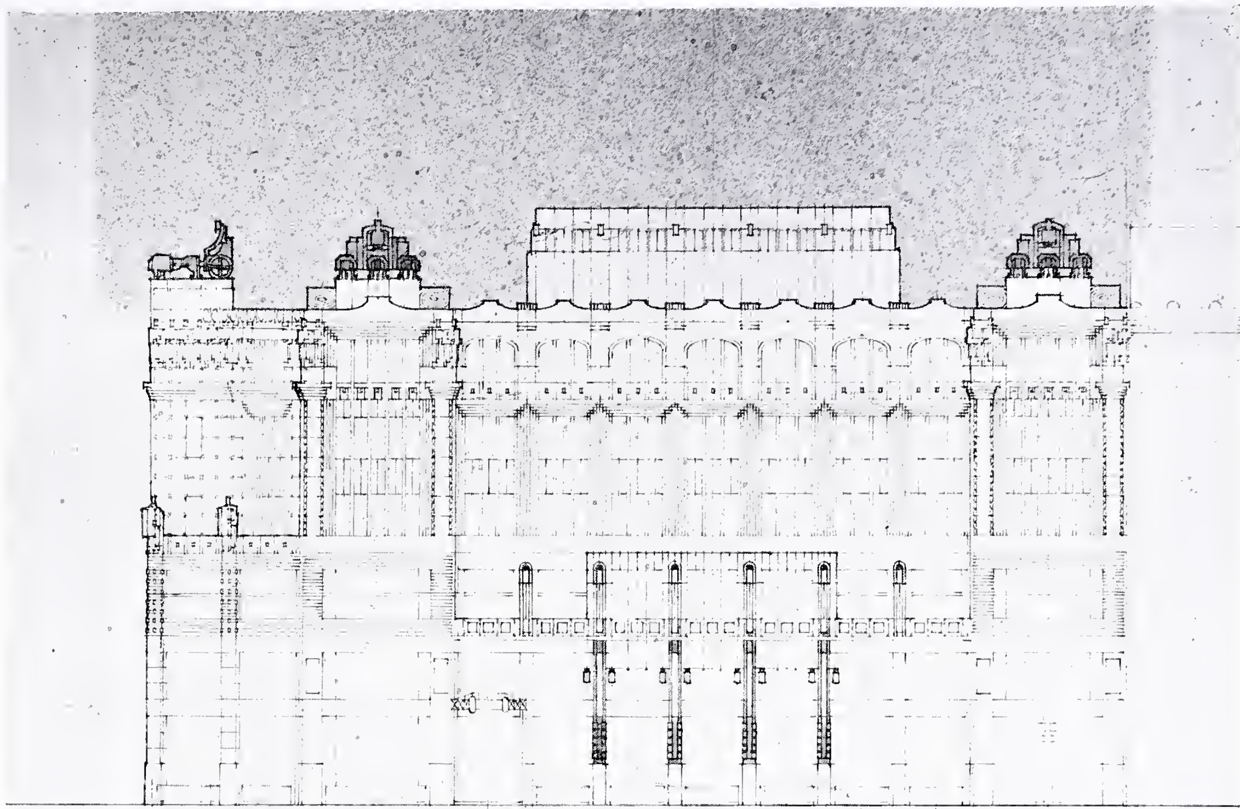
ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA.

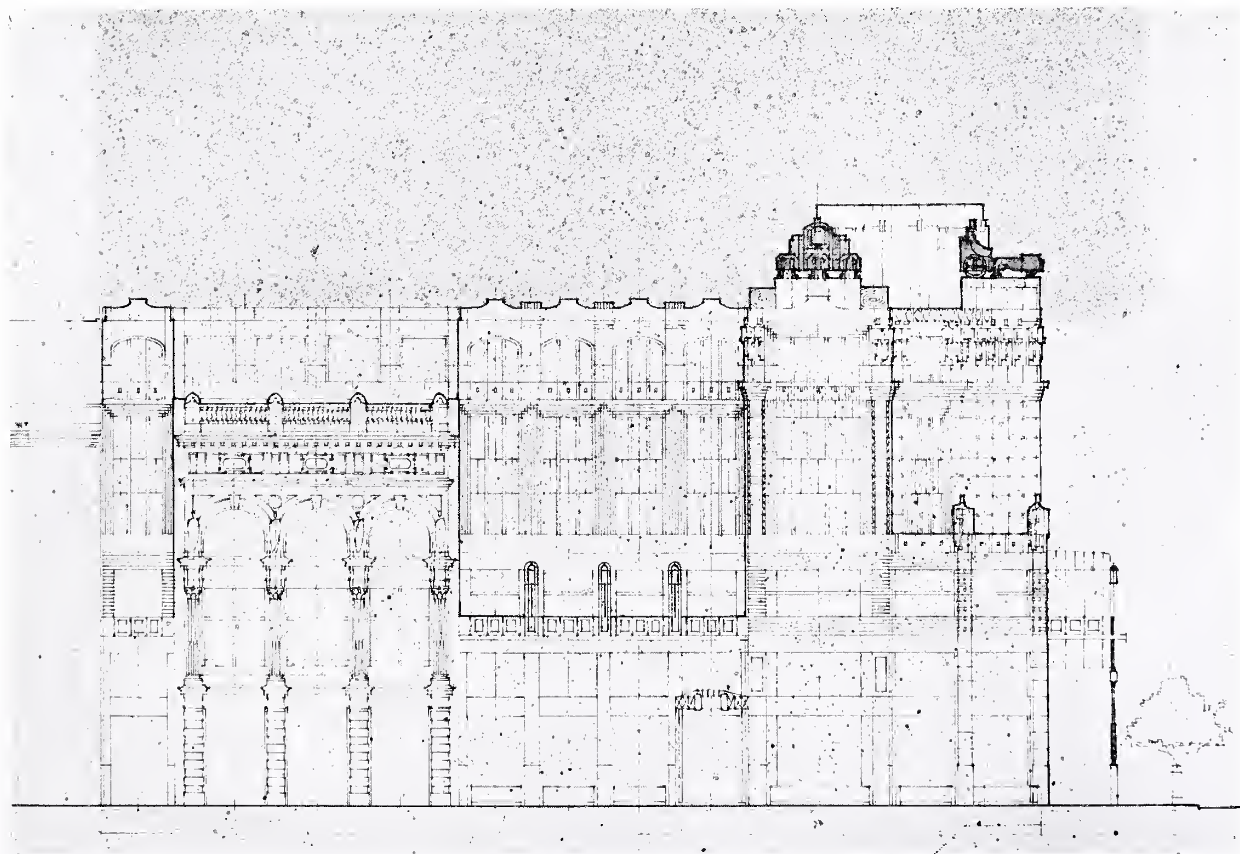
OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
BAR V SOUTERRAINU

PROJEKT FIRMY M. BLECHY.

NÁČRTY OBCHODNÍHO DOMU PRO „PRVNÍ ČESKOU VŠEOBECNOU AKCIOVOU SPOLEČNOST PRO POJIŠŤOVÁNÍ NA ŽIVOT" V PRAZE-II.

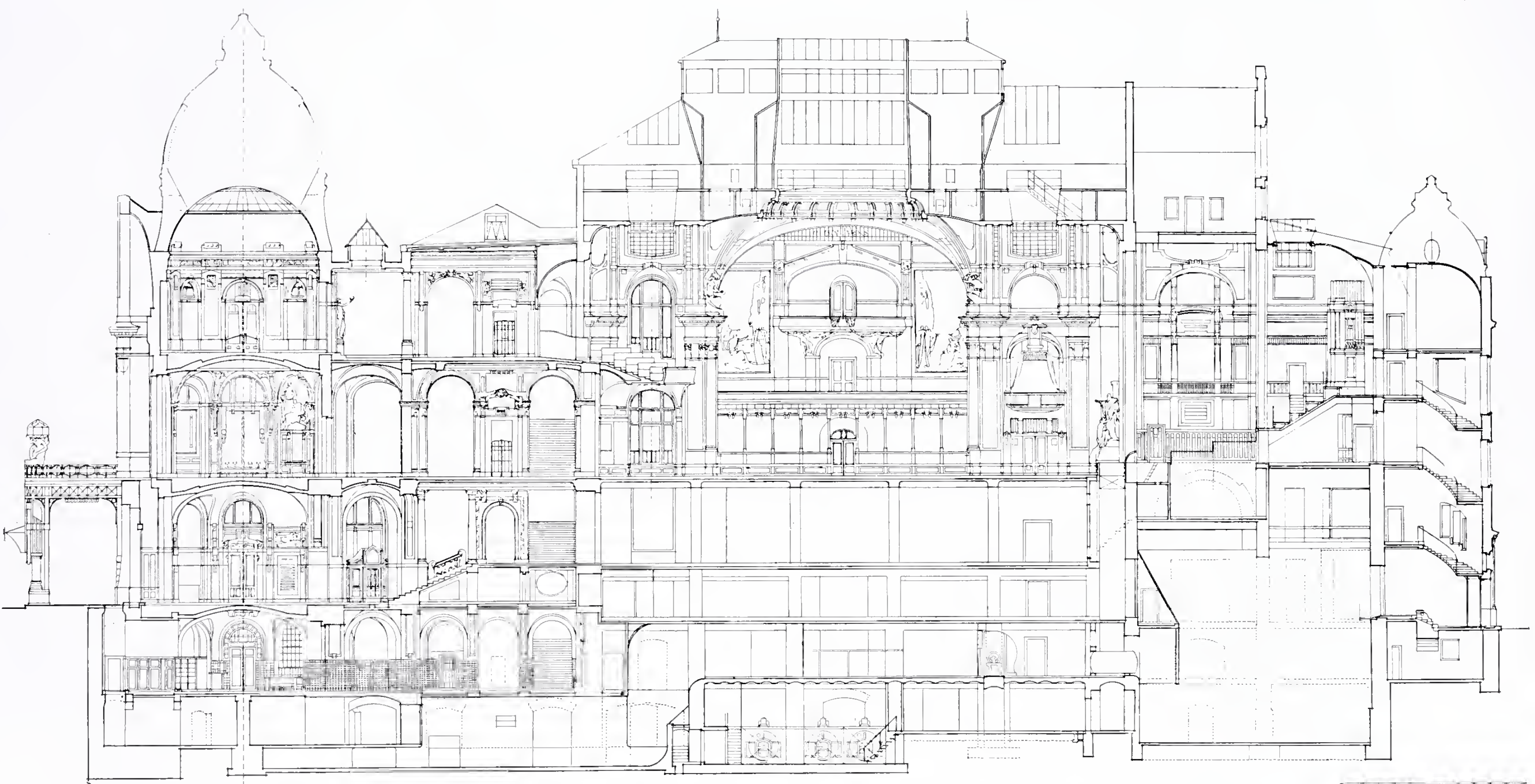

PROJEKT FIRMY M. BLECHY. NÁČRTY OBCHODNÍHO DOMU PRO „PRVNÍ ČESKOU VŠEOBECNOU AKCIOVOU SPOLEČNOST PRO POJIŠŤOVÁNÍ NA ŽIVOT“ V PRAZE-II. PRŮČELÍ DO NÁMĚSTÍ VÁCLAVSKÉHO A PŘÍKOPU. ▫▫▫▫▫▫▫▫▫▫▫

ARCH. STAV. J. GROSMANN A F. FIALA.

DŮM KATOLICKÝCH TOVARYŠŮ V MOR. OSTRAVĚ

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA
PRAHY. — ŘEZ HLAVNÍ OSOU.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — VINÁRNA V SOUTERRAINU.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — VESTIBUL PŘED VINÁRNOU A RESTAURACÍ V SOUTERRAINU.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — KAVÁRNA V PŘÍZEMÍ.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — RESTAURACE V PŘÍZEMÍ.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA.

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA
PRAHY. — ŠATNY V MEZZANINU.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — FOYER V I. PATŘE. ▫▫

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▭▭

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA
PRAHY. — RIEGRŮV SÁL. ▭▭▭▭▭

POLITIKA PRAHA

ARCH. PROF. JAN KOULA. SCHODIŠTĚ Z RADNICE PLZEŇSKÉ.

NOSTICŮV PALÁC V PRAZE NA MALÉ STRANĚ.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
SÁL PRIMÁTORSKÝ V I. PATŘE. ▫▫▫▫▫▫

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK
A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.
SÁL PALACKÉHO V I. PATŘE. □□□□□□□□

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. ▫▫▫

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — CUKRÁRNA V I. PATŘE.

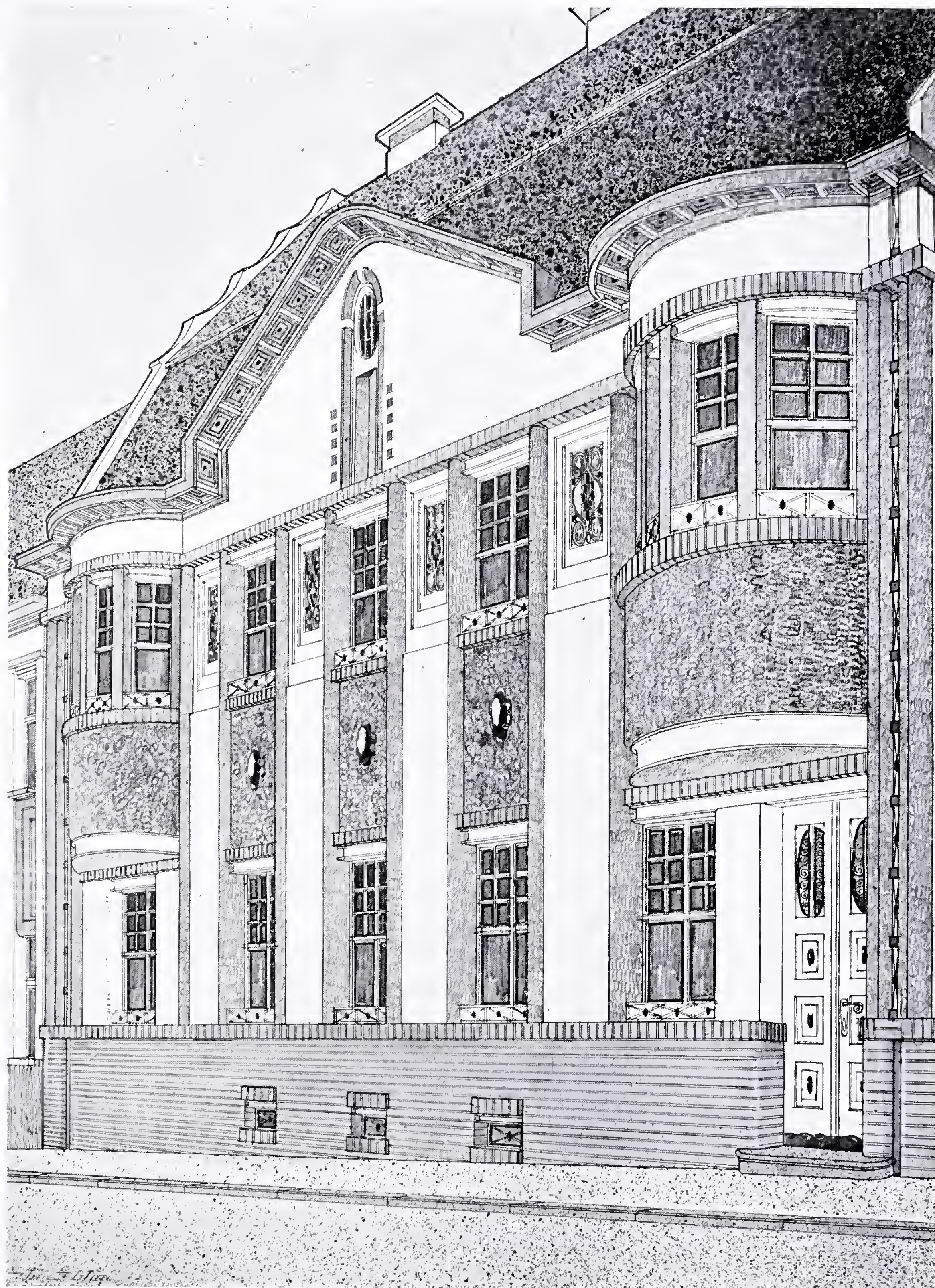
ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. — FOYER VE II. PATŘE.

ARCHITEKTI PROF. ANTONÍN BALŠÁNEK A STAVEB. RADA OSVALD POLÍVKA. □□□

OBECNÍ DŮM KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. SÁL HOLLARŮV VE II. PATŘE. □□□□□□□□

ARCH. JINDŘICH FREIWALD.

DŮM PROF. Dra. R. T. V TÁBOŘE.

ARCH. PROF. R. KLENKA Z VLASTIMILU A ARCH. FRANT. WEYR. ▫▫▫▫▫▫▫▫▫

NÁJEMNÝ DŮM Č. P. 41. V MIKULÁŠSKÉ TŘÍDĚ V PRAZE-V. ▫▫▫

ARCH. PROF. R. KLENKA Z VLASTIMILU A ARCH. FRANT. WEYR. ▫▫▫▫▫▫▫▫▫

NÁJEMNÝ DŮM Č. P. 41. V MIKULÁŠSKÉ TŘÍDĚ V PRAZE-V. — DETAIL VCHODU.

ARCHITEKTI DR. THEODOR PETŘÍK
A KAREL ROŠTÍK. □□□□□□□□□□□

DŮM Č. P. 550. V PRAZE-II.
NA KARLOVĚ NÁMĚSTÍ. □

ARCHITEKTI DR. THEODOR PETŘÍK
A KAREL ROŠTÍK. □□□□□□□□□□□□□

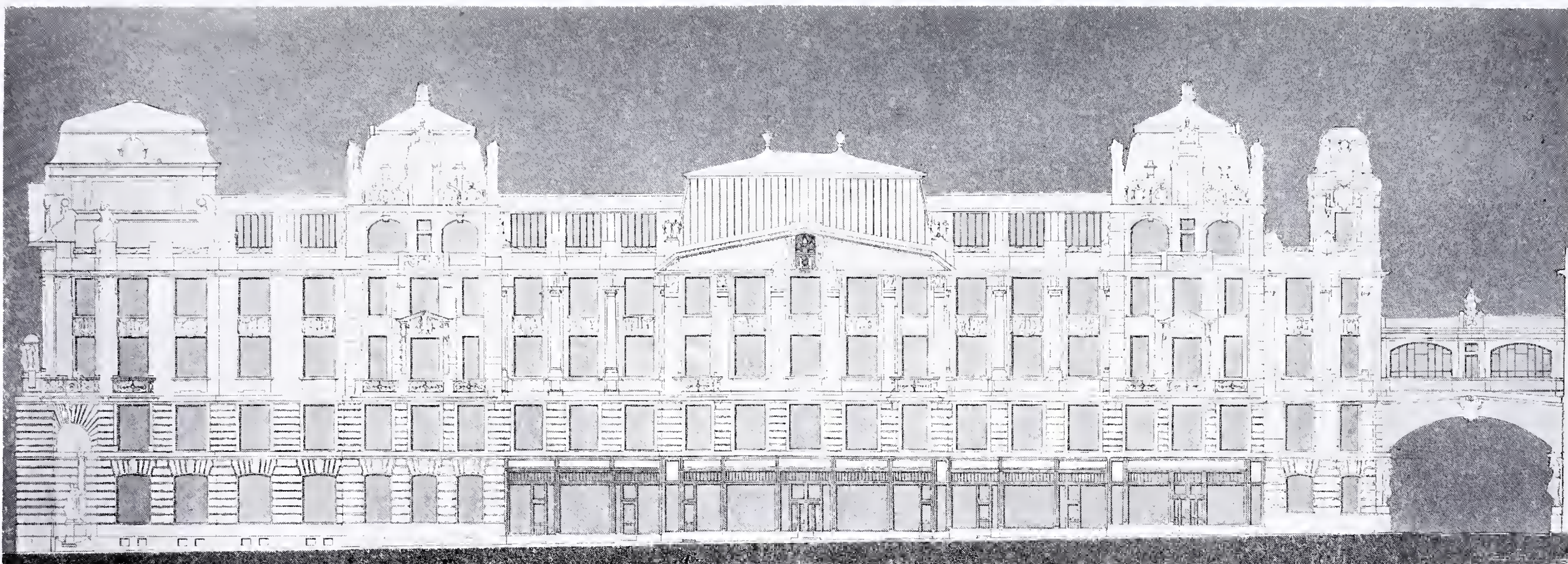
DŮM Č. P. 550. V PRAZE-II. NA KARLOVĚ
NÁMĚSTÍ. — VESTIBUL A SCHODIŠTĚ.

ARCH. PROF. R. KLENKA Z VLASTIMILU A ARCH. FRANT. WEYR. ▭▭▭▭

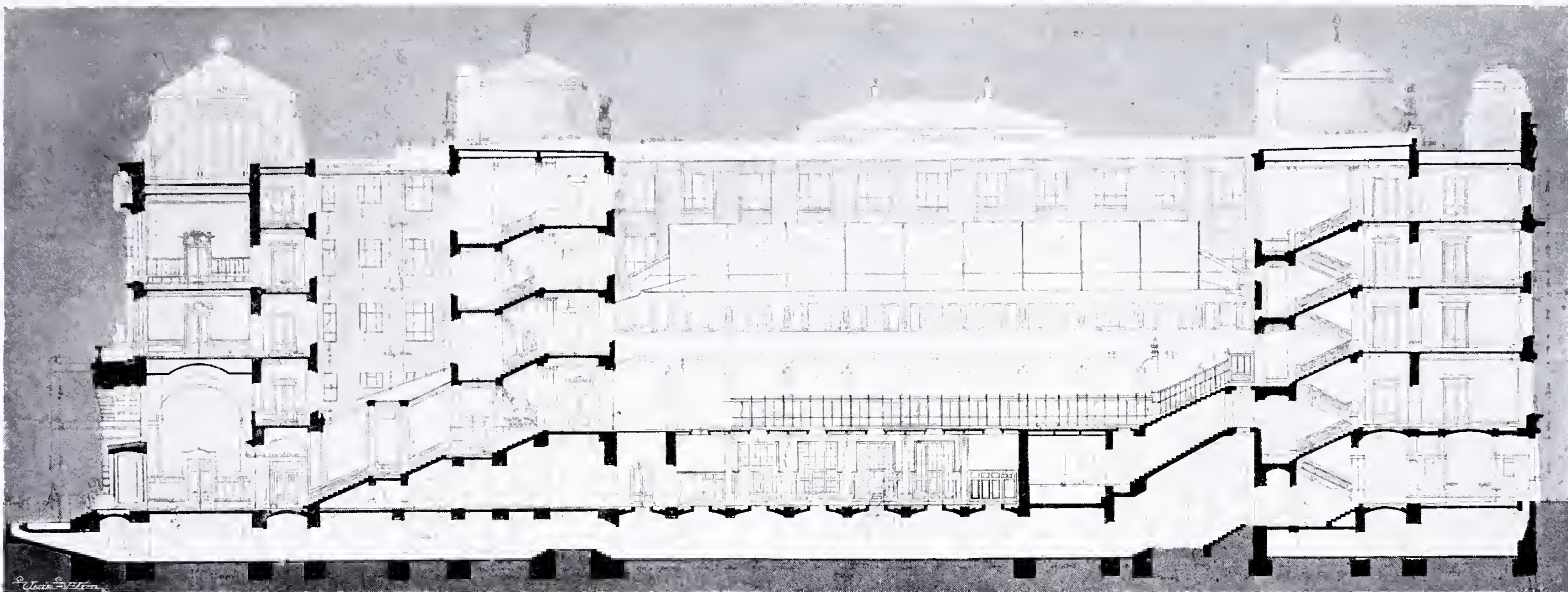
NÁJEMNÝ DŮM Č. P. 41. V MIKULÁŠSKÉ TŘÍDĚ V PRAZE-V. POHLED DO SCHODIŠTĚ, VESTIBUL A STĚNA VÝTAHU.

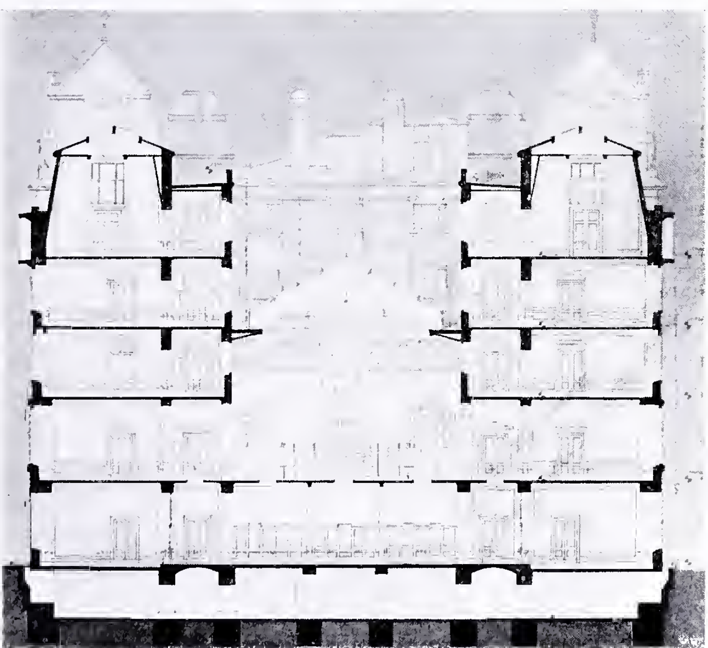

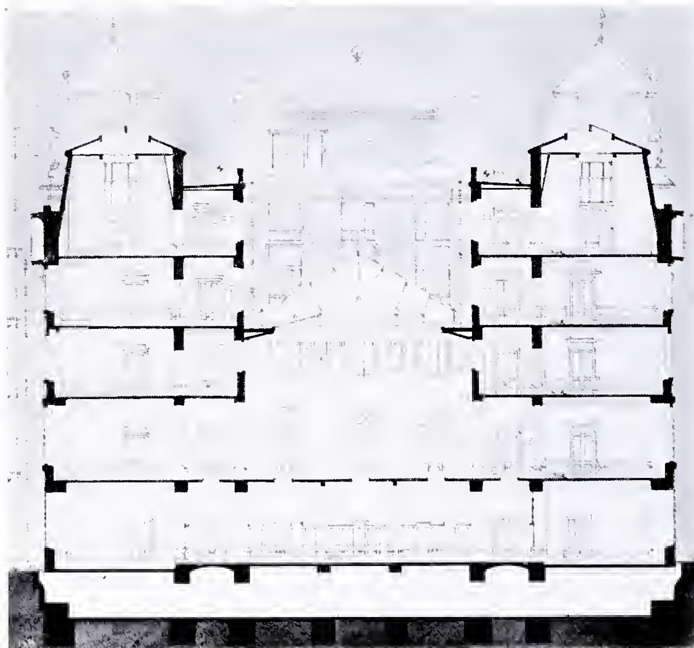
STAV. RADA OSVALD POLÍVKA.

NOVÁ RADNIČNÍ BUDOVA NA LINHARTSKÉM A MARIÁNSKÉM NÁM. V PRAZE-I.

STAV. RADA OSVALD POLÍVKA.

NOVÁ RADNIČNÍ BUDOVA NA LINHARTSKÉM A MARIÁNSKÉM NÁMĚSTÍ V PRAZE-I. — PODÉLNÝ ŘEZ A ŘEZY PŘÍČNÉ. □□□□

STAV. RADA OSVALD POLÍVKA.

NOVÁ RADNIČNÍ BUDOVA NA LINHARTSKÉM A MARIÁNSKÉM NÁM. V PRAZE-I. — BALKONOVÉ MŘÍŽE.

STAV. RADA OSVALD POLÍVKA.

NOVÁ RADNIČNÍ BUDOVA NA LINHARTSKÉM A MARIÁNSKÉM NÁM. V PRAZE-I. – HLAVNÍ PRŮČELÍ DO NÁM. MARIÁNSKÉHO.

STAV. RADA OSVALD POLÍVKA.

NOVÁ RADNIČNÍ BUDOVA NA LINHARTSKÉM A MARIÁNSKÉM NÁM. V PRAZE-I. — HLAVNÍ PORTÁL.

STAV. RADA OSVALD POLÍVKA.

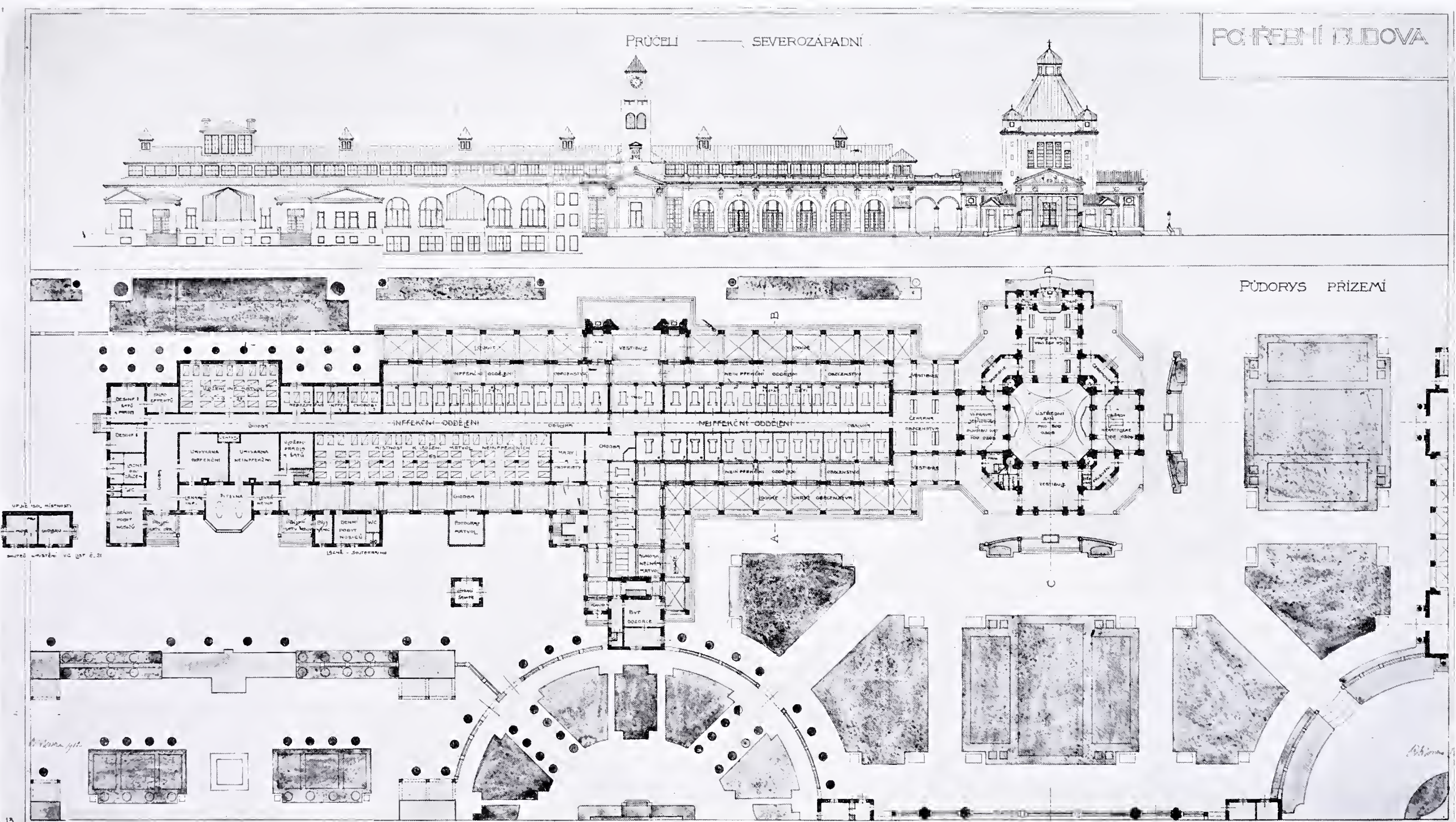
NOVÁ RADNIČNÍ BUDOVA NA LINHARTSKÉM A MARIÁNSKÉM NÁM. V PRAZE-I. — HLAVNÍ DVORANA.

ARCH. PROF. RICHARD KLENKA Z VLASTIMILU. — I. CENA.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — CELKOVÁ SITUACE.

ARCH. PROF. RICHARD KLENKA Z VLASTIMILU. — I. CENA.

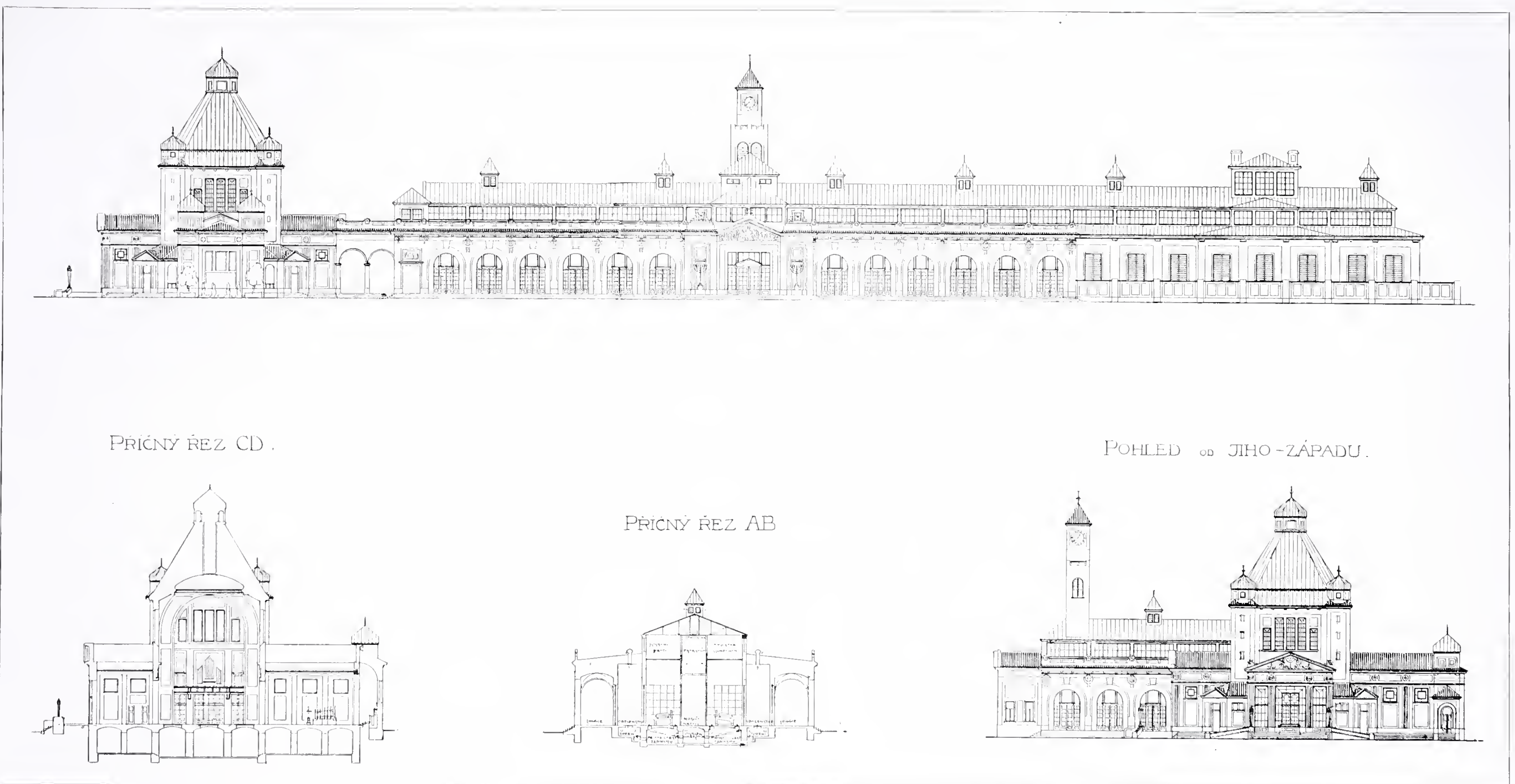
SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE.

ARCH. PROF. RICHARD KLENKA Z VLASTIMILU. — I. CENA.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — CELKOVÝ POHLED. ▭▭

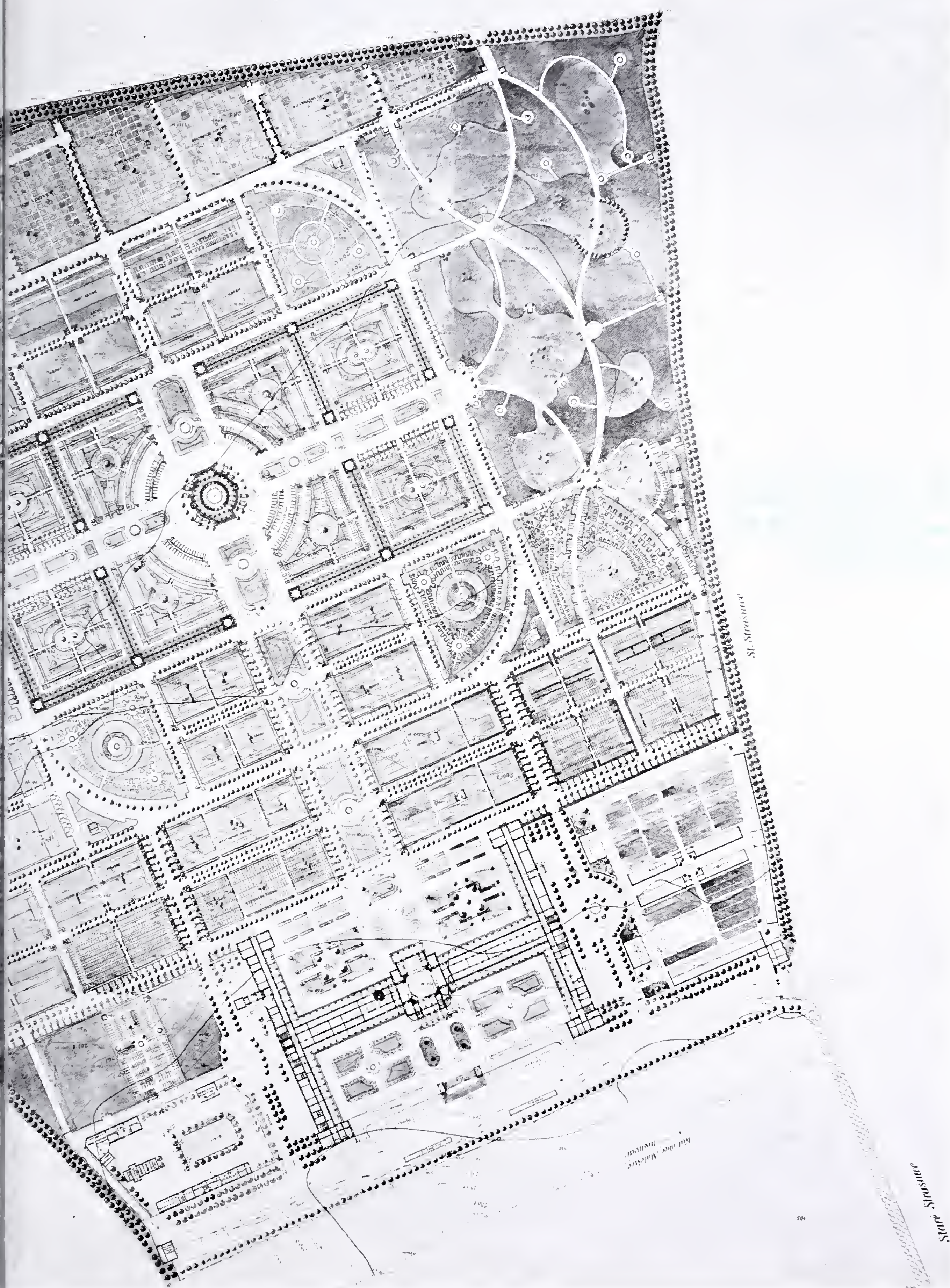

ARCH. PROF. RICHARD KLENKA Z VLASTIMILU. — I. CENA.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — POHŘEBNÍ BUDOVA.

C. K. STAVEB. RADA ARCH. JAN VEJRYCH. — II. CENA.

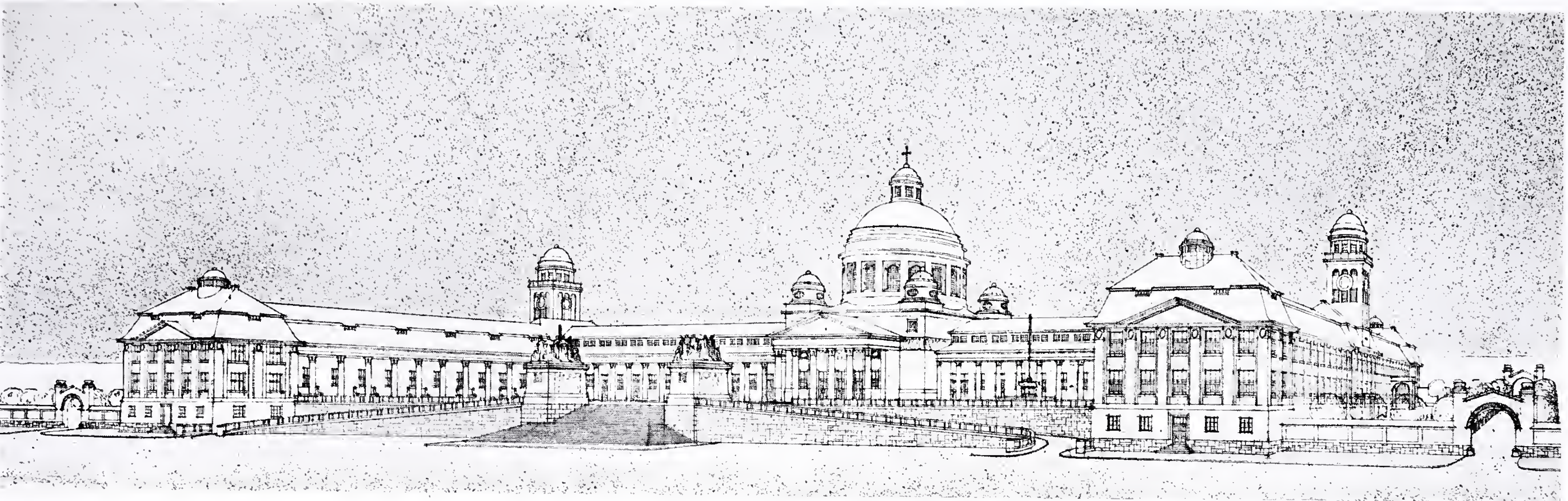

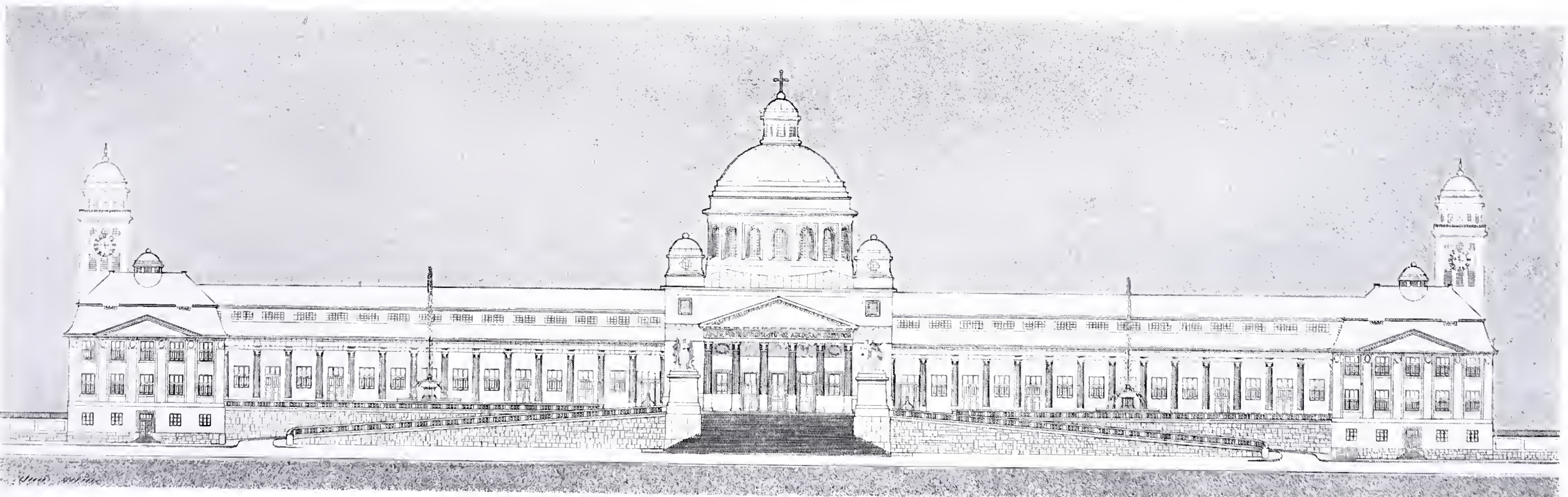
SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — CELKOVÁ SITUACE.

ARCH. PROF. VIKTORIN ŠULC. — I. CENA.

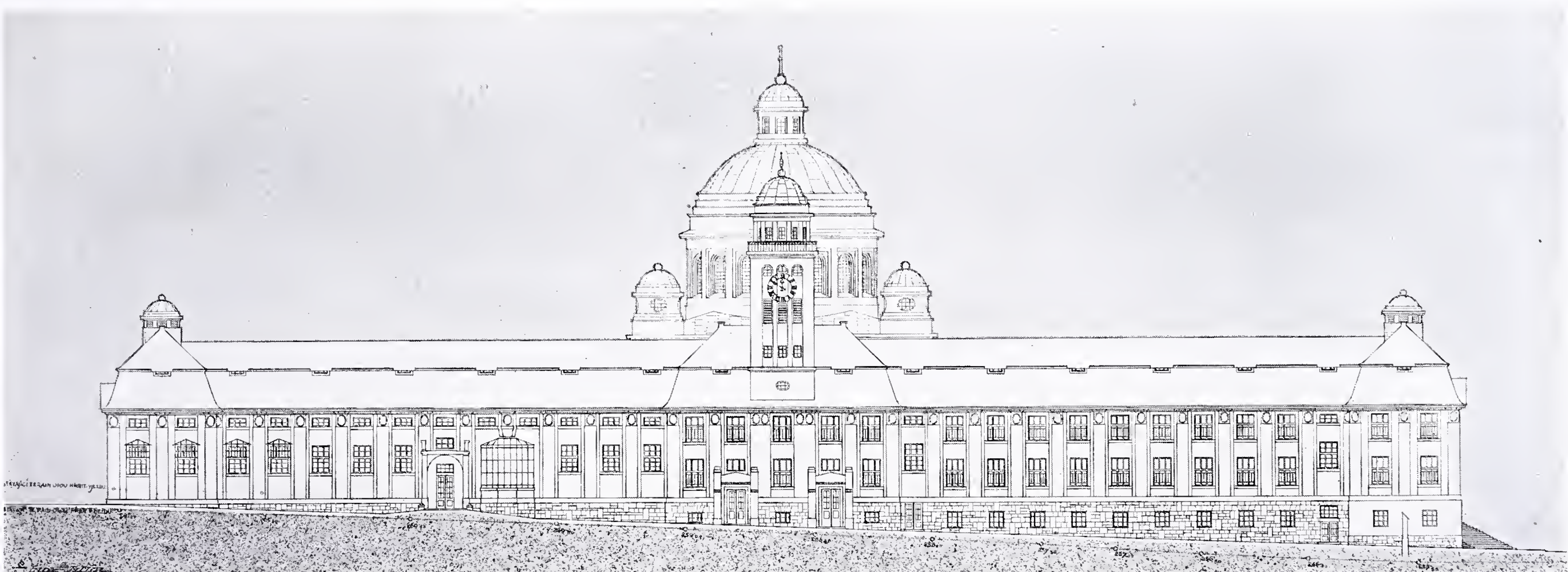
SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU HOTELU „ČESKÉHO PLZEŇSKÉHO PIVOVARU AKC. SPOL. V PLZNI“. ▭▭▭▭▭▭

C. K. STAV. RADA ARCH. JAN VEJRYCH. — II. CENA.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — POHŘEBNÍ BUDOVA.

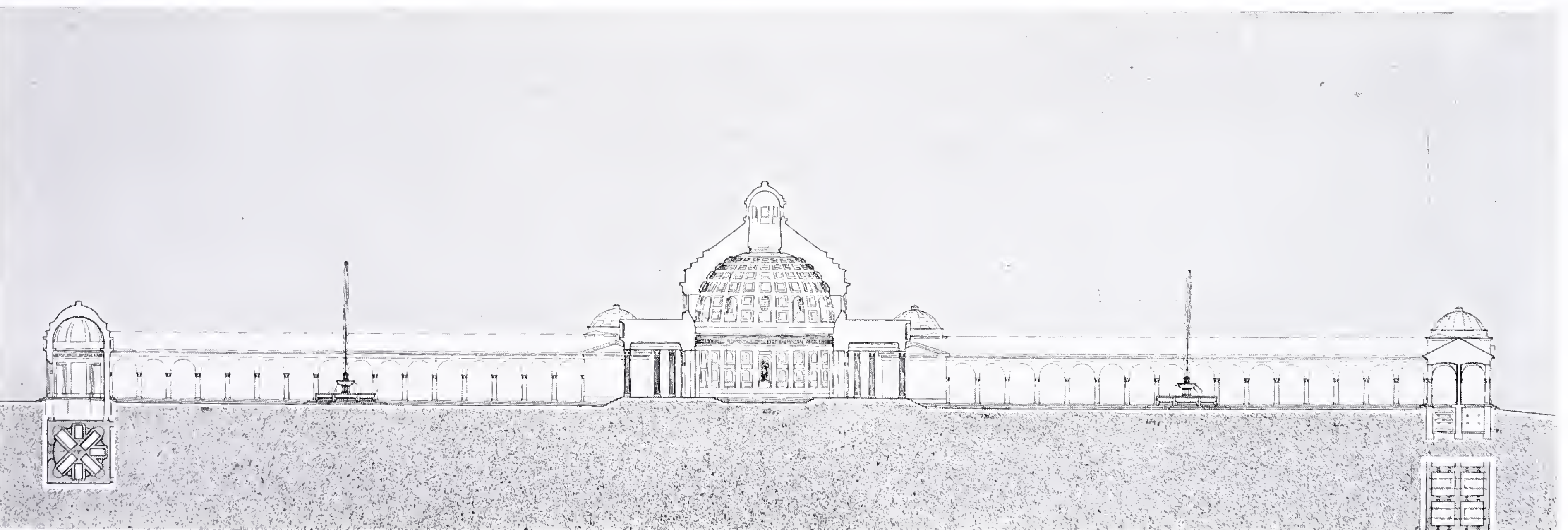

C. K. STAV. RADA ARCH. JAN VEJRYCH. — II. CENA.

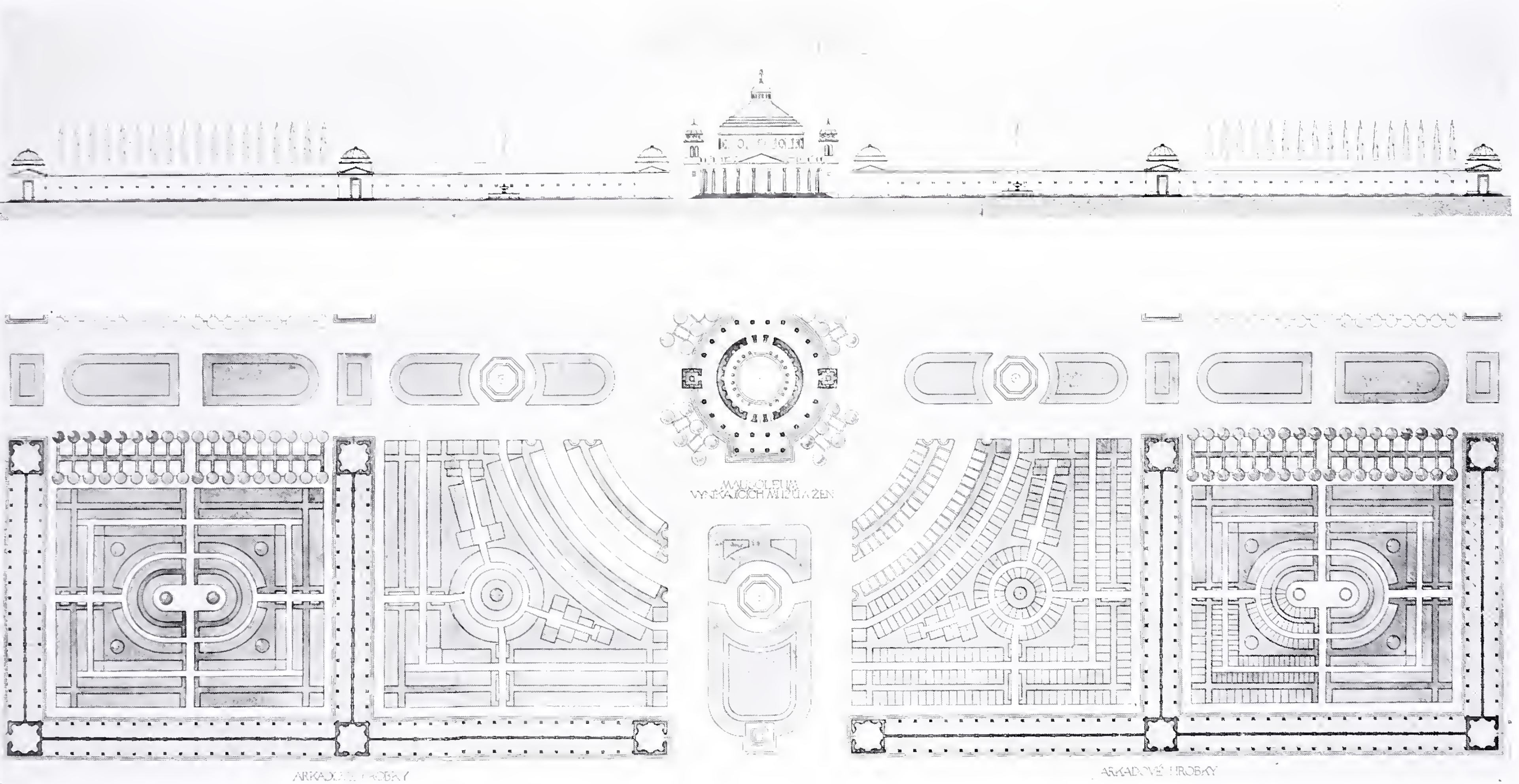
SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — POHŘEBNÍ BUDOVA. — ŘEZ HLAVNÍ OSOU.

C. K. STAV. RADA ARCH. JAN. VEJRYCH. — II. CENA.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — MAUSOLEUM VYNIKAJÍCÍCH MUŽŮV A ŽEN. — ARKÁDOVÉ HROBKY. □□□□

C. K. STAV. RADA ARCH. JAN VEJRYCH. — II. CENA.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY U HOSTIVAŘE. — MAUSOLEUM VYNIKAJÍCÍCH MUŽŮV A ŽEN. — ARKÁDOVÉ HROBKY.

